

ข้อเสนอการนำภาวษีสรรพสามิตมาใช้แก้ปัญหาลิ่งแวดล้อม:
กรณีศึกษาบรจกัณท์ เครื่องใช้ไฟฟ้าและสินค้ำอเล็กทรอนิกส์

นางสาวสิรินณี วีรพัฒนานนท์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณทิต

สาขาวิชาภวญหมายการเงินและภาวษีอากร

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2555

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)

เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)

are the thesis authors' files submitted through the Graduate School.

EXCISE TAXATION PROPOSAL FOR ENVIRONMENTAL WASTE:
A CASE STUDY FOR PACKAGING, ELECTRIC APPLIANCE AND ELECTRIC DEVICE

MISS SIRINNEE VERAVATTANANON

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Laws Program in Finance and Tax Laws

Faculty of Law

Chulalongkorn University

Academic Year 2012

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ข้อเสนอการนำภาษีสรรพสามิตมาใช้แก้ปัญหา
สิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาบรรจุภัณฑ์ เครื่องใช้ไฟฟ้า
และสินค้าอิเล็กทรอนิกส์

โดย

นางสาวสิรินณี วีรพัฒนานนท์

สาขาวิชา

กฎหมายการเงินและภาษีอากร

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

อาจารย์ ดร.เอื้ออารีย์ อึ้งจะนิล

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

อาจารย์ ประภาศ คงเอียด

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
ของมหาวิทยาลัยตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

.....คนบดีคณะนิติศาสตร์

(ศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ดา ฐนิตกุล)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(อาจารย์ ดร.ไพโรจน์ ชูโชติถาวร)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(อาจารย์ ดร.เอื้ออารีย์ อึ้งจะนิล)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

(อาจารย์ ประภาศ คงเอียด)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย

(อาจารย์ สรายุทธ์ วุฒยามภรณ์)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย

(อาจารย์ วันชัย ตั้งวิจิตร)

สิรินธร วิวัฒน์นานนท์ : ข้อเสนอการนำภาษีสรรพสามิตมาใช้แก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษา
บรรจุภัณฑ์ เครื่องใช้ไฟฟ้าและสินค้าอิเล็กทรอนิกส์. (EXCISE TAXATION PROPOSAL FOR
ENVIRONMENTAL WASTE: A CASE STUDY FOR PACKAGING, ELECTRIC APPLIANCE
AND ELECTRIC DEVICE.) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : อ. ดร.เชื้ออารีย์ อึ้งจะนิล, อ. ที่ปรึกษา
วิทยานิพนธ์ร่วม : อ.ประภาศ คงเอียด, 130 หน้า.

ขยะบรรจุภัณฑ์และขยะเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์มีปริมาณเพิ่มมากขึ้นทุกวัน จน
กลายเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อสังคมไทยอันดับต้นๆ หากไม่มีการจัดการแก้ไข
อย่างเร่งด่วนแล้วจะมีผลกระทบอย่างมากต่อประชาชนทั้งด้านสุขภาพอนามัย ระบบนิเวศน์
สภาพแวดล้อมจะเสื่อมโทรมลงอย่างรวดเร็ว

จากการศึกษาถึงแนวความคิด รูปแบบและวิธีการจัดเก็บภาษีเกี่ยวกับขยะบรรจุภัณฑ์
และขยะเครื่องใช้ไฟฟ้าและสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ในต่างประเทศ เมื่อมาพิจารณาประกอบกับ
สภาพสังคมและการจัดการขยะในประเทศไทยที่ยังไม่มีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ ไม่มีองค์กร
ทางกฎหมายรองรับ จึงเสนอให้มีการปรับปรุงภาษีสรรพสามิตเพื่อการจัดเก็บภาษีจากสินค้า
ประเภทบรรจุภัณฑ์เพิ่มเติม โดยกรมสรรพสามิตเพราะเป็นหน่วยงานที่มีประสิทธิภาพในการ
จัดเก็บภาษี และมีกฎหมายที่เอื้ออำนวยต่อการเพิ่มเติมชนิดและประเภทของสินค้าเพื่อการ
จัดเก็บภาษี เมื่อมีรายได้จากการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตมาแล้ว กรมสรรพสามิตจะหักเฉพาะ
ค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บภาษี ส่วนเงินภาษีที่เหลือทั้งหมด กรมสรรพสามิตจะนำส่งเข้ากองทุน
สำหรับการจัดการซากบรรจุภัณฑ์ เพื่อดำเนินการนำเงินที่จัดเก็บได้มาใช้บริหารจัดการซาก
ผลิตภัณฑ์อย่างเป็นระบบตั้งแต่การรวบรวม การจัดเก็บ การขนส่ง การบำบัดกำจัดเศษซากที่เหลือ

ส่วนเครื่องใช้ไฟฟ้า และสินค้าอิเล็กทรอนิกส์กฎหมายสรรพสามิตไม่เหมาะสมจะ
นำมาใช้แก้ปัญหาการจัดการขยะดังกล่าว เนื่องจากแม้มีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตก็ไม่อาจ
เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมผู้บริโภคในการลดการใช้ลงได้ จึงควรออกกฎหมายเฉพาะเพื่อมา
ดำเนินการจัดการกับขยะเครื่องใช้ไฟฟ้า และสินค้าอิเล็กทรอนิกส์โดยตรงจึงจะเหมาะสมกว่า

สาขาวิชา กฎหมายการเงินและภาษีอากร ลายมือชื่อนิสิต.....

ปีการศึกษา.....2555.....ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม.....

5286103834 : MAJOR FINANCE AND TAX LAWS

KEYWORDS : EXCISE TAXATION / ENVIRONMENTAL / PACKAGING / ELECTRIC APPLIANCE / ELECTRIC DEVICE

SIRINNEE VERAVATTANANON: (EXCISE TAXATION PROPOSAL FOR ENVIRONMENTAL WASTE: A CASE STUDY FOR PACKAGING, ELECTRIC APPLIANCE AND ELECTRIC DEVICE.) ADVISOR: AUAAREE ENGCHANIL, Ph.D., CO-ADVISOR: PRAPAS KONGIAD, 130 pp.

Waste electronic apparatus and appliances as well as packaging waste are day by day increasing to become the top rank of environmental problems which greatly impact against Thai Society. If there is no urgent improvement in this issue, people's health and hygiene will be affected. Moreover, ecology and environment will be rapidly deteriorated.

According to the study of concept, pattern and how to collect the taxes relating to the waste electronic apparatus and appliances and packaging waste abroad when considering with social condition and the waste garbage management in Thailand which has not been systematically operated yet and without legal organization to deal with it, the excise tax improvement is proposed for collecting more tax from packaging by Excise department as the effective administrative unit in collecting taxes with the law in favor of the addition of kinds and types of products for the purpose of tax collection in hand. Upon receiving income from excise tax collection, Excise Department shall deduct only the expenses spent for the tax collection while all the balance of tax shall be delivered to the Fund for the waste management of package products and use the collected revenues for the management of product waste systematically from the gathering, storage, transportation and the treatment and elimination of the remaining waste.

Excise taxation is not appropriate to solve these problems because excise tax collection cannot change consumer's behavior in reducing consumption. Consequently, issuing specific legislation to directly regulate the waste electronic apparatus and appliances would be more suitable.

Field of Study : Finance and Tax Laws Student's Signature

Academic Year : 2012 Advisor's Signature

Co-advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีด้วยความกรุณาอย่างยิ่งของอาจารย์ ดร.เอื้ออารีย์ อึ้งจะนิล ที่กรุณารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลักและอาจารย์ประกาศ คงเอียด ที่กรุณารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ทั้งสองเป็นอย่างสูงที่ได้สละเวลาอันมีค่าในการให้ความรู้ การแนะนำ ตรวจสอบแก้ไข ให้ข้อเสนอแนะ ติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินการวิจัย ผู้เขียนรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของอาจารย์ทั้งสองท่านนี้เป็นอย่างยิ่ง และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ ดร.ไพรินทร์ ชูโชติถาวร ที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าอย่างยิ่งเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และได้กรุณาให้ข้อเสนอแนะ แก้ไข และให้แนวคิดต่างๆ ที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่ผู้เขียน

ขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ สรายุทธ์ วุฒยภรณ์ ที่ได้ให้ความกรุณารับเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ให้คำแนะนำในการหาข้อมูลและได้กรุณาช่วยเหลือให้ข้อเสนอแนะต่างๆอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่ผู้เขียน

ขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ วันชัย ตั้งวิจิตร ที่ได้ให้ความกรุณารับเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้ให้ความรู้และข้อมูลต่างๆโดยเฉพาะข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายภาษีสรรพสามิตซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่ผู้เขียน

นอกจากนี้ผู้เขียนยังได้รับการช่วยเหลือและกำลังใจจากคุณพ่อ คุณแม่ พี่น้องและเพื่อนๆ ตลอดจนบุคคลต่างๆที่ให้ความช่วยเหลืออีกมาก ที่ผู้เขียนไม่สามารถกล่าวนามได้หมดในที่นี่ ผู้เขียนรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาและความปรารถนาดีของทุกท่านเป็นอย่างยิ่ง จึงกราบขอบพระคุณและขอบคุณไว้ในโอกาสนี้

ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจศึกษาไม่มากนักน้อย หากเกิดความบกพร่องแต่ประการใด ผู้เขียนขอน้อมรับไว้และขออภัยไว้ ณ ที่นี้ด้วย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	3
1.3 ขอบเขตของการศึกษา.....	3
1.4 สมมติฐานของการศึกษา.....	4
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา.....	4
1.6 วิธีดำเนินการศึกษา.....	5
บทที่ 2 กรอบแนวความคิดและมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่บังคับใช้ในปัจจุบัน	
2.1 มาตรการทางเศรษฐศาสตร์เพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อม	6
2.1.1 ความเป็นมาและวัตถุประสงค์	6
2.1.2 ความหมายของขยะบรรจุภัณฑ์และขยะอิเล็กทรอนิกส์	6
2.1.3 ประเภทของเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์	9
2.2 หลักผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย (Polluter pays principle) ตามการวิเคราะห์และ ข้อเสนอแนะขององค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (Organization for Economic Co-operation and Development หรือ OECD).....	13
2.3 รายงานการศึกษาตามโครงการ Capacity building for pollution taxation and resources mobilization for environmental and natural resource- phase II โดยการสนับสนุนของธนาคารพัฒนาเอเชีย (ADB) และ กระทรวงการคลัง พ.ศ.2551.....	15
2.3.1 กรอบสำหรับการออกแบบและการบังคับใช้โครงสร้างภาษีสิ่งแวดล้อม ..	16

	หน้า
2.3.2 การจัดทำกฎหมายว่าด้วยเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์เพื่อการจัดการ สิ่งแวดล้อม.....	18
2.4 ระเบียบว่าด้วยเศษซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ (Waste Electrical and Electronic Equipment:WEEE)	20
2.4.1 ความเป็นมา.....	20
2.4.2 ประเด็นที่ควรต้องทำความเข้าใจให้ถูกต้องเกี่ยวกับระเบียบWEEE และ RoHS.....	27
2.5 ความรู้เกี่ยวกับภาษีสรรพสามิต	30
2.5.1 ลักษณะสำคัญของกฎหมายภาษีสรรพสามิต.....	30
2.5.2 หลักเกณฑ์ในการเลือกประเภทสินค้าที่ต้องเสียภาษีสรรพสามิต.....	31
2.5.3 พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิตและพระราชบัญญัติพิกัด อัตราภาษีสรรพสามิต พุทธศักราช 2527	32
2.6 สถานการณ์ปัจจุบันเกี่ยวกับขยะบรรจุภัณฑ์และขยะอิเล็กทรอนิกส์.....	37
บทที่ 3 การจัดเก็บภาษีที่เกี่ยวกับขยะบรรจุภัณฑ์และขยะอิเล็กทรอนิกส์ของ ต่างประเทศ	
3.1 โครงสร้างการจัดเก็บค่าธรรมเนียมจากบรรจุภัณฑ์ของ ประเทศสหพันธรัฐเยอรมนี.....	40
3.1.1 ความเป็นมาและวัตถุประสงค์ของการจัดเก็บ.....	40
3.1.2 ระบบ Dual.....	41
3.1.3 วัตถุประสงค์ของการออกพระราชกฤษฎีกาบรรจุภัณฑ์ของ สหพันธรัฐเยอรมนี.....	42
3.1.4 คำนิยามตามพระราชกฤษฎีกาบรรจุภัณฑ์ของสหพันธรัฐเยอรมนี.....	43
3.1.5 ผู้มีหน้าที่และความรับผิดชอบในอันจะต้องปฏิบัติตามพระราชกฤษฎีกา บรรจุภัณฑ์ของสหพันธรัฐเยอรมนี.....	45
3.1.6 สฐานภาษี อัตราค่าธรรมเนียม วิธีการและกระบวนการในการจัดการกับ บรรจุภัณฑ์ที่ใช้แล้ว.....	45
3.2 โครงสร้างการจัดเก็บค่าธรรมเนียมจากสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ของประเทศ สหพันธรัฐเยอรมนี.....	47

	หน้า
3.2.1 ความเป็นมาและวัตถุประสงค์ของการจัดเก็บ.....	47
3.2.2 อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่มีการจัดเก็บค่าธรรมเนียม.....	48
3.2.3 คำนิยาม.....	50
3.2.4 ผู้มีหน้าที่และความรับผิดชอบที่จะต้องดำเนินการตามพระราชบัญญัติการ ซื้อขาย การนำกลับเกี่ยวกับอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์และอุปกรณ์ไฟฟ้า เพื่อสิ่งแวดล้อม.....	52
3.3 โครงสร้างการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์ ในประเทศเอสโตเนีย.....	57
3.3.1 ความเป็นมาและวัตถุประสงค์ของการจัดเก็บ.....	57
3.3.2 คำนิยามที่เกี่ยวข้องกับการเก็บภาษีสรรพสามิตบรรจุภัณฑ์.....	58
3.3.3 ประเภทบรรจุภัณฑ์ที่ต้องเสียภาษีและอัตราการจัดเก็บ ภาษีบรรจุภัณฑ์.....	59
3.3.4 ผู้มีหน้าที่และความรับผิดชอบในอันจะต้องเสียภาษี.....	60
3.3.5 การยกเว้นภาษีสรรพสามิต.....	60
3.3.6 วิธีการและกระบวนการในการจัดเก็บภาษี.....	62
3.3.7 การกำกับดูแลและความรับผิดชอบ.....	63
3.4 โครงสร้างการจัดเก็บค่าธรรมเนียมจากขยะอิเล็กทรอนิกส์ของ มลรัฐแคลิฟอร์เนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา.....	64
3.4.1 ความเป็นมาและวัตถุประสงค์ของการจัดเก็บ.....	64
3.4.2 ขยะอิเล็กทรอนิกส์ที่มีการจัดเก็บค่าธรรมเนียม.....	66
3.4.3 ผู้มีหน้าที่และความรับผิดชอบในอันจะต้องเสียค่าธรรมเนียม.....	66
3.4.4 ฐานและอัตราค่าธรรมเนียม.....	67
3.4.5 หน้าที่ของผู้เกี่ยวข้อง วิธีการและกระบวนการในการจัดเก็บ ค่าธรรมเนียม.....	68
3.4.6 บทกำหนดโทษของผู้ฝ่าฝืน.....	70
3.4.7 ข้อกำหนดด้านการเงินที่ได้จากการจัดเก็บค่าธรรมเนียม.....	70
3.5 โครงสร้างการจัดเก็บภาษีถุงพลาสติกในประเทศไอร์แลนด์.....	72

	หน้า
3.5.1 ความเป็นมาและวัตถุประสงค์ของการจัดเก็บ.....	72
3.5.2 ประเภทของกฎพลาสติกที่ทำการจัดเก็บภาษี.....	72
3.5.3 ผู้มีหน้าที่และความรับผิดชอบในอันจะต้องเสียภาษี.....	74
3.5.4 สถานที่และอัตราภาษี.....	74
3.5.5 วิธีการและกระบวนการในการจัดเก็บภาษี.....	74
3.5.6 กองทุนสิ่งแวดล้อมของประเทศไอร์แลนด์.....	76
บทที่ 4 วิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับบทบาทและความเหมาะสม รวมทั้งแนวทางในการปรับปรุงกฎหมายภาษีสรรพสามิตเพื่อนำมาใช้ในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตบรรจุภัณฑ์ เครื่องใช้ไฟฟ้า และสินค้าอิเล็กทรอนิกส์	
4.1 ปัญหาการปรับปรุงกฎหมายภาษีสรรพสามิตเพื่อนำมาใช้ในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตบรรจุภัณฑ์	81
4.1.1 ปัญหาการกำหนดชนิดและการให้คำนิยามของบรรจุภัณฑ์ที่ต้องกำหนดให้มีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิต.....	81
4.1.2 ปัญหาการกำหนดผู้มีหน้าที่เสียภาษีและความรับผิดชอบในอันจะต้องเสียภาษี.....	85
4.1.3 ปัญหาการกำหนดความรับผิดชอบในอันจะต้องเสียภาษีสรรพสามิตบรรจุภัณฑ์.....	86
4.1.4 ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดฐานภาษีและอัตราภาษีที่เหมาะสมสำหรับการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตบรรจุภัณฑ์.....	87
4.1.5 ปัญหาการควบคุมการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตบรรจุภัณฑ์	92
4.1.6 ปัญหาเกี่ยวกับการจัดสรรรายได้จากการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตสำหรับการจัดการซากบรรจุภัณฑ์	95
4.1.7 ปัญหาในประเด็นการกีดกันทางการค้าในการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมภายในประเทศ	100
4.2 ปัญหาความไม่เหมาะสมเกี่ยวกับการนำภาษีสรรพสามิตมาใช้ในการจัดเก็บภาษีเครื่องใช้ไฟฟ้า และสินค้าอิเล็กทรอนิกส์.....	102
4.2.1 วัตถุประสงค์ของภาษีสรรพสามิตไม่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายในการจัดการขยะเครื่องใช้ไฟฟ้าและขยะสินค้าอิเล็กทรอนิกส์	102

	หน้า
4.2.2 ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรม.....	103
4.2.3 ความไม่สอดคล้องกับหลักการทางสิ่งแวดล้อมที่เรียกว่า “ผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย” (polluter pays principle หรือ PPP).....	104
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	
5.1 บทสรุป.....	105
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	110
รายการอ้างอิง.....	122
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	130

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2-1 ตารางสำคัญของระเบียบว่าด้วยเศษซากของผลิตภัณฑ์ไฟฟ้า และอิเล็กทรอนิกส์(WEEE).....	22
ตารางที่ 2-2 เป้าหมายการเก็บรวบรวมเศษซากเหลือทิ้งผลิตภัณฑ์ EEE.....	28
ตารางที่ 2-3 เป้าหมายการคืนสภาพ การนำกลับมาใช้ซ้ำ การรีไซเคิล เศษซากผลิตภัณฑ์ EEE.....	29
ตารางที่ 2-4 ปริมาณขยะที่เกิดขึ้นระหว่างปี 2552-2554.....	38
ตารางที่ 3-1 อัตราการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตในบรรจุภัณฑ์ประเทศเอสโตเนีย.....	59
ตารางที่ 3-2 ฐานและอัตราค่าธรรมเนียม.....	68
ตารางที่ 4-1 หลักการคำนวณอัตราภาษีการจัดการขยะบรรจุภัณฑ์.....	90
ตารางที่ 4-2 ภาษีการจัดการขยะบรรจุภัณฑ์ซึ่งใช้ค่าบริหารจัดการเป็นแรงจูงใจจำแนก ตามประเภทวัสดุและการใช้ประโยชน์.....	92
ตารางที่ 5-1 ตัวอย่างการกำหนดเป้าหมาย.....	116

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาทางด้านอุตสาหกรรมและเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดประโยชน์ต่อมนุษย์มากมาย มนุษย์ในปัจจุบันก็ผูกติดอยู่กับความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอยู่ทุกลมหายใจเข้าออก เมื่อเกิดการพัฒนาต่างๆอย่างรวดเร็ว การพัฒนาที่เกิดขึ้นก็ขาดความระมัดระวังจึงส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งนับวันปัญหาสิ่งแวดล้อมจะทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ การพัฒนาเกี่ยวกับเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วเป็นเหตุให้การบริโภคผลิตภัณฑ์ที่ทำลายสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้นอย่างไม่หยุดยั้ง และกระจายไปสู่ประชากรทุกชนชั้น

การจัดการสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยได้กลายเป็นภาระต้นทุนของประเทศอย่างมาก และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ กฎหมายสิ่งแวดล้อมที่ใช้บังคับอยู่บนพื้นฐานการควบคุมและบังคับ (command and control) เป็นหลัก และไม่ได้นำเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์มาใช้เท่าที่ควร ทำให้กฎหมายขาดประสิทธิภาพ เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ที่มีอยู่ในปัจจุบันมักเกี่ยวข้องกับการเก็บค่าธรรมเนียมการใช้ทรัพยากรมากกว่าสร้างแรงจูงใจให้ผู้ก่อมลพิษลดการก่อมลพิษ และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเพื่อรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม จึงสมควรนำเครื่องมือหรือมาตรการทางเศรษฐศาสตร์มาใช้มากขึ้นเพื่อเสริมความเข้มแข็งในการจัดการสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย¹

ปัจจุบันในประเทศไทย ที่ประชุมคณะรัฐมนตรีได้มีการผ่านร่างพระราชบัญญัติ มาตรการทางการคลังเพื่อสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ... ซึ่งเป็นกฎหมายที่นำมาตรการทางการคลังมาใช้เพื่อเป็นเครื่องมือในการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม โดยเป็นกฎหมายที่จะช่วยผลักดันหลักการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย (Polluter Pays Principle : PPP) หรือให้ผู้ก่อมลพิษเป็นผู้รับภาระความ

¹ มิ่งสรรพ์ ขาวสะอาด และ กอบกุล ราชะนาคร, "เศรษฐศาสตร์และนิติธรรม เพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อม" [ออนไลน์], 4 ธันวาคม 2553. แหล่งที่มา <http://www.tuhpp.org/admin/upload/file/12359655439003973.pdf>

เสียหาย ผู้ผลิตหรือผู้บริโภคที่ก่อให้เกิดมลพิษต้องรับภาระการจัดมลพิษนั้น ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติรับในหลักการ และให้นำร่างดังกล่าวกลับไปหารือร่วมกันกับกระทรวงที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กระทรวงการคลัง กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และกระทรวงอุตสาหกรรม ซึ่งย่อมหมาความว่าร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวยังไม่สามารถนำมาใช้บังคับได้ในเวลาอันใกล้นี้

การไม่มีกฎหมายเกี่ยวกับการรักษาสภาพแวดล้อมของประเทศไทยบังคับนอกจากจะส่งผลต่อสภาพแวดล้อมภายในประเทศแล้ว ยังจะเป็นที่จุดอ่อนของประเทศไทยในด้านการแข่งขันทางการค้าระหว่างประเทศ เพราะขณะนี้ประเทศพัฒนาแล้ว เช่น สหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรป กำลังพิจารณาเก็บภาษีนำเข้าจากสินค้าที่ประเทศผู้ส่งออกทะเลเลยมิได้เก็บภาษีคาร์บอนในประเทศของตน ซึ่งอาจส่งผลให้ในอนาคตประเทศไทยอาจถูกกีดกันการนำเข้าในฐานะประเทศที่ไม่รับผิดชอบด้านสิ่งแวดล้อม

กรมสรรพสามิตเป็นหน่วยงานหนึ่งในกระทรวงการคลัง ถือกำเนิดขึ้นเพื่อจัดเก็บภาษีจากสินค้าหรือบริการเฉพาะอย่าง ซึ่งมีเหตุผลอันสมควรที่จะต้องรับภาระภาษีสูงกว่าปกติ เช่น สินค้าและบริการที่บริโภคแล้วอาจก่อให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพร่างกายและศีลธรรมอันดี สินค้าและบริการที่มีลักษณะเป็นการฟุ่มเฟือย สินค้าและบริการที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม หรือสินค้าและบริการที่ได้รับผลประโยชน์เป็นพิเศษจากกิจการของรัฐบางประการ เมื่อพิจารณาจากหน้าที่ของกรมสรรพสามิตแล้วจะเห็นได้ว่ามีความเหมาะสมเป็นอย่างยิ่งที่จะนำภาษีสรรพสามิตมาใช้เป็นเครื่องมือในการแก้ไขสภาพแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถนำมาบังคับใช้ได้ในเวลาอันรวดเร็ว เพราะหลักเกณฑ์และโครงสร้างของภาษีสรรพสามิตสอดคล้องกับการนำมาใช้จัดเก็บภาษีในผลิตภัณฑ์ที่ทำลายสิ่งแวดล้อมอยู่แล้ว

การศึกษาหลักเกณฑ์และโครงสร้างของภาษีสรรพสามิตของประเทศไทย เปรียบเทียบกับหลักเกณฑ์และโครงสร้างของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บภาษีหรือค่าธรรมเนียมในผลิตภัณฑ์ประเภทต่างๆของต่างประเทศนั้น จะสามารถนำมาใช้ปรับปรุงโครงสร้างภาษีสรรพสามิต และหารูปแบบที่เหมาะสมสำหรับการจัดสรรเงินภาษีสรรพสามิตที่เก็บได้จากบรรจภัณฑ์ เครื่องใช้ไฟฟ้าและสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ โดยนำเสนอรูปแบบการจัดเก็บภาษี และ

การจัดสรรเงินภาษีไปให้แก่หน่วยงานต่างๆ ทั้งส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นอย่างเหมาะสมเพื่อให้สามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือแก้ไขสภาพแวดล้อมของประเทศไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ใช้งบค้ำได้อย่างรวดเร็ว และประชาชนในประเทศยอมรับระบบดังกล่าว

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

ภาษีสรรพสามิตเป็นภาษีที่มีหลักเกณฑ์ และโครงสร้างที่เหมาะสมในการนำมาใช้จัดเก็บภาษีบรรจุกัญชา เครื่องใช้ไฟฟ้า และสินค้าอิเล็กทรอนิกส์เพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยหากมีการปรับปรุงหลักเกณฑ์เรื่องพิกัดอัตราภาษี และการบริหารจัดการเก็บภาษีสรรพสามิตให้เหมาะสมดังนั้นวัตถุประสงค์ของการวิจัยคือ

1. เพื่อศึกษาหลักการ และแนวความคิดทางด้านภาษีสิ่งแวดล้อม กรอบการจัดทำภาษีสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาถึงหลักเกณฑ์ โครงสร้าง การบริหารการจัดเก็บภาษีสรรพสามิต และกฎหมายพิกัดอัตราภาษีสรรพสามิตในประเทศไทย
3. เพื่อทราบถึงหลักเกณฑ์ โครงสร้าง การบริหารการจัดเก็บภาษีบรรจุกัญชา และสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ของต่างประเทศ
4. เพื่อศึกษาแนวทางปฏิบัติในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตว่าสอดคล้องกับหลักการ และแนวคิดด้านสิ่งแวดล้อมหรือไม่ เพื่อนำไปสู่ข้อเสนอในการปรับปรุงพิกัดอัตราภาษีสรรพสามิตเพื่อให้สามารถจัดเก็บภาษีบรรจุกัญชา เครื่องใช้ไฟฟ้าและสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย
5. เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดเก็บ และจัดสรรเงินภาษีสรรพสามิตที่ได้เก็บจากบรรจุกัญชา เครื่องใช้ไฟฟ้าและสินค้าอิเล็กทรอนิกส์เพื่อใช้ในการเยียวยา ปรับปรุง และบำรุงรักษาสภาพแวดล้อมในประเทศไทย

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

ศึกษาในหลักกฎหมายตามพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พุทธศักราช 2527 พระราชบัญญัติพิกัดอัตราภาษีสรรพสามิต พุทธศักราช 2527 โดยจะศึกษาค้นคว้า รวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบทบาทในด้านการรักษาสิ่งแวดล้อม และศึกษา

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บภาษีที่เกี่ยวข้องกับบรรจุกภัณฑ์ เครื่องใช้ไฟฟ้าและสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ของต่างประเทศเพื่อให้สามารถวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของภาษีสรรพสามิตในด้านการรักษาสิ่งแวดล้อมของไทยกับต่างประเทศว่ามีข้อดี ข้อเสียอย่างไร และหากจะนำมาปรับใช้กับภาษีสรรพสามิตของไทยจะมีปัญหาและอุปสรรคอย่างไร รวมทั้งศึกษาแนวคิด หลักการของร่างพระราชบัญญัติมาตรการการคลังเพื่อสิ่งแวดล้อมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับภาษีผลิตภัณฑ์และค่าธรรมเนียมผลิตภัณฑ์ และนำความรู้จากการศึกษาค้นคว้าดังกล่าวมาเพื่อปรับปรุงกฎหมายภาษีสรรพสามิตเพื่อให้สามารถนำมาใช้จัดเก็บภาษีที่เกี่ยวข้องกับบรรจุกภัณฑ์ เครื่องใช้ไฟฟ้าและสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ รวมทั้งนำเสนอการจัดสรรเงินภาษีสรรพสามิตที่เกิดจากผลิตภัณฑ์ดังกล่าวเพื่อนำไปใช้เยียวยาและเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการรักษาสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.4 สมมติฐานของการศึกษา

ภาษีสรรพสามิตเป็นภาษีที่เหมาะสมที่จะนำมาจัดเก็บภาษีในผลิตภัณฑ์ที่ทำลายสิ่งแวดล้อมเพราะเป็นภาษีที่จัดเก็บจากการขายสินค้าเฉพาะอย่าง แต่ทั้งนี้ควรทำการแก้ไขปรับปรุงโครงสร้างภาษีสรรพสามิต และการบริหารการจัดเก็บภาษีเพื่อให้สามารถเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม และมีประสิทธิภาพ

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

1. ทราบถึงหลักการ และแนวความคิดทางด้านภาษีสิ่งแวดล้อม รวมถึงกรอบการจัดทำภาษีสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย
2. ทราบถึงความเป็นมา แนวคิด พัฒนาการ หลักเกณฑ์ โครงสร้าง และการบริหารการจัดเก็บภาษีของกฎหมายภาษีสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับบรรจุกภัณฑ์ เครื่องใช้ไฟฟ้าและสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ของต่างประเทศ เพื่อนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม
3. ทราบแนวทางปฏิบัติในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตว่าสอดคล้องกับหลักการและแนวคิดด้านสิ่งแวดล้อมหรือไม่ เพื่อนำไปสู่อุทธศาสตร์ในการปรับปรุงพิกัดอัตราภาษีสรรพสามิตเพื่อให้สามารถจัดเก็บภาษีบรรจุกภัณฑ์ เครื่องใช้ไฟฟ้าและสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย
4. ทราบหลักเกณฑ์และโครงสร้างของร่างพระราชบัญญัติมาตรการทางการคลังเพื่อสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ...

5. นำเสนอแนวทางการจัดเก็บและจัดสรรเงินภาษีสรรพสามิตเพื่อใช้ในการเยียวยาปรับปรุง และบำรุงรักษาสภาพแวดล้อมในประเทศไทย
6. ทำให้มีความรู้ในเรื่องการทำวิทยานิพนธ์และระเบียบวิธีวิจัยมากขึ้น
7. เพื่อสร้างองค์ความรู้และเพิ่มศักยภาพให้กับนิสิต นักศึกษา ประชาชน และผู้สนใจทั่วไป

1.6 วิธีดำเนินการศึกษา

เป็นการศึกษาวิจัยทางเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลวิเคราะห์หลักกฎหมายภาษีสรรพสามิต กฎหมายสิ่งแวดล้อม ตลอดจนเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะได้มาโดยการค้นคว้าจากหนังสือ บทความ วารสาร จุลสาร เอกสารเผยแพร่ของหน่วยงานรัฐบาลและเอกชน รายงานการสัมมนา รายงานการวิจัย ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต โดยนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์เพื่อหาข้อสรุป และหาแนวทางปรับปรุงแก้ไขต่อไป

บทที่ 2

กรอบแนวความคิด

และมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่ใช้บังคับในปัจจุบัน

2.1 มาตรการทางเศรษฐศาสตร์เพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อม

2.1.1 ความเป็นมาและวัตถุประสงค์

สถานการณ์สิ่งแวดล้อมของประเทศไทยในปัจจุบันมีแนวโน้มเสื่อมโทรมมากยิ่งขึ้น โดยส่วนหนึ่งเกิดจากการอุปโภคบริโภคสินค้ามากขึ้น ซึ่งมีการทิ้งขยะบรรจุภัณฑ์มากขึ้น อีกทั้งความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีส่งผลให้มีการใช้เครื่องใช้ไฟฟ้าและสินค้าอิเล็กทรอนิกส์เพิ่มมากขึ้น เมื่อใช้เพิ่มมากขึ้นย่อมส่งผลให้เกิดขยะมากขึ้น โดยสถานการณ์สิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวกับขยะบรรจุภัณฑ์ ขยะเครื่องใช้ไฟฟ้าและขยะอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทยมีปริมาณสูงขึ้นทุกปี ซึ่งถือเป็นปัญหาสำคัญของประเทศเนื่องจากประเทศไทยยังไม่มีระบบการจัดการขยะที่ถูกต้องเหมาะสม ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งในปี 2553 มีขยะมูลฝอยในประเทศไทยเกิดขึ้นประมาณ 15.6 ล้านตัน¹ ส่วนของขยะอันตรายเกิดขึ้นประมาณ 3.6 ล้านตัน²

2.1.2 ความหมายของขยะบรรจุภัณฑ์และขยะอิเล็กทรอนิกส์

ความหมายของบรรจุภัณฑ์และขยะอิเล็กทรอนิกส์นั้นมีหลากหลายคำนิยาม ผู้เขียนจึงขอสรุปความหมายไว้ดังนี้

บรรจุภัณฑ์ หมายถึง ผลิตภัณฑ์ที่ทำมาจากวัสดุต่างๆ ใช้เพื่อการบรรจุสินค้า ห่อหุ้มปกป้อง นำส่ง หรือใช้นำเสนอตัวสินค้าให้อยู่ในสภาพที่ดีจากแหล่งผลิตจนถึงมือลูกค้าโดยไม่ได้รับความเสียหาย

¹ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, กรมควบคุมมลพิษ, รายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย พ.ศ. 2553, หน้า 1-55.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 1-65.

บรรจุกฎบัตรนั้นมีประโยชน์ในการใช้ห่อหุ้มและป้องกันสินค้าไม่ให้เสียหายระหว่างการขนส่งแล้ว ยังมีประโยชน์อื่นๆอีกคือช่วยถนอมรักษาสินค้าให้คงสภาพความสด ความปลอดภัย จนกว่าจะถึงมือผู้บริโภค อีกทั้งบนบรรจุกฎบัตรยังมีการระบุข้อมูลสินค้า การรับรองมาตรฐานของสินค้าที่ถูกบรรจุกฎบัตรนั้นๆห่อหุ้มอยู่เพื่อให้ผู้บริโภคสามารถเลือกซื้อสินค้าได้อย่างถูกต้อง ปลอดภัย และได้มาตรฐาน ส่งไปขายให้กับผู้บริโภคทั่วโลกเลือกซื้อสินค้าได้

แม้บรรจุกฎบัตรจะมีคุณสมบัติมหาศาลในทางธุรกิจ แต่ขณะเดียวกันก็ก่อผลในด้านลบให้กับสิ่งแวดล้อมด้วยเช่นกัน เพราะบรรจุกฎบัตรจะกลายเป็นขยะทันทีหลังจากสินค้าถูกเปิดออกใช้หรือใช้งานหมดแล้ว

ในช่วงระยะเวลาเกือบสองทศวรรษที่ผ่านมา ปริมาณขยะได้เพิ่มขึ้นอย่างมาก บรรจุกฎบัตรกลายเป็นขยะที่มองเห็นได้ง่ายจึงเป็นส่วนแรกที่ต้องพิจารณาควบคุม ปริมาณบรรจุกฎบัตรจะมีมากหรือน้อยมักขึ้นอยู่กับพฤติกรรมกรบริโภคของประชาชนในชาติ โดยพบว่าประเทศที่มีกำลังจับจ่ายใช้สอยของประชาชนสูงประเทศนั้นๆมักมีขยะบรรจุกฎบัตรค่อนข้างสูง ตัวอย่างเช่น ประเทศญี่ปุ่น ประเทศเกาหลีใต้ อเมริกา แคนาดา ทั้งนี้ บรรจุกฎบัตรที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมดังนี้

1) บรรจุกฎบัตรเป็นส่วนหนึ่งของขยะมูลฝอย และเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ตามมาตรฐานการครองชีพ จึงก่อให้เกิดปัญหาวิธีการในการกำจัดขยะและสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายในการกำจัดสูง โดยขยะที่เป็นบรรจุกฎบัตรมีส่วนประกอบของกระดาษ พลาสติก โฟม เศษขวด แก้ว เหล็ก และโลหะอื่นๆ

2) พฤติกรรมการทิ้งขยะไม่เลือกทำให้เกิดปัญหาขยะบรรจุกฎบัตร

3) ทำให้ชั้นโอโซนลดน้อยลง อันเนื่องมาจากสาร ซีเอฟซี ที่เพิ่มมากขึ้น โดยสารนี้จะใช้ในการผลิตโฟม พลาสติก และเป็นสารขับเคลื่อนในกระป๋องฉีดพ่น

4) ทำให้เกิดมลพิษในอากาศ การผลิตหรือทำลายบรรจุกฎบัตรอาจทำให้เกิดสารพิษในอากาศ ในประเทศที่พัฒนาแล้วจะมีกฎหมายควบคุมผู้ผลิต กฎหมายเหล่านี้อาจจะไม่มียุทธศาสตร์ใช้ในประเทศที่กำลังพัฒนา แต่จะมีผลกระทบต่อบรรจุกฎบัตรที่ส่งออกจากประเทศที่กำลังพัฒนาไปจำหน่ายในประเทศที่พัฒนาแล้ว

5) ทำให้เกิดมลพิษในน้ำ

ส่วนขยะอิเล็กทรอนิกส์ หรือ “อีเวสต์” (e-waste) หมายถึง ของเสียที่ประกอบด้วย เครื่องใช้ไฟฟ้าหรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่เสียหรือไม่มีคนต้องการแล้ว

ขยะอิเล็กทรอนิกส์นั้นเป็นขยะอันตรายเนื่องจากส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์ มีสารโลหะหนักที่เป็นอันตรายต่อคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม ซึ่งสามารถจำแนกสารอันตรายที่อยู่ในผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้าไว้ได้ ดังนี้³

1) ตะกั่ว เป็นส่วนประกอบในการบัดกรีแผ่นวงจรพิมพ์ หลอดภาพรังสีแคโทด (CRT) เป็นต้น โดยผลกระทบที่เกิดขึ้นจะไปทำลายระบบประสาทส่วนกลาง ระบบโลหิต การทำงานของไต การสืบพันธุ์ มีผลต่อการพัฒนาสมองของเด็ก ทำลายระบบประสาท ระบบเลือดและระบบสืบพันธุ์ในผู้ใหญ่ นอกจากนี้ พิษจะสามารถสะสมได้ในสิ่งแวดล้อมก่อให้เกิดผลเฉียบพลัน หรือแบบเรื้อรังได้ในพืชและสัตว์

2) แคดเมียม มักพบในแผ่นวงจรพิมพ์ ตัวต้านทาน และหลอดภาพรังสีแคโทด เป็นต้น ซึ่งสารนี้จะสะสมในร่างกาย โดยเฉพาะที่ไต ทำลายระบบประสาท ส่งผลต่อพัฒนาการและการมีบุตร หรืออาจมีผลกระทบต่อพันธุกรรม

3)ปรอท มักพบในตัวตัดความร้อน สวิตช์ และจอยแบน โดยจะส่งผลในการทำลายอวัยวะต่าง ๆ รวมทั้งสมอง ไต และเด็กในครรภ์มารดาได้ และถ้าลงสู่แหล่งน้ำจะเปลี่ยนรูปเป็น Methylated Mercury และตกตะกอน ซึ่งสะสมในสิ่งมีชีวิตได้ง่าย และจะสะสมต่อไปตามห่วงโซ่

4) โครเมียมเฮกซะวาเลนซ์ ใช้ในการป้องกันการกัดกร่อนของแผ่นโลหะเคลือบสังกะสี ซึ่งสามารถผ่านเข้าสู่ผนังเซลล์ได้ง่าย จะส่งผลในการทำลายดีเอ็นเอ และเป็นสารก่อมะเร็งสำหรับมนุษย์

³เนชั่น, ขยะอิเล็กทรอนิกส์ ปัญหาสิ่งแวดล้อมจากสังคมเทคโนโลยี [ออนไลน์], 1 มิถุนายน 2554. แหล่งที่มา <http://www.oknation.net/blog/print.php?id=58448>

5) ปริลเลียม ใช้ในแผนวงจรหลัก เป็นการก่อกมะเร็งโดยเฉพาะมะเร็งปอด โดยผู้ที่ได้รับสารนี้อย่างต่อเนื่องจากการสูดดมจะกลายเป็นโรค Beryllicosis ซึ่งมีผลกับปอด หากสัมผัสสัมผัสก็จะทำให้เกิดแผลที่ผิวหนังอย่างรุนแรง

6) สารหนู ใช้ในแผงวงจร ซึ่งทำลายระบบประสาท ผิวหนังและระบบการย่อยอาหาร หากได้รับปริมาณมากอาจทำให้ถึงตายได้

7) แบเรียม ใช้ในแผ่นหน้าของหลอดรังสีแคโทด ซึ่งเป็นสารที่มีผลต่อสมอง ทำให้สมองบวม กล้ามเนื้ออ่อนล้า ทำลายหัวใจ ตับและม้าม

8) ตัวทนไฟทำจากโบรมีน ใช้ในกล่อง พลาสติกของอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ แผงวงจร และตัวเชื่อมต้อ ซึ่งเป็นสารที่มีพิษและสามารถสะสมได้ในสิ่งมีชีวิต ถ้ามีทองแดงร่วมด้วยจะเพิ่มความเสี่ยงในการเกิดไดออกซินและพีวเรนระหว่างการผลิต เนื่องจากตัวทนไฟทำจากโบรมีนมีอยู่หลายรูปแบบ แบบที่มีอันตรายมากจะเป็นโบรมีนมีอยู่หลายรูปแบบ แบบที่มีอันตรายมากจะเป็นโพลีโบรมิเตดไบฟีนิล (Polybrominated Biphenyls-PBBs) ซึ่งก่อให้เกิดไดออกซิน สารก่อให้เกิดมะเร็งทำลายการทำงานของตับ มีผลกระทบต่อระบบประสาทและภูมิคุ้มกัน ทำให้การทำงานของต่อไทรอยด์ผิดปกติ รวมถึงระบบต่อมไร้ท่อสามารถสะสมในน้ำนมของมนุษย์และกระแสเลือด สามารถถ่ายทอดในห่วงโซ่อาหาร

2.1.3 ประเภทของเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์⁴

ปัจจุบันประเทศไทยมีมาตรการที่ใช้ในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมเพียงแค่การกำกับและควบคุมเท่านั้น เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ยังไม่ได้ถูกนำมาใช้แก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย แต่ในต่างประเทศนั้นมีการนำเสนอให้นำเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์มาใช้ในการจัดการสิ่งแวดล้อมมากขึ้น โดยเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์นั้นเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้สินค้าและบริการ

⁴ กอบกุล ราชะนาคร และ มิ่งสรรพ ขาวสะอาด, “กฎหมายว่าด้วยเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์เพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมสำหรับประเทศไทย” (สถาบันศึกษานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่). หน้า 3

สะท้อนต้นทุนทางสิ่งแวดล้อม เมื่อสินค้าและบริการต่างๆมีการสะท้อนต้นทุนด้านสิ่งแวดล้อม แล้วนั้นก็ทำให้ผู้ผลิตและผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการผลิตและการบริโภคได้ ดังนั้นจึงเชื่อมโยงไปสู่หลักการทางสิ่งแวดล้อมที่เรียกว่า “ผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย” (polluter pays principle หรือ PPP) ซึ่งก็คือการที่ผู้ก่อปัญหา (มลพิษ) เป็นผู้รับผิดชอบภาวะสิ่งแวดล้อม เช่น เก็บภาษีสิ่งแวดล้อมจากผู้ใช้น้ำมัน หรือผู้ทำให้โลกร้อน ผู้ปล่อยน้ำเสียออกสู่แม่น้ำลำคลอง ผู้สร้างหรือปล่อยมลพิษทางอากาศ ผู้ทิ้งขยะภาชนะบรรจุภัณฑ์ต่าง ๆ หรือผู้ใช้และทิ้งมลพิษขยะอิเล็กทรอนิกส์

เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ หรือ เครื่องมือทางการตลาด หรือ Market-based instruments ที่นำมาใช้เป็นเครื่องมือแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมมี ดังนี้

1) ค่าธรรมเนียมการอนุญาต (Administrative fees)⁵ เป็นค่าธรรมเนียมที่จ่ายให้แก่หน่วยงานที่อนุญาตให้ประกอบกิจการหรือกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการให้บริการออกใบอนุญาต (license หรือ permit) โดยทั่วไปมีผลค่อนข้างน้อยในการสร้างแรงจูงใจให้ลดการก่อมลพิษ เนื่องจากจะเรียกเก็บเป็นเงินจำนวนน้อยและเก็บในอัตราเดียวกันจากผู้ขออนุญาตทุกราย โดยมีได้ค่านิ่งว่าแต่ละรายก่อให้เกิดมลพิษมากหรือน้อย

2) ค่าธรรมเนียมการใช้ (user fees หรือ user charges)⁶ เป็นค่าธรรมเนียมที่ผู้ใช้บริการจ่ายให้เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดการมลพิษ เช่น การจัดการน้ำเสีย หรือ การจัดการขยะมูลฝอย การเรียกเก็บค่าธรรมเนียมการใช้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเป็นค่าคืนทุนสำหรับบริการบำบัดน้ำเสีย และการเก็บขนและกำจัดมูลฝอย แม้ว่าอาจมีผลเป็นการสร้างแรงจูงใจให้ผู้ก่อมลพิษลดการก่อน้ำเสียหรือขยะด้วยก็ตาม

⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 4

⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 4

3) ค่าปรับ (fines) การเก็บค่าปรับในการไม่ปฏิบัติตาม⁷ เป็นมาตรการป้องปรามมิให้ละเมิดกฎหมาย มาตรการนี้มีจุดอ่อน เนื่องจากการปรับมักจะเกิดขึ้นหลังจากมีการกระทำผิดกฎหมายแล้ว และส่วนใหญ่เป็นกรณีที่ความเสียหายเกิดขึ้นแล้ว นอกจากนี้ค่าปรับตามกฎหมายอาจจะต่ำเกินกว่าที่จะสร้างแรงจูงใจให้ผู้ก่อมลพิษปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และยอมจ่ายค่าปรับแทนที่จะลดการก่อมลพิษ

4) ค่าภาษีมลพิษ (pollution tax หรือบ่อยครั้งเรียกว่า pollution fees) การจัดเก็บภาษีมลพิษนี้เพื่อลดปริมาณมลพิษหรือปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้ดีขึ้น โดยผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่ายค่าใช้จ่ายการใช้บริการสิ่งแวดล้อม⁸ ส่วนใหญ่เรียกเก็บจากการปล่อยน้ำเสียและการปล่อยทิ้งอากาศเสีย โดยเรียกเก็บตามปริมาณมลพิษที่ปล่อยออกสู่สิ่งแวดล้อม มลพิษทางน้ำที่มีการเรียกเก็บค่าภาษีการปล่อยมลพิษ ได้แก่ ค่า BOD (biological oxygen demand) ตะกอนแขวนลอยในน้ำ (total suspended solids หรือ TSS) โลหะหนัก เช่น ปรอท และสังกะสี เป็นต้น ส่วนมลพิษทางอากาศที่มักถูกเรียกเก็บภาษี ได้แก่ ซัลเฟอร์ไดออกไซด์ (SO₂) ไนโตรเจนออกไซด์ (NO_x) และคาร์บอนมอนอกไซด์ (CO) การเก็บภาษีมลพิษมีผลเป็นการจูงใจให้ผู้ก่อมลพิษลดการปล่อยมลพิษ

5) ใบอนุญาตปล่อยมลพิษ (pollution permits)⁹ เป็นใบอนุญาตที่กำหนดปริมาณมลพิษที่ผู้ก่อมลพิษแต่ละรายสามารถปล่อยออกสู่สิ่งแวดล้อมได้ ใช้ในระบบที่กำหนดให้ผู้ก่อมลพิษสามารถซื้อขายหรือโอนใบอนุญาตการปล่อยมลพิษได้ (marketable or tradable pollution permit system) เป็นเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ที่ใช้มากในการควบคุมมลพิษทางอากาศโดยรวมไม่ให้มีมากเกินไปที่กำหนดโดยใช้กลไกทางตลาด

⁷ โสเมสกาเว เพชรานนท์, เศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อม, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2553), หน้า 177

⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 162

⁹ กอบกุล ราชะนาคร และ มิ่งสรรพ์ ขาวสอาด, "กฎหมายว่าด้วยเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์เพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมสำหรับประเทศไทย" หน้า 4

6) ค่าธรรมเนียมผลิตภัณฑ์ (product surcharge) เป็นค่าธรรมเนียมที่เรียกเก็บจากผลิตภัณฑ์ที่ก่อให้เกิดมลพิษ ซึ่งจะถูกรวมเข้าไปในราคาสินค้าที่ผู้บริโภคซื้อ หรือในราคาของวัตถุดิบที่ผู้ผลิตใช้ในการผลิตสินค้า ผลิตภัณฑ์ที่มีการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมลักษณะนี้ในประเทศต่างๆของยุโรป ได้แก่ รถยนต์ สารที่ทำลายชั้นโอโซน แบตเตอรี่ น้ำมันหล่อลื่น บรรจุก๊าซ ปุ๋ยและยาฆ่าแมลง และยางรถยนต์ ค่าธรรมเนียมที่เรียกเก็บได้มักถูกนำไปใช้เพื่อจัดการมลพิษที่เกิดจากผลิตภัณฑ์ เช่น เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการรีไซเคิล หรือการกำจัดผลิตภัณฑ์ที่ใช้แล้วอย่างปลอดภัย

7) อัตราภาษีที่แตกต่างกัน (tax differentiation) เป็นภาษีที่นำไปหักลดสำหรับผลิตภัณฑ์ที่ไม่เป็นปัญหาต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ผลิตภัณฑ์ดังกล่าวถูกลง หรือในทางกลับกันสามารถนำไปใช้เก็บภาษีผลิตภัณฑ์ที่ทำลายสิ่งแวดล้อม ซึ่งทำให้ราคาผลิตภัณฑ์ดังกล่าวแพงขึ้น¹⁰ซึ่งถือเป็นมาตรการที่สร้างแรงจูงใจให้คนหันไปบริโภคสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยกว่า เช่น เก็บภาษีจากน้ำมันไร้สารตะกั่วในอัตราที่ต่ำกว่าน้ำมันที่มีสารตะกั่ว หรือเก็บภาษีจากแบตเตอรี่ที่ใช้ตะกั่วรีไซเคิลในอัตราที่ต่ำกว่าแบตเตอรี่ที่ใช้ตะกั่วจากแหล่งธรรมชาติ เป็นต้น

8) ระบบมัดจำคืนเงิน (deposit-refund system) ระบบนี้มักใช้ควบคู่ไปกับการเก็บค่าธรรมเนียมผลิตภัณฑ์ โดยผู้บริโภคจ่ายค่าธรรมเนียมที่รวมอยู่ในราคาสินค้าเมื่อซื้อสินค้า และจะได้รับเงินคืนเมื่อนำซากผลิตภัณฑ์ที่ใช้แล้วมาคืนให้ที่ศูนย์รับซื้อคืนที่ได้รับอนุญาตแล้ว หรือนำมาคืนในสถานที่ที่กำหนดหลังจากการใช้หรือเมื่อการผลิตเสร็จสิ้น¹¹ เพื่อให้สามารถนำผลิตภัณฑ์ที่ใช้แล้วนั้นไปรีไซเคิล ใช้ซ้ำ หรือกำจัดอย่างถูกต้องต่อไป ระบบมัดจำคืนเงินจึงช่วยลดการทิ้งขยะที่เป็นผลิตภัณฑ์ใช้แล้ว และส่งเสริมให้มีการนำผลิตภัณฑ์นั้นไปใช้ซ้ำหรือ รีไซเคิลได้

¹⁰ โสเมสกาเว เพชวานนท์, เศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อม, หน้า 170

¹¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 177

9) การวางเงินประกันความเสียหาย (performance bonds)¹² กำหนดให้ผู้ประกอบกิจการที่อาจมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมต้องวางเงินจำนวนหนึ่งไว้กับรัฐเพื่อเป็นการประกันความเสียหาย โดยผู้ประกอบการจะได้รับเงินคืนเมื่อสิ้นสุดโครงการ หากโรงงานหรือกิจกรรมนั้นก่อให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม ก็ให้หักเงินจากเงินประกันได้ แต่ถ้าหากผู้ประกอบการใช้ความระมัดระวังและไม่ก่อให้เกิดความเสียหายเลย ก็จะได้รับเงินคืนเต็มจำนวน มาตรการนี้มีความเหมาะสมกับกิจการที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายมากหากมีการรั่วไหลหรือแพร่กระจายของมลพิษ แต่ก่อให้เกิดภาระมากขึ้นแก่ผู้ประกอบการ แนวความคิดที่อยู่เบื้องหลังเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์นี้คือ หลักการระวางไว้ก่อนดังกล่าวมาแล้วข้างต้น

10) การให้เงินอุดหนุน (subsidy)¹³ ใช้ในกรณีที่ต้องการสนับสนุนให้ผู้ประกอบการลงทุนในกิจกรรมที่ช่วยลดมลพิษ ซึ่งโดยหลักแล้วควรจะจำกัดไว้เฉพาะกรณีที่ต้องใช้เงินลงทุนสูงซึ่งอาจจะก่อให้เกิดภาระแก่ผู้ประกอบการมากเกินไป หรืออาจเป็นกิจกรรมที่ให้ผลตอบแทนไม่คุ้มทุนแต่รัฐต้องการส่งเสริมเพราะเป็นกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อการรักษาสิ่งแวดล้อม เช่น การส่งเสริมอุตสาหกรรมรีไซเคิล เป็นต้น การให้เงินอุดหนุนอาจมีหลายรูปแบบ เช่น การให้เงินช่วยเหลือแบบให้เปล่า (grants) การให้เงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ (low interest loans) การสร้างแรงจูงใจด้านภาษี (tax incentives) เป็นต้น

2.2 หลักผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย (Polluter pays principle) ตามการวิเคราะห์และข้อเสนอแนะขององค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (Organization for Economic Co-operation and Development หรือ OECD)

องค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (Organization for Economic Co-operation and Development หรือ OECD) ได้นำหลักการนี้มาใช้ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1972

¹² กอบกุล ราชะนาคร และ มิ่งสรรพ ขาวสะอาด, “กฎหมายว่าด้วยเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์เพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมสำหรับประเทศไทย” หน้า 5

¹³ เรืองเดียวกัน, หน้า 6

โดยในปี 1975 ประชาคมยุโรปยังกำหนดหลักการนี้ให้เป็นหลักการพื้นฐานสำหรับการดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อม¹⁴

OECD ให้ความหมายของหลักผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่ายนี้ หมายถึง ผู้ก่อมลพิษจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบต้นทุนทั้งหมดสำหรับการควบคุมและป้องกันการเกิดมลพิษ ซึ่งผู้ก่อมลพิษไม่ควรได้รับความช่วยเหลือใดๆ เช่น การให้ทุนอุดหนุน หรือการได้รับสิทธิในการลดหย่อนภาษี ยกเว้นความช่วยเหลือเกี่ยวกับการค้นคว้า พัฒนาและ การออกแบบเพื่อการลดการก่อมลพิษ ความช่วยเหลือที่ผู้ก่อมลพิษจะได้รับจะต้องไม่ถูกบิดเบือนอย่างมีนัยสำคัญในเรื่องการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ ความช่วยเหลือในเรื่องการควบคุมมลพิษเป็นเรื่องที่ควรนำมาใช้มากที่สุด

ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับมาตรการบริหารจัดการนั้น ผู้ก่อมลพิษอาจจะต้องจ่ายค่าจัดการมลพิษสำหรับมาตรการพิเศษจากการที่หน่วยงานรัฐบาลทำการวิเคราะห์และตรวจสอบเพื่อความเหมาะสมสำหรับมาตรการเพื่อการจัดการมลพิษแบบเฉพาะเจาะจง ค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการก็สามารถตามเรียกเก็บได้จากผู้ก่อมลพิษ

คำว่า “ผู้ก่อมลพิษ” นั้น OECD ไม่ได้ให้ความหมายไว้อย่างชัดเจน แต่ตามบริบทของข้อความต่างๆ แล้วนั้น หมายถึง บุคคลใดก็ตามที่ทำให้เกิดการเสื่อมของสภาพแวดล้อม หรือเป็นผู้สร้างสถานการณ์ต่างๆที่จะทำให้เกิดความเสื่อมของสภาพแวดล้อม โดยหลักการนี้จะไม่ได้เกี่ยวข้องกับความรับผิด ไม่ได้มุ่งบ่งชี้ไปที่บุคคลที่ต้องรับผิดในแง่มุมทางกฎหมาย แต่ผู้ก่อมลพิษอาจไม่ต้องรับผิดชอบต่อค่าใช้จ่ายหรือชดเชยให้ผู้ที่เป็นเหยื่อโดยตรงแต่อาจจะจ่ายผ่านบุคคลหรือหน่วยงานที่มีหน้ารับผิดชอบแทนได้ เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นว่าผู้ก่อมลพิษจะเป็นผู้รับผิดชอบ จึงต้องให้ผู้ก่อมลพิษดำเนินการให้หลักประกันทางการเงินหรือทำการประกันภัยไว้ด้วย

ในปี ค.ศ. 1990 หลักผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่ายนี้ได้รับการพิจารณาให้นำมาใช้เป็นหลักกฎหมายทั่วไปของกฎหมายสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ หลักการนี้ได้รับการยอมรับในระดับภูมิภาคและระดับโลกซึ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงการเติบโต และการสนับสนุนให้นำหลักการทางเศรษฐกิจมาประยุกต์ใช้เพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม

¹⁴ Jean-Philippe Barde, Economic Instruments in Environmental policy: Lessons from the OECD Experience and Their Relevance to developing economies, pp.5.

จุดเด่นของหลักการนี้ก็คือการวางความรับผิดชอบแก่ผู้ก่อมลพิษและเพื่อบรรเทาภาระทางเศรษฐกิจและไม่ได้มีวัตถุประสงค์ในการลงโทษผู้ก่อมลพิษ แต่เป็นการออกแบบที่เหมาะสมในระบบเศรษฐกิจเพื่อให้มีรายได้เพียงพอสำหรับค่าใช้จ่ายสำหรับการจัดการสิ่งแวดล้อม นำไปสู่จุดมุ่งหมายการพัฒนาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน OECD ได้ทำการวิเคราะห์ว่าการใช้หลักการนี้มีประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจและจะมีการบิดเบือนทางการค้าระหว่างประเทศและการลงทุนน้อยที่สุด

2.3 รายงานการศึกษาตามโครงการ CAPACITY BUILDING FOR POLLUTION TAXATION AND RESOURCES MOBILIZATION FOR ENVIRONMENTAL & NATURAL RESOURCES – PHASE II โดยการสนับสนุนของธนาคารพัฒนาเอเชีย (ADB) และกระทรวงการคลัง พ.ศ. 2551¹⁵

โครงการความช่วยเหลือทางเทคนิคนี้ ได้รับการสนับสนุนโดยธนาคารพัฒนาเอเชีย (ADB) กับเงินสมทบของรัฐบาลประเทศไทยเพื่ออำนวยความสะดวกในการดำเนินการตามหลักการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่ายในประเทศไทยโดยเป็นเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ที่ใช้ในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยมีการกล่าวถึงความเป็นมาด้านสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยว่า การเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วในศตวรรษที่ผ่านมาได้มีผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมในประเทศไทย คุณภาพน้ำที่ลดลง และมลพิษทางอากาศที่เพิ่มขึ้น ทรัพยากรชายฝั่งทะเลและพื้นที่ป่าไม้ลดลง ทั้งหมดนี้แสดงให้เห็นความรุนแรงของปัญหา การประมาณการค่าใช้จ่ายในการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยจะมีมูลค่ามากกว่า 100,000 ล้านบาทต่อปี

ในปัจจุบันการดำเนินการลดมลภาวะด้านสิ่งแวดล้อมและการปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้มีประสิทธิภาพถือว่าการลงทุนเพิ่มความมั่งคั่งของประเทศและทรัพยากร

ตั้งแต่วางตั้งปี 1970 เป็นต้นมา ประเทศไทยใช้วิธีการควบคุมมลพิษแบบการสั่งการและการควบคุม เป็นไปตามหลักการดังนี้

- 1) สั่งการผู้ก่อมลพิษว่าสิ่งใดที่ผู้ก่อมลพิษสามารถทำได้ สิ่งใดทำไม่ได้

¹⁵Asian Development Bank, Thailand: Technical Assistance Thailand Capacity Building for Pollution Taxation and Resource Mobilization for Environment and Natural Resources-Phase II [Online], 11 September 2011. Available from: <http://www.adb.org/projects/38626-012/main>

- 2) วิเคราะห์พฤติกรรมของผู้ก่อมลพิษ และประเมินว่าผู้ก่อมลพิษสามารถทำตามคำสั่งได้หรือไม่
- 3) การใช้บทปรับและบทลงโทษเพื่อให้เกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติตามคำสั่งวิธีการดังกล่าวนี้มีข้อเสีย คือ ผู้ก่อมลพิษทุกภาคส่วนจะใช้คำสั่งข้อบังคับเดียวกัน ทำให้ไม่สามารถใช้ประโยชน์จากการนำวิธีการบังคับที่แตกต่างกันมาใช้ได้ จึงส่งผลให้มลพิษไม่ได้ลดลงตามเป้าหมายที่วางไว้
- 4) ขาดแรงจูงใจในการลดมลพิษ
- 5) หน่วยงานควบคุมมลพิษยังขาดแคลนเทคโนโลยีที่จำเป็น การสนับสนุนด้านการเงิน และกำลังเจ้าหน้าที่ที่น่าเชื่อถือเพื่อทำการประเมินขอบเขตของการปฏิบัติตามคำสั่ง
- 6) ค่าปรับและบทลงโทษต่ำเกินกว่าที่จะทำให้ผู้ก่อมลพิษให้ความสนใจอย่างจริงจังในการลดการก่อมลพิษ ซึ่งเป็นผลมาจากความอ่อนแอในการบังคับใช้กฎระเบียบด้านสิ่งแวดล้อม
- 7) ผู้ก่อมลพิษสามารถปล่อยมลพิษได้อย่างอิสระเนื่องจากมาตรฐานการกำกับดูแลที่ล้มเหลว

รายงานนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอกรอบสำหรับการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างครอบคลุม โดยอยู่บนพื้นฐานของเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ร่วมกับแผนการปฏิบัติงานเกี่ยวกับภาษีมลพิษทางน้ำ ร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์เพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมจะเป็นกรอบในการดำเนินการซึ่งครอบคลุม 6 เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ที่มีจุดมุ่งหมายมุ่งครอบคลุมในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม โดยจะกำหนดกรอบการกำกับดูแลของสถาบันเกี่ยวกับการจัดการด้านรายได้และเงื่อนไขในการใช้จ่ายรายได้

2.3.1 กรอบสำหรับการออกแบบและการบังคับใช้โครงสร้างภาษีสิ่งแวดล้อม

รายงานเรื่องนี้จัดทำขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการวิเคราะห์การออกแบบโครงสร้างระบบการเก็บภาษีในประเทศไทย ซึ่งเริ่มแรกนั้นการกำหนดค่าธรรมเนียมจะต้องกำหนดมาจากเป้าหมายคือแหล่งกำเนิดมลพิษซึ่งไม่ได้จำกัดอยู่ที่โรงงานอุตสาหกรรม

หลักการสำคัญที่เป็นแนวทางในการออกแบบกำหนดโครงสร้างค่าธรรมเนียมมลพิษมี 5 ประการ ดังนี้¹⁶

1) หลักความมีประสิทธิภาพ หลักนี้สะท้อนว่าโครงสร้างการเก็บภาษีมลพิษจะต้องมีการสร้างแรงจูงใจเพื่อลดการปล่อยมลพิษ โดยเฉพาะอย่างยิ่งค่าธรรมเนียมการปล่อยมลพิษจะต้องสูงมากพอเพื่อที่จะสร้างสถานการณ์ได้ว่าหากได้ทำการลงทุนในเรื่องการควบคุมการปล่อยมลพิษแล้วนั้นผลตอบแทนกลับมาจะกลายเป็นผลกำไรสูงสุดของบริษัท

2) หลักความพอเพียง คือ ภาครัฐบาลจะต้องไม่คาดหวังเกี่ยวกับรายได้จากการจัดเก็บค่าธรรมเนียม ซึ่งสิ่งที่รัฐบาลควรจะคาดหวังก็คือรายได้จากค่าธรรมเนียมที่เก็บจากการปล่อยมลพิษนั้นควรมีเพียงพอที่จะครอบคลุมต้นทุนในการดำเนินงานของหน่วยงาน เช่น ค่าอุปกรณ์ ค่าดำเนินการเฝ้าระวัง การดำเนินการจัดเก็บค่าธรรมเนียม แต่ในขณะที่ถ้ากำหนดค่าธรรมเนียมการจัดเก็บค่ามลพิษสูงมาก ก็จะทำให้ประสิทธิภาพในแง่ของการกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจในการลดการก่อมลพิษน้อยลง

3) หลักความเป็นธรรม หลักนี้ยังเป็นแนวคิดที่สำคัญ แต่ในทางปฏิบัติแล้วการนำมาใช้บังคับอย่างมีประสิทธิภาพทำได้ยาก โดยความหมายของความเป็นธรรมในความหมายทั่วไปกับความหมายแบบเฉพาะนั้นมีความแตกต่างกัน อย่างไรก็ตามการให้คำนิยามของหลักความเป็นธรรมจะต้องเป็นไปตามบริบท

การดำเนินการเกี่ยวกับการเก็บค่าธรรมเนียมการก่อมลพิษในประเทศไทยนั้นควรหลีกเลี่ยงการขัดขวางการแข่งขันระหว่างประเทศของภาคอุตสาหกรรมของประเทศไทย ซึ่งหมายความว่า ระบบการจัดเก็บค่าธรรมเนียมการก่อมลพิษในประเทศไทยจะต้องใกล้เคียงกับประเทศต่างๆ ในภูมิภาค และควรนำรายได้จากค่าธรรมเนียมที่จัดเก็บจากการก่อมลพิษมาใช้ประโยชน์ในการลงทุนเกี่ยวกับการควบคุมการก่อให้เกิดมลพิษในภาคอุตสาหกรรม

4) หลักความเรียบง่าย เป็นที่เข้าใจได้โดยง่ายว่าประสิทธิผลของการเก็บค่าธรรมเนียมการก่อมลพิษนั้นขึ้นอยู่กับหลักความเรียบง่าย โดยเป้าหมายของหลักความเรียบง่ายจะอยู่ที่การ

¹⁶Ibid., p 76.

คำนวณค่ามลพิษจะต้องคำนวณได้แบบตรงไปตรงมา ระบบค่ามลพิษจะต้องง่ายต่อความเข้าใจสำหรับผู้ดำเนินการตามระบบนี้

5) หลักความเป็นไปได้ ท้ายที่สุดแล้ว การดำเนินการต่างๆก็ไม่ได้เป็นไปตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากปริมาณมลพิษและปริมาณโรงงานอุตสาหกรรมที่มาก ดังนั้นทางเลือกที่ต้องทำคือจะต้องมีการจำกัดปริมาณมลพิษและผู้ปล่อยมลพิษโดยใช้ระบบการเก็บค่าธรรมเนียมมลพิษ ดังนั้นจุดมุ่งหมายของการดำเนินการต่างๆ การออกแบบกลยุทธในการปฏิบัติงานจะต้องอยู่บนพื้นฐานความเป็นไปได้

2.3.2 การจัดทำกฎหมายว่าด้วยเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์เพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อม

สำนักงานเศรษฐกิจการคลังกระทรวงการคลัง โดยความร่วมมือและสนับสนุนจากธนาคารพัฒนาเอเชีย (ADB) มีการจัดทำพระราชบัญญัติเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์เพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เป็นกฎหมายแม่บทซึ่งหน่วยงานต่างๆที่มีพันธกิจด้านสิ่งแวดล้อมสามารถนำเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ที่เหมาะสมมาใช้ในการจัดการสิ่งแวดล้อมได้ โดยทำเป็นพระราชกฤษฎีกา โดยมีวัตถุประสงค์ในการยกเว้นพระราชบัญญัติมาตรการการคลังเพื่อสิ่งแวดล้อม พ.ศ... เป็นการกำหนดเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์สำหรับหน่วยงานของรัฐเพื่อนำไปใช้ในการจัดการสิ่งแวดล้อมได้

ซึ่งผู้เขียนขอกล่าวถึงรายละเอียดของร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวดังนี้ กระทรวงการคลังโดยสำนักเศรษฐกิจการคลังได้ดำเนินการทำร่างพระราชบัญญัติมาตรการทางการคลังเพื่อสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ... ขึ้น เพื่อให้เป็นกฎหมายแม่บทสำหรับการมาใช้เสริมการดำเนินการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมภายใต้กฎหมายที่มีอยู่เดิม เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมี

ทางเลือกในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น¹⁷ โดยมีกำหนดประเภทของมาตรการการคลังเพื่อสิ่งแวดล้อมภายใต้พระราชบัญญัติฉบับนี้ออกเป็นจำนวนทั้งสิ้น 7 ประเภท ได้แก่

- (1) ภาษีสิ่งแวดล้อม
- (2) ค่าธรรมเนียมการจัดการมลพิษ
- (3) ภาษีผลิตภัณฑ์และค่าธรรมเนียมผลิตภัณฑ์
- (4) การวางประกันความเสี่ยงหรือความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม
- (5) การซื้อขายสิทธิการใช้ทรัพยากรธรรมชาติหรือสิทธิการปล่อยมลพิษ
- (6) มาตรการสนับสนุนและส่งเสริม
- (7) มาตรการอื่นๆตามที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา

จะเห็นได้ว่ามีส่วนที่เกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีผลิตภัณฑ์ และค่าธรรมเนียมผลิตภัณฑ์นี้ ภาษีผลิตภัณฑ์ จัดเก็บจากผู้ผลิต ผู้นำเข้า หรือผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพหรือก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

ค่าธรรมเนียมผลิตภัณฑ์ จัดเก็บจากผู้ผลิต ผู้นำเข้า หรือผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ที่ก่อให้เกิดของเสียจากผลิตภัณฑ์ที่ใช้แล้ว สำหรับเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดการหรือจัดระบบรวบรวมหรือรับคืนผลิตภัณฑ์ที่ใช้แล้ว

มีการกำหนดให้ กรมสรรพสามิต กรมศุลกากร และกรมสรรพากร เป็นผู้มีอำนาจในการจัดเก็บภาษีผลิตภัณฑ์และค่าธรรมเนียมผลิตภัณฑ์จากผู้ผลิต ผู้นำเข้า หรือผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ตามลำดับ โดยเงินรายได้ที่ได้รับหลังหักค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานสำหรับหน่วยงานที่รับผิดชอบตามสัดส่วนที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกาแล้ว ให้นำส่วนที่เหลือส่งเข้ากองทุนทั้งหมด

¹⁷ ชโลธร แก่นสันติสุขมงคล, รายงานสรุปและวิเคราะห์ร่างพระราชบัญญัติมาตรการทางการคลังเพื่อสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ...โครงการปรับปรุงกระบวนการนิติบัญญัติของประเทศไทยเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน[ออนไลน์], 6 มกราคม 2556 แหล่งที่มา <http://thailawwatch.org/>

หน่วยงานผู้รับผิดชอบหรือองค์กรปกครองท้องถิ่นอาจเสนอต่อคณะกรรมการเพื่อดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดการผลิตภัณฑ์ที่ใช้แล้วและการจัดการของเสีย รวมทั้งการจัดระบบรวบรวมและรับคืนผลิตภัณฑ์ ซึ่งหลักเกณฑ์ วิธีการ และ เงื่อนไข ให้เป็นไปตามที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา

และมีแนวคิดในการจัดตั้งกองทุนที่เรียกว่า “กองทุนภาษีและค่าธรรมเนียมสิ่งแวดล้อม” เพื่อรองรับรายได้จากการใช้มาตรการดังกล่าวโดยให้อยู่ภายใต้กระทรวงการคลัง แทนการอยู่ภายใต้หน่วยงานด้านสิ่งแวดล้อมหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งโดยเฉพาะ เพื่อเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนได้ร่วมบริหารจัดการกองทุนอย่างเท่าเทียมกัน และสามารถนำมาตรการการคลังมาใช้เสริมการดำเนินงานภายใต้กฎหมายด้านสิ่งแวดล้อมที่ใช้บังคับอยู่แล้วในปัจจุบัน และสนับสนุนการบริหารจัดการแบบบูรณาการโดยเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในกำหนดนโยบายบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม และสามารถออกกฎหมายลำดับรองการจัดสรรรายได้จากการใช้มาตรการการคลังเพื่อสิ่งแวดล้อม เป็นพระราชกฤษฎีกา ประกาศ หรือ กฎกระทรวง เพื่อแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็วทันการณ์ การใช้จ่ายเงินกองทุนมีความคล่องตัว ทำให้สามารถนำเงินรายได้จากการใช้มาตรการการคลังไปสนับสนุนการดำเนินการเพื่อรักษาสิ่งแวดล้อมของทุกหน่วยงานได้โดยตรง และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง มีเครื่องมือและรายได้ที่เพียงพอ ในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะช่วยลดภาระในการจัดสรรงบประมาณด้านสิ่งแวดล้อมบางส่วนลง

2.4 ระเบียบว่าด้วยเศษซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ (Waste Electrical and Electronic Equipment: WEEE)

2.4.1 ความเป็นมา¹⁸

¹⁸ สำนักมาตรการนำเข้าส่งออกสินค้าทั่วไป, “สาระสำคัญของกฎระเบียบว่าด้วยเศษซากเหลือทิ้งของผลิตภัณฑ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์และการจำกัดการใช้สารอันตรายบางประเภทในผลิตภัณฑ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ (Directive on WEEE & RoHS)” [ออนไลน์], 22 กุมภาพันธ์ 2554. แหล่งที่มา <http://www.dft.go.th>

เป็นระเบียบว่าด้วยการจัดการเครื่องใช้ไฟฟ้าหรืออุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ของสหภาพยุโรป โดยยึดหลักความรับผิดชอบของผู้ผลิตในการรับคืนซากเครื่องใช้ไฟฟ้าหรืออุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์

วัตถุประสงค์ของการออกระเบียบว่าด้วยการจัดการเครื่องใช้ไฟฟ้าหรืออุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ของสหภาพยุโรป คือ

1) เพื่อแก้ปัญหาเกี่ยวกับซากเครื่องใช้ไฟฟ้าหรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว กลายเป็นขยะอันตรายส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมและสุขภาพของประชาชน

2) เพื่อส่งเสริมให้มีการกู้คืน การรีไซเคิล และการนำกลับมาใช้ใหม่ในซากเครื่องใช้ไฟฟ้าหรืออุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์

3) ผู้ผลิตมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบในการนำผลิตภัณฑ์ของตนเองกลับคืนจากผู้บริโภคโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย

4) เมื่อผู้ผลิตต้องเป็นผู้กำจัดซากผลิตภัณฑ์ของตนเองก็เป็นแรงผลักดันให้ผู้ผลิตออกแบบผลิตภัณฑ์ของตนเองให้มีส่วนประกอบที่สามารถนำกลับมาใช้ซ้ำได้มากที่สุด

มีการเตรียมการเพื่อพิจารณากำหนดระเบียบว่าด้วยเศษเหลือทิ้งของผลิตภัณฑ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์เป็นระยะเวลากว่า 5 ปี สหภาพยุโรปจึงได้ประกาศระเบียบเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวเป็น 2 ฉบับ และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2546 ดังนี้

1) ระเบียบซากว่าด้วยเศษของผลิตภัณฑ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ (Directive 2002/96/EC of the European parliament and of the Council of 27 January 2003 on Waste Electrical and Electronic Equipment (WEEE)

2) ระเบียบว่าด้วยการจำกัดการใช้สารที่เป็นอันตรายบางประเภทในผลิตภัณฑ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ (Directive 2002/95/EC of the European Parliament and of the Council of 27 January 2003 on the Restriction of the Use of Certain Hazardous Substances in Electrical and Electronic Equipment (RoHS)

ตารางที่ 2-1 สารระสำคัญของระเบียบว่าด้วยเศษซากของผลิตภัณฑ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ (WEEE)

สารสำคัญ	รายละเอียด
1. ขอบเขตของสินค้า	<p>สินค้าที่จัดเป็นผลิตภัณฑ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ (Electrical and Electronic Equipment : EEE) ครอบคลุมสินค้า 10 ประเภท คือ</p> <p>1.1 เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ขนาดใหญ่ที่ใช้ในครัวเรือน เช่น ตู้เย็น เครื่องซักผ้า ไมโครเวฟ เครื่องทำความเย็น ฯลฯ</p> <p>1.2 เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ขนาดเล็กที่ใช้ในครัวเรือน เช่น เครื่องดูดฝุ่น เตารีด เครื่องปิ้งขนมปัง เครื่องเป่าผม นาฬิกา ฯลฯ</p> <p>1.3 อุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศและโทรคมนาคม เช่น คอมพิวเตอร์ (รวมจอภาพ แป้นพิมพ์ เม้าส์) เครื่องพิมพ์ เครื่องถ่ายภาพเอกสาร โทรศัพท์ โทรศัพท์มือถือ ฯลฯ</p> <p>1.4 อุปกรณ์เครื่องใช้สำหรับผู้บริโภค เช่น โทรทัศน์ กล้องถ่ายวิดีโอ เครื่องดนตรีที่ใช้ไฟฟ้า ฯลฯ</p> <p>1.5 อุปกรณ์ให้แสงสว่าง เช่น หลอดไฟนีออน หลอดไฟประเภทต่างๆ ฯลฯ</p> <p>1.6 เครื่องมือไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ เช่น สว่านไฟฟ้า จักรเย็บผ้า ฯลฯ</p> <p>1.7 ของเล่นเด็ก อุปกรณ์ให้ความบันเทิง เครื่องกีฬาที่ใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ เช่น รถไฟฟ้า เกมสวิตช์และเครื่องบังคับ ฯลฯ</p> <p>1.8 เครื่องมือทางการแพทย์ เช่น Radiotherapy equipment , Cardiology ฯลฯ</p> <p>1.9 เครื่องตรวจสอบและควบคุม เช่น เครื่องจับควันไฟ เทอร์โมสแตท ฯลฯ</p>

สาระสำคัญ	รายละเอียด
	<p>1.10 เครื่องจำหน่ายสินค้าอัตโนมัติ เช่น ตู้จำหน่ายเครื่องดื่มอัตโนมัติ</p>
2. คำจำกัดความ	<p>คำจำกัดความของ " ผู้ผลิต " (Producer) ครอบคลุมถึง</p> <p>2.1 ผู้ผลิตและจำหน่ายสินค้าในนามผลิตภัณฑ์ (Brand) ของตน</p> <p>2.2 ผู้จำหน่ายสินค้าในนามผลิตภัณฑ์ของตนแต่ผลิตโดยผู้ผลิตอื่น (Reseller) ทั้งนี้ ไม่รวมกรณีที่มีนามผลิตภัณฑ์ของผู้ผลิตปรากฏบนสินค้านั้นๆ ซึ่งผู้ผลิตจะเป็นผู้รับผิดชอบ</p> <p>2.3 ผู้นำเข้าและผู้ส่งออกของประเทศสมาชิก EU ทั้งนี้ รวมถึงสินค้าที่จำหน่ายทางอินเทอร์เน็ต หรือ e-commerce ด้วย</p>
3. การเก็บรวบรวม WEEE	<p>3.1 อย่างช้าไม่เกินวันที่ 13 สิงหาคม 2548 ประเทศสมาชิกจะต้องเริ่มใช้มาตรการเพื่อให้มีการแยกทิ้งเศษซาก EEE ออกจากขยะทั่วไป โดยเป็นระบบ Separate Collection ซึ่งจัดตั้งจุดรวบรวมสำหรับให้ผู้บริโภคหรือผู้กระจายสินค้า (Distributor) นำเศษซาก EEE ไปทิ้งโดยไม่ต้องเสียค่าบริการใดๆ หรือเมื่อผู้บริโภคซื้อผลิตภัณฑ์ใหม่ ผู้จำหน่ายสินค้า (หรือผู้ขาย) จะต้องรับเศษซากของผลิตภัณฑ์ประเภทเดียวกันจากผู้บริโภคโดยไม่คิดค่าบริการรับทิ้งใดๆ</p> <p>3.2 อย่างช้าไม่เกินวันที่ 31 ธันวาคม 2549 ประเทศสมาชิกจะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามเป้าหมายการเก็บรวบรวมเศษซาก EEE ซึ่งกำหนดอัตราการรวบรวมปีละ 4 กิโลกรัม โดยเฉลี่ย ต่อผู้อยู่อาศัย 1 ราย</p> <p>3.3 สภายุโรปและคณะมนตรีจะกำหนดเป้าหมายดังกล่าวภายในวันที่ 31 ธันวาคม 2551 โดยจะพิจารณาการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีและสถานะทางเศรษฐกิจของประเทศสมาชิก</p>

สาระสำคัญ	รายละเอียด
4. การจัดการเกี่ยวกับเศษซาก EEE	<p>4.1 ผู้ผลิตหรือผู้ดำเนินการแทนผู้ผลิตจะต้องจัดตั้งระบบการจัดการเกี่ยวกับเศษซาก EEE โดยใช้เทคนิคที่ดีที่สุดที่ใช้อยู่ และอย่างน้อยที่สุดจะต้องมีการถอดแยกสารที่เป็นของเหลวออกจากเศษซาก EEE และมีการจัดการโดยเฉพาะ (Selective Treatment) สำหรับสารหรือส่วนประกอบประเภทต่างๆ (ระบุใน Annex II ของระเบียบฯ ๗)</p> <p>4.2 ทั้งนี้ ระบบดังกล่าวอาจจะเป็นระบบที่ใช้เฉพาะของผู้ผลิตเองแต่ละราย (Individual System) หรือเป็นระบบร่วมกันของผู้ผลิตรายต่างๆ</p> <p>4.3 ประเทศสมาชิกจะต้องกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำของระบบจัดการดังกล่าว</p> <p>4.4 ระเบียบฯ ได้กำหนดเงื่อนไขทางเทคนิคของสถานจัดการใน Annex II ของระเบียบฯ และสถานจัดการจะต้องมีใบอนุญาตดำเนินการ ซึ่งออกให้โดยหน่วยงานรับผิดชอบในประเทศสมาชิก</p> <p>4.5 การจัดการเศษซาก EEE อาจดำเนินการ ณ นอกเขตประเทศสมาชิก EU ได้ ทั้งนี้ การขนส่งเศษซาก EEE ดังกล่าวจะต้องเป็นไปตามข้อกำหนดในมาตรา 6 ข้อ 5 ของระเบียบฯ</p>
5. Recovery and Re-use/ Recycle	<p>5.1 ผู้ผลิตหรือผู้ดำเนินการแทนผู้ผลิตจะต้องดำเนินการจัดระบบ recovery และ recycle/re-use</p> <p>5.2 ระบบดังกล่าวอาจเป็นระบบของผู้ผลิตเองแต่ละราย หรือเป็นระบบร่วมกันของผู้ผลิตรายต่างๆ (Collective System)</p> <p>5.3 กำหนดเป้าหมายของ Recovery ซึ่งจะต้องดำเนินการให้ได้ อย่างช้าไม่เกินวันที่ 31 ธันวาคม 2549 ดังนี้</p>
ประเภทสินค้า	<p>เป้าหมาย Recovery สำหรับสินค้า และ</p> <p>เป้าหมาย Reuse/ Recycle สำหรับ</p>

สาระสำคัญ	รายละเอียด	
		ส่วนประกอบ วัสดุหรือสารที่ใช้ในสินค้านั้นๆ โดยกำหนดจากน้ำหนักเฉลี่ยของอุปกรณ์นั้น ๆ
	สินค้าประเภทที่ 1.1 และ 1.10	ขั้นต่ำ 80% และ reuse /recycle ขั้นต่ำ 75 %
	สินค้าประเภทที่ 1.3 และ 1.4	ขั้นต่ำ 75% และ reuse /recycle ขั้นต่ำ 65 %
	สินค้าประเภทที่ 1.2, 1.5, 1.6, 1.7 และ 1.9	ขั้นต่ำ 70% และ reuse /recycle ขั้นต่ำ 50 %
	Gas Discharge lamps	ส่วนประกอบ วัสดุหรือสารที่ใช้ในสินค้านั้น จะต้องมีการ reuse /recycle ขั้นต่ำ 80%
	5.4 สภายุโรปและคณะมนตรีจะกำหนดเป้าหมายใหม่ ภายในไม่เกินวันที่ 31 ธันวาคม 2551	
6. ภาระค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ สำหรับเศษซาก EEE จากครัวเรือน	<p>6.1 สินค้าใหม่ซึ่งวางจำหน่ายในตลาดตั้งแต่วันที่ 13 สิงหาคม 2548</p> <p>(1) ภายในไม่เกินกำหนดดังกล่าว ประเทศสมาชิกจะต้องมีระบบ บังคับให้ผู้ผลิตเป็นผู้รับภาระค่าใช้จ่ายในการดำเนินการเกี่ยวกับเศษซาก EEE เฉพาะสำหรับสินค้าของตน เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายตั้งแต่การนำเศษซาก ฯ จากจุดรวบรวมไปยังสถานจัดการ การจัดการและการคืนสภาพ (Recovery) ไปจนถึงการกำจัดเศษซากฯ ที่ไม่สามารถจะนำไปใช้ใหม่หรือรีไซเคิลได้ โดยไม่ให้มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม</p> <p>ทั้งนี้ ผู้ผลิตสามารถที่จะเลือกใช้ระบบการรับภาระค่าใช้จ่ายดังกล่าว ซึ่งเป็นระบบของผู้ผลิตเองแต่ละราย หรือระบบร่วมกัน</p> <p>(2) จะต้องมีระบบ Guarantee ซึ่ง ณ เวลาที่ผู้ผลิตวางจำหน่าย</p>	

สาระสำคัญ	รายละเอียด
	<p>สินค้าของตนในตลาด จะต้องวางเงินประกันเพื่อเป็นการประเมินว่าจะรับผิดชอบภาระค่าใช้จ่ายในการจัดการกับเศษซากๆ ของสินค้านั้นๆ ของตน โดย อาจดำเนินการได้ในลักษณะต่างๆ เช่น กำหนดให้ผู้ผลิตเข้าร่วมในโครงการที่จัดตั้งขึ้น หรือใช้ระบบ Recycling Insurance หรือระบบ Blocked bank account</p> <p>(3) ราคาสินค้าที่ปรากฏ ณ เวลาวางจำหน่ายในตลาด จะต้องไม่มีการแยกระบุสำหรับส่วนที่จะใช้เป็นค่าใช้จ่ายในการจัดการดังกล่าว</p> <p>6.2 Historical Waste (เศษซาก EEE ที่อยู่ในความครอบครองของผู้บริโภคก่อนวันที่ 13 สิงหาคม 2548)</p> <p>(1) ผู้ผลิตทุกรายที่ดำเนินธุรกิจอยู่ ณ เวลาซึ่งค่าใช้จ่ายในการจัดการกับเศษซาก ดังกล่าวเกิดขึ้น จะต้องร่วมกันรับผิดชอบค่าใช้จ่ายนั้นตามสัดส่วนตลาดของผู้ผลิตสำหรับแต่ละประเภทของสินค้านั้นๆ</p> <p>(2) อนุญาตให้ผู้ผลิตแยกระบุส่วนที่จะนำไปใช้เป็นค่ากำจัดเศษซาก ๕ ในราคาจำหน่ายของสินค้า เป็นเวลา 8 ปี นับแต่ระเบียบฯ มีผลใช้บังคับ หรือ 10 ปี สำหรับสินค้าประเภทเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ขนาดใหญ่ที่ใช้ในครัวเรือน (ประเภท 1 ใน Annex IA) แต่ทั้งนี้ ค่าใช้จ่ายดังกล่าวจะต้องไม่สูงกว่าค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจริง</p>
7. ภาระค่าใช้จ่ายในการดำเนินการสำหรับเศษซาก EEE ที่ไม่ใช่จากครัวเรือน	<p>กำหนดให้ผู้ผลิตเป็นผู้รับผิดชอบเองทั้งหมด โดยจะต้องเริ่มใช้ระบบดังกล่าวอย่างช้าไม่เกินวันที่ 13 สิงหาคม 2548 ส่วนในกรณีที่เป็นสินค้าที่อยู่ในตลาดก่อนวันกำหนดดังกล่าว (Historical waste) ประเทศสมาชิกอาจกำหนดให้ผู้ผลิตเป็นผู้รับผิดชอบเองทั้งหมด หรือผู้ใช้สินค้านั้น ๆ เป็นผู้รับผิดชอบทั้งหมดหรือบางส่วน</p>
8. การให้ข้อมูลแก่ผู้บริโภค/ผู้ใช้สินค้า	<p>ประเทศสมาชิกจะต้องกำหนดมาตรการเพื่อให้ผู้บริโภครับทราบข้อมูลที่จำเป็นต่างๆ อาทิ เช่น ชื่อน้ำไม่ให้ทั้งเศษซาก EEE รวมไปถึงใน</p>

สาระสำคัญ	รายละเอียด
และข้อมูลอื่นๆ	ขยะทั่วไป ระบบการรวบรวมเศษซาก ฯลฯ รวมทั้งจะต้องกำหนดให้สินค้าที่อยู่ในข่ายของระเบียบมีการประทับเครื่องหมาย (รูป Wheeled-waste bin ใน Annex IV) เพื่อให้ผู้บริโภคราบว่าจะต้องนำไปทิ้งยังจุดรวบรวมที่กำหนดเมื่อหมดอายุการใช้แล้ว นอกจากนี้ จะต้องมีการระบุว่าเป็นสินค้าที่วางจำหน่ายหลังวันที่ 13 สิงหาคม 2548 เพื่อประโยชน์ในการแยกแยะเศษซากที่เป็น Historical Waste
9. บทลงโทษ	ประเทศสมาชิกจะต้องกำหนดบทลงโทษในกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ในกรณีและผู้ผลิตไม่ปฏิบัติตามระเบียบ
10. การออกกฎระเบียบของประเทศสมาชิก	10.1 ประเทศสมาชิกจะต้องออกกฎหมายของประเทศตนตามแนวทางของระเบียบอย่างช้าไม่เกินวันที่ 13 สิงหาคม 2547 รวมทั้งข้อกำหนดต่างๆ จะต้องไม่ผลใช้บังคับตามกำหนดที่ระบุในระเบียบ 10.2 สำหรับกรีซและไอร์แลนด์ ได้รับการผ่อนผันกำหนดการ ซึ่งจะต้องบรรลุเป้าหมายการรวบรวมเศษซาก EEE และเป้าหมาย Recovery โดยสามารถขยายวันกำหนดออกไปสูงสุดไม่เกิน 24 เดือน นับจากกำหนดที่ระบุในระเบียบ

ที่มา: <http://www.dft.go.th>

2.4.2 ประเด็นที่ควรต้องทำความเข้าใจให้ถูกต้องเกี่ยวกับระเบียบ WEEE และ RoHS

1) ระเบียบ WEEE และ RoHS เป็นระเบียบประเภท Directive ของสหภาพยุโรป ซึ่งกำหนดแนวทางสำหรับกฎเกณฑ์และข้อปฏิบัติที่ประเทศสมาชิก EU จะต้องนำไปใช้ในการร่างและออกกฎหมายในประเทศตน เพื่อเป็นระเบียบปฏิบัติต่อไป ดังนั้น แม้วาระเบียบทั้งสองจะประกาศและมีผลใช้บังคับกับประเทศสมาชิกแล้ว แต่กฎหมายในแต่ละประเทศสมาชิกจะมีผลใช้บังคับเร็วช้าต่างกัน แต่อย่างช้าจะต้องไม่เกินวันที่ 13 สิงหาคม 2547

2) นอกจากนี้ ประเทศสมาชิก EU สามารถที่จะกำหนดมาตรการและวิธีดำเนินการในลักษณะต่างๆ ของประเทศตนได้ แต่จะต้องเป็นมาตรการที่ก่อให้เกิดผลตามสิ่งที่กำหนดในระเบียบ และไม่ขัดกับระเบียบทั้งสองดังกล่าว

3) เป้าหมายต่างๆ ที่กำหนดในระเบียบ เป็นเป้าหมายที่ประเทศสมาชิก EU จะต้องดำเนินการแต่ไม่ใช่เป้าหมายสำหรับประเทศคู่ค้าที่จะต้องดำเนินการแต่อย่างใด

4) ผู้ผลิตสินค้าส่งออกไปยังตลาด EU มิได้อยู่ในข่ายของผู้ผลิต ซึ่งระบุในระเบียบ ดังนั้น ข้อกำหนดต่างๆ จึงไม่ได้ใช้บังคับโดยตรงต่อผู้ผลิตสินค้าส่งออกของประเทศผู้ส่งออก อย่างไรก็ตาม เนื่องจากระเบียบกำหนดให้ผู้นำเข้าของ EU มีภาระหน้าที่รับผิดชอบเช่นเดียวกับผู้ผลิตตามที่ระบุในระเบียบ ผู้นำเข้าของ EU จึงต้องเลือกนำเข้าสินค้าที่สามารถดำเนินการกับเศษซากตามข้อกำหนดของระเบียบ หรืออาจจะต้องผลักรับผิดชอบด้านค่าใช้จ่ายบางส่วนให้กับผู้ผลิตสินค้าส่งออกเป็นผู้รับผิดชอบ

และเมื่อวันที่ 7 มิถุนายน 2555 คณะมนตรียุโรปได้ลงมติเห็นชอบระเบียบ Waste Electrical and Electronic Equipment (WEEE) ฉบับใหม่ เพื่อนำมาใช้แทนระเบียบ Directive 2002/96/EC โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงการจัดเก็บ การนำกลับไปใช้ใหม่ และการรีไซเคิลเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ (Electrical and Electronic Equipment : EEE) เพื่อลดเศษซากของเสีย และส่งเสริมการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเน้นหลักผู้ผลิตเป็นผู้รับผิดชอบ ซึ่งประเทศสมาชิกจะต้องเพิ่มเป้าหมายการเก็บรวบรวมเศษเหลือทิ้งผลิตภัณฑ์ EEE และนำกลับมาใช้ใหม่นี้

ตารางที่ 2-2 เป้าหมายการเก็บรวบรวมเศษเหลือทิ้งผลิตภัณฑ์ EEE

ปี	จุดมุ่งหมาย
พ.ศ. 2559	จะต้องทำการเก็บรวบรวมเศษเหลือทิ้งผลิตภัณฑ์ EEE ให้ได้ร้อยละ 45 ของผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่ในตลาด
พ.ศ. 2562	จะต้องเพิ่มเป้าหมายเก็บรวบรวมเศษเหลือทิ้งผลิตภัณฑ์ EEE ให้ได้ร้อยละ 65 ของผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่ในตลาด หรือ เพิ่มการจัดเก็บซากให้

ปี	จุดมุ่งหมาย
	ได้ร้อยละ 85

ที่มา: <http://www.dft.go.th>

**ตารางที่ 2-3 เป้าหมายการคืนสภาพ การนำกลับมาใช้ซ้ำ
และการรีไซเคิล เศษซากผลิตภัณฑ์ EEE**

ปี	จุดมุ่งหมาย
พ.ศ. 2561-2564	สินค้าในหมวดเทคโนโลยีและสารสนเทศ อุปกรณ์โทรคมนาคม หมวดอุปกรณ์เปลี่ยนพลังงานแสงอาทิตย์เป็นพลังงานไฟฟ้า และหมวดสินค้าอุปโภคบริโภค เช่น วิทยุ โทรทัศน์ มีเป้าหมายการคืนสภาพอยู่ที่ร้อยละ 75 จะต้องทำการรีไซเคิลผลิตภัณฑ์ EEE ให้ได้ร้อยละ 65 ของผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่ในตลาด
พ.ศ. 2564-2567	<p>สินค้าในหมวดเทคโนโลยีและสารสนเทศ อุปกรณ์โทรคมนาคม หมวดอุปกรณ์เปลี่ยนพลังงานแสงอาทิตย์เป็นพลังงานไฟฟ้า และหมวดสินค้าอุปโภคบริโภค เช่น วิทยุ โทรทัศน์ เพิ่มเป้าหมายการคืนสภาพอยู่ที่ร้อยละ 80 จะต้องทำการรีไซเคิลผลิตภัณฑ์ EEE ให้ได้ร้อยละ 70 ของผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่ในตลาด</p> <p>และให้ผู้จำหน่ายผลิตภัณฑ์ EEE ขนาดเล็ก คือมีขนาดไม่เกิน 25 ซม. เช่น แปรงสีพื้นไฟฟ้า จะต้องรับผิดชอบในการรับคืน (Take-back) ผลิตภัณฑ์ที่หมดอายุการใช้งานโดยผู้บริโภคไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ ทั้งนี้บังคับเฉพาะร้านค้าปลีก ซึ่งมีพื้นที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์ EEE อย่างน้อย 400 ตารางเมตร</p>

ที่มา: <http://www.dft.go.th>

โดยการเพิ่มเติมดังกล่าวนี้จะมีผลใช้บังคับเมื่อครบ 20 วันหลังจากที่ได้ทำการประกาศลงใน Official Journal โดยกำหนดช่วงเปลี่ยนผ่านเป็นระยะเวลา 18 เดือน เพื่อให้ประเทศสมาชิกนำไปออกระเบียบบังคับใช้ในประเทศของตน

ทั้งนี้มีการกำหนดการผ่อนปรนให้ประเทศสมาชิกบางประเทศ ที่มีปริมาณการใช้อุปกรณ์ไฟฟ้าในระดับต่ำจะได้รับการผ่อนปรนปริมาณการจัดเก็บเศษซาก EEE เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายการจัดการระเบียบอย่างค่อยเป็นค่อยไป

2.5 ความรู้เกี่ยวกับภาษีสรรพสามิต

ภาษีสรรพสามิตเป็นภาษีที่จัดเก็บจากสินค้าเฉพาะอย่าง ซึ่งสินค้านั้นมีเหตุผลสมควรที่จะต้องรับภาระภาษีสูงกว่าปกติ โดยเป็นภาษีทางอ้อมประเภทหนึ่ง ซึ่งจัดเก็บจากผู้ผลิต ผู้ประกอบกิจการสถานบริการ และผู้นำเข้าสินค้า ผู้เสียภาษีสามารถผลักภาระภาษีที่ตนเสียไปให้กับผู้บริโภค ภาษีสรรพสามิตควรมีลักษณะดังนี้¹⁹

(1) เป็นการเรียกเก็บจากสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่งที่มีเหตุผลสมควรที่จะต้องรับภาระภาษีสูงกว่าปกติ

(2) อัตราภาษีสรรพสามิตจะแตกต่างกันไป แล้วยแต่ความเหมาะสมสำหรับสินค้าแต่ละชนิด

2.5.1 ลักษณะสำคัญของกฎหมายภาษีสรรพสามิต²⁰

(1) ภาษีสรรพสามิตเป็นภาษีทางอ้อม กล่าวคือรัฐบาลไม่ได้เรียกเก็บภาษีจากประชาชนโดยตรง แต่เรียกเก็บจากผู้ประกอบอุตสาหกรรม ผู้ประกอบกิจการและผู้นำเข้าสินค้า ซึ่งผู้เสียภาษีก็นำต้นทุนภาษีนี้ไปยังประชาชนโดยออกมาในลักษณะของราคาสินค้าที่สูงขึ้น เพราะได้บวกจำนวนเงินที่ต้องเสียภาษีสรรพสามิตไว้ด้วยแล้ว

¹⁹ ประกาศ คงเอียด , คำอธิบายกฎหมายภาษีสรรพสามิต (กรุงเทพฯ; สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2542). หน้า 2-4.

²⁰ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, สาขาวิทยาการจัดการ, กฎหมายภาษีสรรพสามิต, (นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2544, หน้า 90-93.

(2) เป็นภาษีการขายเฉพาะ (specific sales tax) หมายถึงการเรียกเก็บภาษีจากสินค้าหรือบริการบางประเภทเป็นพิเศษแตกต่างจากภาษีการขายทั่วไป

(3) เป็นภาษีที่จัดเก็บจากสินค้าทั้งจากภายในประเทศและการนำเข้า รวมทั้งจัดเก็บจากบริการ

(4) อัตราการจัดเก็บภาษีจากสินค้าหรือบริการแต่ละประเภทจะแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับประเภทและความเหมาะสมของสินค้าหรือบริการแต่ละประเภท โดยเฉพาะอย่างยิ่งขึ้นอยู่กับนโยบายของรัฐบาลว่าจะจัดเก็บภาษีสินค้าหรือบริการประเภทใดและมีอัตราอย่างน้อยเท่าใด

(5) มีเหตุผลสมควรที่สินค้าหรือบริการที่ถูกจัดเก็บภาษีต้องรับภาระภาษีสูงกว่าปกติ

(6) เป็นการจัดเก็บภาษีทอดเดียว (single stage tax) หมายถึง สินค้าหรือบริการแต่ละประเภทที่ต้องเสียภาษีสรรพสามิตนั้น รัฐบาลหรือกรมสรรพสามิตจะจัดเก็บจากผู้เสียภาษีซึ่งครอบคลุมถึง ผู้ผลิต ผู้ประกอบอุตสาหกรรม ผู้นำเข้าสินค้า และผู้ประกอบการสถานบริการได้เพียงครั้งเดียวเท่านั้น โดยจัดเก็บจากต้นทาง โรงงาน แหล่งผลิตสถานที่นำเข้าสินค้าหรือจากสถานที่ผลิตสินค้าหรือบริการ

(7) ผู้เสียภาษีหลักภาระภาษีที่ตนเสียไปให้กับผู้บริโภคได้

2.5.2 หลักเกณฑ์ในการเลือกประเภทสินค้าที่ต้องเสียภาษีสรรพสามิต²¹

(1) สินค้าที่บริโภคอาจก่อให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพและศีลธรรมอันดี การที่มีการเลือกเก็บภาษีจากสินค้าเหล่านี้เป็นพิเศษ ก็เนื่องมาจากเหตุผล 2 ประการ ประการแรก หากบริโภคสินค้าประเภทนี้มากเกินไป จะก่อให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพของผู้บริโภค ประการที่สอง การบริโภคสินค้าชนิดนี้จะก่อให้เกิดต้นทุนต่อสังคมด้วย การที่รัฐบาลไม่ห้ามการบริโภคเสียเลยก็เนื่องจากอาจเกิดการลักลอบบริโภคแบบผิดกฎหมายได้

(2) สินค้าที่มีลักษณะเป็นการฟุ่มเฟือย ซึ่งการให้ค่านิยมของสินค้าฟุ่มเฟือยเปลี่ยนแปลงไปในแต่ละช่วงเวลา สถานที่ ดังนั้นจึงไม่มีหลักสากลกำหนดว่าอะไรเป็นสินค้า

²¹ ประกาศ คงเสียด , คำอธิบายกฎหมายภาษีสรรพสามิต, หน้า 5-10.

ฟุ่มเฟือยดังนั้นก็ขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติว่าจะตัดสินใจเก็บภาษีจากสินค้าฟุ่มเฟือยจากสินค้าชนิดใด

(3) สินค้าที่ได้รับผลประโยชน์เป็นพิเศษจากกิจการของรัฐบางประการ กิจการของรัฐบางประการให้ผลประโยชน์แก่คนบางกลุ่มอย่างเห็นได้ชัดเจน คนกลุ่มอื่นไม่ได้รับ

(4) หลักเกณฑ์เบ็ดเตล็ด ในบางโอกาสรัฐบาลมีความจำเป็นต้องการรายได้หรือต้องการจำกัดการผลิตสินค้าอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นการเฉพาะคราว ก็จัดให้มีการเก็บภาษีการขายเฉพาะด้วย

2.5.3 พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิตและพระราชบัญญัติพิกัตอัตราภาษีสรรพสามิต พุทธศักราช 2527

กฎหมายต่าง ๆ ในปัจจุบันที่กรมสรรพสามิต ใช้ในการจัดเก็บภาษี มีดังต่อไปนี้

1. พระราชบัญญัติสุรา พุทธศักราช 2493
2. พระราชบัญญัติยาสูบ พุทธศักราช 2509
3. พระราชบัญญัติไฟ พุทธศักราช 2486
4. พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พุทธศักราช 2527
5. พระราชบัญญัติพิกัตอัตราภาษีสรรพสามิต พุทธศักราช 2527
6. พระราชบัญญัติจัดสรรเงินภาษีสรรพสามิต พุทธศักราช 2527
7. พระราชบัญญัติจัดสรรเงินภาษีสุรา พุทธศักราช 2527

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้เขียนมุ่งศึกษาถึงการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตผลิตภัณฑ์ตามพระราช

บัญญัติภาษีสรรพสามิตพutsch์กราช 2527 ประกอบกับพระราชบัญญัติพิกัตอัตราภาษีสรรพสามิต พutsch์กราช 2527 ซึ่งในปัจจุบันนี้มีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตในผลิตภัณฑ์ดังต่อไปนี้²²

1 ภาษีสรรพสามิตที่เกี่ยวกับน้ำมันและผลิตภัณฑ์น้ำมัน

การจัดเก็บภาษีสรรพสามิตที่เกี่ยวกับน้ำมันและผลิตภัณฑ์น้ำมันก็เพื่อประโยชน์ด้านสิ่งแวดล้อม กล่าวคือ การเผาผลาญน้ำมันก่อให้เกิดปัญหาหมอกพิษ ภาษีน้ำมันก็สามารถช่วยลดปัญหาหมอกพิษให้ลดน้อยลงได้ การเก็บภาษีน้ำมันนั้นจะช่วยทำให้สวัสดิการโดยรวมของสังคมดีขึ้นด้วย

2 ภาษีสรรพสามิตเครื่องดื่ม

เครื่องดื่ม หมายความว่า สิ่งซึ่งตามปกติใช้เป็นเครื่องดื่มได้โดยไม่ต้องเจือปนและไม่มีแอลกอฮอล์ โดยจะมีก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์อยู่ด้วยหรือไม่ก็ตาม อันบรรจุในภาชนะและผนึกไว้ เช่น น้ำแร่ น้ำหวาน น้ำผลไม้ น้ำพืชผัก และน้ำโซดา เป็นต้น และให้หมายความรวมถึงเครื่องดื่มที่ทำหรือบรรจุหรือได้จากเครื่องขยายเครื่องดื่ม ไม่ว่าจะขายด้วยวิธีใด แม้จะไม่ได้บรรจุภาชนะและผนึกไว้ แต่ไม่รวมถึง น้ำ หรือน้ำแร่ตามธรรมชาติ น้ำกลั่น หรือน้ำกรองสำหรับดื่มโดยไม่ปรุงแต่ง เครื่องดื่มซึ่งผู้ผลิตได้ผลิตขึ้นเพื่อขายปลีกเองโดยเฉพาะอันมิได้มีก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์อยู่ด้วย ทั้งนี้ได้สงวนคุณภาพด้วยเครื่องเคมี น้ำนมจืด น้ำนมอื่น ๆ ไม่ว่าจะปรุงแต่งหรือไม่ ทั้งนี้ตามมาตราฐานที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยอาหารเครื่องดื่มตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา

3 ภาษีสรรพสามิตเครื่องไฟฟ้า

เครื่องปรับอากาศ

ประเทศไทยในปัจจุบันการใช้เครื่องปรับอากาศถือเป็นสิ่งจำเป็นของทุกครัวเรือน เนื่องจากสภาวะอากาศที่ร้อนเพิ่มมากขึ้นในปัจจุบัน ดังนั้นเครื่องปรับอากาศจึงไม่ถือว่าเป็นสินค้าฟุ่มเฟือยอีกต่อไป จึงมีการจัดเก็บภาษีดังนี้ เครื่องปรับอากาศที่ประกอบด้วยพัดลมซึ่งขับ

²² กรมสรรพสามิต, ความรู้เฉพาะเกี่ยวกับสินค้า [ออนไลน์], 1 พฤษภาคม 2556. แหล่งที่มา <http://www.excise.go.th/index.php?id=80>

ด้วยมอเตอร์และมีส่วนที่ใช้สำหรับเปลี่ยนอุณหภูมิไม่ว่าจะมีส่วนที่ใช้ควบคุมความชื้นด้วยหรือไม่ก็ตาม ที่มีขนาดทำความเย็นไม่เกิน 72,000 บีทียูต่อชั่วโมง

- (1) ชนิดที่ใช้กับรถยนต์ จัดเก็บภาษีตามมูลค่าร้อยละ 15
- (2) อื่นๆนอกจาก (1) ยกเว้นภาษี

ซึ่งการยกเว้นอัตราภาษีดังกล่าว ไม่ได้คำนึงถึงการใช้ภาษีสรรพสามิตเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาสภาพแวดล้อม เพราะการใช้เครื่องปรับอากาศนั้นก่อผลเสียต่อสภาพแวดล้อม เนื่องจากมีหลักการทำงานของเครื่องปรับอากาศ คือ ดูดความร้อนจากภายในแล้วคายความร้อนออกสู่สิ่งแวดล้อมภายนอก ทำให้อุณหภูมิ ของบรรยากาศภายนอกสูงขึ้น จึงควรเก็บภาษีจากการใช้เครื่องปรับอากาศเพื่อนำเงินภาษีที่ได้มาจัดสรรใช้เพื่อปกป้องรักษาสิ่งแวดล้อมต่อไป

โคมไฟฟ้าและโคมระย้า

สำหรับติดเพดานหรือผนัง แต่ไม่รวมถึงที่ใช้สำหรับให้แสงสว่างแก่ที่สาธารณะกลางแจ้งหรือหรือถนนหลวง

4 ภาษีสรรพสามิตแก้วเลดคริสตัลและแก้วคริสตัลอื่น ๆ

ผลิตภัณฑ์แก้วและเครื่องแก้ว คือ แก้วที่มีส่วนประกอบของตะกั่ว ใช้ทำเครื่องประดับเพอร์นิเจอร์ สิ่งตกแต่งทั่วไป รวมถึงเครื่องใช้ที่ต้องการความสวยงาม เช่น ลูกบิด แจกัน นาฬิกาแก้ว แก้วเลดคริสตัลเสียภาษีสรรพสามิตในอัตราร้อยละ 15 ของราคาขาย ณ โรงอุตสาหกรรม

5 ภาษีสรรพสามิตรถยนต์

ภาษีสรรพสามิตมีการสนับสนุนให้ใช้รถยนต์ประหยัดพลังงาน ซึ่งภาษีสรรพสามิตจะกำหนดอัตราภาษีของรถยนต์ประหยัดพลังงานให้เสียภาษีน้อยกว่ารถยนต์ประเภทอื่น เนื่องจากรถยนต์ประเภทนี้ก่อให้เกิดปัญหาทางมลภาวะแวดล้อมน้อย เป็นการสนับสนุนนโยบายของรัฐในการประหยัดพลังงาน และควบคุมมลพิษและดูแลสิ่งแวดล้อม อันจะเป็นประโยชน์ต่อสังคมและสวัสดิภาพของประชาชนส่วนรวม ซึ่งอัตราภาษีสรรพสามิตของรถยนต์ประหยัดพลังงานมีดังนี้

1. รถยนต์นั่ง หรือเก๋ง แบ่งเป็น

ขนาดความจุต่ำกว่า 2000 ซีซี อัตราภาษี 30% ขนาด 2000-2500 ซีซี 40% ขนาด 2500-3000 ซีซี 40% ขนาดมากกว่า 3000 ซีซี 50% โดยหากหากเป็นรถที่ใช้ น้ำมัน E20 ลดลงอีกอัตรา 5% และรถที่ใช้ น้ำมัน E85 ขนาด 1780-2000 ซีซี เสียอัตราภาษี 22% ส่วน

2. รถยนต์ประหยัดพลังงาน แบ่งเป็น

รถไฮบริด ขนาดต่ำกว่า 3000 ซีซี เสียอัตราภาษี 10% ขนาดมากกว่า 3000 ซีซี 50% รถใช้พลังงานไฟฟ้า 10% อีโคคาร์ เครื่องยนต์เบนซินต่ำกว่า 1300 ซีซี และเครื่องยนต์ดีเซลต่ำกว่า 1400 ซีซี เสียอัตราภาษี 17% รถยนต์ใช้ก๊าซธรรมชาติ (CNG) อัตราภาษี 20%

6 ภาษีสรรพสามิตเรือ

เรือยอชต์และยานพาหนะทางน้ำที่ใช้เพื่อความสำราญ ปัจจุบันได้รับการยกเว้นการ จัดเก็บภาษีสรรพสามิต

7 ภาษีสรรพสามิตเครื่องหอมและเครื่องสำอาง

ผลิตภัณฑ์เครื่องหอม คือ น้ำหอม หัวน้ำหอม ไม่รวมถึงน้ำมันหอม ประเภทของน้ำหอม แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ Perfume เป็นน้ำหอมที่มีส่วนผสมของหัวน้ำหอมสูงสุด ส่วนใหญ่ จะให้กลิ่นที่ติดทนนานกว่า 24 ชั่วโมง Eau de toilette เป็นน้ำหอมที่ได้รับความนิยมมากที่สุด มีส่วนผสมของหัวน้ำหอมในอัตราส่วนที่ค่อนข้างพอดี ส่วนใหญ่จะให้กลิ่นที่ติดทนนานประมาณ 8 ชั่วโมง Cologne เป็นน้ำหอมที่มีส่วนผสมของหัวน้ำหอมต่ำมาก น้ำหอมเสียภาษีสรรพสามิต ในอัตราร้อยละ 15 ของราคาขาย ณ โรงอุตสาหกรรม

8 ภาษีสรรพสามิตพรมและสิ่งทอปูพื้นอื่นๆ

ผลิตภัณฑ์พรม คือ พรมและสิ่งทอปูพื้นทำด้วยขนสัตว์ ประเภทของพรม แบ่งออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ พรมทอมือ (Hand Tufted) พรมทอเครื่อง (Machine Tufted) พรมอัด (Needle Punch) พรมแผ่น (Carpet Tiles)

9 ภาษีสรรพสามิตรถจักรยานยนต์

รถจักรยานยนต์

1 ชนิดเครื่องยนต์ 2 จังหวะ เก็บภาษีสรรพสามิต อัตราตามมูลค่าง่ายละ 5

2 ชนิดเครื่องยนต์ 4 จังหวะ เก็บภาษีสรรพสามิต อัตราตามมูลค่าง่ายละ 3

จะเห็นได้ว่ามีอัตราภาษีที่แตกต่างกันเนื่องจากเครื่องยนต์ชนิดนี้ก่อให้เกิดปัญหาทางมลภาวะน้อยกว่าเครื่องยนต์ 2 จังหวะ จึงใช้ภาษีสรรพสามิตเป็นเครื่องมือเพื่อจูงใจให้ผู้ประกอบการหันมาผลิตรถยนต์ 4 จังหวะมากขึ้นทำให้รถจักรยานยนต์ 4 จังหวะราคาถูกลงและประชาชนก็หันมาใช้รถจักรยานยนต์ประเภทนี้มากขึ้นซึ่งก็จะช่วยลดมลพิษได้มากขึ้น

10 ภาษีสรรพสามิตหินอ่อนและหินแกรนิต

ปัจจุบันได้รับการยกเว้นภาษีสรรพสามิต

11 ภาษีสรรพสามิตแบตเตอรี่

สินค้าประเภทแบตเตอรี่มีสินค้าที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมมาก เริ่มตั้งแต่กระบวนการผลิต การใช้งาน จนถึงซากของแบตเตอรี่ที่ไม่ใช้งาน หรือเสื่อมสภาพแล้ว เพราะแบตเตอรี่มีส่วนประกอบของสารเคมีมากมายที่เป็นอันตรายต่อมนุษย์ และสภาพแวดล้อม เช่น พิษจากตะกั่ว จะเข้าไปทำลายระบบประสาทส่วนกลางและระบบโลหิต ระบบการทำงานของไตและการสืบพันธุ์ มีปัญหา หากเด็กได้รับสารดังกล่าวจะมีผลต่อพัฒนาการทางสมอง พิษจากแคดเมียม หากสะสมในร่างกายจะทำลายไต ทำลายระบบประสาท กระทบต่อพัฒนาการของเด็ก หญิงตั้งครรภ์อาจมีผลต่อพันธุกรรม เป็นต้น

เนื่องจากแบตเตอรี่เป็นสินค้าที่สร้างผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ดังนั้นกรมสรรพสามิตจึงมีบทบาท หน้าที่ในการดูแลการจัดเก็บภาษี โดยการออกประกาศกระทรวงการคลังเมื่อปี 2541 ภายใต้อำนาจของพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2527 ระบุให้ผู้ผลิตและนำเข้าแบตเตอรี่ทุกชนิดจะต้องเสียภาษีสรรพสามิต โดยจะคืนภาษีให้กรณีที่มีการส่งออกไปในรูปของสินค้าพิกัดเดียวกัน

12 ภาษีสรรพสามิตสารทำลายชั้นบรรยากาศโอโซน

ประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นประเทศภาคีของอนุสัญญาเวียนนาว่าด้วยการป้องกันชั้นบรรยากาศโอโซนและพิธีสารมอนทรีออลว่าด้วยการลดและเลิกใช้สารทำลายชั้นบรรยากาศโอโซน เพื่อให้รัฐบาลไทยสามารถปฏิบัติตามข้อตกลงของพิธีสารภายในปี 2453 ตามข้อผูกพันที่ได้ทำไว้กับประชาคมโลก จึงให้ใช้ภาษีสรรพสามิตเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อม สารทำลายชั้นบรรยากาศโอโซนเก็บภาษีสรรพสามิตในอัตราร้อยละ 30 ตามมูลค่าได้แก่ ราคา C.I.F + อากาศเข้า + ค่าธรรมเนียมต่าง ๆ

2.6 สถานการณ์ปัจจุบันเกี่ยวกับขยะบรรจุภัณฑ์และขยะอิเล็กทรอนิกส์

ประเทศไทยยังไม่มีการจัดการกับขยะบรรจุภัณฑ์และขยะอิเล็กทรอนิกส์อย่างเป็นระบบ เป็นการดำเนินการอย่างไม่มีมาตรการควบคุมใดๆ ซึ่งการกระทำดังกล่าวก่อให้เกิดอันตรายต่อสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมากเพราะขยะบางประเภทเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน และสิ่งแวดล้อมตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

ในปี 2554 ปริมาณขยะมูลฝอยทั่วประเทศยังคงเพิ่มขึ้นทุกปี โดยปี 2554 มีปริมาณขยะมูลฝอยทั่วประเทศประมาณ 16 ล้านตัน หรือวันละ 43,800 ตัน²³ เพิ่มขึ้น 0.84 ล้านตัน หรือร้อยละ 5.5 ตามการขยายตัวของชุมชนและประชากรที่เพิ่มขึ้น โดยกรุงเทพมหานครมีขยะมูลฝอยประมาณวันละ 9,500 ตัน คิดเป็นร้อยละ 22 ของปริมาณขยะที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน ขณะที่เขตเทศบาลและเมืองพัทยา มีขยะมูลฝอยประมาณวันละ 17,488 ตัน คิดเป็นร้อยละ 40 ของปริมาณขยะที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน ขณะที่เขตองค์การบริหารส่วนตำบลมีขยะมูลฝอยประมาณวันละ 16,792 ตัน คิดเป็นร้อยละ 38 ของปริมาณมูลฝอยทั่วประเทศ

²³ ไทยพับลิก้า, กรมควบคุมมลพิษเผยแพร่สถานการณ์มลพิษปี 2554 ขยะนำห้วงทั้งปี 16 ล้านตัน [ออนไลน์], 11 มิถุนายน 2554. แหล่งที่มา: <http://thaipublica.org/2011/12/report-pollution-2554/>

ตาราง 2-4 : ปริมาณขยะที่เกิดขึ้นระหว่างปี 2552-2554²⁴

หน่วย : ตันต่อวัน

ปริมาณขยะ	ปี		
	2552	2553	2554
กรุงเทพมหานคร	8,834	8,766	9,497
เขตเทศบาลและเมือง พัทยา	16,368	16,620	17,488
เขตองค์การบริหาร ส่วนตำบล	16,208	16,146	16,792

ที่มา: กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, กรมควบคุมมลพิษ(2554), รายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย ปี 2554, หน้า 3-5

ส่วนของเสียอันตราย ในปี 2554 ในภาวะปกติรวมถึงเหตุอุทกภัย ประมาณการว่ามีของเสียอันตรายเกิดขึ้นประมาณ 3.41 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจากปี 2553 ประมาณ 253,600 ตัน โดยของเสียอันตรายที่เกิดขึ้นประมาณ 0.72 ล้านตัน เป็นของเสียอันตรายจากอุตสาหกรรม และประมาณ 0.042 ล้านตัน²⁵ เป็นของเสียอันตรายจากชุมชน แบ่งเป็นกลุ่มแบตเตอรี่ หลอดไฟ และภาชนะบรรจุสารเคมี กลุ่มซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ ประมาณ 345,360 ตัน²⁶

การดำเนินการด้านเกี่ยวกับการจัดการขยะบรรจุภัณฑ์และขยะอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทยนั้น มีรูปแบบการจัดการที่ไม่เป็นระบบ และไม่มีประสิทธิภาพ โดยรูปแบบการจัดการในประเทศไทยในใช้วิธีจัดเก็บรวบรวมเข้าสู่ถังใบเดียว (One-can system) ซึ่งหมายถึงการจัดเก็บ

²⁴ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, กรมควบคุมมลพิษ(2554), รายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย ปี 2554, หน้า 3-5.

²⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 3- 9

²⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 3-11

ขยะมูลฝอย ทั้งขยะเปียกและขยะแห้งไว้ในใบเดียวกันโดยไม่มี การแยกขยะก่อนทิ้ง ระบบนี้สะดวกแก่ประชาชนและสะดวกกับการจัดเก็บ แต่กลับเป็นการสร้างปัญหาในการกำจัดขยะเป็นอย่างมาก

การใช้ประโยชน์จากขยะในประเทศไทย โดยที่มาของการนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์มาจากวิธีการคัดแยกและนำขยะรีไซเคิลประเภท แก้ว กระดาษ พลาสติก เหล็ก และอลูมิเนียมกลับมาใช้ประโยชน์ผ่านกิจกรรมต่างๆ ดังนี้

- 1) การซื้อขายวัสดุรีไซเคิลโดยร้านรับซื้อของเก่า
- 2) ศูนย์วัสดุรีไซเคิลชุมชน
- 3) ธนาคารขยะรีไซเคิล
- 4) การเรียกคืนบรรจุภัณฑ์โดยผู้ประกอบการ
- 5) การนำขยะอินทรีย์มาหมักทำปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยชีวภาพ และการหมักเพื่อผลิตก๊าซชีวภาพ
- 6) การแลกเปลี่ยนของเสียและวัสดุเหลือใช้ (waste exchange system) โดยกลุ่มผู้ผลิต ผู้นำเข้า หรือผู้จำหน่ายสินค้า
- 7) การเรียกคืนซากบรรจุภัณฑ์หรือผลิตภัณฑ์ผ่านระบบมัดจำ (Deposit-refund system)

ถึงแม้ว่าประเทศไทยจะมีรูปแบบการนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ด้วยวิธีการต่างๆ ดังกล่าวมาแล้วก็ตามแต่ก็ยังไม่เป็นระบบและไม่เป็นรูปธรรมเหมือนในต่างประเทศ อีกทั้งองค์กรต่างๆ ที่ดำเนินการก็ไม่มีกฎหมายรองรับ โดยในต่างประเทศมีการดำเนินการอย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรมมาตั้งแต่ปี 2534 ซึ่งเริ่มต้นโดยประเทศเยอรมนีเป็นประเทศแรก

บทที่ 3

การจัดเก็บภาษีเกี่ยวกับขยะบรรจุภัณฑ์และขยะอิเล็กทรอนิกส์ของต่างประเทศ

3.1 โครงสร้างการจัดเก็บค่าธรรมเนียมจากบรรจุภัณฑ์ของประเทศสหพันธ์รัฐเยอรมนี

3.1.1 ความเป็นมาและวัตถุประสงค์ของการจัดเก็บ

พระราชกฤษฎีกาบรรจุภัณฑ์ในประเทศเยอรมนีเป็นที่รู้จักกันในภาษาเยอรมันว่า Der Grune Punkt หรือ กรีน ดอท ซึ่งได้มีการถกเถียงกันเกี่ยวกับการจัดการขยะในประเทศเยอรมนี และพระราชบัญญัตินี้ยังกลายเป็นต้นแบบในการร่างกฎหมายของประเทศอื่นๆที่ใกล้เคียงกับกฎหมายนี้

กรีน ดอท¹ นี้เป็นกฎหมายสิ่งแวดล้อมฉบับแรกๆที่ออกมาโดยใช้หลักการทางสิ่งแวดล้อมเรื่องผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย ซึ่งกฎหมายฉบับนี้ได้รับการสนับสนุนจาก Dr.Klaus Topfer รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสิ่งแวดล้อมของประเทศเยอรมัน หลักการนี้มีประสิทธิภาพในการพยายามที่จะทำให้ภาคอุตสาหกรรมต้องรับผิดชอบเรื่องค่าใช้จ่ายในการจัดการเกี่ยวกับความปลอดภัยและประสิทธิภาพในการกำจัดของเสียที่เกิดจากกิจกรรมใดๆ ซึ่งจะมีการผลัดภาระในการจัดการของเสียจากภาวการณ์สาธารณะไปเป็นการที่ผู้ใดก่อให้เกิดของเสียผู้นั้นต้องเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายในการจัดการ ในทางทฤษฎีบริษัทจะต้องจ่ายค่าใช้จ่ายในการนำของเสียกลับคืนสู่โรงงาน ดังนั้นพวกเขาจึงต้องพยายามในการออกแบบและการผลิตเพื่อลดปริมาณของเสีย เป็นที่คาดหมายกันว่าภาคอุตสาหกรรมนั้นจะส่งผ่านค่าใช้จ่ายดังกล่าวบางส่วนหรือทั้งหมดไปยังผู้บริโภคโดยจะบวกไปในราคาสินค้าทำให้สินค้าราคาสูงขึ้น เนื่องจากในท้ายที่สุดแล้วเงินทุนที่ใช้ในการกู้คืนของเสียนั้นก็มาจากภาษี และผู้บริโภคก็จะได้รับประโยชน์ในระยะยาวจากการที่ภาคอุตสาหกรรมลดปริมาณบรรจุภัณฑ์ที่เข้าสู่กระบวนการจัดการของเสีย

นอกจากนี้แล้วหลักการนี้ยังถูกขยายไปยังการสิ้นสุดของผลิตภัณฑ์ โดยมีสมมติฐานว่าผู้ผลิตสินค้าจะต้องรับผิดชอบต่อการจัดสินค้าที่คงทน เช่น รถยนต์ และคอมพิวเตอร์

ในปี ค.ศ.1991 สหพันธ์รัฐเยอรมนีได้ผ่านร่างพระราชกฤษฎีกาเกี่ยวกับการหลีกเลี่ยงขยะบรรจุภัณฑ์ ในภาคอุตสาหกรรมต้องรับผิดชอบต่อการจัดการขยะบรรจุภัณฑ์ ค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บรวบรวม การจัดเรียง การรีไซเคิลบรรจุภัณฑ์หลังการใช้งานด้วย

ในทางปฏิบัติภาคอุตสาหกรรมไม่ได้นำขยะบรรจุภัณฑ์กลับมาจัดการเอง พระราชกฤษฎีกานี้จึงกำหนดให้ภาคอุตสาหกรรมจ่ายค่าใช้จ่ายในการจัดการของเสีย โดยระบบนี้จะ

¹ Ada S. Russo., Shvetank P.Shah, (1994, September). Packaging taxes and recycling incentives: the German Green Dot program [Online]. Available: <http://findarticles.com>

ครอบคลุมทุกบรรจุภัณฑ์ที่ไม่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ ยกเว้น บรรจุภัณฑ์ปนเปื้อนสารอันตราย บรรจุภัณฑ์ 3 ประเภทที่พระราชกฤษฎีกานี้ครอบคลุมมีดังนี้

บรรจุภัณฑ์เพื่อการขนส่ง เช่น พาเลท และลัง ซึ่งมีปริมาณ 1 ใน 3 ของปริมาณการใช้บรรจุภัณฑ์ทั้งหมดโดยน้ำหนัก

บรรจุภัณฑ์ชั้นนอก เช่น บรรจุภัณฑ์แบบบิสเตอร์ กล่องยาสีฟัน ซึ่งมีปริมาณน้อยกว่า ครึ่งเปอร์เซ็นต์ โดยน้ำหนัก และ

บรรจุภัณฑ์แบบหีบห่อหลัก เช่น กล่องผงซักฟอก กล่องนม ซึ่งมีปริมาณ 2 ใน 3 ของบรรจุภัณฑ์ทั้งหมด

พระราชกฤษฎีกานี้จะช่วยให้ผู้ผลิตสามารถจ้างผู้อื่นในการเก็บรวบรวมบรรจุภัณฑ์ที่ใช้สำหรับขนส่งหรือจ่ายเงินชดเชยให้แก่ร้านค้าปลีกเพื่อให้ทำการรีไซเคิลบรรจุภัณฑ์นั้นๆ หากบรรจุภัณฑ์นั้นไม่สามารถกำจัดได้ด้วยวิธีการฝังกลบหรือกำจัดได้โดยวิธีการอื่นก็ต้องนำเข้าสู่กระบวนการรีไซเคิลหรือนำกลับมาใช้ใหม่ โดยทั่วไปแล้วผู้ผลิตจะเลือกที่จะจ่ายค่าธรรมเนียมการรีไซเคิลให้ผู้ขายปลีกสำหรับค่าใช้จ่ายในการนำบรรจุภัณฑ์เพื่อการขนส่งไปรีไซเคิล โดยอัตราค่าธรรมเนียมจะขึ้นอยู่กับชนิดของวัสดุและปริมาณ

การเก็บรวบรวมและการรีไซเคิลบรรจุภัณฑ์แบบหีบห่อหลักเป็นปัญหาที่ยากจะแก้ไขมาก เนื่องจากผู้บริโภคมักใช้บรรจุภัณฑ์นี้เมื่อออกจากร้านค้าไปแล้ว พระราชกฤษฎีกานี้จึงได้กำหนดให้มีเงินประกันขั้นต่ำที่ฝากไว้สำหรับเพื่อใช้จูงใจให้ผู้บริโภคส่งคืนบรรจุภัณฑ์ที่วางเปล่าหลังจากการใช้กลับคืนให้ผู้ค้าปลีก ผู้ผลิตจะต้องรับผิดชอบในการคัดแยกและรีไซเคิลขยะนี้โดยต้องทำแยกต่างหากจากระบบการจัดการของเสียสาธารณะ

3.1.2 ระบบ Dual

ระบบนี้ถูกสร้างขึ้น ในปี ค.ศ. 1993 เพื่อลดของเสียและกู้คืนบรรจุภัณฑ์แบบหีบห่อหลัก โดยเป็นองค์กรเอกชนที่ไม่แสวงหากำไรเป็นที่รู้จักกันในชื่อ Duales System Deutschland หรือ DSD ซึ่งตั้งขึ้นเพื่อดูแลและปฏิบัติการในระบบ Dual นี้ ภายใต้เครื่องหมายการค้าที่เรียกว่า “Der Grüne Punkt” หรือ “Green Dot” ซึ่งในปัจจุบันเป็นเครื่องหมายการค้าที่ได้รับความนิยมครองทั่วโลกและใช้กันอย่างแพร่หลาย

ระบบนี้เป็นระบบการกำจัดของเสียลำดับรองและถูกจัดตั้งขึ้น นอกเหนือไปจากระบบการกำจัดของเสียสาธารณะ โดยจะใช้เฉพาะกับบรรจุภัณฑ์ที่ใช้ในการขายเท่านั้น² และเป็นการพัฒนาาระบบการจัดเก็บขยะบรรจุภัณฑ์ในครัวเรือนของประเทศเยอรมนี องค์กร DSD จะทำการบริหารจัดการและให้บริการจัดเก็บขยะในครัวเรือนที่เป็นบรรจุภัณฑ์ โดยจะทำการจัดเก็บขยะบรรจุภัณฑ์โดยการเก็บรวบรวม คัดแยก การรีไซเคิล และบริการกำจัด โดยองค์กร DSD มีเงินทุนที่ใช้สำหรับการบริหารจัดการมาจากการจัดเก็บค่าใช้จ่ายในการกำจัดขยะบรรจุภัณฑ์ซึ่งจะคิดค่าใช้จ่ายขึ้นอยู่กับวัสดุที่ใช้และน้ำหนักของบรรจุภัณฑ์ที่มีการขายเข้าสู่ท้องตลาด ค่าใช้จ่ายขั้นต่ำที่ต้องจ่ายในการกำจัดขยะบรรจุภัณฑ์จะอยู่ที่ 140 ยูโรต่อปี ซึ่งผู้ที่มีหน้าที่ในการเสียค่าใช้จ่ายให้องค์กร DSD คือผู้บริโภคที่อยู่ภายใต้เงื่อนไขของกฎหมายบรรจุภัณฑ์ กล่าวคือเป็นผู้ผลิตและผู้จำหน่ายบรรจุภัณฑ์ให้กับผู้บริโภครายสุดท้าย

3.1.3 วัตถุประสงค์ของการออกพระราชกฤษฎีกาบรรจุภัณฑ์³ของสหพันธ์รัฐเยอรมนี คือ

1) เพื่อหลีกเลี่ยงหรือลดการเกิดขยะบรรจุภัณฑ์ที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม การนำบรรจุภัณฑ์กลับมาใช้ใหม่ การรีไซเคิล หรือการกระทำอื่น ๆ เป็นการกู้คืนบรรจุภัณฑ์นั้นจะต้องให้ความสำคัญเป็นลำดับแรกก่อนเข้าสู่กระบวนการกำจัด

2) พระราชกฤษฎีกานี้มีเป้าหมายเพื่อที่จะเพิ่มส่วนแบ่งทางการตลาดให้ได้รับร้อยละ 80 ของบรรจุภัณฑ์สำหรับเครื่องดื่มที่เป็นบรรจุภัณฑ์ที่นำกลับมาใช้ใหม่และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมให้สามารถได้เปรียบบรรจุภัณฑ์ที่ใช้ครั้งเดียวทิ้ง และรัฐบาลสหพันธ์รัฐจะทำการสำรวจและตีพิมพ์ผลสำรวจในราชกิจจานุเบกษา พร้อมทั้งทำประเมินผลจากการจัดการขยะได้ที่ทำตามข้อกำหนด

3) ตั้งเป้าหมายในการเพิ่มกระบวนการกู้คืนขยะบรรจุภัณฑ์ให้ได้ อย่างน้อยร้อยละ 65 ของน้ำหนักและเพิ่มกระบวนการรีไซเคิลไม่น้อยกว่าร้อยละ 55 ของน้ำหนัก เป้าหมายของการรีไซเคิลขยะที่มีส่วนประกอบที่แตกต่างกันที่รวมอยู่ในบรรจุภัณฑ์ ถ้าเป็นไม้จะมี

² Duales System Deutschland GmbH, The Specialists for Take-back Solution [online], 19 September 2011. Available: <http://www.gruener-punkt.de/en>

³Ordinance on Avoidance and Recovery of Packaging Wastes as last amended by the Fifth Amending Ordinance of 2 April 2008 Section 1 Article 1

เป้าหมายที่ร้อยละ 15 ของน้ำหนัก พลาสติก ร้อยละ 22.5 ร้อยละ 50 สำหรับโลหะและอีกร้อยละ 60 สำหรับแก้ว กระดาษ และกระดาษแข็ง

3.1.4 คำนิยามตามพระราชกฤษฎีกาบรรจุภัณฑ์⁴ของสหพันธรัฐเยอรมนี

1) **บรรจุภัณฑ์** หมายถึง ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตจากวัสดุธรรมชาติสำหรับ บรรจุ ห่อหุ้ม ควบคุม จัดส่ง หรือเพื่อการนำเสนอสินค้า โดยวัตถุประสงค์ในการผลิตบรรจุภัณฑ์จะผ่าน กระบวนการผลิตจากผู้ผลิตและส่งต่อให้ผู้ขายรายย่อยหรือผู้บริโภคคนสุดท้าย

2) **การขายบรรจุภัณฑ์** หมายถึง บรรจุภัณฑ์ที่ผลิตขึ้นมาเพื่อการขายเป็น หน่วยและส่งต่อให้ผู้บริโภคคนสุดท้าย การขายบรรจุภัณฑ์ตามความหมายของกฎหมายฉบับนี้ รวมไปถึงการขายบรรจุภัณฑ์ที่จัดหาโดยผู้ขายปลีก ร้านอาหาร และผู้ให้บริการความสะดวกสบาย ต่างๆ หรือผู้ที่ขนส่งสินค้าให้ผู้บริโภครายสุดท้าย และ ภาชนะที่ใช้ครั้งเดียวแล้วทิ้ง

3) **บรรจุภัณฑ์ชั้นนอก** หมายถึง บรรจุภัณฑ์ที่ถูกใช้นอกจากการขายปกติ และไม่จำเป็นต้องใช้ในการใช้ส่งต่อให้ผู้บริโภคเพื่อวัตถุประสงค์ในด้านสุขลักษณะ ความทนทาน หรือป้องกันสินค้าจากการถูกทำลายหรือป้องกันการปนเปื้อน

4) **บรรจุภัณฑ์เพื่อการขนส่ง** หมายถึง บรรจุภัณฑ์ที่ใช้เพื่อความสะดวกในการขนส่งสินค้า เพื่อป้องกันสินค้าถูกทำลายระหว่างการขนส่ง หรือใช้เพื่อประโยชน์ในการขนส่ง สินค้าให้ปลอดภัย

5) **บรรจุภัณฑ์สำหรับเครื่องดื่ม** ตามพระราชกฤษฎีกานี้ หมายถึง บรรจุภัณฑ์ที่ใช้เพื่อประโยชน์ในการใช้ปิดของเหลวในอาหารและเครื่องดื่ม

6) **บรรจุภัณฑ์ที่นำกลับมาใช้ใหม่** หมายถึง บรรจุภัณฑ์ที่มีจุดมุ่งหมายที่จะนำกลับมาใช้หลายครั้งในวัตถุประสงค์เดียวกัน ความหมายของบรรจุภัณฑ์แบบใช้ครั้งเดียวตามพระราชบัญญัตินี้ไม่ได้มีความหมายเหมือนกับบรรจุภัณฑ์ที่นำกลับมาใช้ใหม่

7) **บรรจุภัณฑ์ประกอบ** หมายถึง จะต้องเป็นบรรจุภัณฑ์ที่ทำจากวัสดุที่แตกต่างกันและไม่สามารถแยกออกจากกันได้ และไม่มีส่วนประกอบใดที่มีน้ำหนักเกินกว่าร้อยละ

95

8) **บรรจุภัณฑ์ที่มีอายุยืนยาว** หมายถึง บรรจุภัณฑ์ที่มีวัตถุประสงค์การใช้ในระยะยาว ซึ่งมีค่าเฉลี่ยทางสถิติของอายุการใช้งานอย่างน้อย 5 ปี

⁴ Ordinance on Avoidance and Recovery of Packaging Wastes as last amended by the Fifth Amending Ordinance of 2 April 2008 Section 1 Article 3

9) ผลิตรภัณฑ์ก่อมลภาวะ ในความหมายของพระราชกฤษฎีกานี้ หมายถึง

(1) สสาร ซึ่งได้ถูกห้ามไม่ให้ทำการขายปลีกตามกฎหมายว่าด้วยสารเคมี
ต้องห้าม

(2) การป้องกันพีช ตามกฎหมายการป้องกันพีช

(3) การกระทำต่างๆที่ถูกระบุว่าเป็นอันตรายต่อสุขภาพตามกฎหมายว่า
ด้วยสารเคมีต้องห้าม

10) บรรจุภัณฑ์เครื่องดื่มที่ใช้ครั้งเดียวทิ้งที่รักษาสภาพแวดล้อม
หมายถึง บรรจุภัณฑ์ที่เป็นกล่อง แบบดินเผา กล่องรูปหน้าจั่ว บรรจุภัณฑ์ทรงกระบอก บรรจุ
ภัณฑ์เครื่องดื่มที่ทำมาจากกระเป๋าสั่งเคราะห์

11) บรรจุภัณฑ์เปล่า หมายถึง บรรจุภัณฑ์ที่ถูกทำให้ว่างเปล่าโดยวิธีการ
ออกแบบ

12) สินค้าที่มีส่วนประกอบของสารพิษ หมายถึง

(1) สินค้าที่มีส่วนประกอบของสารซึ่งถ้าแยกออกมาขายปลีกจะไม่สามารถ
ทำได้เนื่องจากกฎหมายห้าม

(2) สินค้าอุตสาหกรรม ที่บนฉลากบ่งบอกว่ามีสารพิษมาก มีปฏิกิริยาทางเคมี
ติดไฟได้ง่ายมาก หรือ เป็นอันตรายต่อสุขภาพ

(3) สินค้าที่ทำการบรรจุความดันก๊าซเข้าไปในบรรจุภัณฑ์

13) ผู้ผลิต หมายถึง ผู้ใดก็ตามที่เป็นผู้ผลิตบรรจุภัณฑ์ วัตถุดิบของ
บรรจุภัณฑ์ หรือสินค้าที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการผลิตบรรจุภัณฑ์ และผู้ใดก็ตามที่นำเข้า
บรรจุภัณฑ์มาในราชอาณาจักรซึ่งอยู่ภายใต้ขอบเขตของพระราชบัญญัตินี้

14) ผู้จัดจำหน่าย หมายถึง ผู้ใดก็ตามที่เกี่ยวข้องกับบรรจุภัณฑ์ วัตถุดิบของ
บรรจุภัณฑ์หรือสินค้าที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการผลิตบรรจุภัณฑ์ หรือสินค้าที่อยู่ในบรรจุภัณฑ์ ซึ่ง
รวมถึงผู้ค้าส่งที่ทำการค้าทางอิเล็กทรอนิกส์ด้วย

15) ผู้บริโภคคนสุดท้าย หมายถึง ผู้ใดก็ตามที่รับสินค้ามาแล้วไม่ได้ทำการ
ขายต่อ ส่วนผู้บริโภคขั้นสุดท้ายแบบภาคเอกชนในความหมายของกฎหมายนี้ หมายถึงครัวเรือน
และสถานที่ลักษณะเดียวกันที่บรรจุภัณฑ์เกิดขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งร้านอาหาร โรงแรม โรงอาหาร
การบริหาร ค้าทหาร โรงพยาบาล สถานประกอบการด้านการศึกษา สถาบันการกุศล โดยไม่รวม
การทำงานด้านการพิมพ์และการดำเนินงานอื่นๆเกี่ยวกับการพิมพ์

3.1.5 ผู้มีหน้าที่ และความรับผิดชอบในอันจะต้องปฏิบัติตามพระราชกฤษฎีกา บรรจุภัณฑ์ของสหพันธรัฐเยอรมนี⁵

ผู้ที่มีหน้าที่และความรับผิดชอบในอันจะต้องเสียค่าธรรมเนียมตามพระราชกฤษฎีกาบรรจุภัณฑ์ของสหพันธรัฐเยอรมนี คือผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายบรรจุภัณฑ์ประเภทต่างหรือผู้บริโภครายสุดท้ายแล้วแต่กรณี

3.1.6 ฐานภาษี อัตราค่าธรรมเนียม วิธีการและกระบวนการในการจัดการกับ บรรจุภัณฑ์ที่ใช้แล้ว

ผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายสินค้าที่มีบรรจุภัณฑ์ที่มีหน้าที่และต้องดำเนินการตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกาบรรจุภัณฑ์ของสหพันธรัฐเยอรมนีดังนี้

3.1.6.1 หน้าที่ที่จะต้องยอมรับบรรจุภัณฑ์สำหรับการขนส่งกลับคืน

(1) ผู้ผลิตและผู้จัดจำหน่ายจะต้องถูกบังคับให้ยอมรับบรรจุภัณฑ์สำหรับการขนส่งกลับหลังจากการใช้งาน ในเรื่องของการจัดส่งซ้ำโดยการยอมรับบรรจุภัณฑ์สำหรับการขนส่งกลับคืนอาจจะเกิดขึ้นอีกครั้งหนึ่งในการจัดส่งครั้งต่อไป

(2) บรรจุภัณฑ์สำหรับการขนส่งที่ถูกส่งกลับคืนมาจะต้องนำกลับมาใช้หรือนำมาใช้ซ้ำเฉพาะเท่าที่จำเป็นทางเทคนิคและความเหมาะสมทางเศรษฐกิจ⁶

3.1.6.2 หน้าที่ที่จะต้องยอมรับบรรจุภัณฑ์ชั้นนอกกลับคืน

(1) ผู้จำหน่ายสินค้าที่ต้องใช้บรรจุภัณฑ์ชั้นนอกจะต้องมีหน้าที่ที่จะต้องนำบรรจุภัณฑ์ชั้นนอกคืนมาจากผู้บริโภคหรืออาจจะให้ผู้บริโภคมีโอกาสที่จะเลือกไม่รับบรรจุภัณฑ์ชั้นนอกและคืนบรรจุภัณฑ์ชั้นนอกโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายที่จุดขายหรือบริเวณสถานที่ ณ จุดขาย แต่ทั้งนี้จะไม่รวมถึงบรรจุภัณฑ์ชั้นนอกที่มีการออกแบบมาเพื่อใช้กับผู้บริโภคโดยตรง

(2) หากผู้จำหน่ายไม่รับเอาบรรจุภัณฑ์ชั้นนอกที่ตัวเองนำมาจำหน่ายกลับคืน ผู้จำหน่ายมีหน้าที่ที่จะต้องระบุอย่างชัดเจน และติดไว้ที่จุดจ่ายเงินเพื่อให้ผู้บริโภคได้มีโอกาสได้รับทราบข้อมูลดังกล่าวที่จุดขายหรือบริเวณสถานที่ ณ จุดขาย

⁵ Ordinance on Avoidance and Recovery of Packaging Wastes as last amended by the Fifth Amending Ordinance of 2 April 2008 Section 2

⁶ Nature Conservation and Nuclear Safety, Federal Ministry for the Environment, Waste policy in Germany and the EU - Info-Tasks [online], 21 December 2012. Available: <http://www.bmu.de/en/detailview/artikel/waste-policy-in-germany-and-the-eu-info-tasks/>

(3) ผู้จำหน่ายมีหน้าที่ที่จะต้องจัดเตรียมภาชนะที่จะใช้จัดเก็บรวบรวมบรรจุภัณฑ์ชั้นนอกอย่างเหมาะสม ซึ่งผู้บริโภคสามารถมองเห็นและเข้าถึงได้ง่าย โดยจะต้องสามารถเก็บรวบรวมและแยกประเภทได้โดยไม่ต้องติดฉลาก โดยผู้จำหน่ายมีหน้าที่ส่งบรรจุภัณฑ์ชั้นนอกที่เก็บรวบรวมได้ไปเข้าสู่กระบวนการนำมาใช้ซ้ำหรือนำกลับมาใช้ใหม่ โดยความในข้อนี้ไม่ให้ใช้บังคับกับกรณีที่มีความจำเป็นต้องปรับเปลี่ยน

3.1.6.3 หน้าที่ที่จะต้องยอมรับการขายคืนบรรจุภัณฑ์⁷

(1) ผู้จำหน่ายต้องยอมรับการคืนบรรจุภัณฑ์เปล่าจากผู้บริโภคโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย โดยจะนำส่งต่อไปเพื่อการกู้คืนบรรจุภัณฑ์ โดยภาระของผู้จำหน่ายจะจำกัดอยู่ที่ประเภท รูปแบบ ขนาด และการบรรจุของสินค้าว่าต้องเป็นสินค้าของผู้จัดจำหน่ายเอง ในกรณีที่ผู้จัดจำหน่ายมีพื้นที่จัดจำหน่ายน้อยกว่า 200 ตารางเมตร หน้าที่ในการนำบรรจุภัณฑ์ที่ขายไปกลับคืนมาจะจำกัดอยู่เพียงแค่บรรจุภัณฑ์ของยี่ห้อสินค้าที่ผู้จัดจำหน่ายได้นำเข้าสู่ตลาด ส่วนการขายสินค้าทางไปรษณีย์จะต้อง ทำให้ลูกค้ามั่นใจในเรื่องการได้รับความสะดวกในการนำบรรจุภัณฑ์กลับคืนมาสู่ผู้จัดจำหน่าย

(2) ผู้ผลิตและผู้จำหน่ายมีหน้าที่ที่จะต้องดำเนินการนำบรรจุภัณฑ์กลับคืนมาจากผู้บริโภคโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย

(3) หน้าที่ตาม (1)-(2) ใน (3) นี้จะไม่ใช้บังคับกับบรรจุภัณฑ์ในส่วนที่ผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายได้ประกันการจัดเก็บบรรจุภัณฑ์กลับคืนมาจากผู้บริโภคอย่างครอบคลุมทั่วถึง โดยผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายจะต้องประสานงานระบบการจัดเก็บและระบบการกู้คืนบรรจุภัณฑ์ของหน่วยงานรัฐบาลที่รับผิดชอบ

3.1.6.4 หน้าที่ที่จะต้องยอมรับการขายคืนบรรจุภัณฑ์ที่ก่อมลภาวะ

(1) ผู้ผลิตและผู้จำหน่ายบรรจุภัณฑ์ของผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนประกอบของสารพิษจะต้องมีมาตรการที่เหมาะสมเพื่อให้มั่นใจว่าบรรจุภัณฑ์ที่ใช้จะถูกลงกลับโดยผู้บริโภคภายในระยะทางที่เหมาะสมโดยไม่มีค่าใช้จ่าย ผู้ผลิตและผู้จำหน่ายจะต้องทำให้ผู้บริโภครับทราบข้อมูลโดยติดประกาศอย่างชัดเจน ณ จุดขาย ในการขายสินค้าทางไปรษณีย์ก็ต้องกำหนดมาตรการที่เหมาะสม

(2) บรรจุภัณฑ์ที่ถูกส่งกลับมาจากผู้บริโภคจะต้องถูกนำไปกู้คืนหรือนำกลับไปใช้ซ้ำตามความเหมาะสม

⁷ Ordinance on Avoidance and Recovery of Packaging Wastes as last amended by the Fifth Amending Ordinance of 2 April 2008 Section 2 Article 4

3.1.6.5 หน้าทีในการเก็บเงินมัดจำบรรจุภัณฑ์เครื่องดื่ม บรรจุภัณฑ์ ซักฟอกน้ำยาทำความสะอาด และสีทาบ้าน⁸

(1) ผู้จำหน่ายที่ได้นำบรรจุภัณฑ์เครื่องดื่มเข้าสู่ตลาดโดยเป็นบรรจุภัณฑ์ที่ไม่ได้นำกลับมาใช้ซ้ำจะต้องมีภาระผูกพันที่จะต้องเรียกเก็บค่ามัดจำบรรจุภัณฑ์จากผู้ซื้ออย่างน้อย 0.5 DM ซึ่งรวมภาระการชื้อขายต่อบรรจุภัณฑ์ไว้ด้วยแล้ว

ถ้าเป็นบรรจุภัณฑ์ที่มีปริมาตรเกิน 1.5 ลิตรจะต้องเรียกเก็บค่ามัดจำบรรจุภัณฑ์จากผู้ซื้ออย่างน้อย 1 DM ราคานี้รวมภาระการชื้อขายต่อบรรจุภัณฑ์

ค่ามัดจำนี้จะต้องเรียกเก็บจากตัวแทนจำหน่ายเป็นทอดๆ ไปจนกว่าจะส่งมอบบรรจุภัณฑ์เครื่องดื่มให้ผู้บริโภคคนสุดท้าย ซึ่งค่ามัดจำบรรจุภัณฑ์จะได้คืนก็ต่อเมื่อได้ส่งคืนบรรจุภัณฑ์ให้ผู้จำหน่ายแล้ว

(2) ตามความในข้อ (1) จะต้องมีกรปรับเปลี่ยนตามความจำเป็นเพื่อให้สามารถนำไปปรับใช้กับผู้บริโภครายสุดท้ายได้

ในเรื่องของบรรจุภัณฑ์ซักฟอกและน้ำยาทำความสะอาดนั้นจะอยู่ในบังคับของพระราชบัญญัติฝังซักฟอกและน้ำยาทำความสะอาด

ในเรื่องของบรรจุภัณฑ์สีทาบ้านถ้ามีน้ำหนัก 2 กิโลกรัมหรือมากกว่านั้นจะต้องเสียค่ามัดจำบรรจุภัณฑ์ 2 DM

3.2 โครงสร้างการจัดเก็บค่าธรรมเนียมจากสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ของประเทศสหพันธรัฐเยอรมนี

3.2.1 ความเป็นมาและวัตถุประสงค์ของการจัดเก็บ⁹

ประเทศเยอรมนีเป็นผู้ผลิตสินค้าอิเล็กทรอนิกส์เป็นอันดับสามของโลก แต่ประเทศเยอรมนีก็เป็นประเทศที่เป็นผู้นำในการรีไซเคิลอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ด้วยอัตราส่วนอุปกรณ์ 1 ใน 3 ถูกนำมารีไซเคิลก่อนนำกลับมาใช้ใหม่ โดยเริ่มต้นจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติการชื้อขายการนำกลับเกี่ยวกับอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์และอุปกรณ์ไฟฟ้าเพื่อสิ่งแวดล้อม ฉบับลงวันที่ 23 มีนาคม 2548 พระราชบัญญัตินี้ออกมาเพื่อกำหนดความรับผิดชอบของผู้ผลิตเครื่องไฟฟ้าและ

⁸ Ordinance on Avoidance and Recovery of Packaging Wastes as last amended by the Fifth Amending Ordinance of 2 April 2008 Section 2 Article 8

⁹ German Federal Ministry for the Environment (Elektrog), The Elektrogesetz [online], 1 July 2012. Available: <http://www.elektrogesetz.com/>

อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ โดยมีวัตถุประสงค์หลักคือเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดของเสียจากเครื่องใช้ไฟฟ้า และอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เพื่อส่งเสริมการนำกลับมาใช้ซ้ำ การรีไซเคิล และการกู้คืนในรูปแบบอื่นๆ โดยมีจุดมุ่งหมายจะลดทั้งปริมาณการกำจัดขยะและรวมถึงการกำจัดขยะอันตรายจากขยะผลิตภัณฑ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ (WEEE) โดยในวันที่ 31 ธันวาคม 2549 เป็นต้นไป หากมีค่าเฉลี่ยของปริมาณขยะผลิตภัณฑ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ (WEEE) อย่างน้อย 4 กิโลกรัมต่อคนต่อปี จะต้องเก็บขยะดังกล่าวแยกต่างหากจากขยะในครัวเรือน

3.2.2 อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่มีการจัดเก็บค่าธรรมเนียม¹⁰

ประเภทของขยะอิเล็กทรอนิกส์นี้ประเทศเยอรมนีถือตามเกณฑ์ของสหภาพยุโรป คือ Categories of WEEE โดยเป็นการกำหนดเพื่อให้สอดคล้องกับความหมายและคำนิยามของอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งเป็นอุปกรณ์ที่ต้องอาศัยกระแสไฟฟ้าหรือสนามแม่เหล็กเหนี่ยวนำให้เกิดการทำงานของอุปกรณ์และเป็นอุปกรณ์ที่อาศัยมอเตอร์หมุนเพื่อสร้างถ่ายโอนกระแสไฟฟ้าหรือสร้างสนามแม่เหล็กดังนั้นพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับกับอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ในประเภทต่อไปนี้ เว้นแต่เป็นกรณีที่เป็นส่วนหนึ่งของอุปกรณ์ที่ไม่รวมอยู่ในพระราชบัญญัตินี้

(1) เครื่องใช้ในครัวเรือนขนาดใหญ่ ได้แก่ เครื่องทำความเย็นขนาดใหญ่ ตู้เย็น ตู้แช่แข็ง เครื่องทำความเย็นขนาดใหญ่ที่มีไว้ใช้สำหรับถนอมและเก็บอาหาร เครื่องซักผ้า เครื่องอบผ้า เครื่องล้างจาน เครื่องทำอาหาร เตารีดไฟฟ้า กระดาษไฟฟ้า ไมโครเวฟ เครื่องมือขนาดใหญ่ที่ใช้ในการปรุงและกระบวนการอื่นๆเกี่ยวกับอาหาร เครื่องทำความร้อน เครื่องฉายรังสี เครื่องทำความร้อนขนาดใหญ่ที่อยู่ภายในห้อง ในเตียง ในที่นั่ง พัดลม เครื่องปรับอากาศ พัดลมอื่น เครื่องดูดควัน อุปกรณ์เครื่องปรับอากาศ

(2) เครื่องใช้ในครัวเรือนขนาดเล็ก ได้แก่ เครื่องดูดฝุ่น เครื่องกวาดพรม อุปกรณ์ทำความสะอาดอื่นๆ จักรเย็บผ้า อุปกรณ์ถักไหมพรม อุปกรณ์การทอผ้า และอุปกรณ์อื่นๆที่เกี่ยวกับสิ่งทอ เตารีด อุปกรณ์เกี่ยวกับการรีด เครื่องอบผ้า เครื่องทอดอาหาร เครื่องบด เครื่องทำกาแฟ อุปกรณ์ใช้ในการเปิดหรือห่อหุ้มบรรจุภัณฑ์ มีดไฟฟ้า อุปกรณ์สำหรับตัดผม อุปกรณ์เป่าผม แปรงสีพื้นไฟฟ้า มีดโกน เครื่องนวด และอุปกรณ์อื่นๆที่เกี่ยวกับร่างกาย นาฬิกา นาฬิกาข้อมือ เครื่องมือสำหรับการวัด เครื่องมือสำหรับการลงเวลา

(3) ไอทีและอุปกรณ์โทรคมนาคม ได้แก่

¹⁰ Act Governing the sale, Return and Environmentally Sound Disposal of Electrical and Electronic Equipment 2005 Part 1-2

การประมวลผลข้อมูลแบบศูนย์รวม ได้แก่ คอมพิวเตอร์ขนาดใหญ่ เครื่องคอมพิวเตอร์ และส่วนยูนิต

ส่วนคอมพิวเตอร์ ได้แก่ คอมพิวเตอร์พีซี (ซีพียู เมมส์ หน้าจอ และคีย์บอร์ด) คอมพิวเตอร์แล็ปท็อป (ซีพียู เมมส์ หน้าจอ และคีย์บอร์ด) โน้ตบุ๊กคอมพิวเตอร์ โน้ตแพดคอมพิวเตอร์ เครื่องพิมพ์ เครื่องทำสำเนา เครื่องคิดเลขแบบตั้งโต๊ะและแบบพกพา และอุปกรณ์อื่นๆ และผลิตภัณฑ์ต่างๆที่ใช้สำหรับเครื่องเทอมินอลและระบบ เครื่องโทรสาร เครื่องโทรเลข โทรศัพท์ เครื่องโทรศัพท์แบบหยอดเหรียญ โทรศัพท์ไร้สาย โทรศัพท์มือถือ เครื่องตอบรับอัตโนมัติ อุปกรณ์อื่นๆ และผลิตภัณฑ์ต่างๆที่ใช้สำหรับเก็บ รวบรวม ประมวลผล นำเสนอ หรือใช้สำหรับติดต่อสื่อสารทางเสียง ภาพ หรือช่องทางอื่นๆโดยการสื่อสารทางไกลผ่านเทคโนโลยี

(4) อุปกรณ์สำหรับผู้บริโภค ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ กล้องวิดีโอ เครื่องบันทึกวิดีโอ เครื่องอัดเสียง เครื่องขยายเสียง เครื่องดนตรี อุปกรณ์อื่นๆและผลิตภัณฑ์ต่างๆที่ใช้สำหรับบันทึก ดัดแปลงเสียง หรือภาพ ประมวลผล นำเสนอ หรือใช้สำหรับติดต่อสื่อสารตามความหมายของเครื่องใช้ไฟฟ้า เพื่อเพิ่มสัญญาณ หรือใช้เทคโนโลยีอื่นๆที่ก่อให้เกิดเสียงและภาพ

(5) อุปกรณ์แสงสว่าง ได้แก่ หลอดไฟฟลูออเรสเซนต์แต่ไม่รวมหลอดไฟที่ใช้ภายในบ้าน หลอดไฟแบบสายไฟตรง หลอดไฟแบบเล็ก หลอดไฟที่ให้แสงสว่างสูง รวมถึงหลอดไฟโซเดียมและหลอดไฟเมทัลฮาไลด์ หลอดไฟไฟโซเดียมความดันต่ำ อุปกรณ์ให้แสงสว่างอื่นๆและผลิตภัณฑ์ต่างๆที่ใช้สำหรับกระจายหรือควบคุมแสง ยกเว้นหลอดไส้และหลอดไฟที่ใช้ภายในบ้าน

(6) เครื่องมือไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ยกเว้นเป็นขนาดใหญ่ที่ใช้ในโรงงานอุตสาหกรรม ได้แก่ ส่วนไฟฟ้า เลื่อย จักรเย็บผ้า อุปกรณ์สำหรับการเปลี่ยน การบิด การขัด การลับ การเลื่อย การตัด การเจียร การเจาะ การทำร่อง การกด การพับ การโค้ง หรือ การทำกระบวนการใดๆก็ตามที่เกี่ยวข้องกับไม้ โลหะ หรือเครื่องมืออื่นๆที่ใช้สำหรับตัด ตอก การขันสกรู หรือ การดึงออก การตอก การขันสกรู หรือเครื่องมือใดก็ตามที่ทำหน้าที่คล้ายคลึงกัน เครื่องมือสำหรับการเลื่อย หัวแรง หรือเครื่องมือที่คล้ายคลึงกัน เครื่องมือสำหรับการฉีดพ่นน้ำ เครื่องมือสำหรับการกระจาย เครื่องมือสำหรับการกระจาย เครื่องมือสำหรับการบำรุงรักษาของเหลว ก๊าซ สารอื่นที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน เครื่องมือตัดหญ้า หรือ เครื่องมือสำหรับงานในสวน

(7) ของเล่น อุปกรณ์เพื่อสร้างความบันเทิง และอุปกรณ์กีฬา ได้แก่ รถไฟฟ้า ชุดรถแข่ง เครื่องเล่นเกมพกพา วิดีโอเกมส์ คอมพิวเตอร์สำหรับการซิงค์จักรยาน การขับรถ การวิ่ง การพายเรือ อุปกรณ์กีฬาที่มีไฟฟ้าหรือชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์เป็นส่วนประกอบ เครื่องหยอดเหรียญ

(8) ผลิตภัณฑ์ทางการแพทย์ ยกเว้นเกี่ยวกับการปลูกถ่ายเซลล์และผลิตภัณฑ์ที่ติดเชื้อ ได้แก่ รังสีบำบัด การศึกษาศาสตร์เกี่ยวกับหัวใจ ไต ปอด อุปกรณ์เกี่ยวกับนิวเคลียร์ อุปกรณ์ห้องทดลองเพื่อการวินิจฉัยเกี่ยวกับหลอดเลือด เครื่องวิเคราะห์ เครื่องแช่แข็ง การทดสอบเกี่ยวกับการปฏิสนธิ เครื่องมืออื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการค้นหา การป้องกัน การดำเนินการ การรักษา การบรรเทาความเจ็บป่วย การบาดเจ็บ ความพิการ

(9) เครื่องมือตรวจสอบและควบคุม ได้แก่ เครื่องตรวจจับควัน เครื่องควบคุมความร้อน เครื่องตัดกระแสไฟฟ้า เครื่องวัด เครื่องชั่งน้ำหนักที่ไว้สำหรับใช้ภายในบ้าน หรือภายในห้องทดลอง อุปกรณ์ต่างๆ ใช้สำหรับดำเนินการ ควบคุมเครื่องมือเครื่องใช้ในโรงงานอุตสาหกรรม เช่น แผงควบคุม

(10) เครื่องจำหน่ายอัตโนมัติ ได้แก่ เครื่องจำหน่ายเครื่องดื่มร้อนอัตโนมัติ เครื่องจำหน่ายเครื่องดื่มร้อนหรือเย็นแบบเป็นขวดหรือเป็นแก้วอัตโนมัติ เครื่องจำหน่ายสินค้าเฉพาะอย่าง เครื่องจำหน่ายสินค้าเกี่ยวกับเงิน เครื่องใช้ทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการส่งสินค้าอัตโนมัติ

พระราชบัญญัตินี้ไม่ใช้บังคับกับเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยของสหพันธรัฐเยอรมนีหรือมีไว้ใช้เพื่อวัตถุประสงค์ทางทหารเท่านั้น

3.2.3 คำนิยาม¹¹

3.2.3.1. อุปกรณ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ หมายถึง

(1) อุปกรณ์ซึ่งใช้กระแสไฟฟ้าหรือสนามแม่เหล็กไฟฟ้าในการทำงาน

(2) อุปกรณ์สำหรับการถ่ายโอน การวัดกระแสไฟฟ้าและวงจรซึ่งถูกออกแบบมาสำหรับการใช้กับการประเมินแรงดันไฟฟ้าไม่เกิน 1000 โวลต์สำหรับไฟฟ้ากระแสสลับ และ 1500 โวลต์สำหรับไฟฟ้ากระแสตรง

3.2.3.2 ชนิดของอุปกรณ์ หมายถึง อุปกรณ์ที่อยู่ในหมวดหมู่ที่กำหนดซึ่งมีการเปรียบเทียบลักษณะในแง่ของการใช้งานหรือหน้าที่ของตน

3.2.3.3 ขยะอุปกรณ์ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ (WEEE) หมายถึง อุปกรณ์ไฟฟ้าหรืออิเล็กทรอนิกส์ที่เป็นของเสียในความหมายของมาตรา 3 (1) วรรค 1 ของระเบียบเกี่ยวกับวงจรของสสารและพระราชบัญญัติว่าด้วยการจัดการขยะ รวมถึงส่วนประกอบทั้งหมด อุปกรณ์ประกอบ และเครื่องอุปโภคบริโภคซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของอุปกรณ์ในขณะที่จะทำการกำจัด

¹¹ Act Governing the sale, Return and Environmentally Sound Disposal of Electrical and Electronic Equipment 2005 Part 1-3

3.2.3.4 ภาคเอกชนในครัวเรือน หมายถึง ภาคเอกชนในครัวเรือนตามระเบียบเกี่ยวกับวงจรของสสารและพระราชบัญญัติว่าด้วยการจัดการขยะ และจากแหล่งอื่นๆที่ใกล้เคียงกัน

3.2.3.5 การป้องกัน หมายถึง มาตรการป้องกันเพื่อลดปริมาณและการทำลายสิ่งแวดล้อมของ WEEE รวมถึงวัสดุและสสารที่เป็นส่วนประกอบ

3.2.3.6 การใช้ซ้ำ หมายถึง การดำเนินการตามระเบียบของ WEEE หรือส่วนประกอบที่ถูกใช้เพื่อวัตถุประสงค์ทางการตลาด

3.2.3.7 การกู้คืน หมายถึง การดำเนินการใดๆตามภาคผนวก 2 B ของระเบียบเกี่ยวกับวงจรของสสารและพระราชบัญญัติว่าด้วยการจัดการขยะ

3.2.3.8 การรีไซเคิล หมายถึง การดำเนินการกระบวนการซ้ำในกระบวนการผลิตของวัสดุเหลือใช้สำหรับวัตถุประสงค์เดิมหรือเพื่อวัตถุประสงค์อื่นแต่ไม่รวมถึงการกู้คืนพลังงาน

3.2.3.9 การกำจัด หมายถึง การดำเนินการตามที่บัญญัติไว้ในภาคผนวก 2 ของระเบียบเกี่ยวกับวงจรของสสารและพระราชบัญญัติว่าด้วยการจัดการขยะ

3.2.3.10 การเยียวยา หมายถึง กิจกรรมการรักษาฟื้นฟูภายหลังจากที่ระเบียบ WEEE ทำการส่งผลิตภัณฑ์ยังสถานที่เหล่านั้นโดยส่งผลเป็นการทำลายสิ่งแวดล้อม การถอด การทำลาย การกู้คืนหรือการเตรียมการสำหรับการกำจัด รวมถึงการดำเนินการสำหรับการกู้คืนหรือการกำจัดตามระเบียบของ WEEE

3.2.3.11 ผู้ผลิต หมายถึง นิติบุคคล หรือบุคคลใด หรือผู้มีสิทธิตามกฎหมาย โดยไม่คำนึงถึงลักษณะและเทคนิคที่ใช้ในการขาย รวมถึงการสื่อสารทางไกลด้วย ในความหมายตามบรรพ 312 บี (2) ของประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน ดังนี้

(1) ผู้ผลิตและขายอุปกรณ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ภายใต้ตราสินค้าของตนเองโดยวางตลาดเป็นครั้งแรกภายใต้การบังคับของพระราชบัญญัติฉบับนี้

(2) การขายซ้ำภายใต้ตราสินค้าของตนเองภายในราชอาณาจักรที่อยู่ภายใต้การบังคับของพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งสินค้านั้นถูกผลิตโดยผู้ผลิตรายอื่น หรือตัวแทนจำหน่ายที่ไม่ได้ถูกเรียกว่าเป็นผู้ผลิต โดยตราสินค้าของผู้ผลิตจะปรากฏอยู่บนอุปกรณ์ตามข้อ 1

(3) การนำเข้าอุปกรณ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์มาในราชอาณาจักรเป็นครั้งแรกที่อยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติฉบับนี้โดยจำหน่ายในตลาดหรือส่งออกไปยังประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปให้กับผู้ใช้สินค้าโดยตรง

3.2.3.12 ผู้ขายปลีก หมายถึง บุคคล หรือ บุคคลใดก็ตามที่มีสิทธิตามกฎหมายในการจัดหาเครื่องใช้ไฟฟ้าใหม่หรืออุปกรณ์เกี่ยวกับเครื่องใช้ไฟฟ้าบนพื้นฐานในเชิงพาณิชย์ให้กับผู้ใช้ ผู้ขายปลีกต้องรับรู้ว่าหากผู้ขายปลีกคนใดขายเครื่องใช้ไฟฟ้าหรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่ซื้อจากผู้ผลิตที่ไม่ได้ทำการจดทะเบียนผู้ขายปลีกคนดังกล่าวจะถือว่าเป็นผู้ผลิต

3.2.3.13 สสารอันตรายหรือการเตรียมการ หมายถึง สสาร หรือ การเตรียมการที่มีเจ้าของคนเดียวหรือมากกว่าโดยมีคุณสมบัติตามที่ระบุและอธิบายไว้ใน มาตรา 3 a (1) ของพระราชบัญญัติสารเคมี และในภาคผนวก 5 ของ Council Directive 67/548/EEC ลงวันที่ 27 มิถุนายน 1976

3.2.4 ผู้มีหน้าที่และความรับผิดชอบที่จะต้องดำเนินการตามพระราชบัญญัติการขาย การนำกลับเกี่ยวกับอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์และอุปกรณ์ไฟฟ้าเพื่อสิ่งแวดล้อม

3.2.4.1 หน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ผลิต¹²

ผู้ผลิตอุปกรณ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศเยอรมนีทั้งหมดจะต้องมีการลงทะเบียน และยังต้องให้การรับประกันทางการเงินว่าสามารถทำการกำจัดอุปกรณ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ที่วางจำหน่ายในตลาดหลังจากวันที่ 13 สิงหาคม 2005 การลงทะเบียนและการวางเงินประกันดังกล่าวมีจุดประสงค์เพื่อป้องกันไม่ให้ผู้ผลิตนำสินค้าที่วางขายออกจากตลาดโดยไม่ต้องมีภาระหน้าที่หลังการขาย

ผู้ผลิตมีความรับผิดชอบในการจัดเตรียมภาชนะที่จะใช้บรรจุขยะอิเล็กทรอนิกส์โดยไม่คิดค่าใช้จ่าย โดยจะต้องตั้งจุดรวบรวม และต้องมาจัดเก็บรวบรวมภาชนะบรรจุขยะอิเล็กทรอนิกส์จากบ้านเรือนประชาชนในเวลาที่เหมาะสม และผู้ผลิตจะต้องจัดระเบียบการบำรุงรักษาฟื้นฟู นำกลับมาใช้ใหม่ หรือกำจัดขยะอุปกรณ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ด้วยตัวเอง ตามมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อม

นอกจากนี้แล้วการเก็บรวบรวมซากขยะอิเล็กทรอนิกส์โดยหน่วยงานกำจัดขยะสาธารณะนั้น อาจทำได้โดยการนำขยะอิเล็กทรอนิกส์กลับมาจากผู้บริโภคโดยผู้แทนจำหน่ายเองรวมทั้งยังสามารถจัดตั้งระบบการเก็บรวบรวมกลับคืนโดยผู้ผลิตก็ได้

ผู้ผลิตจะต้องรับผิดชอบในการกำจัดซากขยะอิเล็กทรอนิกส์จากภาคส่วนการค้า อีกทั้งผู้ผลิตยังต้องจัดตั้ง Clearing House โดยเป็นหน่วยงานด้านสิ่งแวดล้อมซึ่งรัฐบาล

¹² Act Governing the sale, Return and Environmentally Sound Disposal of Electrical and Electronic Equipment 2005 Part 3-9 (5)

กลางเป็นผู้กำหนดอำนาจและความรับผิดชอบขององค์กรที่เรียกว่า “Clearing House” นี้ซึ่งถือว่าเป็นองค์กรที่เป็นผู้แทนของผู้ผลิตและดำเนินการต่างๆแทนผู้ผลิตทั้งหมด¹³ โดยมีหน้าที่และความรับผิดชอบ ดังนี้

3.2.4.2 ความรับผิดชอบของ clearing House

(1) Clearing House ต้องให้ความช่วยเหลือผู้มีอำนาจในการเตรียมการตัดสินใจต่างๆและต้องให้ข้อมูลกับผู้มีอำนาจเกี่ยวกับการรายงานข้อมูลโดยผู้ผลิตและการคำนวณต่างๆ

(2) รับรายงานจากหน่วยงานจัดการขยะสาธารณะแล้วส่งรายงานนี้ต่อไปให้กับผู้มีอำนาจของหน่วยงานสิ่งแวดล้อมของรัฐบาลกลาง และลงทะเบียนผู้ผลิตคู่กับอุปกรณ์ของผู้ผลิต โดยใส่ข้อมูลชนิดและหมายเลขทะเบียนบนอินเทอร์เน็ต

(3) รับรายงานจากหน่วยงานสาธารณะที่ทำหน้าที่จัดการขยะ

(4) เป็นผู้กำหนดชนิดของอุปกรณ์พิเศษต่างๆ พร้อมแบบฟอร์มเพื่อใช้สำหรับการรายงาน

(5) เป็นผู้คำนวณปริมาณของเสียอิเล็กทรอนิกส์แต่ละชนิดที่ได้ลงทะเบียนแล้วจากผู้ผลิตโดยรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานจัดการของเสียสาธารณะและรายงานตัวเลขจากผู้มีอำนาจของหน่วยงานสิ่งแวดล้อมของรัฐบาลกลาง (The Federal Environmental Agency (UBA)) สำหรับอุปกรณ์ที่วางจำหน่ายในตลาดก่อนวันที่ 13 สิงหาคม 2005 นั้น ผู้ผลิตมีหน้าที่ต้องแจ้งปริมาณเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ต่อชนิดอุปกรณ์ที่วางจำหน่ายในตลาดก่อนวันที่ 13 สิงหาคม 2005 โดยมีหน้าที่ดังนี้

(5.1) ต้องยืนยันความถูกต้องของขยะอิเล็กทรอนิกส์โดยระบุลักษณะอย่างชัดเจน ซึ่งได้ผ่านกระบวนการคัดแยก หรือ ผ่านการประยุกต์ทางวิทยาศาสตร์โดยใช้วิธีการทางสถิติ

(5.2) จะต้องแจ้งปริมาณทั้งหมดของเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์ไฟฟ้าต่อชนิดของอุปกรณ์ที่วางจำหน่ายในท้องตลาดก่อนปีปฏิทิน

(6) Clearing House จะคำนวณการกระจายตัว เวลา และพื้นที่ของการจัดเก็บรวบรวมซากผลิตภัณฑ์ของผู้ผลิตที่ได้ลงทะเบียนไว้ทั้งหมดโดยต้องคำนวณจากสูตรทาง

¹³ German Federal Ministry for the Environment (Elektrog), The Elektroggesetz [online], 1 July 2012. Available: <http://www.elektroggesetz.com/>

วิทยาศาสตร์ที่ได้รับการยืนยันจากผู้เชี่ยวชาญอิสระ และสูตรจะต้องถูกเผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ต Clearing House จะต้องรวบรวมรายงานการจัดเก็บและส่งไปยังเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจของ UBA

(7) Clearing House จะต้องส่งรายงานประจำปีของผู้ผลิตทั้งหมดที่ได้ลงทะเบียนไว้ไปให้กับหน่วยงานสิ่งแวดล้อมของรัฐบาลกลาง โดยจะต้องรายงานตัวเลขสำหรับปีปฏิทินก่อนหน้านี้ไปที่ UBA ในวันที่ 1 มิถุนายน ของทุกปี โดยจะต้องมีเนื้อหาที่สำคัญคือ

(7.1) ปริมาณแต่ละประเภทของเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์ที่เกิดขึ้นในตลาดทั้งหมดของผู้ผลิต

(7.2) ปริมาณแต่ละประเภทของขยะอิเล็กทรอนิกส์ของผู้ผลิตที่เก็บข้อมูลโดยข้อมูลโดยเจ้าหน้าที่หน่วยงานการจัดการสาธารณะ

(7.3) ปริมาณแต่ละประเภทของขยะอิเล็กทรอนิกส์ของผู้ผลิตที่ถูกนำกลับมาใช้ซ้ำ

(7.4) ปริมาณแต่ละประเภทของขยะอิเล็กทรอนิกส์ของผู้ผลิตที่ถูกนำกลับมารีไซเคิล

(7.5) ปริมาณแต่ละประเภทของขยะอิเล็กทรอนิกส์ของผู้ผลิตที่ถูกกู้คืน

(7.6) ปริมาณของขยะอิเล็กทรอนิกส์ที่ถูกจัดเก็บและถูกส่งออก

ปริมาณที่กล่าวมาทั้งหมดนั้นหมายถึงปริมาณโดยน้ำหนัก ในกรณีที่ไม่สามารถระบุเป็นน้ำหนักได้ก็ให้ระบุเป็นจำนวน ถ้าระบุเป็นจำนวนไม่ได้ก็ให้ใช้การประมาณการ

(8) Clearing House จะต้องทำการส่งรายงานประจำปีให้ UBA ภายในวันที่ 1 กรกฎาคม ของทุกปี

(9) Clearing House จะต้องไม่ทำเข้าทำสัญญาหรือทำสัญญานายหน้ากับบริษัทจัดการของเสีย

(10) Clearing House มีอำนาจขึ้นค่าธรรมเนียมต่างๆและค่าปรับ และอาจขอให้ผู้มีอำนาจคืนเงินค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในการให้บริการที่จำเป็น

3.2.4.3 หน้าที่และความรับผิดชอบของหน่วยงานการจัดการขยะ สาธารณะ¹⁴

หน่วยงานการจัดการขยะสาธารณะยังคงมีหน้าที่ในการจัดเก็บขยะอุปกรณ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์จากบ้านเรือนประชาชน กระบวนการในการจัดเก็บนั้นก็ให้อยู่ภายใต้การตัดสินใจของหน่วยงานท้องถิ่น ในบางกรณีหน่วยงานท้องถิ่นก็มีหน้าที่ต้องทำให้ประชาชนมั่นใจว่าสามารถนำขยะอิเล็กทรอนิกส์กลับคืนสู่ระบบนำกลับได้โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย จำนวนของจุดที่จะเก็บรวบรวมนั้นจะถูกกำหนดขึ้นโดยขึ้นอยู่กับความหนาแน่นของประชากร เงื่อนไขต่างๆ เกี่ยวกับท้องถิ่นนั้นๆ ซึ่งเทศบาลท้องถิ่นสามารถจัดตั้งจุดรวบรวมขยะร่วมกันได้

หน่วยงานการจัดการขยะสาธารณะมีภาระผูกพันภายใต้การกำกับของเสียตามระเบียบ WEEE ต้องแจ้งให้ภาคส่วนครัวเรือน ทราบข้อมูลเกี่ยวกับ

(1) ทางเลือกภายในพื้นที่ของประชาชนระหว่างการนำกลับหรือการกู้คืนขยะอิเล็กทรอนิกส์

(2) บทบาทเกี่ยวกับการนำกลับมาใช้ซ้ำ นำกลับมาใช้ใหม่ และบทบาทอื่นๆเกี่ยวกับการกู้คืนขยะอิเล็กทรอนิกส์

(3) ผลกระทบที่เป็นไปได้กับสภาพแวดล้อมและสุขภาพของมนุษย์จากการขายอุปกรณ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ที่มีสารที่เป็นอันตรายเป็นส่วนประกอบ

(4) ให้ความหมายของสัญลักษณ์ต่างๆ

(5) หน่วยงานการจัดการขยะสาธารณะจะต้องจัดตั้งจุดเก็บรวบรวมภายในพื้นที่ของตนเพื่อที่ผู้บริโภคขั้นสุดท้ายและผู้ผลิตจะนำซากขยะอิเล็กทรอนิกส์กลับคืนมาจากครัวเรือน โดยเจ้าหน้าที่จัดการขยะสาธารณะจะต้องแยกประเภทขยะอุปกรณ์ไฟฟ้าและขยะอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่เตรียมไว้ให้ผู้ผลิตสำหรับการเก็บรวบรวม ดังนี้

(5.1) เครื่องใช้ไฟฟ้าภายในบ้านขนาดใหญ่ และเครื่องล้างจานอัตโนมัติ

(5.2) ตู้เย็นและตู้แช่แข็ง

(5.3) อุปกรณ์ไอทีและอุปกรณ์เกี่ยวกับการสื่อสาร อุปกรณ์เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภค

(5.4) อุปกรณ์เกี่ยวกับการปล่อยก๊าซ

¹⁴ Otmar Deubzer, *E-waste Management in Germany*, (Germany: United Nation University Institute for Sustainability and Peace (UNU-ISP) Press), p.35.

(5.5) อุปกรณ์เครื่องใช้ขนาดเล็กภายในบ้าน อุปกรณ์ให้ความสว่าง เครื่องมือไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ ของเล่น เครื่องกีฬา และ อุปกรณ์เกี่ยวกับความบันเทิง ผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับยา อุปกรณ์เกี่ยวกับการตรวจสอบและควบคุม

หน่วยงานท้องถิ่นสามารถกำจัดขยะอิเล็กทรอนิกส์ได้ด้วยตัวเองหรือจะส่งต่อให้บุคคลที่สามเป็นผู้ดำเนินการก็ได้โดยต้องแจ้งให้ Clearing House ทราบล่วงหน้า 3 เดือน

พระราชบัญญัติอุปกรณ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ได้กำหนดความรับผิดชอบเกี่ยวกับการลงทะเบียน การประสานงานเกี่ยวกับการเก็บรวบรวม และคำแนะนำเกี่ยวกับการออกแบบภาชนะสำหรับบรรจุขยะอิเล็กทรอนิกส์ให้กับหน่วยงานของรัฐบาลกลางเพื่อสิ่งแวดล้อม (UBA) ซึ่งทำหน้าที่ในฐานะเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจ(หน่วยงานรับลงทะเบียน) อย่างไรก็ตามพระราชบัญญัตินี้ได้ให้อำนาจในการถ่ายโอนความรับผิดชอบเหล่านี้โดยการกำหนดหน้าที่ให้ Clearing House ของผู้ผลิตดำเนินการแทน ดังนั้นหน้าที่ที่สำคัญในการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้จะอยู่ที่ Clearing House ซึ่งจะเริ่มต้นจากการรับลงทะเบียนผู้ผลิต การตรวจสอบหลักประกันเพื่อการกำจัด การเก็บรวบรวมข้อมูลที่สำคัญทั้งหมดให้เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นเก็บรวบรวมขยะอิเล็กทรอนิกส์ การคำนวณปริมาณการจัดเก็บเพื่อผู้ผลิต ให้คำแนะนำในการจัดเก็บ ซึ่งจะช่วยให้ผู้ผลิตสามารถดำเนินการจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์ได้ด้วยตัวเองอย่างมีประสิทธิภาพ

อย่างไรก็ตามแม้กฎหมายจะบัญญัติให้ชาวเยอรมันจะต้องนำส่งขยะอิเล็กทรอนิกส์ของตนเองไปยังหน่วยงานรีไซเคิลท้องถิ่นดังที่กล่าวมาข้างต้น แต่เนื่องจากมีประชาชนบางกลุ่มอาศัยช่องโหว่ของกฎหมายและระบบรีไซเคิลโดยการบรรจุขยะอิเล็กทรอนิกส์เหล่านั้นในตู้คอนเทนเนอร์โดยในตู้คอนเทนเนอร์นั้นจะประกอบไปด้วยอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่ยังสามารถทำงานได้และที่ได้นำไปซ่อมแซม และส่งออกไปขายยังประเทศเป้าหมาย ซึ่งจะเป็นประเทศแถบแอฟริกาและเอเชีย ซึ่งจากการศึกษาตามรายงานพบว่าศุลกากรของประเทศเยอรมนีไม่ได้มีการตรวจตู้คอนเทนเนอร์ที่จะทำการส่งสินค้าออกว่ามีวัตถุอยู่ในตู้คอนเทนเนอร์ เป็นเหตุให้มีการลักลอบขยะอิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าวออกนอกประเทศถึงแม้ว่าสหภาพยุโรปได้มีการห้ามส่งออกขยะอิเล็กทรอนิกส์ตั้งแต่ปี 2003 ก็ตาม¹⁵ ทั้งนี้แรงจูงใจที่ทำให้มีการ

¹⁵ Mathias Schlupe, Christian Hagelueken, Ruediger Kuehr, Federico Magalini, Claudia Maurer, Christina Meskers, Esther Mueller, Feng Wang, *Sustainable Innovation and Technology Transfer Industrial Sector Studies Recycling-From E-waste To Resources*, (Berlin: the United Nations Environment Programme and United Nations University Press 2009), p.41-51

ลักลอบส่งออกขยะอิเล็กทรอนิกส์มากกว่าการเข้าสู่กระบวนการกำจัดหรือรีไซเคิลในประเทศเยอรมนีก็เนื่องจากการส่งออกขยะดังกล่าวมีค่าใช้จ่ายถูกกว่าเข้าสู่กระบวนการกำจัดหรือรีไซเคิลในประเทศเยอรมนีถึง 3 เท่า ดังนั้นประเทศกลุ่มสมาชิกสหภาพยุโรปจึงมีการยกวางข้อบังคับใหม่ที่จะนำมาบังคับใช้ในปี 2019¹⁶ ซึ่งข้อบังคับนี้เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมระเบียบของสหภาพยุโรปและของคณะมนตรียุโรปลงวันที่ 27 มกราคม 2003 ว่าด้วยซากอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เพื่อให้ประเทศสมาชิกมีเครื่องมือที่ใช้ในการต่อต้านการส่งออกขยะอิเล็กทรอนิกส์ที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยระเบียบที่วางขึ้นมาใหม่นี้จะออกหลักเกณฑ์มาบังคับผู้ส่งออกให้ทำการทดสอบและจัดหาเอกสารเพื่อแสดงลักษณะการขนส่งสินค้าของผู้ส่งออกเมื่อการขนส่งดังกล่าวเป็นการขนส่งสินค้าที่มีความเสี่ยงในการเป็นของเสีย

การปรับปรุงแก้ไขในส่วนต่อไปก็คือจะต้องมีการประสานงานกันระหว่างประเทศสมาชิกเพื่อการลงทะเบียนและการรายงานข้อมูลภายในระเบียบใหม่นี้ และประเทศสมาชิกจะต้องมีการลงทะเบียนผู้ผลิตอุปกรณ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งจะต้องมีการผสมผสานข้อมูลระหว่างกัน และคณะกรรมการจะใช้รูปแบบที่สอดคล้องกันที่จะใช้สำหรับการจัดหาข้อมูล ซึ่งคาดหวังว่าภาระการบริหารจะลดลงอย่างมีนัยสำคัญ

3.3 โครงสร้างการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์ในประเทศเอสโตเนีย

3.3.1 ความเป็นมาและวัตถุประสงค์ของการจัดเก็บ

ประเทศเอสโตเนียได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกสหภาพยุโรปเมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2004 โดยเป็นประเทศเดียวใน 10 ประเทศที่เข้าร่วมเป็นสมาชิกสหภาพยุโรปโดยไม่มีการพูดคุยเรื่องเป้าหมายการปฏิบัติตามข้อกำหนดเกี่ยวกับการกู้คืนและการรีไซเคิลของสหภาพยุโรป แต่เป้าหมายในการปฏิบัติตามข้อกำหนดก็ถูกนำมาพูดถึงเมื่อเดือนกรกฎาคม ปี 2001 แต่ยังไม่ได้นำมาบังคับใช้¹⁷

¹⁶ European Commission, Recast of the WEEE Directive [Online]. 11 October 2012. Available: http://ec.europa.eu/environment/waste/weee/index_en.htm

¹⁷ Packaging and Packaging Waste Law in Europe, The European Organization for Packaging and the Environment [Online], 18 September 2012. Available: <http://www.europen.be>

เนื่องด้วยปริมาณการบริโภคในประเทศเอสโตเนียเพิ่มมากขึ้น ทำให้ปริมาณขยะบรรจุภัณฑ์ก็เพิ่มมากขึ้นเป็นเท่าตัว บรรจุภัณฑ์ในประเทศเอสโตเนียเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดปริมาณขยะจำนวนมาก การดำเนินการลำดับแรกของการจัดการของเสียคือ จะต้องป้องกันและลดการใช้บรรจุภัณฑ์ พร้อมทั้งส่งเสริมการนำมาใช้ซ้ำและการรีไซเคิลบรรจุภัณฑ์ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์เหล่านี้สิ่งที่จะต้องให้ความสำคัญเป็นพิเศษคือศักยภาพในการพัฒนาการจัดการของเสีย

วัตถุประสงค์ของการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตในบรรจุภัณฑ์นี้คือ¹⁸

- (1) เพื่อส่งเสริมการใช้บรรจุภัณฑ์ซ้ำและรีไซเคิลขยะบรรจุภัณฑ์
- (2) การเก็บภาษีสรรพสามิตในบรรจุภัณฑ์นี้ไม่ได้เป็นไปเพื่อสร้างรายได้ให้กับรัฐบาล แต่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดการเก็บรวบรวมและการกู้คืนขยะบรรจุภัณฑ์ให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้¹⁹
- (3) เพื่อให้เป็นไปตามข้อกำหนดของสมาชิกสหภาพยุโรป

3.3.2 คำนิยามที่เกี่ยวข้องกับการเก็บภาษีสรรพสามิตบรรจุภัณฑ์

3.3.2.1 บรรจุภัณฑ์ หมายถึง ผลิตภัณฑ์ทั้งหมดที่ทำจากวัสดุ ทำจากวัสดุธรรมชาติ ที่ใช้สำหรับการบรรจุ การป้องกัน การส่งมอบ หรือ การนำเสนอสินค้าในช่วงวงจรชีวิตของสินค้าเหล่านี้ ถือเป็นวัตถุประสงค์ของกระบวนการผลิตสินค้าจากผู้ผลิตถึงผู้ใช้

3.3.2.2 การนำเข้า หมายถึง การนำเข้าตามความหมายของ Council Regulation 2913/92/EEC establishing the Community Customs Code (OJ L 302, 19.10.1992) ซึ่งก็คือการนำเข้าบรรจุภัณฑ์เข้าสู่อาณาเขตทางศุลกากร ส่วนการนำเข้าในกรณีอื่นก็เป็นไปตามที่กฎหมายศุลกากรกำหนด หรือเป็นการใช้หรือการทำลายบรรจุภัณฑ์ที่อยู่ภายใต้การ

¹⁸ Packaging excise duty tax 1996 section 1

¹⁹ National Audit office's report to the Riigikogu. Effectiveness of collection and recovery of packaging waste. [Online]. 10 November 2012 Available: http://www.environmental auditing.org/Portals/0/AuditFiles/Estonia_f_eng_Collection-and-Recovery-of-Packaging-Waste.pdf 2010.

กำกับดูแลของเจ้าหน้าที่ศุลกากรในประเทศเอสโตเนียซึ่งจะทำการพิจารณาว่าเป็นการส่งออกหรือไม่

3.3.2.3 การได้มาของบรรจุภัณฑ์จากประเทศสมาชิก หมายถึงการนำบรรจุภัณฑ์เข้าสู่ประเทศเอสโตเนียจากประเทศสมาชิกเพื่อวัตถุประสงค์ทางธุรกิจ

3.3.2.4 การกู้คืนบรรจุภัณฑ์ หมายถึง การกู้คืนบรรจุภัณฑ์ตามความหมายในพระราชบัญญัติบรรจุภัณฑ์

3.3.2.5 การจัดแบ่งหมวดหมู่ของบรรจุภัณฑ์ ตามวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัตินี้ทำการจัดแบ่งหมวดหมู่ของบรรจุภัณฑ์ดังนี้

(1) บรรจุภัณฑ์สำหรับการขาย คือ บรรจุภัณฑ์ที่มีไว้เพื่อใช้ประกอบการขายให้กับผู้บริโภคขั้นสุดท้ายหรือผู้ซื้อที่จดขาย

(2) บรรจุภัณฑ์ที่ถูกจัดกลุ่ม คือ บรรจุภัณฑ์ที่มีไว้รวบรวมสินค้าที่จดขายเพื่อจัดเป็นกลุ่มเพื่อความสะดวกในการขนส่งให้ผู้บริโภคขั้นสุดท้ายหรือผู้บริโภคหลังการขาย หรือเป็นเพียงเพื่อความสะดวกในการจัดการกับสินค้า การป้องกัน หรือการนำเสนอสินค้า บรรจุภัณฑ์ที่ถูกจัดเป็นกลุ่มนี้จะถูกแยกออกจากผลิตภัณฑ์ที่ไม่มีผลกระทบต่อลักษณะของสินค้า

(3) บรรจุภัณฑ์เพื่อการขนส่ง คือ บรรจุภัณฑ์ที่มีไว้เพื่อความสะดวกในการจัดการและขนส่งสินค้าตามจำนวนหน่วยที่ขาย หรือเพื่อป้องกันสินค้าจากความเสียหายในการขนส่งสินค้า โดยบรรจุภัณฑ์เพื่อการขนส่งนั้นไม่รวมถึงการขนส่งทางรถยนต์ รถไฟ เรือ และทางอากาศ

3.3.3 ประเภทบรรจุภัณฑ์ที่ต้องเสียภาษีและอัตราการจัดเก็บภาษีบรรจุภัณฑ์
ตารางที่ 3-1 อัตราการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตในบรรจุภัณฑ์ประเทศเอสโตเนีย

บรรจุภัณฑ์ที่ต้องเสียภาษี	อัตราภาษีสรรพสามิตต่อยูโรต่อกิโลกรัม
1. แก้วและเซรามิค	0.6 ยูโร
2. พลาสติก	2.5 ยูโร
3. โลหะ	2.5 ยูโร
4. กระดาษและกระดาษแข็ง รวมกระดาษที่มีกระดาษแข็งเป็นส่วนประกอบ	1.2 ยูโร
5. อื่นๆ	1.2 ยูโร

ที่มา: Packaging excise Duty Act 1996. Annex to the Packaging Excise Duty Act

3.3.4 ผู้มีหน้าที่และความรับผิดชอบในอันจะต้องเสียภาษี²⁰

ผู้ที่มีหน้าที่ต้องชำระภาษีสรรพสามิตบรรจุภัณฑ์ในประเทศเอสโตเนีย คือ ผู้ซึ่งนำบรรจุภัณฑ์ที่บรรจุสินค้าเข้าสู่ตลาดประเทศเอสโตเนียเป็นครั้งแรกและทำการกระจายสินค้าและการทำงาน

ผู้มีหน้าที่ชำระภาษีสรรพสามิตบรรจุภัณฑ์กรณีบรรจุภัณฑ์ที่ได้มาจากประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปคือผู้ซึ่งได้มาและนำเอาบรรจุภัณฑ์เข้ามาในประเทศเอสโตเนียจากประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปโดยวัตถุประสงค์ทางธุรกิจ

ผู้มีหน้าที่ชำระภาษีสรรพสามิตบรรจุภัณฑ์ที่นำเข้ามาคือผู้ที่เป็นผู้สำแดงบรรจุภัณฑ์นั้นๆ ขณะนำเข้าตามกฎหมายศุลกากร ส่วนกรณีอื่น ๆ นั้นหน้าที่ในการชำระภาษีสรรพสามิตบนบรรจุภัณฑ์ที่นำเข้านั้นจะต้องชำระโดยบุคคลผู้ซึ่งมีหน้าที่ชำระภาษีศุลกากรหรือผู้ที่ใช้บรรจุภัณฑ์นั้นในการบริโภคของตนเอง

ภาษีสรรพสามิตจะถูกกำหนดให้จัดเก็บในบรรจุภัณฑ์ที่วางขายบนตลาดในประเทศเอสโตเนียและบรรจุภัณฑ์ที่ได้มาจากรัฐสมาชิกอื่นและการนำเข้า โดยภาษีสรรพสามิตจะถูกจัดเก็บในกรณีที่ทำกรขาย การแลกเปลี่ยน การโอนโดยไม่มีค่าใช้จ่าย หรือการใช้เพื่อการบริโภคส่วนตัว โดยความรับผิดชอบในอันจะต้องเสียภาษีจะเกิดขึ้นเมื่อ²¹

- (1) มีการจัดส่งบรรจุภัณฑ์
- (2) บรรจุภัณฑ์ถึงมือผู้รับ
- (3) บรรจุภัณฑ์นั้นถูกใช้เพื่อการบริโภคส่วนตัว

3.3.5 การยกเว้นภาษีสรรพสามิต²²

การยกเว้นภาษีสรรพสามิตนั้นพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิตบรรจุภัณฑ์กำหนดไว้ ดังนี้

- (1) บรรจุภัณฑ์นั้นๆ ได้วางเงินมัดจำบรรจุภัณฑ์ไว้แล้วตามพระราชบัญญัติบรรจุภัณฑ์ ทั้งนี้ยกเว้นบรรจุภัณฑ์เครื่องดื่มที่เป็นโลหะ และ จะได้รับยกเว้นต่อเมื่อ

²⁰ Packaging excise Duty Act 1996 section 5

²¹ Packaging excise Duty Act 1996 section 6

²² Packaging excise Duty Act 1996 section 8

- วัสดุแต่ละชนิดต้องได้รับการกู้คืนอย่างน้อยร้อยละ 60 ณ วันที่ 1 มกราคม 2005
 - วัสดุแต่ละชนิดต้องได้รับการกู้คืนอย่างน้อยร้อยละ 63 ณ วันที่ 1 มกราคม 2006
 - วัสดุแต่ละชนิดต้องได้รับการกู้คืนอย่างน้อยร้อยละ 65 ณ วันที่ 1 มกราคม 2007
 - วัสดุแต่ละชนิดต้องได้รับการกู้คืนอย่างน้อยร้อยละ 70 ณ วันที่ 1 มกราคม 2008
 - วัสดุแต่ละชนิดต้องได้รับการกู้คืนอย่างน้อยร้อยละ 75 ณ วันที่ 1 มกราคม 2009
 - วัสดุแต่ละชนิดต้องได้รับการกู้คืนอย่างน้อยร้อยละ 85 ณ วันที่ 1 มกราคม 2012
- (2) บรรจุภัณฑ์เครื่องดื่มที่เป็นโลหะ ต้องได้รับการกู้คืนอย่างน้อยร้อยละ 40 และในวันที่ 1 มกราคม 2010 ต้องได้รับการกู้คืนอย่างน้อยร้อยละ 50
- (3) บรรจุภัณฑ์เครื่องดื่มแอลกอฮอล์และซอฟต์แวร์ที่ไม้ได้กล่าวถึงในข้อ 1 ถ้าได้รับการกู้คืนอย่างน้อยร้อยละ 40
- (4) บรรจุภัณฑ์เกี่ยวกับการขายอื่นๆ ที่วางจำหน่ายก่อนวันที่ 1 กรกฎาคม 2005 และหลังจากนั้น วัสดุแต่ละชนิดต้องได้รับการกู้คืนอย่างน้อยร้อยละ 15
- (5) บรรจุภัณฑ์อื่นๆเป็นไปตามมาตรา 36 แห่งพระราชบัญญัติบรรจุภัณฑ์ ลงวันที่ 1 มกราคม 2009 ซึ่งผู้ที่ต้องรับผิดชอบเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์มีภาวะผูกพันที่จะต้องกู้คืนวัสดุบรรจุภัณฑ์ประจำปีอย่างน้อยในขอบเขตดังต่อไปนี้
- ต้องกู้คืนบรรจุภัณฑ์ด้วยวิธีการรีไซเคิลขยะบรรจุภัณฑ์ที่เป็นแก้วในอัตราร้อยละ 70 ของปริมาณของเสียแก้วมวลรวม
 - ต้องกู้คืนบรรจุภัณฑ์ด้วยวิธีการรีไซเคิลขยะบรรจุภัณฑ์ที่เป็นกระดาษและกระดาษแข็งในอัตราร้อยละ 70 ของปริมาณของเสียกระดาษมวลรวม
 - ต้องกู้คืนบรรจุภัณฑ์ด้วยวิธีการรีไซเคิลขยะบรรจุภัณฑ์ที่เป็นโลหะในอัตรา ร้อยละ 60 ของปริมาณของเสียโลหะมวลรวม

-ต้องกู้คืนบรรจุภัณฑ์ด้วยวิธีการรีไซเคิลขยะบรรจุภัณฑ์ที่เป็นพลาสติกในอัตรา ร้อยละ 55 ของปริมาณของเสียพลาสติกมวลรวม และโดยวิธีการรีไซเคิลให้เป็นพลาสติกใหม่ ร้อยละ 22.5 ของปริมาณของเสียพลาสติกมวลรวม

-ต้องกู้คืนบรรจุภัณฑ์ด้วยวิธีการรีไซเคิลขยะบรรจุภัณฑ์ที่เป็นเศษไม้ในอัตรา ร้อยละ 45 ของปริมาณของเสียพลาสติกมวลรวม

ส่วนการจะได้รับยกเว้นการเสียภาษีสรรพสามิตสำหรับบรรจุภัณฑ์อื่นๆนั้น อัตราการกู้คืนและการรีไซเคิลที่ถูกกำหนดไว้จะสำหรับวัสดุบรรจุภัณฑ์นั้นจะต้องคำนวณบน พื้นฐานของปริมาณมวลรวมของสิ่งของนั้นๆ

(6) การยกเว้นภาษีสรรพสามิตบรรจุภัณฑ์แบบเต็มจำนวน ในกรณีดังนี้

(6.1) บรรจุภัณฑ์ที่นำเข้ามาพร้อมกับสินค้าโดยบุคคลธรรมดาหรือได้มา โดยบุคคลธรรมดาที่นำเข้ามาจากรัฐสมาชิกอื่นโดยไม่ใช่เพื่อวัตถุประสงค์ทางธุรกิจ

(6.2) การส่งออกบรรจุภัณฑ์

(6.3) บรรจุภัณฑ์ที่ถูกนำเข้าโดยผู้แทนทูตต่างประเทศและตัวแทนกงสุล ตัวแทนองค์กรระหว่างรัฐบาลและตัวแทนทางการทูตระหว่างประเทศ ตัวแทนทางกงสุล และ ตัวแทนจากภารกิจพิเศษที่ได้รับการรับรองโดยประเทศเอสโตเนีย ทั้งหมดนี้ต้องอยู่บนพื้นฐาน ของการประกาศเกี่ยวกับสินค้าและส่วนประกอบที่มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ในทางวิชาชีพ

(6.4) บรรจุภัณฑ์ที่นำออกจากประเทศเอสโตเนียไปยังรัฐสมาชิกอื่นๆ ที่ เป็นการลำเลียงไปทางเรือหรืออากาศยานที่ใช้สำหรับการเดินทางไปต่างประเทศเพื่อจะขายให้กับ ผู้โดยสาร

(6.5) บรรจุภัณฑ์พลาสติกของสินค้าที่วางบนท้องตลาดในประเทศ เอสโตเนียหรือได้มาจากรัฐสมาชิกอื่นๆ หากมีมวลน้อยกว่า 2.5 กิโลกรัม และบรรจุภัณฑ์ที่ทำจาก วัสดุอื่นๆที่มีมวลน้อยกว่า 5 กิโลกรัมในแต่ละไตรมาส

3.3.6 วิธีการและกระบวนการในการจัดเก็บภาษี²³

ผู้มีหน้าที่ชำระเงินภาษีสรรพสามิตมีหน้าที่จะต้องจัดเก็บบันทึกการขาย การแลกเปลี่ยน การโอนโดยไม่มีค่าใช้จ่าย หรือการบริโภคบรรจุภัณฑ์สำหรับสินค้าที่วางขายในตลาดประเทศ เอสโตเนียและบรรจุภัณฑ์ที่ได้มาจากประเทศที่เป็นรัฐสมาชิกและการนำเข้า สำหรับวัตถุประสงค์ ของการที่จะต้องทำบันทึกบรรจุภัณฑ์และจัดแบ่งแยกชนิดของบรรจุภัณฑ์ ก็เพื่อประโยชน์ในการ

²³ Packaging excise Duty Act 1996 section 11

ติดตามหากมีกรณีที่มีผู้นำที่เสียภาษีสรรพสามิตได้ทำการโอนภาระการผูกพันในการปฏิบัติตามหน้าที่นี้ไปยังผู้อื่น โดยรอบระยะเวลาบัญชีที่เกี่ยวกับบรรจุกณ์ดังกล่าวเป็นไปตามปีปฏิทิน

หากผู้มีหน้าที่ชำระเงินภาษีสรรพสามิตยังไม่ได้โอนภาระผูกพันที่ต้องปฏิบัติตามวรรคก่อนผู้มีหน้าที่ชำระเงินภาษีสรรพสามิตจะต้องเก็บรักษาบันทึกประจำไตรมาสเกี่ยวกับการกู้คืนบรรจุกณ์ ถ้าผู้มีหน้าที่ชำระเงินภาษีสรรพสามิตได้โอนภาระหน้าที่ไปยังผู้อื่น รอบระยะเวลาบัญชีเกี่ยวกับการกู้คืนบรรจุกณ์จะต้องเป็นไปตามปีปฏิทิน

ผู้มีหน้าที่ชำระเงินภาษีสรรพสามิตอาจทำสรุปข้อตกลงเป็นลายลักษณ์อักษรเกี่ยวกับการโอนภาระหน้าที่ทำพระราชบัญญัตินี้

ผู้มีหน้าที่ชำระเงินภาษีสรรพสามิตที่ทำการสรุปข้อตกลงเป็นลายลักษณ์อักษรกับองค์การกู้คืนในการโอนภาระหน้าที่ของตนตามพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิตบรรจุกณ์นี้และการปฏิบัติตามตามภาระผูกพันของพวกเขาไปยังองค์การกู้คืนบรรจุกณ์ โดยพวกเขาไม่ต้องรับผิดชอบสำหรับความสำเร็จตามเป้าหมายของการกู้คืนบรรจุกณ์หรือการส่งข้อมูลการลงทะเบียนและอื่นๆ

3.3.7 การกำกับดูแลและความรับผิดชอบ²⁴

ความถูกต้องของการคำนวณภาษีและกำหนดระยะเวลาในการชำระภาษีสรรพสามิตจะถูกควบคุมโดยคณะกรรมการภาษีศุลกากร

หากเกิดกรณีที่คำนวณภาษีไม่ถูกต้อง หรือการหลีกเลี่ยงการชำระเงินภาษี หรือการชำระเงินภาษีสรรพสามิตล่าช้านี้ ให้เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจเกี่ยวกับภาษีของประเทศเป็นผู้ลงโทษและบังคับชำระเบี้ยปรับตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติภาษี

การรับรองการส่งออกและนำเข้า

ในกรณีที่มีข้อพิพาทระหว่างคณะกรรมการภาษีและศุลกากรกับผู้เสียภาษีเกี่ยวกับว่าสินค้านั้นไม่ได้ถูกนำเข้าหรือนำเข้าซ้ำ หลักฐานการลงทะเบียนสินค้าส่งออกที่ได้รับการรับรองโดยเจ้าหน้าที่กรมศุลกากรของต่างประเทศจากกรณีที่มีสินค้าตามข้อมูลในการกำจัดของภาษีศุลกากรและคณะกรรมการภาษีและศุลกากร ถูกส่งตรงเข้าประเทศเอสโตเนียสามารถถือเป็นหลักฐานในการนำเข้าหรือนำเข้าสินค้าได้

ในกรณีที่มีข้อพิพาทระหว่างคณะกรรมการภาษีและศุลกากรกับผู้เสียภาษีเกี่ยวกับว่าสินค้านั้นไม่ได้ถูกนำเข้าหรือนำเข้าซ้ำ หลักฐานการลงทะเบียนสินค้าส่งออกที่ได้รับการ

²⁴ Packaging excise Duty Act 1996 section 12

การรับรองโดยเจ้าหน้าที่กรมศุลกากรของต่างประเทศจากการที่มีสินค้าตามข้อมูลในขายของผู้เสียภาษี ถูกส่งตรงเข้าประเทศเอสโตเนียสามารถถือเป็นหลักฐานในการส่งออกสินค้าหรือการส่งออกซ้ำได้

คณะกรรมการภาษีและศุลกากรต้องดำเนินการติดต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศเพื่อให้ได้รับเอกสารตามที่กล่าวมา

3.4 โครงสร้างการจัดเก็บค่าธรรมเนียมจากขยะอิเล็กทรอนิกส์ของมลรัฐแคลิฟอร์เนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา

3.4.1 ความเป็นมาและวัตถุประสงค์ของการจัดเก็บ

ในประเทศสหรัฐอเมริกา ในปัจจุบันมีการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับขยะอิเล็กทรอนิกส์ทั้งสิ้น 25 มลรัฐ ผู้เขียนขอกล่าวถึงรายละเอียดกฎหมายเกี่ยวกับขยะอิเล็กทรอนิกส์ในมลรัฐแคลิฟอร์เนียเนื่องจากมลรัฐแคลิฟอร์เนียเป็นมลรัฐแรกที่มีการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าว โดยเริ่มแรกมลรัฐแคลิฟอร์เนียมีการจัดตั้งกองทุนขึ้น เพื่อวัตถุประสงค์ในการเก็บรวบรวมและการรีไซเคิลขยะอิเล็กทรอนิกส์ และมีหน่วยงานเกี่ยวกับการรีไซเคิลและการคืนสภาพให้ขยะที่เรียกว่า Cal Recycle ที่ทำงานร่วมกับหน่วยงานที่ควบคุมสารพิษอันตราย ที่ชื่อ The Department of Toxic Substances Control (DTSC) ที่ช่วยผลักดันจนทำให้กฎหมายเกี่ยวกับขยะอิเล็กทรอนิกส์สามารถใช้บังคับได้

พระราชบัญญัติการรีไซเคิลขยะอิเล็กทรอนิกส์ ปี 2003 ที่ส่งผลกระทบต่อผู้ค้าปลีกและผู้บริโภคคือค่าธรรมเนียมการรีไซเคิลขยะอิเล็กทรอนิกส์ ที่ประเมินจากการขายสินค้าอิเล็กทรอนิกส์²⁵

วัตถุประสงค์ของการใช้บังคับกฎหมาย มีดังนี้²⁶

(1) เพื่อก่อให้เกิดการใช้ซ้ำ การนำกลับมาใช้ใหม่ การกำจัดขยะอิเล็กทรอนิกส์และอุปกรณ์ที่เหมาะสม รวมถึงการเพิ่มแรงจูงใจในการออกแบบอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่ก่อมลพิษน้อย ส่งเสริมการนำกลับมาใช้ใหม่ และนำวัสดุอุปกรณ์ ส่วนประกอบที่ใช้แล้วกลับมาใช้ใหม่ด้วย

²⁵The National Center for Electronics Recycling(NCER), LAWS [online], 5 March 2013. Available: <http://www.electronicrecycling.org/public/ContentPage.aspx?pageid=14>

²⁶ California Electronic Waste Recycling Act of 2003 Article 1 42461

(2) เพื่อเป็นการกำหนดค่าธรรมเนียมการใช้สินค้าอิเล็กทรอนิกส์ และให้ความสะดวกกับประชาชนในการคืน การนำกลับมาใช้ใหม่และทำให้รู้สึกมั่นใจว่าอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ต่างๆเป็นปลอดภัยกับสิ่งแวดล้อม

(3) จุดมุ่งหมายของสภานิติบัญญัตินั้นคือต้องการให้ค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการ การนำกลับมาใช้ใหม่ และกระบวนการกำจัดอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ เป็นความรับผิดชอบของผู้ผลิตและผู้บริโภคอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์นั้นๆ ไม่ใช่รัฐบาลท้องถิ่น ผู้ให้บริการรัฐบาลระดับรัฐ หรือผู้เสียภาษีเป็นผู้รับภาระ

(4) เพื่อความเป็นไปได้ที่จะลดกระบวนการกำจัดวัสดุอันตรายที่ผิดกฎหมาย และเพื่อให้เกิดกระบวนการจัดการกับขยะอิเล็กทรอนิกส์ที่เหมาะสมจากผู้ผลิตและผู้บริโภค กระบวนการต่างๆจะต้องเกิดก่อนจุดซื้อและไม่ใช้กระบวนการดังกล่าวมาเกิดที่จุดทิ้งสินค้าอิเล็กทรอนิกส์นั้น

(5) ผู้ผลิตขยะอิเล็กทรอนิกส์จะต้องทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของกฎหมายโดยจะต้องมีความยืดหยุ่นกับผู้เข้าร่วมรายอื่น กับภาคส่วนสาธารณะ และต้องทำการประชาสัมพันธ์ถึงความปลอดภัยและประสิทธิภาพของระบบการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์กลับมาใช้ใหม่ของรัฐแคลิฟอร์เนีย

(6) ผู้ผลิตสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ ส่วนประกอบ และอุปกรณ์ ควรจะต้องดำเนินการลดไปจนถึงการยกเลิกการใช้วัสดุอันตรายในผลิตภัณฑ์ที่ตนผลิตขึ้น

(7) สินค้าอิเล็กทรอนิกส์ ส่วนประกอบ และอุปกรณ์ ควรจะต้องมีการออกแบบให้มีอายุการใช้งานที่ยาวนานขึ้น สามารถซ่อมแซม หรือนำกลับมาใช้ใหม่ได้

(8) จุดมุ่งหมายของพระราชบัญญัติขยะอิเล็กทรอนิกส์อันตรายฉบับนี้ก็เพื่อที่จะจัดหากองทุนอย่างเพียงพอสำหรับความปลอดภัย การอำนวยความสะดวกในการจัดเก็บ และการนำขยะอิเล็กทรอนิกส์ที่ทิ้งแล้วกลับมาใช้ใหม่ 100 เปอร์เซ็นต์ หรือ ทำข้อเสนอให้มีการเข้าสู่กระบวนการนำกลับมาใช้ใหม่ภายในรัฐ รวมไปถึงการกำจัดขยะอิเล็กทรอนิกส์ที่อยู่ในคลังสินค้า ทำให้การกำจัดขยะอิเล็กทรอนิกส์ที่ผิดกฎหมายหมดไป ผู้ผลิตต้องมีความรับผิดชอบต่อผู้มีหน้าที่ต้องรายงานต่อคณะกรรมการเรื่องการพยายามในการยกเลิกการใช้วัสดุที่มีอันตรายมาเป็นส่วนประกอบของสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ เพิ่มการใช้วัสดุที่นำกลับมาใช้ใหม่ และจะต้องแน่ใจว่าสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ที่นำมาขายในรัฐต้องไม่ละเมิดต่อข้อบังคับเกี่ยวกับการควบคุมสารอันตรายที่ออกโดยหน่วยงานควบคุมวัตถุอันตรายที่ออกตามความในกฎหมายเกี่ยวกับความปลอดภัยด้านสุขภาพและอนามัย

3.4.2 ขยะอิเล็กทรอนิกส์ที่มีการจัดเก็บค่าธรรมเนียม

ตามพระราชบัญญัติการรีไซเคิลขยะอิเล็กทรอนิกส์ ปี 2003²⁷ นั้น กำหนดประเภทของขยะอิเล็กทรอนิกส์ที่ถูกกำหนดให้เสียค่าธรรมเนียม ดังนี้

- (1) อุปกรณ์ที่มีส่วนประกอบของหลอดภาพ (Cathode ray tube containing devices (CRT devices))
- (2) หลอดภาพ (Cathode ray tubes (CRTs))
- (3) มอนิเตอร์ของคอมพิวเตอร์ที่มีหลอดภาพเป็นส่วนประกอบ (Computer monitors containing cathode ray tubes)
- (4) คอมพิวเตอร์แล็ปท็อปที่มีส่วนประกอบของแอลซีดี (Laptop computers with liquid crystal display (LCD))
- (5) มอนิเตอร์ตั้งโต๊ะที่มีส่วนประกอบของแอลซีดี (LCD containing desktop monitors)
- (6) โทรทัศน์ที่มีส่วนประกอบของหลอดภาพ (Televisions containing cathode ray tubes)
- (7) โทรทัศน์ที่มีส่วนประกอบของแอลซีดี (Televisions containing liquid crystal display (LCD) screens)
- (8) โทรทัศน์แบบพลาสมา (Plasma televisions)
- (9) เครื่องเล่น ดีวีดีแบบพกพาที่มีจอภาพแบบแอลซีดี (Portable DVD players with LCD screens)

3.4.3 ผู้มีหน้าที่และความรับผิดชอบในอันจะต้องเสียค่าธรรมเนียม

ผู้ประกอบการจะต้องเป็นผู้ชำระค่าธรรมเนียมการรีไซเคิลขยะอิเล็กทรอนิกส์ โดยความรับผิดชอบในอันจะต้องชำระค่าธรรมเนียมจะเกิดขึ้นเมื่อซื้ออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่เป็นสินค้าใหม่หรือเป็นสินค้าที่นำมาทำใหม่

²⁷ California Department of Toxic Substance Control, Abandonment of e-waste is illegal [Online]. 5 March 2013. Available: <http://www.dtsc.ca.gov/HazardousWaste/EWaste/MoreInfo.cfm>

3.4.4 ฐานและอัตราค่าธรรมเนียม²⁸

สถานีวิทยุของมลรัฐแคลิฟอร์เนียได้ชี้แจงว่าการจัดเก็บค่าธรรมเนียมจากขยะอิเล็กทรอนิกส์ของมลรัฐแคลิฟอร์เนียไม่ได้มีผลกระทบกับประชาชนเหมือนการจัดเก็บภาษี เพราะว่าจำนวนเงินและลักษณะของการจัดเก็บมีความเป็นธรรมและมีความสัมพันธ์กับภาระทางสิ่งแวดล้อมซึ่งกำหนดจากการกำจัดขยะอิเล็กทรอนิกส์ และการกำหนดค่าธรรมเนียมจะมีความสัมพันธ์กับการใช้ค่าธรรมเนียมเพื่อนำไปสนับสนุนการรีไซเคิลและการนำกลับมาใช้ซ้ำของอุปกรณ์ต่างๆ

ก่อนวันที่ 1 สิงหาคม 2005 และหลังจากระยะเวลาดังกล่าวระหว่างระยะเวลาทุก 1 ถึง 2 ปี จะมีคณะกรรมการโดยความร่วมมือระหว่างหน่วยงานจะมีการทบทวนและรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับเรื่องค่าธรรมเนียมการรีไซเคิลขยะอิเล็กทรอนิกส์ และจะทำการปรับอัตราค่าธรรมเนียมเพื่อให้มีรายได้เพียงพอต่อกองทุนเพื่อการรีไซเคิลขยะอิเล็กทรอนิกส์ การปรับอัตราค่าธรรมเนียมนั้นจะทำก่อนหรือในวันที่ 1 สิงหาคม และจะใช้บังคับในวันที่ 1 มกราคมของปีต่อมา โดยคณะกรรมการจะปรับค่าธรรมเนียมการรีไซเคิลขยะอิเล็กทรอนิกส์ ตามปัจจัยดังนี้

(1) ความพอเพียงและส่วนเกินของรายได้จากบัญชีของกองทุนเพื่อการรีไซเคิลขยะอิเล็กทรอนิกส์ภายในรัฐ

(2) ความพอเพียงของรายได้ในบัญชีของหน่วยงานเพื่อการบริหารงาน การบังคับและควบคุม การสนับสนุนการทำงานของคณะกรรมการตามกฎหมาย แต่การเพิ่มขึ้นจะต้องไม่เกินร้อยละ 5 ของจำนวนเงินทั้งหมดในบัญชีของกองทุนเพื่อการรีไซเคิลขยะอิเล็กทรอนิกส์ภายในรัฐ

²⁸ Regulations: Title 14, Natural Resources--Division 7, CIWMB Chapter 8.2. Electronic Waste Recovery and Recycling Article 2.6. Covered Electronic Waste Recycling Fee

ฐานและอัตราค่าธรรมเนียมในการจัดเก็บได้ถูกแก้ไขและมีผลบังคับใช้ในวันที่ 1 มกราคม 2556 สรุปได้ดังตารางต่อไปนี้²⁹

ตารางที่ 3-2 ฐานและอัตราค่าธรรมเนียม

ขนาดของจอภาพโดยวัดจากเส้นทแยงมุม (ฐานการจัดเก็บค่าธรรมเนียม)	อัตราการจัดเก็บค่าธรรมเนียม
ขนาดเกิน 4 นิ้วแต่ไม่เกิน 15 นิ้ว	3 ดอลลาร์
ขนาดเท่ากับหรือเกินกว่า 15 นิ้วแต่ไม่เกิน 35 นิ้ว	4 ดอลลาร์
ขนาดมากกว่า 35 นิ้วขึ้นไป	5 ดอลลาร์

ที่มา: Regulations: Title 14, Natural Resources--Division 7, CIWMB Chapter 8.2. Electronic Waste Recovery and Recycling Article 2.6. Covered Electronic Waste Recycling Fee

3.4.5 หน้าของผู้เกี่ยวข้อง วิธีการและกระบวนการในการจัดเก็บค่าธรรมเนียม

3.4.5.1 หน้าของผู้ขายปลีก³⁰

ผู้ขายปลีกจะต้องเก็บเงินค่าธรรมเนียมการรีไซเคิลขยะอิเล็กทรอนิกส์จากผู้ซื้อ ณ จุดขายสินค้า และผู้ขายปลีกจะเก็บเงินจำนวนร้อยละ 3 ของจำนวนเงินที่ได้จากการเก็บค่าธรรมเนียมการรีไซเคิลขยะอิเล็กทรอนิกส์และส่งต่อค่าธรรมเนียมให้กับมลรัฐ โดยค่าธรรมเนียมการรีไซเคิลขยะอิเล็กทรอนิกส์นั้น จะจ่ายอย่างต่อเนื่องทุก 4 เดือน หรือ ก่อนวันสุดท้ายของทุก 4 เดือน โดยการกระบวนการจ่ายเงินทั้งหมดนี้จะถูกควบคุมโดยคณะกรรมการของรัฐ หรือ ผู้ที่มีอำนาจในการจัดเก็บเงิน ซึ่งไม่จำกัดอยู่เพียงแค่อิเล็กทรอนิกส์เท่านั้น

กรณีผู้ขายปลีกเลือกที่จะจ่ายค่าธรรมเนียมการรีไซเคิลขยะอิเล็กทรอนิกส์ในนามของผู้บริโภค ผู้ขายปลีกจะต้องจัดทำใบเสร็จรับเงินให้ถูกต้องเรียบร้อยออกให้แก่ผู้ซื้อสินค้า ณ จุดขายสินค้า และค่าธรรมเนียมการรีไซเคิลขยะอิเล็กทรอนิกส์ก็เป็นหน้าที่ของผู้ขายปลีกที่จะต้องนำส่งให้แก่มลรัฐ และผู้ซื้อสินค้าก็ไม่ต้องรับผิดชอบเรื่องค่าธรรมเนียมอีก

²⁹ Regulations: Title 14, Natural Resources--Division 7, CIWMB Chapter 8.2. Electronic Waste Recovery and Recycling Article 2.6. Covered Electronic Waste Recycling Fee

³⁰ California Electronic Waste Recycling Act of 2003 Article 3

และถ้าผู้ขายปลีกเลือกที่จะจ่ายค่าธรรมเนียมการรีไซเคิลขยะอิเล็กทรอนิกส์ในนามของผู้บริโภคโดยจ่ายผ่านผู้ขายส่ง จะต้องทำตามเงื่อนไขดังนี้

- (1) ผู้ขายส่งจะต้องลงทะเบียนกับคณะกรรมการของรัฐเพื่อจัดเก็บและส่งเงินค่าธรรมเนียมการรีไซเคิลขยะอิเล็กทรอนิกส์ตามกฎหมายฉบับนี้
- (2) ผู้ขายปลีกจะจ่ายค่าธรรมเนียมการรีไซเคิลขยะอิเล็กทรอนิกส์ผ่านผู้ขายส่งโดยจะมีหลักฐานแสดงอยู่ในใบส่งของที่ผู้ขายส่งจะออกให้ผู้ขายปลีก
- (3) ผู้ขายปลีกจะต้องจัดเตรียมใบส่งของ หรือสัญญา หรือเอกสารเกี่ยวกับการขายให้ผู้ซื้อโดยจะต้องมีการระบุว่าค่าธรรมเนียมการรีไซเคิลขยะอิเล็กทรอนิกส์ได้จ่ายไปในนามของผู้ซื้อ

3.4.5.2 หน้าที่ของผู้ส่งออกขยะอิเล็กทรอนิกส์³¹

หน้าที่ของผู้ส่งออกขยะอิเล็กทรอนิกส์ หรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เพื่อการรีไซเคิล หรือ เข้าสู่กระบวนการกำจัด โดยส่งออกไปยังประเทศอื่นหรือไปยังมลรัฐอื่นเพื่อการส่งออกไปยังต่างประเทศ จะต้องแจ้งข้อมูลก่อนส่งออกไม่น้อยกว่า 60 วัน ดังนี้

- (1) แจ้งจุดหมายปลายทาง การจัดการ จำนวนสิ่งของ และปริมาณของขยะ หรืออุปกรณ์ที่ตั้งใจที่จะส่งออกไปเพื่อการรีไซเคิลหรือไปสู่กระบวนการกำจัด
- (2) ต้องแสดงให้เห็นวิธีการส่งออกขยะหรืออุปกรณ์เพื่อวัตถุประสงค์ในการรีไซเคิลหรือกระบวนการกำจัด
- (3) ต้องแสดงให้เห็นว่าขยะหรืออุปกรณ์ที่ส่งออกไม่ถูกต้องห้าม โดยกฎหมายของมลรัฐ หรือประเทศที่จะส่งไป และการส่งออกจะถูกควบคุมโดยต้องจัดการให้ถูกต้องตามกฎหมาย จะต้องแสดงเอกสารการส่งออกและวิธีการส่งออก ใบอนุญาตส่งออก หรือเอกสารแสดงการได้รับอนุญาตที่เหมาะสมเพื่อจะส่งออกไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- (4) แสดงการนำเข้าขยะและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ว่าถูกต้องตามกฎหมายของสหรัฐอเมริกา หรือถูกต้องตามกฎหมายระหว่างประเทศ

³¹ The California Code of Regulations Title 22 Section 66273.40

3.4.6 บทกำหนดโทษของผู้ฝ่าฝืน³²

(1) ความรับผิดทางแพ่งจะเกิดขึ้นเมื่อไม่จ่ายค่าธรรมเนียมการรีไซเคิลขยะอิเล็กทรอนิกส์ตามที่กฎหมายกำหนด โดยค่าปรับจะมีจำนวน 2,500 ดอลลาร์ต่อการกระทำ ความผิด 1 ครั้ง ซึ่งค่าปรับนี้จะถูกกำหนดโดยคณะกรรมการเพื่อการขายอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์

(2) โทษทางแพ่งจะเกิดขึ้นเมื่อไม่จ่ายค่าธรรมเนียมการรีไซเคิลขยะอิเล็กทรอนิกส์ตามที่กฎหมายกำหนด โดยค่าปรับจะมีจำนวน 5,000 ดอลลาร์ต่อการกระทำ ความผิด 1 ครั้ง ซึ่งค่าปรับนี้จะถูกกำหนดโดยศาลสูงเพื่อการขายอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์

(3) ความรับผิดทางแพ่งจะเกิดขึ้น เมื่อผู้ผลิตไม่ยอมทำตามข้อกำหนดตามกฎหมายนี้โดยผู้ฝ่าฝืนจะต้องจ่ายค่าปรับจำนวน 5,000 ดอลลาร์ที่ถูกกำหนดโดยคณะกรรมการเพื่อการขายอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์

3.4.7 ข้อกำหนดด้านการเงินที่ได้จากการจัดเก็บค่าธรรมเนียม³³

บัญชีการกู้คืนและการรีไซเคิลขยะอิเล็กทรอนิกส์ได้รับการจัดตั้งโดยกองทุนรวมเกี่ยวกับการจัดการขยะ โดยค่าธรรมเนียมทั้งหมดที่เก็บได้ตามกฎหมายฉบับนี้จะถูกฝากเข้าไปในบัญชี โดยบัญชีในกองทุนนี้จะไม่เกี่ยวข้องกับรายได้ของแผ่นดิน โดยเงินในบัญชีจะถูกใช้จ่ายอย่างเหมาะสมตามที่กำหนดโดยสภานิติบัญญัติในงบประมาณรายจ่ายประจำปี เพื่อวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

(1) เพื่อใช้เป็นค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการของคณะกรรมการและหน่วยงานต่างๆตามกฎหมายนี้

(2) เพื่อจ่ายเงินคืนให้กับคณะกรรมการเพื่อความเสมอภาคของมลรัฐเพื่อค่าใช้จ่ายในการลงทะเบียน ค่าการจัดเก็บ การคืนเงินค่าธรรมเนียม การตรวจสอบผู้ค้าปลีก และผู้บริโภคเกี่ยวกับค่าธรรมเนียมการรีไซเคิลขยะอิเล็กทรอนิกส์

(3) เพื่อการจัดหาทุนสำหรับหน่วยงานต่างๆที่ตั้งขึ้นและบังคับใช้กฎหมายนี้

(4) เพื่อการเผยแพร่ข้อมูลให้สาธารณะชนรับทราบ

(5) ค่าปรับหรือเงินที่เก็บได้จากการลงโทษตามกฎหมายนี้จะถูกเก็บเข้าไปไว้ที่บัญชีย่อยในเรื่องของการลงโทษอันเกิดจากขยะอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งจะถูกนำไปใช้จ่ายโดยหน่วยงานหรือคณะกรรมการตามความเหมาะสม

³² California Electronic Waste Recycling Act of 2003 Article 5

³³ California Electronic Waste Recycling Act of 2003 Article 6

(6) ผลประโยชน์อันเกิดจากกองทุนในบัญชีการกู้คืนและการรีไซเคิลขยะอิเล็กทรอนิกส์จะถูกฝากเข้าไปในบัญชีเพื่อการใช้จ่ายตามกฎหมายนี้

(7) เงินไม่เกินร้อยละ 1 ของเงินกองทุนในแต่ละปีจะถูกฝากไปในบัญชีการกู้คืนและการรีไซเคิลขยะอิเล็กทรอนิกส์โดยจะถูกนำไปใช้จ่ายเพื่อวัตถุประสงค์ในการก่อตั้งโครงการเพื่อการประชาสัมพันธ์และให้ความรู้กับประชาชนในการจัดเก็บและการกำจัดขยะอันตรายที่เหมาะสมรวมทั้งการเพิ่มโอกาสในการรีไซเคิลขยะอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์

(8) คณะกรรมการจะสามารถเลือกเอาข้อบังคับที่เกี่ยวกับวิธีการยกเลิกเพื่อนำมาใช้เกี่ยวกับการกู้คืน กระบวนการ หรือ การรีไซเคิลอุปกรณ์ขยะอิเล็กทรอนิกส์

(9) คณะกรรมการต้องกำหนดให้จ่ายค่ารีไซเคิลขยะอิเล็กทรอนิกส์ และค่ากู้คืนอุปกรณ์ขยะอิเล็กทรอนิกส์ถ้ามีเงื่อนไขดังนี้

1) อุปกรณ์ขยะอิเล็กทรอนิกส์นั้นรวมถึงสิ่งที่ตกค้างจากกระบวนการจัดการขยะจากการปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบข้อบังคับด้วย

2) ผู้ผลิตหรือผู้ที่ได้รับอนุญาตให้จัดเก็บหรือรีไซเคิลขยะอิเล็กทรอนิกส์จะไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายและได้รับการอำนวยความสะดวกในการรีไซเคิลขยะอิเล็กทรอนิกส์ตามกฎหมายนี้

3) ถ้ากระบวนการเกี่ยวกับขยะอิเล็กทรอนิกส์ได้เริ่มดำเนินการไปแล้ว ถ้าจะเข้าสู่กระบวนการยกเลิกได้ก็ต่อเมื่อได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการ

4) คณะกรรมการออกประกาศสำหรับผู้เกี่ยวข้องในธุรกิจเกี่ยวกับการรีไซเคิลขยะอิเล็กทรอนิกส์ดังนี้

- ค่าธรรมเนียมที่จัดเก็บได้จากผู้บริโภคภายในรัฐจากการขายอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์จะถูกนำมาใช้จ่ายภายในรัฐ
- วัตถุประสงค์ของการใช้จ่ายค่าธรรมเนียมที่เก็บได้นั้นเพื่อป้องกันสุขภาพของประชาชนและสิ่งแวดล้อมจากขยะที่เกิดภายในรัฐ
- ระบบของกองทุนการรีไซเคิลขยะอิเล็กทรอนิกส์นั้นมีค่าธรรมเนียมการจัดเก็บที่แน่นอนแต่สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามสถานะของเศรษฐกิจและความยั่งยืนของตลาดเพื่อการพัฒนาและการสนับสนุนการกู้คืนวัสดุและส่วนประกอบเพื่อที่จะปรับเปลี่ยนและนำมาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดทางธุรกิจและเพิ่มโอกาสการจ้างงานภายในรัฐ

- คณะกรรมการจะกำหนดค่าใช้จ่ายให้กับผู้ผลิตเพื่อนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์กลับมาจากผู้บริโภคภายในรัฐ เพื่อวัตถุประสงค์ในการรีไซเคิลขยะอิเล็กทรอนิกส์โดยค่าใช้จ่ายที่คณะกรรมการจะกำหนดให้ นั้นจะเท่ากับมูลค่าของค่าธรรมเนียมที่ได้จ่ายเพื่อการรีไซเคิลขยะอิเล็กทรอนิกส์นั้น คุณสมบัติของผู้ผลิตที่จะได้รับค่าใช้จ่ายในเรื่องนี้คือ
 - จะต้องแสดงให้เห็นว่าเงินที่ได้รับมาจะนำมาใช้จ่ายภายในรัฐ
 - จะต้องแสดงให้เห็นว่าขยะอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์นั้นรวมถึงขยะที่หลงเหลือจากกระบวนการจัดการขยะโดยจะถูกจัดการกฎหมายและระเบียบข้อบังคับตามกฎหมายนี้

3.5 โครงสร้างการจัดเก็บภาษีถุงพลาสติกในประเทศไอร์แลนด์

3.5.1 ความเป็นมาและวัตถุประสงค์ของการจัดเก็บ

ประเทศไอร์แลนด์เป็นประเทศแรกที่มีการจัดเก็บภาษีถุงพลาสติกโดยมีผลบังคับใช้ทั่วประเทศ ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสิ่งแวดล้อมและรัฐบาลท้องถิ่นได้ทำการประชุมร่วมกันโดยความยินยอมของรัฐบาล จึงได้ประกาศบังคับใช้ระเบียบการจัดการของเสียที่เกี่ยวข้องกับพลาสติกขึ้นในปี 2001 และจัดเก็บภาษีครั้งแรกเมื่อ 4 มีนาคม 2002 ในราคา 15 เซ็นต์ต่อ 1 ใบ จุดประสงค์หลักของการจัดเก็บภาษีชนิดนี้คือ เพื่อลดการใช้ถุงพลาสติกที่ใช้แล้วทิ้งที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้บริโภค โดยการเก็บภาษีถุงพลาสติกนี้มีผลต่อพฤติกรรมของผู้บริโภคทันที โดยมีการใช้ถุงพลาสติกลดลงเป็นจำนวน 21 ถึง 328 ใบ ต่อคน ในชั่วเวลาข้ามคืน³⁴

3.5.2 ประเภทของถุงพลาสติกที่ทำการจัดเก็บภาษี³⁵

การจัดเก็บจะจัดเก็บภาษีจากถุงพลาสติกทุกชนิด โดยมีข้อยกเว้นดังนี้

1) ถุงพลาสติกที่ใช้เฉพาะบรรจุสิ่งของดังนี้

- พลาสติกและผลิตภัณฑ์พลาสติก

³⁴ไทยพับลิก้า, สํารวจเพื่อนร่วมโลก กลยุทธ์ลด ถุงพลาสติก บทเรียนนานาชาติ [ออนไลน์], 2 มีนาคม 2555. แหล่งที่มา: <http://thaipublica.org/2012/03/strategy-reduce-plastic-bag/>

³⁵ The Waste Management (Environmental Levy) (Plastic Bag) Regulation, 2001 Number 5

- เนื้อสดและผลิตภัณฑ์จากเนื้อสด หรือ
- สัตว์ปีกสดและผลิตภัณฑ์จากสัตว์ปีกสด

ทั้งนี้โดยมีเงื่อนไขว่าถุงพลาสติกจะต้องไม่มีขนาดกว้างกว่า 225 มิลลิเมตร และจะต้องไม่ลึกเกินกว่า 345 มิลลิเมตร และยาวไม่เกิน 450 มิลลิเมตร (รวมหูหิ้ว)

2) ถุงพลาสติกที่ใช้เฉพาะบรรจุสิ่งของตามข้อ 1 โดยสิ่งของดังกล่าวบรรจุอยู่ในบรรจุภัณฑ์ รวมถึงบรรจุอยู่ในถุงโดยมีเงื่อนไขว่าต้องมีขนาดไม่เกินกว่าที่กำหนดตามข้อ (1)

3) ถุงพลาสติกที่ใช้เฉพาะบรรจุสิ่งของดังนี้

- ถั่ว, ผลไม้หรือผัก
- ขนม
- ผลิตภัณฑ์จากนม
- อาหารปรุงสุกไม่ว่าร้อนหรือเย็น
- น้ำแข็ง

โดยมีเงื่อนไขว่าบรรจุภัณฑ์ดังกล่าวต้องยังไม่ได้บรรจุไว้ในบรรจุภัณฑ์ใดๆ และต้องมีขนาดไม่เกินกว่าที่กำหนดตามข้อ 1)

4) ถุงพลาสติกที่ใช้ในการบรรจุสินค้าหรือบรรจุภัณฑ์ที่ใช้ขายบนสถานที่ดังนี้

- บนเรือหรืออากาศยานใช้สำหรับผู้โดยสารหรือเป็นรางวัล
- ในบริเวณท่าเรือหรือท่าอากาศยานที่ผู้โดยสารไม่สามารถเข้าถึงได้ยกเว้นผู้ที่มีตัวเดินทางที่ถูกต้องหรือมีบัตรขึ้นเครื่องเพื่อวัตถุประสงค์ในการขนส่งสินค้าบนเรือหรือเครื่องบินที่อ้างถึงตามวรรคก่อน

5) ถุงพลาสติกที่ถูกลอกแบบมาสำหรับการนำกลับมาใช้ใหม่ซึ่งจะใช้ในการบรรจุสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่จะขายให้กับลูกค้า

3.5.3 ผู้มีหน้าที่และความรับผิดชอบในอันจะต้องเสียภาษี³⁶

ผู้ขายปลีกจะเป็นผู้เก็บภาษีถุงพลาสติกจากลูกค้า ณ จุดขายสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่จะใส่ลงในถุงพลาสติกในร้านค้า ซูเปอร์มาร์เก็ต สถานบริการ หรือร้านขายสินค้าจากโรงงาน

3.5.4 ฐานและอัตราภาษี

เริ่มแรกอัตราภาษีที่จัดเก็บอยู่ที่อัตรา 15 เซ็นต์ ต่อถุงพลาสติก 1 ใบ ต่อมาในวันที่ 1 กรกฎาคม 2007 ได้มีการปรับเพิ่มอัตราภาษีจาก 15 เซ็นต์ เป็น 22 เซ็นต์³⁷

3.5.5 วิธีการและกระบวนการในการจัดเก็บภาษี³⁸

การจัดเก็บค่าภาษีนั้น จะถูกลงรายการไว้ในใบแจ้งหนี้ ใบเสร็จรับเงิน ใบรับสินค้าที่ออกให้กับลูกค้า

กระบวนการจัดเก็บภาษีนี้จะมีการจัดตั้งคณะกรรมการรายได้เป็นผู้เก็บรวบรวมภาษีที่จัดเก็บได้ทั้งหมด และทำหนังสือแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรให้บุคคลผู้มีหน้าที่เสียภาษีให้มาเสียภาษีภายในวันที่ 19 ของทุกเดือน พร้อมทั้งแจ้งจำนวนภาษีที่ต้องชำระทั้งหมดในรอบระยะเวลาบัญชี ผู้เสียภาษีจะต้องมอบอำนาจให้คณะกรรมการสามารถหักเงินจากบัญชีเงินฝากในธนาคารของผู้เสียภาษีได้หากมีภาษีที่ค้างชำระ

ทั้งนี้คณะกรรมการรายได้อาจอนุญาตเป็นครั้งคราวให้ผู้เสียภาษีเสียภาษีได้ภายใน 19 วันแต่ไม่เกินระยะเวลา 1 ปี หลังจากครบรอบระยะเวลาบัญชี

ภายในกำหนดเวลาที่ต้องชำระภาษีดังกล่าวหากผู้ที่ต้องรับผิดชอบชำระภาษีไม่สามารถชำระภาษีได้ทันภายในกำหนดเวลา ซึ่งคณะกรรมการรายได้อาจทำการประเมินจำนวนเงินที่ผู้รับผิดชอบต้องจ่ายภาษีและกำหนดระยะเวลาการจ่ายเงินภาษี

หากคณะกรรมการรายได้เห็นว่าจำนวนภาษีที่ถูกประเมินมากเกินไป คณะกรรมการรายได้ก็สามารถแก้ไขโดยการลดจำนวนภาษีและแจ้งเป็นหนังสือไปยังผู้รับผิดชอบในการเสียภาษี โดยให้หนังสือฉบับหลังนี้ใช้แทนหนังสือแจ้งฉบับก่อน

³⁶ the Waste Management (Environmental Levy) (Plastic Bag) Regulation, 2001 Number 3

³⁷ Environment , Community and Local Government, Plastic Bag [Online]. 5 December 2012. Available: [http://www.environ.ie/en/Environment/Waste/PlasticBags/#Current Levy](http://www.environ.ie/en/Environment/Waste/PlasticBags/#Current%20Levy)

³⁸ the Waste Management (Environmental Levy) (Plastic Bag) Regulation, 2001

เมื่อผู้ต้องรับผิดชอบในการเสียภาษีได้รับหนังสือแจ้งประเมินการเสียภาษีแล้วจะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขดังนี้

1) ถ้าผู้ถูกประเมินต้องการปฏิเสธว่าตนไม่ใช่ผู้ต้องรับผิดชอบในการเสียภาษี จะต้องส่งหนังสือแจ้งกลับไปยังคณะกรรมการรายได้ภายใน 14 วันนับจากวันที่ระบุในหนังสือประเมิน โดยจะต้องอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการอุทธรณ์เพื่อให้เรื่องเข้าสู่การพิจารณาของคณะกรรมการอุทธรณ์และคำตัดสินของคณะกรรมการอุทธรณ์ถือเป็นที่สุด

2) ถ้าสิ้นสุดระยะเวลาตามข้อ 1 แล้ว หากไม่มีการอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ หรือคณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์มีคำสั่งถึงที่สุดแล้วให้ผู้ถูกประเมินชำระภาษี ก็ให้ถือว่าคำสั่งประเมินที่ถูกอุทธรณ์เป็นคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย โดยผู้ถูกประเมินจะต้องชำระภาษีตามที่ได้รับแจ้งในหนังสือประเมินภายในระยะเวลาที่กำหนด

3) หลังจากที่ผู้ถูกประเมินภาษีได้ทำการเสียภาษีไปแล้ว หากผู้ถูกประเมินได้รับหนังสือเพื่อยืนยันคำสั่งว่ามีการรับภาระภาษีมากเกินไปที่กฎหมายกำหนดผู้เสียภาษีก็มีสิทธิได้รับภาษีคืน

คณะกรรมการรายได้อาจจะทำการมอบอำนาจให้ผู้รับผิดชอบจำนวนสองคนขึ้นไป รับผิดชอบดูแลทางด้านการเงิน เศรษฐกิจ และองค์กร โดยจะต้องให้เชื่อมโยงกันในเรื่องการจัดเก็บเงินได้และผลตอบแทน

คณะกรรมการรายได้จะต้องพิจารณาเงื่อนไขในการอนุญาตให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์และต้องให้มั่นใจว่าจะไม่สูญเสียรายได้จากการจัดเก็บภาษี โดยคำสั่งอนุญาตตามเงื่อนไขต่าง ๆ นั้น ให้มีผลตามวันที่ระบุในหนังสือแจ้งการอนุมัติ ทั้งนี้คณะกรรมการรายได้ อาจทำการยกเลิกการอนุญาตก็ได้โดยการแจ้งให้ทราบล่วงหน้าเป็นลายลักษณ์อักษรโดยให้มีผลนับจากวันที่ระบุในหนังสือแจ้งการยกเลิก

ผู้รับผิดชอบจะต้องทำการจัดเก็บข้อมูลและทำบันทึกถาวรเกี่ยวกับ

- จำนวนถุงพลาสติกทั้งหมดนอกเหนือจากถุงพลาสติกที่ได้รับการยกเว้นภาษีตามนิยามข้อ 3.5.2 ที่อยู่ในคลังสินค้าก่อนวันที่ 4 มีนาคม 2002
- จำนวนถุงพลาสติกทั้งหมดที่ได้รับการยกเว้นภาษีตามนิยามข้อ 3.5.2 ที่อยู่ในคลังสินค้าก่อนวันที่ 4 มีนาคม 2002
- จำนวนถุงพลาสติกทั้งหมดนอกเหนือจากถุงพลาสติกที่ได้รับการยกเว้นภาษีตามนิยามข้อ 3.5.2 ที่ผู้รับผิดชอบซื้อหรือได้มาระหว่างรอบระยะเวลาบัญชี

- จำนวนถุงพลาสติกทั้งหมดที่ได้รับการยกเว้นภาษีตามนิยามข้อ 3.5.2 ที่ผู้รับผิดชอบซื้อหรือได้มาระหว่างรอบระยะเวลาบัญชี
- จำนวนถุงพลาสติกทั้งหมดนอกเหนือจากถุงพลาสติกที่ได้รับการยกเว้นภาษีตามนิยามข้อ 3.5.2 ที่ได้ทำการขายไปให้กับลูกค้าระหว่างรอบระยะเวลาบัญชี

ทั้งนี้ผู้รับผิดชอบจะต้องทำการจัดเก็บบันทึกดังกล่าวข้างต้น พร้อมเอกสารอื่นๆทั้งหมด และเอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้องเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 6 ปี

“เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจ” ตามกฎหมายฉบับนี้ หมายถึง เจ้าหน้าที่ที่ได้รับแต่งตั้งจากคณะกรรมการรายได้เพื่อให้ใช้อำนาจตามกฎหมายฉบับนี้

ผู้ที่ขายถุงพลาสติกหรือบุคคลใดก็ตามที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการขายของธุรกิจนั้น หรือผลิตภัณฑ์ของร้านค้า ซูเปอร์มาร์เก็ต สถานีบริการ เอลิเทต์ หรือสถานที่ขายสินค้าอื่นๆ หากได้รับหนังสือขอความร่วมมือให้ดำเนินการให้ข้อมูลเกี่ยวกับ จำนวนของถุงพลาสติกที่มีขนาดกว้างไม่เกิน 225 มิลลิเมตร ลึกไม่เกิน 345 มิลลิเมตร และยาวไม่เกิน 450 มิลลิเมตร และจำนวนของถุงพลาสติกที่ได้รับการยกเว้นภาษีด้วย เมื่อได้รับหนังสือแจ้งจากเจ้าหน้าที่ ให้ผู้รับผิดชอบส่งระเบียบเอกสารและข้อมูลต่างๆเกี่ยวกับการขายที่เจ้าหน้าที่ร้องขอภายใน 1 เดือนนับจากได้รับหนังสือแจ้งจากเจ้าหน้าที่

3.5.6 กองทุนสิ่งแวดล้อมของประเทศไอร์แลนด์³⁹

เงินภาษีถุงพลาสติกที่จัดเก็บได้ทั้งหมดจะนำเข้าสู่กองทุนสิ่งแวดล้อมของประเทศ โดยกองทุนสิ่งแวดล้อมนี้ก่อตั้งขึ้นโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติจัดการของเสีย ปี 2001 ซึ่งมีการจัดการและควบคุมโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสิ่งแวดล้อมและรัฐบาลท้องถิ่น กองทุนนี้มีผลเมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม 2001

เงินภาษีจากถุงพลาสติกที่เก็บรวบรวมโดยคณะกรรมการรายได้ และภาษีที่ได้จากการฝังกลบของเสียที่เก็บรวบรวมโดยหน่วยงานท้องถิ่น จะถูกเก็บรวบรวมเพื่อเข้ามาสู่กองทุนโดยจะนำเงินได้ดังกล่าวไปใช้เพื่อวัตถุประสงค์ดังนี้

- ใช้สำหรับการวางแผนเพื่อป้องกันหรือลดการเกิดของเสีย

³⁹ Environment, Community and Local Government, Environment Fund [Online]. 5 December 2012. Available: <http://www.environ.ie/en/Environment/Waste/EnvironmentFund/>

- ใช้เพื่อดำเนินการในการกู้คืนของเสีย
- การวิจัยและการพัฒนาการจัดการของเสีย
- เพื่อการผลิต การจำหน่ายสินค้าที่เป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อมน้อยกว่าสินค้าอื่นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน
- พัฒนาโดยมีจุดประสงค์ให้ผู้ผลิตมีความคิดที่จะป้องกันหรือลดการก่อมลพิษจากการประกอบกิจกรรมของผู้เกี่ยวข้อง
- การดำเนินการตามแผนการจัดการขยะ
- การบังคับใช้บทบัญญัติของกฎหมายใดที่เกี่ยวข้องกับการจัดการของเสีย และการรักษาสุขภาพแวดล้อม
- ดำเนินงานในโครงการที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานท้องถิ่นในการปรับปรุงคุณภาพของสิ่งแวดล้อมให้กับชุมชนท้องถิ่นโดยเฉพาะ
- รณรงค์ให้เกิดความตระหนักถึงความสำคัญของการปกป้องสิ่งแวดล้อมในระดับภูมิภาคและระดับชาติ
- สนับสนุน และให้ความช่วยเหลือด้านการศึกษาและการฝึกอบรมเพื่อให้เกิดความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ตามที่ได้รณรงค์ไว้
- จัดเตรียมบุคคลากรและเครื่องมือเครื่องใช้เพื่อให้สามารถเข้าถึงการศึกษาหรือการฝึกอบรมที่จะดำเนินการ
- การริเริ่มการดำเนินการโดยกลุ่มชุมชนและคนอื่นๆในการปกป้องสิ่งแวดล้อม
- วัตถุประสงค์อื่นๆ เช่น การปกป้องรักษาสิ่งแวดล้อมที่กำหนดโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวง

เมื่อได้ศึกษาถึงการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับภาษีบรรจุก๊าซ เครื่องใช้ไฟฟ้าและสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ของต่างประเทศแล้วนั้น สรุปได้คือ

ประเทศสหพันธ์รัฐเยอรมนี การจัดเก็บค่าธรรมเนียมจากบรรจุก๊าซของประเทศสหพันธ์รัฐเยอรมนี ใช้หน่วยงาน Duales System Deutschland หรือ DSD ซึ่งเป็นหน่วยงานเอกชนเป็นผู้ดำเนินการทั้งหมดทำให้เกิดความสะดวกรวดเร็วในการบริหารจัดการ และเมื่อจัดเก็บ

เสร็จแล้วก็นำไปรีไซเคิลที่หน่วยงานของ DSD รัฐบาลไม่ต้องรับภาระในการบริหารงานใดๆ แต่ก็มีข้อเสียคือ DSD เป็นหน่วยงานที่ก่อตั้ง โดยการรวมตัวกันของบริษัทผู้ผลิตสินค้าและผู้นำเข้าบรรจุภัณฑ์ซึ่งมีหน่วยงานเดียวทำการดำเนินการทั้งระบบถือเป็นการผูกขาดในการดำเนินการดังกล่าว

ส่วนการจัดเก็บค่าธรรมเนียมจากสินค้าประเภทอิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ ในประเทศสหพันธ์รัฐเยอรมนีก็จะมีหน่วยงานชื่อ Clearing House เป็นผู้ดำเนินงานต่างๆ แทนผู้ผลิตทั้งหมด ซึ่งเป็นองค์กรถือเป็นตัวแทนผู้ผลิตในการดำเนินการต่างๆ ภายใต้การกำกับของรัฐบาล ซึ่งก็เป็นระบบผูกขาดเหมือนกับการจัดเก็บค่าธรรมเนียมจากขยะบรรจุภัณฑ์

ประเทศสหรัฐอเมริกา มลรัฐแคลิฟอร์เนีย เก็บภาษีสินค้าอิเล็กทรอนิกส์โดยคิดอัตราภาษีตามขนาดหน้าจอสของสินค้านั้น ซึ่งมีสินค้าที่ต้องถูกจัดเก็บภาษีมีอยู่ไม่กี่ประเภท ไม่ครอบคลุมกับสินค้าอิเล็กทรอนิกส์อีกหลายประเภทที่ไม่มีหน้าจอก็จะไม่ถูกเก็บค่าภาษีทั้งที่ก็เป็นสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ที่หากกลายเป็นขยะแล้วก็จะส่งผลเสียและทำลายสิ่งแวดล้อม

ประเทศเอสโตเนีย มีการเก็บภาษีสรรพสามิตบรรจุภัณฑ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อลดการใช้บรรจุภัณฑ์ เช่นเดียวกับประเทศไอร์แลนด์ที่มีการจัดเก็บภาษีถุงพลาสติกเพื่อลดการใช้ถุงพลาสติก

ระบบการจัดการของแต่ละประเทศก็จะมีข้อดี ข้อเสีย แตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ การจะนำระบบการจัดการขยะบรรจุภัณฑ์และสินค้าอิเล็กทรอนิกส์มาปรับใช้ในประเทศไทยนั้นไม่ควรจะนำมาใช้ตามแบบของประเทศใดประเทศหนึ่งเท่านั้น แต่ควรนำระบบและโครงสร้างของแต่ละประเทศมาปรับใช้โดยดูตามความเหมาะสมของลักษณะทางสังคม การบริหารจัดการและโครงสร้างกฎหมายของประเทศไทยซึ่งจะกล่าวอย่างละเอียดในบทต่อไป

บทที่ 4

วิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับบทบาทและความเหมาะสมรวมทั้งแนวทางในการปรับปรุง กฎหมายภาษีสรรพสามิตเพื่อนำมาใช้ในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตบรรจุก๊าซ เครื่องใช้ไฟฟ้า และสินค้าอิเล็กทรอนิกส์

ตามที่ได้ศึกษาถึงโครงสร้างของภาษีสรรพสามิตของประเทศไทยมาแล้วในบทที่ 2 จะเห็นได้ว่าการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตของประเทศไทยนั้นมีการกำหนดให้จัดเก็บภาษีสรรพสามิตเครื่องใช้ไฟฟ้า โดยในส่วนของเครื่องใช้ไฟฟ้านั้นระบุอยู่ในตอนที่ 3 ของพระราชบัญญัติพิกัดอัตราภาษีสรรพสามิต พุทธศักราช 2527 ซึ่งได้กำหนด คำนิยามสำหรับสินค้าเครื่องไฟฟ้าไว้ดังนี้ คือ เครื่องไฟฟ้า หมายความว่า ผลิตภัณฑ์ซึ่งใช้พลังงานไฟฟ้า และให้รวมถึงสิ่งที่ใช้ประกอบกับไฟฟ้าหรือเกี่ยวกับไฟฟ้าด้วย

องค์ประกอบที่สำคัญของเครื่องไฟฟ้ามุ่งต่อไปนี้¹

1. ผลิตภัณฑ์ซึ่งใช้พลังงานไฟฟ้า หมายความว่า เครื่องใช้ไฟฟ้าโดยทั่วไปซึ่งตามปกติย่อมใช้พลังงานไฟฟ้าในการทำงาน เช่น พัดลม ตู้เย็น หรือเครื่องปรับอากาศ เป็นต้น
2. สิ่งที่ใช้ประกอบกับไฟฟ้าหรือเกี่ยวกับไฟฟ้า หมายความว่า สิ่งใดก็ตามซึ่งโดยปกติมิได้ใช้พลังงานไฟฟ้าในการทำงานโดยตรงแต่เป็นสิ่งที่ใช้ประกอบกับไฟฟ้าหรือเกี่ยวกับไฟฟ้า เช่น สายไฟฟ้า ปลั๊กหรือสวิตช์ไฟฟ้า เป็นต้น

แต่เครื่องใช้ไฟฟ้าใดที่ต้องเสียภาษีต้องพิจารณาตามพิกัดประเภทที่ 03.01 ถึงประเภทที่ 03.90 เท่านั้น ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

พิกัดอัตราที่ 03.01 เครื่องปรับอากาศที่ประกอบด้วยมอเตอร์และมีส่วนที่ใช้สำหรับเปลี่ยนอุณหภูมิ ไม่ว่าจะมีส่วนที่ใช้ควบคุมความชื้นหรือไม่ก็ตามที่มีขนาดทำความเย็น ไม่เกิน 72000 บีทียู ต่อชั่วโมง เพดานภาษีตามมูลค่าอยู่ที่ร้อยละ 30 แต่อัตราภาษีที่จัดเก็บอยู่ในปัจจุบันอยู่ที่ร้อยละ 15 ตามมูลค่า ตามประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง ลดอัตราและยกเว้นภาษี

¹ ประกาศ คงเอียด, คำอธิบายกฎหมายภาษีสรรพสามิต, หน้า 52.

สรรพสามิต (ฉบับที่ 41) ลว.21 พ.ค.40) ส่วน (1) ชนิดที่ใช้กับรถยนต์จัดเก็บภาษีตามมูลค่าร้อยละ 15 ส่วนเครื่องปรับอากาศอื่น ๆ นอกจาก (1) ได้รับยกเว้นภาษี

พิกัดอัตราที่ 03.02 โคมไฟฟ้าและโคมระย้า สำหรับติดเพดานหรือผนังแต่ไม่รวมถึงที่ใช้สำหรับให้แสงสว่างแก่ที่สาธารณะกลางแจ้งหรือถนนหลวง เพดานภาษีตามมูลค่าและอัตราการจัดเก็บภาษีในปัจจุบันอยู่ที่ร้อยละ 15

โคมไฟฟ้าและโคมระย้าชนิดอื่น นอกจากที่ทำจากหรือมีส่วนประกอบของแก้วเลดคริสตัลและแก้วคริสตัลอื่น ๆ เพดานภาษีตามมูลค่าอยู่ที่ร้อยละ 15 แต่ในปัจจุบันได้รับการยกเว้นภาษี และโคมระย้าที่ทำจากหรือมีส่วนประกอบของแก้วคริสตัลเลดและแก้วคริสตัลอื่น ๆ เพดานภาษีตามมูลค่าและอัตราการจัดเก็บภาษีในปัจจุบันอยู่ที่ร้อยละ 15

จะเห็นได้ว่าภาษีสรรพสามิตนั้นมีการจัดเก็บจากเครื่องใช้ไฟฟ้าอยู่แล้วแต่ไม่มีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตบรรจุก๊าซ และแม้ว่าในปัจจุบันจะมีข้อเสนอเกี่ยวกับการพัฒนาร่างพระราชบัญญัติเพื่อนำเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์มาใช้ในการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยการจัดทำร่างพระราชบัญญัติมาตรการการคลังเพื่อสิ่งแวดล้อม พุทธศักราช ... ซึ่งสถานะของร่างกฎหมายฉบับนี้ยังอยู่ระหว่างการแก้ไขรายละเอียด ตามที่ศึกษามาแล้วในบทที่ 2 จะเห็นว่าร่างพระราชบัญญัตินี้เป็นร่างกฎหมายที่มีเนื้อหาวางมาก และยังอยู่ในขั้นตอนของการเพิ่มเติมรายละเอียดซึ่งยังไม่มีกรอบเวลาที่ชัดเจนในการดำเนินการเพื่อผ่านร่างกฎหมายดังกล่าว ดังนั้นย่อมหมายความว่าในเวลาอันใกล้ประเทศไทยจะยังไม่มีกฎหมายแม่บทด้านสิ่งแวดล้อมมาใช้บังคับ

เรื่องการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องเร่งด่วนไม่สามารถรอช้าได้ ดังนั้นผู้เขียนเห็นว่าควรนำกฎหมายสรรพสามิตมาปรับใช้กับการแก้ไขปัญหเกี่ยวกับขยะบรรจุก๊าซ เนื่องจากโครงสร้างของภาษีสรรพสามิตเหมาะสมในการนำมาใช้จัดการปัญหา กล่าวคือ ภาษีสรรพสามิตเป็นการเก็บภาษีจากการบริโภค โดยที่ขยะบรรจุก๊าซก็เกิดขึ้นจากการบริโภคสินค้าซึ่งก็มีเหตุผลที่สมควรจะต้องรับภาระภาษีสูงกว่าปกติเนื่องจากหากมีการบริโภคมากจะทำให้เกิดขยะมลพิษมาทำลายสิ่งแวดล้อม รัฐบาลจะต้องจัดสรรงบประมาณของประเทศเพื่อใช้ในการจัดการขยะและแก้ไขปัญหสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น ดังนั้นการเก็บภาษีสรรพสามิตเกี่ยวกับบรรจุก๊าซ ก็

เป็นการนำรายได้ที่ได้จากการจัดเก็บภาษีมาใช้เพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมโดยตรง ซึ่งจะเห็นได้ว่าเป็นการตอบสนองของวัตถุประสงค์ในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิต คือเป็นการช่วยลดการบริโภคสินค้าที่ก่อให้เกิดขยะบรรจุภัณฑ์ รวมทั้งยังมีรายได้จากการเก็บภาษีสรรพสามิตเพิ่มขึ้นด้วย อีกทั้งกรมสรรพสามิตก็เป็นหน่วยงานที่มีประสิทธิภาพและมีหน้าที่ในการจัดเก็บภาษีโดยตรงอยู่แล้ว

เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวกับขยะบรรจุภัณฑ์ ผู้เขียนจึงเห็นสมควรเสนอให้นำภาษีสรรพสามิตมาใช้เพื่อสนับสนุนการลดการใช้บรรจุภัณฑ์ ซึ่งในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายภาษีสรรพสามิต แต่ในส่วนของเครื่องใช้ไฟฟ้าและสินค้าอิเล็กทรอนิกส์นั้นผู้เขียนจะวิเคราะห์แยกต่างหากจากขยะบรรจุภัณฑ์เนื่องจากเป็นสินค้าคนละประเภทกัน โดยผู้เขียนจะขอวิเคราะห์เป็นประเด็นดังนี้

4.1 ปัญหาการปรับปรุงกฎหมายภาษีสรรพสามิตเพื่อนำมาใช้ในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตบรรจุภัณฑ์

4.1.1 ปัญหาการกำหนดชนิดและการให้คำนิยามของบรรจุภัณฑ์ที่ต้องกำหนดให้มีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิต

บรรจุภัณฑ์ที่นำออกจากโรงงานที่ผลิตบรรจุภัณฑ์ หรือบรรจุภัณฑ์ที่นำเข้ามาจากต่างประเทศที่ทำมาจากวัสดุ 6 ประเภท ซึ่งได้แก่ 1. แก้วและเซรามิค 2. พลาสติก 3. โลหะ 4. เหล็ก 5. กระดาษและกระดาษแข็ง 6. อื่นๆ โดยจะขอวิเคราะห์ความเหมาะสมในการกำหนดอัตราการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตในสินค้าแต่ละประเภทดังนี้

1. แก้วและเซรามิค

เป็นผลิตภัณฑ์ที่ไม่ย่อยสลายและนำมาใช้ประโยชน์ได้มากที่สุด² การใช้บรรจุภัณฑ์ประเภทแก้วนั้นมีทั้งแบบ “ระบบใช้แล้วคืนขวด” และแบบ “ระบบใช้แล้วทิ้ง” โดยระบบใช้แล้วคืนขวดนั้นจะเป็นการก่อกมลพิษให้สิ่งแวดล้อมน้อยกว่าระบบใช้แล้วทิ้ง ดังนั้นรัฐบาลจึง

² สำนักจัดการกากของเสียและสารอันตราย, “โครงการสำรวจและวิเคราะห์องค์ประกอบขยะมูลฝอยชุมชนของเทศบาลทั่วประเทศ,” (รายงานฉบับสมบูรณ์ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรมควบคุมมลพิษ 2554), หน้า2-33

ควรเก็บภาษีสรรพสามิตบรรจุก๊าซ ซึ่งรัฐบาลจะต้องเรียกเก็บภาษีบรรจุก๊าซประเภทแก๊วและ เซรามิกทั้ง 2 ระบบในจำนวนที่เท่ากัน แต่รัฐบาลจะต้องนำระบบการมัดจำมาใช้ควบคู่ด้วย ผู้เขียนเห็นว่าควรมีการคืนเงินภาษีบรรจุก๊าซที่จัดเก็บจากผู้ผลิต ณ โรงงานนั้นให้กับผู้ผลิตหรือ เจ้าของผลิตภัณฑ์ไปบางส่วน ทั้งนี้เนื่องจากรัฐบาลมีค่าใช้จ่ายในการบริหารงานเกี่ยวกับการ จัดเก็บภาษีและการคืนภาษีเท่านั้น ในส่วนของการกำจัดก็ไม่มีค่าใช้จ่ายเนื่องจากผู้ผลิตได้นำ บรรจุก๊าซดังกล่าวกลับมาใช้ประโยชน์อย่างมากที่สุดโดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม วิธีการดังกล่าว มีแนวโน้มที่จะสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้บริโภคให้หันมาใช้บรรจุก๊าซประเภทขวดที่มี ระบบใช้แล้วคืนขวดมากขึ้น ซึ่งมีราคาถูกกว่าเนื่องจากเสียภาษีบรรจุก๊าซน้อยกว่าแบบระบบ ใช้แล้วทิ้ง กล่าวคือ หากผู้ผลิตหรือเจ้าของบรรจุก๊าซมีการนำบรรจุก๊าซประเภทขวดและ เซรามิกกลับมาใช้อีกครั้งโดยผู้ผลิตหรือเจ้าของผลิตภัณฑ์นำบรรจุก๊าซนั้นกลับคืนมาจาก ผู้บริโภคโดยค่าใช้จ่ายของผู้ผลิตหรือเจ้าของผลิตภัณฑ์เอง รัฐบาลอาจมีนโยบายลดภาระภาษี ให้ผู้ผลิตโดยการคืนเงินค่าภาษีให้กับผู้ผลิตหรือเจ้าของผลิตภัณฑ์ หากมีการนำบรรจุก๊าซ ประเภทแก๊วและเซรามิกกลับมาใช้ซ้ำ เช่น กรณีขวดน้ำอัดลมแบบชนิดใช้แล้วคืนขวด หาก ผู้ผลิตหรือเจ้าของผลิตภัณฑ์นำขวดนั้นกลับมาจากผู้บริโภคแล้วนำมาล้างทำความสะอาดและนำ กลับมาใช้ใหม่ ส่วนกรณีขวดที่ใช้ครั้งเดียวทิ้ง เช่น ขวดเครื่องดื่มชูกำลังซึ่งคาดว่าจะมีการใช้แล้วทิ้ง จำนวนมาก ก็ควรนำภาษีบรรจุก๊าซและระบบการมัดจำมาปรับใช้ด้วยเพื่อลดการเกิดขยะ

รูปแบบของการดำเนินการอาจเริ่มต้นโดยการที่ ผู้ผลิตหรือเจ้าของสินค้า นำ สินค้าพร้อมบรรจุก๊าซที่มีการระบุชื่อเจ้าของผลิตภัณฑ์หรือผู้ผลิตอย่างชัดเจน ออกจำหน่ายสู่ ท้องตลาดโดยชำระภาษี ณ หน้าโรงงานอุตสาหกรรม และกรมสรรพสามิตมีการทำเครื่องหมายว่า ชำระภาษีบรรจุก๊าซแล้ว ผู้ผลิตหรือเจ้าของผลิตภัณฑ์อาจเรียกมัดจำบรรจุก๊าซสินค้าจากผู้ค้าปลีก โดยเมื่อผู้ค้าปลีกนำผลิตภัณฑ์มาจำหน่ายให้ผู้บริโภครายสุดท้ายแล้วก็เรียกคืนบรรจุก๊าซ เปล่าคืนจากผู้บริโภครายสุดท้าย และนำบรรจุก๊าซเปล่าไปคืนให้กับผู้ผลิตหรือเจ้าของ ผลิตภัณฑ์เพื่อขอรับเงินมัดจำบรรจุก๊าซคืน ส่วนผู้ผลิตหรือเจ้าของผลิตภัณฑ์ก็นำบรรจุก๊าซ เปล่าดังกล่าวไปขอคืนภาษีบรรจุก๊าซจากกรมสรรพสามิต โดยกรมสรรพสามิตก็ต้องทำการ

พิจารณาและกำหนดหลักเกณฑ์การขอคืนภาษีบรรจุก๊าซประเภทแก๊วและเซรามิคแบบระบบนำกลับคืนต่อไป

2. พลาสติก

บรรจุก๊าซพลาสติกที่เราใช้กันอยู่ทุกวันนี้มีอายุเฉลี่ยสั้นมาก ส่งผลให้พลาสติกประเภทขยะมูลฝอยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง แม้จะมีกระบวนการนำพลาสติกกลับมาใช้ใหม่แต่มีเงื่อนไขสำคัญ คือพลาสติกที่นำกลับมาใช้ใหม่จะต้องเป็นพลาสติกชนิดเดียวกัน ซึ่งค่าใช้จ่ายในการคัดแยกบรรจุก๊าซพลาสติกเพื่อการนำกลับมาใช้ใหม่ย่อมต้องมีค่าใช้จ่ายสูง ดังนั้นภาษีที่จะจัดเก็บจากบรรจุก๊าซพลาสติกควรมีเพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในการคัดแยกบรรจุก๊าซพลาสติกเพื่อเข้าสู่กระบวนการนำกลับมาใช้ใหม่ หากมีการจัดเก็บภาษีบรรจุก๊าซจำนวนเงินสูง ผู้เขียนเห็นว่าไม่ควรนำระบบมัดจำมาใช้กับบรรจุก๊าซพลาสติกเพราะพลาสติกต้องมีกระบวนการและขั้นตอนต่างๆเพื่อการนำพลาสติกกลับมาใช้ใหม่ ไม่เหมือนบรรจุก๊าซประเภทแก๊ว ที่นำมาล้างทำความสะอาดก็สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ทันที

3. โลหะ

เป็นที่นิยมนำมาผลิตเป็นกระป๋อง เช่น น้ำอัดลม เบียร์ โซดา ผลไม้กระป๋อง น้ำผลไม้ เพราะโลหะมีคุณสมบัตินำความเย็นได้อย่างรวดเร็ว โลหะเป็นวัสดุที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้แต่ต้องเข้าสู่กระบวนการจัดการ ราคาโลหะในตลาดมีราคาสูงขึ้น ทำให้ในประเทศไทยมีการลักลอบส่งออกขยะบรรจุก๊าซโลหะไปยังต่างประเทศในราคาถูกๆ³ หรือมีเอกชนบางรายที่นำไปรีไซเคิลโดยใช้เทคโนโลยีที่ล้ำสมัยจนก่อให้เกิดมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อม จากการที่ได้ศึกษาวิธีการจัดเก็บภาษีบรรจุก๊าซในประเทศเอสโตเนียจากบทที่ 3 จะเห็นได้ว่า อัตราภาษีสรรพสามิตบรรจุก๊าซพลาสติกและภาษีสรรพสามิตบรรจุก๊าซโลหะมีอัตราภาษีเท่ากัน คือ 2.5 ยูโร ดังนั้นในประเทศไทยก็ควรจัดเก็บภาษีสรรพสามิตบรรจุก๊าซโลหะในอัตราเท่ากันกับภาษีสรรพสามิตบรรจุก๊าซพลาสติก ทั้งนี้พลาสติกและโลหะนั้นการกระบวนการนำ

³ จับตาดูไอโอดองหรือไฟเขียวโรงงานรีไซเคิลฝุ่นแดง...คำตอบสุดท้ายของการกำจัดขยะพิษจากโรงถลุงเหล็ก, หนังสือพิมพ์แนวหน้า[ออนไลน์], 27 กุมภาพันธ์ 2555 แหล่งที่มา <http://www.ryt9.com>

กลับมาใช้ใหม่เป็นเรื่องยุ่งยาก ใช้งบประมาณสูง จำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการกระบวนการรีไซเคิล

4. กระดาษและกระดาษแข็ง

กระดาษนั้นผลิตจากต้นไม้ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการนำกลับมาหมุนเวียนใช้ใหม่ เพื่อเป็นการลดการใช้พลังงาน และลดของเสียจากกระบวนการผลิตสู่สิ่งแวดล้อม เนื่องจากบรรจุภัณฑ์ที่ทำจากกระดาษมักจะมีการติดกาวหรือเป็นกระดาษอามันซึ่งไม่สามารถนำเข้าสู่กระบวนการนำกลับมาใช้ใหม่ได้⁴ เนื่องจากหากนำไปเข้ากระบวนการรีไซเคิลอาจเกิดการละลายจนไปอุดตันเครื่องจักรทำให้เกิดความเสียหายได้ ดังนั้นการจับเก็บภาชนะจากบรรจุภัณฑ์กระดาษก็ควรให้เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในการคัดแยกขยะบรรจุภัณฑ์กระดาษเพื่อนำกลับมารีไซเคิล กระดาษรีไซเคิลส่วนใหญ่เหมาะกับการนำมาทำเป็นกล่องบรรจุสินค้า⁵ ดังนั้นผู้เขียนมีความเห็นว่าภาครัฐควรมีนโยบายสนับสนุนให้เจ้าของสินค้าเลือกใช้บรรจุภัณฑ์กระดาษที่ทำมาจากกระดาษรีไซเคิลมากขึ้น โดยอาจมีการลดหย่อนภาษีบรรจุภัณฑ์ที่ใช้กระดาษรีไซเคิลมาทำบรรจุภัณฑ์

5. โฟม

พลาสติกมีอยู่มากมายหลายประเภท หากทำการผ่านกระบวนการที่ใช้สารขยายตัว (Blowing Agent) ก็จะทำให้พลาสติกนั้นกลายเป็นโฟม⁶ การรีไซเคิลโฟมสามารถทำได้เฉพาะในโฟมประเภทที่ทำมาจากพลาสติกประเภท Polystyrene/PS เท่านั้น ซึ่งโดยส่วนใหญ่จะนำมาใช้ทำกล่องโฟมบรรจุอาหาร แต่กระบวนการในการรีไซเคิลโฟมนั้นจะต้องทำการคัดแยกโฟมออกเป็นประเภทต่างๆเพื่อนำเข้าเครื่องบดเศษโฟมให้มีขนาดเล็กลงจากนั้นนำเศษโฟมบดไปหลอมหรืออัดการหลอม จากนั้นนำมาทำการบดอัดและผ่านกระบวนการต่างๆจนกระทั่ง

⁴พงษ์เพชร อินทร์เพชร. รีไซเคิล (ไม้ใช้) สิ่งใหม่ที่ใกล้ตัว [ออนไลน์] 11 พฤศจิกายน 2555 แหล่งที่มา [http://www.stou.ac.th /study/sumrit/10-53\(500\)/page10-10-53\(500\).html](http://www.stou.ac.th /study/sumrit/10-53(500)/page10-10-53(500).html)

⁵ อังแล้ว

⁶ พรวิรัตน์ เพชรภักดีและกฤษฎา จันทระเสนา."เทคโนโลยีการรีไซเคิลโฟม" สถาบันสิ่งแวดล้อมอุตสาหกรรม สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (กันยายน 2551)

ได้เป็นเม็ดพลาสติกเกรดต่างๆ สามารถใช้เป็นวัตถุดิบในการแปรรูปสินค้าพลาสติกเป็นการลดการใช้เม็ดพลาสติกใหม่

การรีไซเคิลโฟมนั้นในปัจจุบันการเก็บบรรจุภัณฑ์โฟมจากสาธารณะมารีไซเคิลยังมีน้อยเนื่องจากกระบวนการจัดเก็บโฟมนั้นทำได้ยาก เพราะโฟมมีน้ำหนักเบาแต่ก็มีขนาดใหญ่ ทำให้ต้นทุนในการขนส่งค่อนข้างสูง จึงต้องมีการลดต้นทุนการขนส่งจากที่ต่างๆ ไปยังโรงงานรีไซเคิลโดยการสร้างเครื่องบดอัดโฟมเพื่อลดขนาดโฟมที่จัดเก็บให้มีขนาดเล็กลงและมีน้ำหนักมากขึ้นเพื่อให้มีการนำโฟมมารีไซเคิลมากขึ้น กระบวนการรีไซเคิลโฟมจึงเป็นเรื่องยุ่งยาก จึงจำเป็นต้องจัดเก็บภาชนะบรรจุภัณฑ์โฟมโดยต้องทำการคำนวณค่าใช้จ่ายให้เพียงพอต่อค่าการจัดการที่แท้จริง

6. อื่นๆ

มีบรรจุภัณฑ์บางประเภทที่ทำมาจากวัสดุหลากหลายประเภทจนไม่สามารถแยกได้ว่าทำมาจากวัสดุประเภทใดจึงจำเป็นต้องกำหนดให้มีการเก็บภาชนะบรรจุภัณฑ์ในบรรจุภัณฑ์ที่ไม่อาจจะบ่งได้ว่าทำมาจากวัสดุประเภทใด บรรจุภัณฑ์ที่ประกอบด้วยวัสดุหลายชิ้นเหล่านี้จะต้องมีการระบุว่าจะละชิ้นส่วนทำมาจากวัสดุชนิดใดเพื่อความสะดวกในการคัดแยก เช่น ถ้วยบะหมี่กึ่งสำเร็จรูปจะประกอบไปด้วย ฝาถ้วยทำจากกระดาษ พลาสติกห่อหุ้มด้านนอก ตัวถ้วยทำจากพลาสติก ถูกรองทำจากพลาสติก ซ้อนซ้อนทำจากพลาสติก ส่วนบรรจุภัณฑ์ที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้หรือแยกจากกันได้แต่โดยส่วนใหญ่จะทิ้งรวมกัน เช่น กล่องนมกระดาษ ซึ่งอาจมีฝาปิดที่เป็นพลาสติกก็อาจกำหนดให้ระบุชนิดของวัสดุบนบรรจุภัณฑ์หลักคือบนกล่องนมนั่นเอง

4.1.2 ปัญหาการกำหนดผู้มีหน้าที่เสียภาษีและความรับผิดชอบในอันจะต้องเสียภาษี

ผู้เขียนเห็นว่าประเทศไทยควรจัดเก็บภาษีตั้งแต่ต้นทางของสินค้ากล่าวคือตั้งแต่สินค้าออกจากโรงงาน ซึ่งก็ต้องนำหลักการขยายความรับผิดชอบของผู้ผลิต หรือ อีพีอาร์ (EPR; Extended Producer responsibility) เป็นหลักการที่เหมาะสมมากที่สุดที่จะนำมาใช้กับการเก็บภาษีสรรพสามิตในประเทศไทย และการเก็บภาษี ณ จุดกำเนิดซากก็ไม่เหมาะสมกับประเทศไทย เพราะผู้บริโภคในประเทศเรา ยังไม่มีระเบียบวินัยมากพอที่จะยอมจ่ายเงินเพื่อเป็นการรักษา

สิ่งแวดล้อม หากมีการจัดเก็บค่าธรรมเนียม ณ จุดกำเนิดซากจะต้องเกิดการลักลอบทิ้งซากสินค้าอย่างผิดกฎหมายแน่นอน แต่ทั้งนี้ผู้รับภาระภาษีก็คือ ผู้บริโภคเนื่องจากผู้ผลิตก็จะทำการรวมภาษีสรรพสามิตที่ตนต้องจ่ายเพิ่มขึ้นไปในราคาสินค้าทำให้ราคาสินค้าสูงขึ้นนั่นเอง ดังนั้นผู้มีหน้าที่เสียภาษีสรรพสามิตบรรจุก๊าซ จะเป็นไปพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พุทธศักราช 2527 ดังนี้

ผู้มีหน้าที่ต้องชำระภาษีสรรพสามิตบรรจุก๊าซ คือ

ผู้ผลิตบรรจุก๊าซ สำหรับสินค้าที่เป็นบรรจุก๊าซต่างๆ ซึ่งก็คือ ผู้ประกอบอุตสาหกรรมตามความหมายในมาตรา 4 ของพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พุทธศักราช 2527

ผู้นำเข้าบรรจุก๊าซ คือ ผู้ที่เป็นผู้สำแดงบรรจุก๊าซนั้นๆ ขณะนำเข้าตามกฎหมายศุลกากร โดยมีหน้าที่ต้องเสียภาษีในกรณีที่สินค้าที่นำเข้ามีบรรจุก๊าซห่อหุ้มมาด้วย

ส่วนในกรณีที่ไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าบรรจุก๊าซนั้นๆ มีปัญหาว่าจะดำเนินการอย่างไรเพื่อให้การจัดเก็บภาษีสรรพสามิตบรรจุก๊าซดังกล่าวได้ โดยไม่ให้เกิดช่องว่างทางกฎหมายในการเก็บภาษีสรรพสามิตกรณีดังกล่าว ผู้ที่มีหน้าที่ต้องเสียภาษีสรรพสามิตบรรจุก๊าซคือ ผู้จัดจำหน่ายบรรจุก๊าซนั้นๆ แต่เนื่องจากไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายภาษีสรรพสามิตกำหนดให้ผู้จัดจำหน่ายเป็นผู้เสียภาษี ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการแก้ไขพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พุทธศักราช 2527 ตามมาตรา 7⁷ ซึ่งต้องมีการกำหนดให้ผู้จัดจำหน่ายเป็นผู้อื่นตามมาตรา 7 ซึ่งตามพระราชบัญญัตินี้กำหนดให้เป็นผู้มีหน้าที่เสียภาษี

4.1.3 ปัญหาการกำหนดความรับผิดในอันจะต้องเสียภาษีสรรพสามิตบรรจุก๊าซ

4.1.3.1 ผู้ผลิตบรรจุก๊าซจะต้องมีความรับผิดในอันจะต้องเสียภาษีสรรพสามิตบรรจุก๊าซเมื่อนำบรรจุก๊าซออกจากโรงอุตสาหกรรม ตามมาตรา 10(1)⁸ ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 3 กรณี ดังนี้

⁷ มาตรา 7 ให้ผู้ประกอบอุตสาหกรรม ผู้ประกอบกิจการสถานบริการ ผู้นำเข้าซึ่งสินค้า หรือผู้อื่นที่ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดให้เป็นผู้มีหน้าที่เสียภาษี มีหน้าที่เสียภาษีตามมูลค่าหรือปริมาณของสินค้าหรือบริการนั้น ตามอัตราที่ระบุไว้ในกฎหมายว่าด้วยพิกัดภาษีสรรพสามิตที่ใช้อยู่ในเวลาที่ความรับผิดในอันที่จะต้องเสียภาษีเกิดขึ้น

⁸ พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พุทธศักราช 2527 มาตรา 10

1) ความรับผิดในอันจะต้องเสียภาษีบรรจุกฎณ์เมื่อนำบรรจุกฎณ์ออกจากโรงอุตสาหกรรม กล่าวคือ เมื่อผู้ผลิตบรรจุกฎณ์นำบรรจุกฎณ์ออกไปจากสถานที่ผลิตบรรจุกฎณ์ หรือบริเวณของสถานที่ผลิตบรรจุกฎณ์ซึ่งจะมีความรับผิดในอันจะต้องเสียภาษีเกิดขึ้น

2) ความรับผิดในอันจะต้องเสียภาษีบรรจุกฎณ์เมื่อนำบรรจุกฎณ์ออกจากคลังสินค้าทัณฑ์บน ซึ่งก็เหมือนกับกรณีการนำสินค้าออกจากโรงอุตสาหกรรม เว้นแต่ถ้าเป็นการนำสินค้าออกจากคลังสินค้าทัณฑ์บนกลับคืนไปเก็บไว้ในโรงอุตสาหกรรมหรือกลับไปเก็บไว้ในคลังสินค้าทัณฑ์บนอีกแห่งหนึ่ง ดังนี้ความรับผิดในอันเสียจะต้องเสียภาษีสรรพสามิตบรรจุกฎณ์จะยังไม่เกิดขึ้น

3) ความรับผิดในอันจะต้องเสียภาษีบรรจุกฎณ์เกิดขึ้นพร้อมกับความรับผิดในการเสียภาษีมูลค่าเพิ่มตามหมวด 4 ลักษณะ 2 แห่งประมวลรัษฎากร กล่าวคือความรับผิดในการเสียภาษีมูลค่าเพิ่มสำหรับการขายสินค้าโดยทั่วไปจะเกิดขึ้นทั้งหมดเมื่อส่งมอบสินค้า แต่ถ้าได้รับชำระราคาสินค้า หรือได้ออกใบกำกับภาษีเกิดขึ้นก่อนการส่งมอบสินค้า ก็ให้ถือว่าความรับผิดเกิดขึ้นเมื่อมีการกระทำนั้น

4.1.3.2 ผู้นำเข้าบรรจุกฎณ์จากต่างประเทศ ความรับผิดเกิดขึ้นในเวลาความรับผิดในอันจะต้องเสียภาษีศุลกากรสำหรับของที่นำเข้าตามพระราชบัญญัติศุลกากร พุทธศักราช 2469

4.1.4 ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดฐานภาษีและอัตราภาษีที่เหมาะสมสำหรับการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตบรรจุกฎณ์

ฐานภาษีสรรพสามิตบรรจุกฎณ์

ตามพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พุทธศักราช 2527 ได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการเสียภาษีสำหรับสินค้าไว้ 2 กรณี คือการเสียภาษีตามปริมาณ (Ad Rem) และการเสียภาษีตามมูลค่า (Ad Valorem)

ฐานภาษีที่เหมาะสมที่จะนำมาใช้สำหรับเก็บภาษีสรรพสามิตบรรจุกฎณ์นั้น ผู้เขียนมีความเห็นว่าควรจัดเก็บภาษีตามปริมาณ (Ad Rem) คือ เก็บภาษีตามน้ำหนักสุทธิของบรรจุกฎณ์นั้นๆ แยกตามประเภทบรรจุกฎณ์ ซึ่งจะเห็นได้ว่าการเสียภาษีสรรพสามิตบรรจุกฎณ์นั้นจะไม่ใช่เป็นการเสียภาษีซ้ำซ้อนกับสินค้าอื่นที่กฎหมายกำหนดให้เสียภาษีสรรพสามิตตาม

ปริมาณเนื่องจากกฎหมายกำหนดให้การคำนวณน้ำหนักสุทธิจากน้ำหนักสินค้าโดยไม่ได้ให้นำน้ำหนักของบรรจุภัณฑ์มารวมด้วย

การเก็บภาษีตามน้ำหนักสุทธิของบรรจุภัณฑ์จึงไม่จำเป็นต้องหาราคาขาย ณ โรงงานอุตสาหกรรมซึ่งเป็นการลดขั้นตอนและความยุ่งยากในการกำหนดฐานภาษีสำหรับการจัดเก็บภาษีบรรจุภัณฑ์ได้มาก เนื่องจากราคาขายบรรจุภัณฑ์ ณ โรงงานอุตสาหกรรมอาจแตกต่างกันออกไปหลายแบบหลายประเภทมาก เช่น พลาสติกประเภท ABS ประเภท HDPE ประเภท PET ประเภท PVC ประเภท HIPS ฯลฯ ซึ่งราคาก็จะแตกต่างกันไปตามราคาของเม็ดพลาสติก⁹ หากจะกำหนดฐานภาษีบรรจุภัณฑ์จากราคาสินค้า ณ โรงงานอุตสาหกรรมจะทำให้ต้องมีการหาแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขให้ราคาบรรจุภัณฑ์แต่ละชนิดมีความเหมาะสมสำหรับการจัดเก็บภาษีซึ่งจะต้องมีการกำหนดราคาออกมาเป็นจำนวนแน่นอน และจะต้องมีความเป็นธรรมต่อระบบการจัดเก็บภาษีบรรจุภัณฑ์ ผู้เขียนจึงเห็นว่าราคาขาย ณ โรงงานอุตสาหกรรมไม่เหมาะสมกับการนำมาใช้เป็นตัวกำหนดการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตบรรจุภัณฑ์

อัตราภาษีบรรจุภัณฑ์

การกำหนดอัตราภาษีสำหรับบรรจุภัณฑ์นั้นจำเป็นต้องกำหนดในอัตราที่เหมาะสมไม่น้อยเกินไปจนไม่สามารถนำเงินภาษีดังกล่าวมาจัดการขยะที่เกิดขึ้นได้เนื่องจากการนำบรรจุภัณฑ์ดังกล่าวกลับไปใช้ประโยชน์จะต้องเสียค่าใช้จ่ายซึ่งเป็นค่าบริหารจัดการขยะ ค่าคัดแยกหรือเก็บภาษีสรรพสามิตมากเกินไปจนเกิดการต่อต้านจากสังคม

จากรายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการการพัฒนาระบบการจัดการขยะบรรจุภัณฑ์ และวัสดุเหลือใช้ในเชิงธุรกิจ พุทธศักราช 2545 ศึกษาวิจัยโดย สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย เสนอต่อกรมควบคุมมลพิษนั้น ได้เสนอกรอบในการกำหนดอัตราภาษีบรรจุภัณฑ์นั้นต้องพิจารณาจาก

1) ค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการตามประเภทของขยะบรรจุภัณฑ์ โดยแบ่งค่าจัดการเป็น 3 หมวด ได้แก่ ค่าขนส่ง ค่าเก็บรวบรวม ค่ากำจัด

⁹ สถาบันพลาสติก, “บรรจุภัณฑ์พลาสติกกับทิศทางในอุตสาหกรรมอาหาร,” วารสาร Plastics Foresight 03-01 (สิงหาคม-กันยายน 2555), หน้า 21

2) ความสามารถในการใช้ประโยชน์ของบรรจุภัณฑ์และความยากง่ายในการกำจัด ซึ่งแบ่งประเภทของขยะบรรจุภัณฑ์ออกเป็น 6 ประเภท คือ (1) บรรจุภัณฑ์ที่ผลิตจากวัสดุรีไซเคิล (2) บรรจุภัณฑ์ที่สามารถใช้ซ้ำได้ (3) บรรจุภัณฑ์ที่สามารถรีไซเคิลได้และมีมูลค่าสูง (4) บรรจุภัณฑ์ที่สามารถรีไซเคิลได้แต่มีมูลค่าต่ำ (5) บรรจุภัณฑ์ที่ไม่สามารถรีไซเคิลได้ และ (6) บรรจุภัณฑ์ที่เป็นอันตราย

ทางเลือกในการคิดค่าภาษีสิ่งแวดล้อมที่รายงานดังกล่าวเสนอ มี 3 ทางเลือกคือ

ทางเลือกที่ 1: คิดภาษีเฉพาะค่าใช้จ่ายโดยตรง

คิดค่าภาษีตามค่าใช้จ่ายโดยตรงที่เกิดขึ้น โดยรัฐออกค่าใช้จ่ายในส่วนค่าบริหารจัดการซึ่งคิดเป็นร้อยละ 50 ของค่าใช้จ่ายโดยตรง หรือร้อยละ 33.3 ของค่าใช้จ่ายทั้งหมด

ทางเลือกที่ 2: คิดภาษีที่สะท้อนค่าจัดการจริง (ค่าใช้จ่ายโดยตรงและค่าบริหารจัดการ)

เป็นค่าใช้จ่ายที่แท้จริงในการจัดการขยะบรรจุภัณฑ์ ซึ่งหมายความรวมถึงค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการทั้ง (1) ค่าตอบแทนเจ้าหน้าที่ส่วนกลางที่ต้องดำเนินการติดต่อประสานงานและทำงานประจำ (2) ค่าเช่าสำนักงานและอุปกรณ์สำนักงาน (3) ค่าใช้จ่ายในการติดต่อสื่อสาร (4) ค่าเดินทาง และ (5) อื่นๆ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 50 ของค่าใช้จ่ายโดยตรง หรือร้อยละ 33.3 ของค่าใช้จ่ายทั้งหมด

ทางเลือกที่ 3: คิดภาษีโดยใช้ค่าบริหารจัดการเป็นแรงจูงใจที่สะท้อนถึงประเภทการใช้ประโยชน์

เป็นระบบที่มุ่งเน้นให้การใช้มาตรการทางเศรษฐศาสตร์สามารถสร้างแรงจูงใจให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดการและป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นจากขยะบรรจุภัณฑ์ จากรายงานฉบับดังกล่าวจึงมีการใช้ส่วนต่างของค่าใช้จ่ายจริงกับค่าใช้จ่ายตรงในการสร้างแรงจูงใจให้บุคคลที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดการ ซึ่งได้กำหนดค่าภาษีที่ควรเรียกเก็บจากผู้ผลิตตามประเภทการใช้ประโยชน์ของขยะบรรจุภัณฑ์

ทั้งนี้รายงานฉบับดังกล่าวยังได้เสนอแนวทางการในการคิดภาษีบรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสมเป็นแบบการใช้ค่าบริหารจัดการเป็นแรงจูงใจที่สะท้อนถึงประเภทการใช้

ประโยชน์ เนื่องจากเป็นระบบที่มุ่งเน้นให้การใช้มาตรการทางเศรษฐศาสตร์มาใช้สร้างแรงจูงใจให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดการและป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นจากขยะบรรจุภัณฑ์ จึงต้องเสนอให้มีการใช้ส่วนต่างของค่าใช้จ่ายในการสร้างแรงจูงใจให้บุคคลที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดการ ซึ่งได้กำหนดค่าภาษีที่ควรเรียกเก็บจากผู้ผลิตตามประเภทการใช้ประโยชน์ของขยะบรรจุภัณฑ์ ดังนี้

ตารางที่ 4-1 หลักการคำนวณอัตราภาษีการจัดการขยะบรรจุภัณฑ์

หน่วย: ร้อยละ

บรรจุภัณฑ์ และ วัสดุเหลือใช้	ค่าขนส่ง		ค่าเก็บรวบรวม				ค่ากำจัด	
	ค่าใช้จ่าย โดยตรง	ค่า บริหาร จัดการ	ค่าใช้จ่าย โดยตรง	ค่าบริการจัดการที่ผู้ ศึกษาเสนอให้มีการ เรียกเก็บ			ค่าใช้จ่าย โดย ตรง	ค่า บริหาร จัดการที่ ผู้ศึกษา เสนอให้ มีการ เรียกเก็บ
				1 เดือน	1-12 เดือน	>1ปี		
ค่าใช้จ่ายขั้น พื้นฐาน	100	0	100	0	0	0	100	0
อัตราภาษี								
ขยะที่ทำจาก วัสดุรีไซเคิล	100	50	100	20	10	5	100	10
ขยะที่สามารถ ใช้ซ้ำได้	100	50	100	20	10	5	100	10
ขยะที่รีไซเคิล ได้และมีมูลค่า สูง	100	50	100	30	20	10	100	25

บรรจุกฎเกณฑ์ และ วัสดุเหลือใช้	ค่าขนส่ง		ค่าเก็บรวบรวม				ค่ากำจัด	
	ค่าใช้จ่าย โดยตรง	ค่า บริหาร จัดการ	ค่าใช้จ่าย โดยตรง	ค่าบริหารจัดการที่ผู้ ศึกษาเสนอให้มีการ เรียกเก็บ			ค่าใช้จ่าย โดย ตรง	ค่า บริหาร จัดการที่ ผู้ศึกษา เสนอให้ มีการ เรียกเก็บ
				1 เดือน	1-12 เดือน	>1ปี		
ขยะที่รีไซเคิล ได้แต่มีมูลค่า ต่ำ	100	50	100	40	30	20	100	50
ขยะที่ไม่ สามารถรี ไซเคิลได้	100	50	100	60	40	30	100	70
ขยะอันตราย	100	50	100	100	100	100	100	100

หมายเหตุ: ผู้ศึกษาเสนอให้ค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการเป็นมาตรการในการสร้าง
แรงจูงใจให้มีการใช้ประโยชน์ขยะบรรจุกฎเกณฑ์

ที่มา: รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการพัฒนาระบบการจัดการขยะบรรจุกฎเกณฑ์และ
วัสดุเหลือใช้ในเชิงธุรกิจ พุทธศักราช 2545

ส่วนอัตราภาษีซึ่งใช้ค่าบริหารจัดการเป็นแรงจูงใจนั้น รายงานดังกล่าวก็เสนอกำหนดระดับอัตราภาษีแตกต่างกันตามประเภทวัสดุดังนี้

**ตารางที่ 4-2 ภาษีการจัดการขยะบรรจุภัณฑ์ซึ่งใช้ค่าบริหารจัดการเป็นแรงจูงใจ
จำแนกตามประเภทวัสดุและการใช้ประโยชน์**

หน่วย: บาทต่อตัน

บรรจุภัณฑ์	อัตราภาษีที่ คณะผู้ศึกษาเสนอ
กระดาษ	1,305-2,095
แก้ว	771-1,198
พลาสติก	6,231-9,835
โลหะ	2,622-4,119
อลูมิเนียม	3,245-5,181

ที่มา: รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการพัฒนาระบบการจัดการขยะบรรจุภัณฑ์และวัสดุเหลือใช้ในเชิงธุรกิจ พุทธศักราช 2545

ดังนั้นโดยสรุปแล้วการจัดเก็บภาษีบรรจุภัณฑ์นั้นอัตราภาษีก็ควรจัดเก็บตามที่รายงานกำหนดมาโดยแยกเป็นชนิดของบรรจุภัณฑ์

ส่วนอัตราภาษีที่เหมาะสมสำหรับการจัดเก็บจะต้องให้เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการซากบรรจุภัณฑ์ที่เกิดขึ้น โดยที่อัตราภาษีก็ต้องสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม

4.1.5 ปัญหาการควบคุมการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตบรรจุภัณฑ์

กรมสรรพสามิตมีหน้าที่หลักที่จะต้องรับผิดชอบตั้งแต่การลงทะเบียนผู้ผลิต ซึ่งจะเริ่มต้นจากการรับลงทะเบียนผู้ผลิต ดำเนินการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตเพื่อเป็นหลักประกันในการกำจัดซากผลิตภัณฑ์ของผู้ผลิตและผู้นำเข้า การเก็บรวบรวมข้อมูลที่สำคัญทั้งหมดโดยหน้าที่สำคัญหลักๆควรมีดังนี้

1) กรมสรรพสามิตต้องให้ความช่วยเหลือผู้ผลิตในการให้คำแนะนำเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ต่างๆและต้องให้ข้อมูลกับผู้บริหารเกี่ยวกับการรายงานข้อมูลของผู้ผลิตและการดำเนินการต่างๆ

เกี่ยวกับการจัดการซากผลิตภัณฑ์เพื่อเป็นข้อมูลให้ผู้บริโภคได้เลือกซื้อ สินค้าที่ใช้บรรจุภัณฑ์จากผู้ผลิตและผู้นำเข้าผลิตภัณฑ์ที่ใช้บรรจุภัณฑ์ แบบรับผิดชอบต่อสังคมและใส่ใจสิ่งแวดล้อม

- 2) รับรายงานจากหน่วยงานจัดการขยะของรัฐบาล
- 3) ลงทะเบียนผู้ผลิตคู่กับอุปกรณ์ของผู้ผลิต โดยใส่ข้อมูลชนิดและหมายเลขทะเบียน
- 4) เป็นผู้กำหนดชนิดของสินค้าที่ต้องทำการจัดเก็บภาษีสรรพสามิต พร้อมกำหนดแบบฟอร์มเพื่อใช้สำหรับการรายงาน
- 5) กำกับดูแลการนำซากผลิตภัณฑ์จากผู้บริโภคคืนกลับไปยังผู้ผลิตและกำกับดูแลการจัดการซากผลิตภัณฑ์

ทั้งนี้กรมสรรพสามิตอาจมีการกำหนดหน้าที่ของผู้ผลิต ผู้นำเข้า บรรจุภัณฑ์ ดังนี้

หน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ผลิต

1) ผู้ผลิต ในประเทศไทยจะต้องมีการจดทะเบียนสรรพสามิตตามมาตรา 25¹⁰ ของพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พุทธศักราช 2527 โดยทางกรมสรรพสามิตต้องให้ผู้ผลิตเสียภาษีสรรพสามิตเพื่อเป็นการรับประกันว่าสามารถทำการกำจัดซากบรรจุภัณฑ์ที่วางจำหน่ายในตลาดได้ โดยต้องกำหนดให้ผู้ผลิตที่นำสินค้าของตนออกวางขายในท้องตลาดมีหน้าที่ต้องจัดการนำซากผลิตภัณฑ์ของตนเองกลับคืนจากผู้บริโภค

2. ผู้ผลิตมีความรับผิดชอบในการจัดเตรียมสถานที่เพื่อให้ผู้บริโภคทิ้งซากบรรจุภัณฑ์โดยไม่คิดค่าใช้จ่าย ซึ่งผู้ผลิตอาจจะกำหนดให้ร้านค้าปลีกเป็นสถานที่รับคืนซากผลิตภัณฑ์ก็ได้ โดยอาจอนุญาตให้ผู้ค้าปลีกสามารถนำซากผลิตภัณฑ์ที่ยังใช้ได้กลับมาขายใหม่ ส่วนซากผลิตภัณฑ์

¹⁰ มาตรา 25 บัญญัติว่า “การจดทะเบียนสรรพสามิต

(1) ในกรณีมีการประกอบอุตสาหกรรมหรือประกอบกิจการสถานบริการอยู่ก่อนกฎหมายว่าด้วยพิกัดอัตราภาษีสรรพสามิตใช้บังคับแก่สินค้าหรือบริการนั้น ให้ผู้ประกอบอุตสาหกรรมหรือผู้ประกอบการสถานบริการยื่นคำขอจดทะเบียนสรรพสามิตตามแบบที่อธิบดีกำหนดภายในสามสิบวันนับแต่วันที่กฎหมายว่าด้วยพิกัดอัตราภาษีสรรพสามิตใช้บังคับแก่สินค้านั้น

(2) ในกรณีเริ่มประกอบอุตสาหกรรมหรือเริ่มประกอบกิจการสถานบริการ เมื่อมีกฎหมายว่าด้วยพิกัดอัตราภาษีสรรพสามิตใช้บังคับแก่สินค้าหรือบริการนั้นแล้ว ให้ผู้ประกอบอุตสาหกรรมหรือผู้ประกอบการสถานบริการยื่นคำขอจดทะเบียนสรรพสามิตตามแบบที่อธิบดีกำหนดภายในสามสิบวันก่อนวันเริ่มผลิตสินค้าหรือเริ่มบริการ

ในกรณีที่ผู้ประกอบอุตสาหกรรมหรือผู้ประกอบการสถานบริการมีโรงอุตสาหกรรมหรือสถานบริการหลายแห่ง ให้แยกยื่นคำขอเป็นรายโรงอุตสาหกรรมหรือสถานบริการ”

ที่ไม่สามารถนำมาใช้ซ้ำได้แล้วผู้ค้าปลีกก็ต้องจัดส่งให้ผู้ผลิตไปทำการรีไซเคิลยังหน่วยงานรีไซเคิลของรัฐบาล หน่วยงานรีไซเคิลของเอกชนหรือของผู้ผลิตเองที่ได้ผ่านการตรวจมาตรฐานจากกรมควบคุมมลพิษแล้ว

3. ผู้ผลิตอาจทำการรวมตัวกันเพื่อทำการจัดตั้งหน่วยงานเพื่อกำกับดูแลการบริหารจัดการ และดำเนินการรีไซเคิลซากผลิตภัณฑ์ของตนเองเพื่อความสะดวกในการเก็บรวบรวมซากผลิตภัณฑ์ การบริหารจัดการเพื่อนำไปสู่กระบวนการรีไซเคิลที่ได้มาตรฐาน สามารถดำเนินแก้ไขปัญหาล้างขวดล้อย้อมได้ตรงตามวัตถุประสงค์ทางการแก้ไขปัญหาคำสั่งจัดการกับซากผลิตภัณฑ์ เนื่องจากผู้ผลิตสินค้ายอมรับว่าสินค้าที่ตนเองผลิตและนำเข้าสู่ท้องตลาดนั้นมีส่วนประกอบใดบ้างที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ นำกลับมารีไซเคิลได้ โดยการกำจัดทำอย่างไรจึงจะถูกวิธีและก่อให้เกิดอันตรายน้อยที่สุด โดยหน่วยงานที่ผู้ผลิตได้รวมตัวเพื่อจัดตั้งขึ้นมานั้นควรมีหน้าที่ดังนี้

(1) จะต้องแจ้งปริมาณทั้งหมดของบรรจุภัณฑ์ที่วางจำหน่ายในท้องตลาดก่อนปีปฏิทิน โดยผู้ผลิตจะต้องแยกประเภท ขยะบรรจุภัณฑ์ อาจแยกตามประเภทและตราสินค้าของผู้ผลิตแต่ละราย ซึ่งต้องข้อมูลต่อกรมสรรพสามิต เพื่อกำหนดเก็บภาษีสรรพสามิตและเพื่อการควบคุมการนำซากผลิตภัณฑ์ออกจากท้องตลาดอย่างเป็นระบบ

(2) กลุ่มผู้ผลิตจะต้องจัดตั้งจุดเก็บรวบรวมภายในพื้นที่ของตนเพื่อที่ผู้บริโภคชั้นสุดท้ายจะนำซากบรรจุภัณฑ์ กลับคืนมาสู่ผู้ผลิต ต้องดำเนินการประสานงานในการเก็บรวบรวม โดยผู้ผลิตจะต้องแยกประเภทขยะบรรจุภัณฑ์ อาจแยกตามประเภทและตราสินค้าของผู้ผลิตแต่ละรายเพื่อความสะดวกสำหรับการเก็บรวบรวมและนำส่งคืนแก่ผู้ผลิตแต่ละรายเพื่อนำไปสู่กระบวนการรีไซเคิล หรือการกำจัดอย่างถูกต้องตามมาตรฐานต่อไป

(3) กลุ่มผู้ผลิตสามารถกำจัดขยะบรรจุภัณฑ์ ได้ด้วยตัวเองหรือจะส่งต่อให้หน่วยงานกำจัดซากผลิตภัณฑ์ที่ได้มาตรฐานเป็นผู้ดำเนินการแทนก็ได้แต่ต้องแจ้งให้กรมสรรพสามิตทราบล่วงหน้า

(4) กลุ่มผู้ผลิตควรให้มุ่งพัฒนาการออกแบบผลิตภัณฑ์ของตนเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมากที่สุด

(5) กลุ่มผู้ผลิตจะต้องส่งรายงานประจำปีของผู้ผลิตทั้งหมดที่ได้ลงทะเบียนไว้ไปให้กับกรมสรรพสามิต โดยจะต้องรายงานตัวเลขสำหรับปีปฏิทินที่ผ่านมาปีที่กรมสรรพสามิต โดยจะต้องมีเนื้อหาที่สำคัญคือ

(5.1) ปริมาณแต่ละประเภทของบรรจุภัณฑ์ ที่เกิดขึ้นในตลาดทั้งหมดของผู้ผลิต

(5.2) ปริมาณแต่ละประเภทของขยะบรรจุภัณฑ์ ของผู้ผลิตที่เก็บข้อมูล โดยข้อมูลโดยเจ้าหน้าที่กรมสรรพสามิต

(5.3) ปริมาณแต่ละประเภทของขยะบรรจุภัณฑ์ ของผู้ผลิตที่ถูกนำกลับมาใช้ซ้ำ

(5.4) ปริมาณแต่ละประเภทของขยะบรรจุภัณฑ์ของผู้ผลิตที่ถูกนำกลับมารีไซเคิล

(5.5) ปริมาณแต่ละประเภทของขยะบรรจุภัณฑ์ของผู้ผลิตที่ถูกกำจัด

(5.6) ปริมาณของขยะบรรจุภัณฑ์ และที่ถูกจัดเก็บและถูกส่งออก

ปริมาณที่กล่าวมาทั้งหมดนั้นหมายถึงปริมาณโดยให้ระบุเป็นจำนวน ถ้าระบุเป็นจำนวนไม่ได้ก็ให้ใช้การประมาณการ ทั้งนี้การรายงานดังกล่าวก็เป็นไปเพื่อประโยชน์ของผู้ผลิตเองในการขอลดหย่อนภาษีสรรพสามิตในผลิตภัณฑ์ของตนเองขณะนำสินค้าของตนเองออกจากโรงงานผลิตหรือขณะนำเข้าสินค้านั้นๆ

จากภาระหน้าที่หลักของกรมสรรพสามิต และหน้าที่ที่เพิ่มขึ้นนี้อาจส่งผลให้เกิดปัญหาในการดำเนินการของกรมสรรพสามิตเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษี เช่นการเตรียมความพร้อมด้านบุคลากรสำหรับการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้เหมาะสม สอดคล้องกับนโยบาย ยุทธศาสตร์ แผนงาน โครงการ และลักษณะงานที่เพิ่มขึ้น ให้หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดเก็บรายได้เตรียมความพร้อม ทางด้านอุปกรณ์สำนักงานของหน่วยงานภายในกรมสรรพสามิต ตลอดจนประสานงานกับสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ต่างๆ ดังนั้นผู้เขียนเห็นว่าควรใช้ระบบการจัดการที่ทันสมัย และตอบสนองต่อการดำเนินการ หน้าที่ และภาระกิจของกรมสรรพสามิตที่เพิ่มขึ้นเพื่อให้กรมสรรพสามิตสามารถดำเนินการเพื่อตอบสนองนโยบายการจัดเก็บภาษีของรัฐบาลได้

4.1.6 ปัญหาเกี่ยวกับการจัดสรรรายได้จากการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตสำหรับการจัดการซากบรรจุภัณฑ์

ผู้เขียนเห็นว่า การจัดสรรรายได้เพื่อใช้สำหรับการจัดการซากบรรจุภัณฑ์ ที่เหมาะสมนั้น ควรจัดตั้งกองทุนสำหรับการจัดการซากบรรจุภัณฑ์ ถึงแม้ว่าจะมีข้อสังเกตของคณะกรรมการวิสามัญกรณีกระทรวงการคลังได้เสนอร่างพระราชบัญญัติกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ พุทธศักราช 2544 โดยได้ให้ข้อสังเกตว่าวิธีการจัดตั้งกองทุนนั้นจะขัดต่อวิถีทางการคลัง กล่าวคือ การจัดเก็บภาษีนี้นั้นโดยปกติแล้วจะต้องนำส่งเป็นรายได้แผ่นดินและการใช้จ่ายโดยผ่านกระบวนการจัดสรรตามวิธีการงบประมาณ แต่ในส่วนของกองทุนที่ผู้เขียนเห็นว่าควรจัดตั้งขึ้นนี้

เป็นการนำรายได้จากการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตมาใช้แก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการจัดการซากผลิตภัณฑ์ที่ได้จัดเก็บภาษีมาโดยตรง ซึ่งจะต่างกับกรณีกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ที่นำรายได้จากการจัดเก็บภาษีจากสุราและยาสูบ มาส่งเข้าเป็นรายได้ของกองทุน เพื่อนำมาใช้จ่ายในการรณรงค์ให้ประชาชนเกิดพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพที่ดี ไม่ใช่วัตถุประสงค์โดยตรงในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตสุราและยาสูบ ซึ่งเป็นภาษีบาป (Sin tax)

โดยในส่วนของกองทุนสำหรับการจัดการซากบรรจุภัณฑ์นั้นควรเริ่มต้นจากการดำเนินการร่างพระราชบัญญัติกองทุนการจัดการซากบรรจุภัณฑ์ พุทธศักราช... ขึ้นมา เป็นหน่วยงานของรัฐที่มีส่วนราชการ หรือรัฐวิสาหกิจ โดยมีคณะกรรมการบริหารกองทุนที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของนายกรัฐมนตรีนับเป็นผู้บริหารจัดการเงินภาษีสรรพสามิตให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกองทุน

วัตถุประสงค์ของกองทุน

ให้กองทุนเป็นนิติบุคคลมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. ส่งเสริมให้เกิดการจัดการซากบรรจุภัณฑ์ อย่างเป็นระบบมากขึ้น โดยจะมีมาตรการสร้างแรงจูงใจแก่ผู้ประกอบการเพื่อเป็นแรงผลักดันให้เกิดความร่วมมือในการเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
2. นำเงินที่จัดเก็บได้จากภาษีสรรพสามิตบรรจุภัณฑ์ มาใช้บริหารจัดการการจัดการซากผลิตภัณฑ์อย่างเป็นระบบตั้งแต่การรวบรวม การจัดเก็บ การขนส่ง การบำบัดกำจัดเศษซากที่เหลือ
3. ส่งเสริมให้ผู้ผลิตและผู้บริโภคตระหนักถึงหน้าที่ของตนเองเกี่ยวกับการบริหารจัดการผลิตภัณฑ์ กระบวนการกำจัดขยะ การนำซากผลิตภัณฑ์กลับมาใช้ใหม่ ซึ่งหน้าที่ดังกล่าวไม่ใช่หน้าที่ของรัฐบาลและหน่วยงานส่วนท้องถิ่น แต่เป็นผู้ผลิตและผู้บริโภคจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบ
4. สร้างแรงจูงใจให้ผู้ผลิตและผู้บริโภคลดการใช้ผลิตภัณฑ์ เนื่องจากหากมีการเก็บภาษีแล้วต้นทุนสินค้าจะมีราคาสูงขึ้นเนื่องจากผู้ผลิตจะต้องผลักภาระภาษีมายังผู้บริโภค เมื่อสินค้ามีราคาแพงขึ้นซึ่งอาจส่งผลให้ผู้บริโภคปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภค โดยอาจลดการบริโภคสินค้าฟุ่มเฟือยและบริโภคสินค้าเท่าที่จำเป็นเท่านั้น

รายได้หลักของกองทุน และการจัดเก็บค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บภาษีของกรมสรรพสามิตและกรมศุลกากร

รายได้หลักของกองทุนมาจากภาษีสรรพสามิตบรรจุมัณท์ ซึ่งมีกรมสรรพสามิต และกรมศุลกากรเป็นผู้จัดเก็บภาษีสรรพสามิตและนำเงินภาษีสรรพสามิตส่งให้กับกองทุนนี้โดยวิธีการคิดมี 2 แนวทางดังนี้

แนวทางที่ 1 คือ เมื่อจัดเก็บภาษีสรรพสามิตในอัตราที่กำหนดตามชนิดและประเภทของบรรจุมัณท์ ให้กองทุนมีอำนาจจัดเก็บเงินบำรุงกองทุนจากผู้มีหน้าที่เสียภาษีสรรพสามิตบรรจุมัณท์ เพิ่มขึ้นไปจากอัตราที่จัดเก็บอยู่แล้ว เช่น กรณีของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ที่มีอำนาจจัดเก็บเงินบำรุงกองทุนจากผู้มีหน้าที่เสียภาษีตามกฎหมายว่าด้วยสุราและกฎหมายว่าด้วยยาสูบ ในอัตราร้อยละสองของภาษีที่เก็บจากสุราและยาสูบตามกฎหมายว่าด้วยสุราและกฎหมายว่าด้วยยาสูบ¹¹ โดยกรมสรรพสามิตและกรมศุลกากรเป็นผู้ดำเนินการเรียกเก็บเงินบำรุงกองทุน ซึ่งหมายความว่า เป็นการเก็บเพิ่มจากอัตราภาษีที่ผู้ผลิตจะต้องจ่ายและนำเงินส่วนเพิ่มนั้นมาเป็นรายได้ของกองทุน

แนวทางที่ 2 คือ เงินภาษีสรรพสามิตที่เก็บตามอัตราที่กำหนดในพิกัดอัตราภาษีสรรพสามิตตามชนิดและประเภทของบรรจุมัณท์ ครอบคลุมภาษีที่ต้องจ่ายให้เป็นรายได้ของกองทุนแล้ว โดยจะไม่มีกรเก็บเพิ่มจากอัตราภาษีที่กำหนดไว้ในพิกัดอัตราภาษีสรรพสามิตอีก

ผู้เขียนเห็นว่ากรเก็บภาษีของกองทุนควรเป็นไปในแนวทางที่ 2 เนื่องจากการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตบรรจุมัณท์ ควรกำหนดอัตราที่ครอบคลุมค่าใช้จ่ายทั้งหมดของกองทุนไปด้วย ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ของการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตอยู่แล้ว ไม่ควรผลักภาระภาษีให้ผู้ผลิตและผู้บริโภคอีก

อัตราภาษีที่ผู้เขียนเสนอให้จัดเก็บ เมื่อเก็บได้เงินภาษีดังกล่าวมาแล้ว ผู้เขียนเห็นว่าควรนำส่งเข้าเป็นรายได้ของกองทุนทั้งหมด โดยหักค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บค่าธรรมเนียมให้กับหน่วยงานที่ทำหน้าที่จัดเก็บ ซึ่งก็คือ กรมสรรพสามิต และกรมศุลกากร

จากรายงานหลักของกรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในโครงการศึกษาหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข และอัตราการจัดเก็บค่าธรรมเนียมการจัดการซาก

¹¹ พระราชบัญญัติกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ พุทธศักราช 2544 มาตรา 11

ผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับอัตราค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตของกรมสรรพสามิตและกรมศุลกากร ดังนี้

กรมสรรพสามิต: จากการหารือกับเจ้าหน้าที่สำนักแผนภาษี เมื่อวันที่ 4 สิงหาคม 2552 ได้รับทราบข้อมูลว่า โดยทั่วไป ทางหน่วยงานจะยึดตามระเบียบหรือข้อกำหนดที่กระทรวงการคลังหรือหน่วยงานอื่นกำหนดในการจัดเก็บอัตราค่าธรรมเนียม (ค่าบริหารจัดการ) ของหน่วยงานที่จัดเก็บรายได้ ภาษี ค่าธรรมเนียมให้กับหน่วยงานอื่น อยู่ที่ร้อยละ 1.5 – ร้อยละ 3 ของอัตราภาษี ค่าธรรมเนียมที่จัดเก็บดังกล่าว ดังจะเห็นได้จากกฎกระทรวง ฉบับที่ 5 (พุทธศักราช 2541) ออกตามความในพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พุทธศักราช 2540 กฎกระทรวงของกระทรวงมหาดไทย กำหนดให้ส่วนราชการหรือราชการส่วนท้องถิ่นซึ่งได้รับมอบจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดเพื่อเรียกเก็บภาษีอากร ค่าธรรมเนียม ค่าใบอนุญาต ค่าตอบแทน หรือรายได้อื่น

กรมศุลกากร: จากการหารือกับเจ้าหน้าที่ส่วนบริหารการคลัง สำนักบริหารกลาง กรมศุลกากร เมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 2552 ทราบว่า การกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมที่เป็นค่าบริหารจัดการ (administration cost) ขึ้นอยู่กับขนาดของกองทุนเป็นสำคัญว่าจะเพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในการปรับระบบการจัดเก็บอากรของกรมศุลกากรหรือไม่ โดยทั่วไป กระทรวงการคลังจะหารือร่วมกับกรมสรรพสามิตและกรมศุลกากรในรายละเอียดและอัตราที่จะเป็นค่าใช้จ่ายของหน่วยงานผู้จัดเก็บโดยจะมีการออกระเบียบหรือประกาศกระทรวงการคลังออกมา

ตัวอย่างจากองค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย (TBPS) อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 13 วรรคท้ายแห่งพระราชบัญญัติองค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย พุทธศักราช 2551 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังกำหนดอัตราค่าใช้จ่ายในการเรียกเก็บเงินบำรุงองค์การให้แก่องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทยไว้ ข้อ 1 กำหนดไว้ว่า “ในการนำส่งเงินบำรุงองค์การ ให้กรมสรรพสามิตและกรมศุลกากรหักค่าใช้จ่ายไว้ในอัตราร้อยละหนึ่งจุดห้าของเงินบำรุงองค์การที่เก็บได้¹²

ส่วนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) กรมสรรพสามิตและกรมศุลกากรทำหน้าที่จัดเก็บภาษีให้โดยไม่ได้คิดค่าใช้จ่ายแต่อย่างใด

¹² พระราชบัญญัติองค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพแห่งประเทศไทย พุทธศักราช 2551, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 125 ตอนพิเศษ 48 ง (มีนาคม 2551), ข้อ 1

สรุปได้ว่าการกำหนดค่าใช้จ่ายให้หน่วยงานที่จัดเก็บภาษีก็ต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมของหน่วยงานที่ทำการจัดเก็บภาษีว่าต้องมีค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บภาษีเท่าไร ขนาดขององค์กรที่หน่วยงานจัดเก็บภาษีให้ และขึ้นอยู่กับข้อตกลงระหว่างหน่วยงานด้วย

กองทุนสำหรับการจัดการซากบรรจุกัญท์ เป็นกองทุนขนาดใหญ่ มีผู้ผลิต และผู้นำเข้าที่มีหน้าที่ต้องเสียภาษีจำนวนมาก จึงควรให้กรมสรรพสามิตและกรมศุลกากรหักค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บภาษี โดยในระยะเริ่มแรกอาจให้จัดเก็บค่าใช้จ่ายเก็บร้อยละ 3 ของอัตราภาษีสรรพสามิตที่จัดเก็บในแต่ละผลิตภัณฑ์ ซึ่งอัตราดังกล่าวเป็นอัตราสูงสุดตามกฎหมายกระทรวง ฉบับที่ 5 (พุทธศักราช 2541) ออกตามความในพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พุทธศักราช 2540 กฎกระทรวงของกระทรวงมหาดไทย กำหนดให้ส่วนราชการหรือราชการส่วนท้องถิ่นซึ่งได้รับมอบจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดเพื่อเรียกเก็บภาษีอากร ค่าธรรมเนียม ค่าใบอนุญาต ค่าตอบแทน หรือรายได้อื่นใดตามความในมาตรา 60 มาตรา 64 มาตรา 66 และมาตรา 69 หักค่าใช้จ่ายไว้ในอัตรา ดังต่อไปนี้ ...เมื่อพ้นกำหนด (วันที่ 13 พฤศจิกายน 2541) ให้หักไว้ในอัตราร้อยละสามของภาษีอากร ค่าธรรมเนียม ค่าใบอนุญาต ค่าตอบแทนหรือรายได้อื่นที่เก็บเพิ่มขึ้นหรือมอบให้เก็บ

ส่วนเงินภาษีที่หักค่าใช้จ่ายแล้วก็นำส่งเข้าสู่กองทุนเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการซากผลิตภัณฑ์ทั้งหมด หากค่าใช้จ่ายไม่เพียงพอก็ควรออกกฎกระทรวงมาเพื่อเพิ่มอัตราค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บต่อไป

การจัดสรรรายได้ของกองทุนเพื่อใช้ในการจัดการซากผลิตภัณฑ์

ผู้เขียนเห็นว่าเมื่อมีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิต และนำรายได้ดังกล่าวเข้าสู่กองทุนมาทั้งหมดแล้ว ก็ควรแบ่งรายได้ดังกล่าวออกเป็น 2 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 ค่าใช้จ่ายสำหรับการจัดการขยะหรือซากผลิตภัณฑ์ในแต่ละประเภท โดยควรนำภาษีที่จัดเก็บได้ในผลิตภัณฑ์แต่ละประเภทมาใช้จ่ายเพื่อบริหารจัดการซากผลิตภัณฑ์ในประเภทนั้นๆ เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ในการเสียภาษีบรรจุกัญท์ ในแต่ละประเภทมีมุ่งประสงค์ให้กองทุนมีค่าใช้จ่ายในการจัดการซากผลิตภัณฑ์นั้นๆอย่างเป็นระบบ ซึ่งเริ่มจากกระบวนการเก็บรวบรวมซาก กระบวนการกำจัด การกู้คืน การรีไซเคิล และการนำกลับมาใช้ใหม่

การใช้จ่ายเงินภาษีตามประเภทของผลิตภัณฑ์ที่จัดเก็บได้ทำให้ทราบว่าอัตราภาษีผลิตภัณฑ์ชนิดใดควรจัดเก็บเพิ่ม และชนิดใดควรลดลง หรืออัตราภาษีที่กำหนดไว้เหมาะสมกับ

การจัดการซากผลิตภัณฑ์หรือไม่ เพราะกองทุนสามารถประเมินได้ว่าผลิตภัณฑ์ใดมีค่าใช้จ่ายในการจัดการสูง หรือผลิตภัณฑ์ใดสามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ หรือมีมูลค่าซากสูง

ส่วนที่ 2 เงินได้ที่จัดสรรไว้สำหรับการสนับสนุนการดำเนินงานของกองทุน เช่น ค่าใช้จ่ายในการรณรงค์การจัดการขยะอย่างถูกวิธี หรือการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนลดการบริโภคสินค้าฟุ่มเฟือย ค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการกองทุน

หน้าที่และความรับผิดชอบของหน่วยงานการจัดการขยะบรรจุภัณฑ์ เครื่องใช้ไฟฟ้า และสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ของรัฐบาล

กองทุนจะต้องมีการตั้งหน่วยงานการจัดการขยะบรรจุภัณฑ์ โดยร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งได้แก่ องค์กรการบริหารส่วนจังหวัด(อบจ.) เทศบาล กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เพื่อจัดตั้งหน่วยงานจัดการขยะทั้งในส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่โดยตรงในการกำจัดขยะมูลฝอยอยู่แล้วตามมาตรา 19 ของพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พุทธศักราช 2535 ขยะมูลฝอยนั้นหมายถึง เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร เศษสินค้า ถุงพลาสติก ภาชนะที่ใส่อาหาร ถ้ำมูลสัตว์ หรือซากสัตว์ รวมตลอดถึงสิ่งอื่นใดที่เก็บกวาดจากถนน ตลาด ที่เลี้ยงสัตว์หรือที่อื่น

ดังนั้นจะมีการกำหนดเพิ่มหน้าที่ของราชการส่วนท้องถิ่นขึ้นโดยใช้งบประมาณจากกองทุนในการดำเนินการตั้งแต่การรับซากผลิตภัณฑ์จากผู้ผลิต หรือผู้นำเข้า ซึ่งผู้ผลิต และผู้นำเข้าที่ไม่ต้องการจัดการซากผลิตภัณฑ์ของตนเองก็ส่งให้หน่วยงานจัดการขยะเป็นผู้ดำเนินการต่อไป หน่วยงานจัดการขยะจะดูแลรับผิดชอบจัดการขยะในประเภทที่ได้เสียให้ภาชีกรรมสรรพสามิตแล้ว โดยดำเนินการคัดแยกขยะ และจัดการซากผลิตภัณฑ์ เพื่อกำหนดกลับมาใช้ซ้ำ การกู้คืนบรรจุภัณฑ์ การรีไซเคิล และการกำจัดซาก

กระบวนการในการดำเนินการนั้นก็ให้อยู่ภายใต้การควบคุมหน่วยงานจัดการขยะส่วนกลาง อาจกำหนดรูปแบบในการบริการจัดการขยะในท้องถิ่นต่างให้เป็นไปในแนวทางเดียวกันเพื่อให้การดำเนินการของหน่วยงานเป็นไปอย่างถูกต้องตามหลักการและมาตรฐานของการจัดการขยะบรรจุภัณฑ์

4.1.7 ปัญหาในประเด็นการกีดกันทางการค้าในการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมภายในประเทศ

การเพิ่มการจำกัดเก็บภาษีสรรพสามิตบรรจุภัณฑ์ เป็นการเพิ่มต้นทุนของราคาสินค้าให้กับผู้ผลิตสินค้า ซึ่งผู้ผลิตสินค้าที่นำสินค้าของตนส่งออกไปขายยังต่างประเทศ การที่ต้นทุนการ

ผลิตสูงขึ้นก็ทำให้ผู้ผลิตและผู้ส่งออกสินค้าเสียเปรียบในการแข่งขันทางการค้าในต่างประเทศ ดังนั้นจึงควรมีมาตรการส่งเสริมการส่งออกให้กับผู้ผลิตสินค้า เช่น ผู้ผลิตที่ไม่ได้นำสินค้าของตน ออกวางขายในประเทศแต่มีการส่งสินค้าออกไปขายยังต่างประเทศ ให้สามารถขอคืนภาษี สรรพสามิตบรรจุกัญท์ ที่เสียไปทั้งหมดคืนจากรวมสรรพสามิตได้ ซึ่งกรณีดังกล่าวนี้อาจถูกมอง ว่าเป็นการตั้งกำแพงภาษีและกีดกันทางการค้าซึ่งขัดต่อหลักเกณฑ์ด้านการค้าระหว่างประเทศ ขององค์การการค้าโลก (WTO)

ประเด็นเรื่องความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างประเทศ และสิ่งแวดล้อม ได้รับความ สนใจและบรรจุในการเจรจาทางการค้าระหว่างประเทศ แม้ว่าจะมีข้อโต้แย้งจากนักการค้า เสรีที่มองว่ามาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมเป็นเพียงเครื่องมือกีดกันทางการค้าก็ตาม

ผู้เขียนมีความเห็นว่าการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตบรรจุกัญท์ แม้จะมีผลกระทบต่อ มาตรการทางการค้า แต่ก็ได้ดำเนินการภายใต้กรอบของ GATT ซึ่งตามมาตรา XX ได้บัญญัติของ ยกเว้นสำหรับการใช้มาตรการทางสิ่งแวดล้อม จากหลักการทั่วไปของ GATT โดยอาจจะเข้า ข้อยกเว้นที่มาตรา XX¹³ กำหนดไว้ คือ “ความจำเป็นในการปกป้องคุ้มครองชีวิต หรืออนามัย ของ มนุษย์ สัตว์ และพืช” ซึ่งเป็นบทบัญญัติในมาตรา XX (b) และมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ สงวนรักษา ทรัพยากรธรรมชาติ ที่สิ้นเปลืองหมดไป ไม่อาจจะทดแทนได้ ในระยะเวลาอันสั้น หาก มาตรการดังกล่าวได้นำมาปรับใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ต่อการจำกัดในการผลิต และบริโภค ภายในประเทศนั้นๆด้วย ตามมาตรา XX (g)

มาตรการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตบรรจุกัญท์ อยู่บนพื้นฐานของการบำรุงรักษา แก้วไข เยี่ยวยาสิ่งแวดล้อม และในหลายๆประเทศทั่วโลกก็มีการเก็บภาษีดังตัวอย่างที่ผู้เขียนได้กล่าวไว้

¹³ Article xx General Exceptions: Subject to the requirement that such measures are not applied in a manner which would constitute a means of arbitrary or unjustifiable discrimination between countries where the same conditions prevail, or a disguised restriction on international trade, nothing in this Agreement shall be construed to prevent the adoption or enforcement by any contracting party of measures (b) necessary to protect human, animal or plant life or health; . . . (g) relating to the conservation of exhaustible natural resources if such measures are made effective in conjunction with restrictions on domestic production or consumption;

แล้วในบทที่ 3 ซึ่งมาตรการที่ผู้เขียนได้เสนอขึ้นนั้นก็จะเป็นไปตามมาตรฐานสากลระหว่างประเทศ (International Standards) อันเป็นที่ยอมรับ และมาตรการดังกล่าวก็ไม่ได้ก่อให้เกิดอุปสรรคทางการค้าที่ไม่จำเป็น การเน้นที่วัตถุประสงค์ในเรื่องการให้สิทธิพิเศษด้านการค้าเสรีอาจกลายเป็นว่าการค้าเสรีต้องอยู่เหนือสิ่งอื่นใดหรืออยู่เหนือวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม จึงน่าจะพิจารณาในหลักเกณฑ์ที่มีความยืดหยุ่นมากกว่า หรือตามทฤษฎีมาตราส่วนที่เหมาะสม (ทฤษฎีเหมาะสม) “Proportionality Test” ซึ่งเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่รักษาดุลยภาพระหว่างผลประโยชน์ทางการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อป้องกันความเสียหายที่จะเกิดจากการค้า การลงทุนระหว่างประเทศกับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่ได้จากการค้าระหว่างประเทศ¹⁴

ผู้เขียนเห็นว่ารัฐบาลไทยสามารถแก้ไขปรับปรุงกฎหมายภาษีสรรพสามิตเพื่อปกป้องสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยได้โดยไม่ถือว่าเป็นมาตรการกีดกันทางการค้าตามเหตุผลที่ผู้เขียนกล่าวมาข้างต้น

4.2 ปัญหาความไม่เหมาะสมเกี่ยวกับการนำภาษีสรรพสามิตมาใช้ในการจัดเก็บภาษีเครื่องใช้ไฟฟ้า และสินค้าอิเล็กทรอนิกส์

ผลจากการศึกษานั้น ผู้เขียนเห็นว่าเครื่องใช้ไฟฟ้าและสินค้าอิเล็กทรอนิกส์นั้นไม่ควรนำภาษีสรรพสามิตมาใช้ในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการจัดการขยะเครื่องใช้ไฟฟ้าและสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ เนื่องจาก

4.2.1 วัตถุประสงค์ของภาษีสรรพสามิตไม่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายในการจัดการขยะเครื่องใช้ไฟฟ้าและขยะสินค้าอิเล็กทรอนิกส์

วัตถุประสงค์ของการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตประการสำคัญคือ การจัดเก็บภาษีจากสินค้าฟุ่มเฟือยเพื่อกระตุ้นให้ประชาชนลดการบริโภคสินค้า แต่เครื่องใช้ไฟฟ้าและสินค้าอิเล็กทรอนิกส์นั้น แม้จะมีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตก็ไม่อาจปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้บริโภคได้ เนื่องจากผู้บริโภคยังคงเลือกซื้อสินค้าภายใต้อิทธิพลของกระแสสังคม เทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป เน้นเลือกซื้อสินค้าที่มีรูปแบบการทำงาน รูปลักษณะ ขนาด และให้คุณภาพสูงกว่า

¹⁴ ลาวัญย์ ทัศนศิลป์กุล, “หลักการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ภายใต้ GATT/WTO กับ การเปิดการค้าเสรี”, วารสารกฎหมาย สุขุขทัยธรรมาธิราช ฉบับที่ 1 (มิถุนายน 2549): หน้า 53.

ทดแทนของเดิมที่เคยใช้งานอยู่ โดยไม่สนใจเรื่องราคาของสินค้าที่เพิ่มสูงขึ้น ปัญหาที่เกิดขึ้นจึงเป็นเรื่องการจัดการขยะเครื่องใช้ไฟฟ้าและขยะสินค้าอิเล็กทรอนิกส์เหล่านี้

ตามที่ได้ศึกษาการจัดเก็บภาษีเครื่องใช้ไฟฟ้าและสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ในต่างประเทศนั้น จะเน้นไปที่เป็นการจัดเก็บเงินเพื่อเป็นหลักประกันว่าผู้ผลิตจะเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดการขยะเครื่องใช้ไฟฟ้าและสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ออกจากท้องตลาดโดยมีแนวความคิดที่ว่าผู้ผลิตเป็นผู้ออกแบบสินค้า ผู้ผลิตและผู้จำหน่ายผลิตภัณฑ์ ซึ่งมีเทคโนโลยีที่ก้าวล้ำหน้าอยู่แล้ว ย่อมรู้มาตรการและขั้นตอนการกำจัดขยะเหล่านี้เป็นอย่างดี หรือตามที่ได้ศึกษามาแล้วในบทที่ 3 เกี่ยวกับมลรัฐแคลิฟอร์เนีย ประเทศสหรัฐอเมริกาได้เริ่มใช้ค่าธรรมเนียมการรีไซเคิลขยะอิเล็กทรอนิกส์กับโทรทัศน์และมอนิเตอร์ใหม่ทุกรุ่นที่จำหน่ายไป เพื่อให้ครอบคลุมต้นทุนการรีไซเคิลด้วย สำหรับอัตราค่าธรรมเนียมนั้นขึ้นอยู่กับขนาดของจอมอนิเตอร์นั่นเอง ซึ่งก็จะเน้นไปในเรื่องการจัดการขยะเช่นกัน

ดังนั้นระบบการจัดการขยะเครื่องใช้ไฟฟ้าและขยะสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทยจึงถือเป็นเรื่องสำคัญมากกว่าการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตเพื่อจุดมุ่งหมายในการลดพฤติกรรมกาซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้า และสินค้าอิเล็กทรอนิกส์

4.2.2 ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรม

ในปัจจุบันปฏิเสธไม่ได้ว่าเครื่องใช้ไฟฟ้าและสินค้าอิเล็กทรอนิกส์เป็นปัจจัยในการผลิตสินค้าและบริการ ถ้าหากนำภาษีสรรพสามิตมาจัดเก็บภาษีเครื่องใช้ไฟฟ้าและสินค้าอิเล็กทรอนิกส์โดยการใช้ค่านิยามของเครื่องใช้ไฟฟ้าตามภาษีสรรพสามิต และทำการกำหนดให้ต้องเสียภาษีสรรพสามิตตามพระราชบัญญัติพิกัดอัตราภาษีสรรพสามิต พ.ศ.2527 ในตอนที่ 3 เครื่องใช้ไฟฟ้า ซึ่งได้กำหนดค่านิยามของเครื่องใช้ไฟฟ้า หมายความว่า ผลิตภัณฑ์ซึ่งใช้พลังงานไฟฟ้า และให้รวมถึงสิ่งประกอบกับไฟฟ้า หรือเกี่ยวกับไฟฟ้าด้วย จะเห็นได้ว่าเป็นนิยามที่กว้างมาก ดังนั้นหากเราได้กำหนดชนิดของเครื่องใช้ไฟฟ้าและสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ที่จะจัดเก็บภาษีสรรพสามิตเพิ่มเติม โดยไม่ได้แก้ไขค่านิยามของสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้านั้นก็จะจัดเก็บภาษีสรรพสามิตครอบคลุมเครื่องใช้ไฟฟ้าเกือบทุกชนิด โดยให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ประกาศในราชกิจจานุเบกษากำหนดให้สินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้าและสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ที่จะจัดเก็บ

ภาษีสรรพสามิตเพิ่มเติม เป็นเครื่องไฟฟ้าต่อไปจากเครื่องไฟฟ้าที่มีอยู่แล้วในปัจจุบันซึ่งมีเพียง 2 ประเภทคือ เครื่องปรับอากาศตามพิกัดย่อยประเภทที่ 03.01 และประเภทที่ 03.02 โคมไฟฟ้า และโคมระย้า โดยให้เป็นประเภทที่ 03.90 นั้น อาจทำให้ฐานภาษีกว้างเกินไป การใช้ภาษีฐานกว้างมากเกินไปนี้ จะทำให้ภาษีซ้ำซ้อนกันอยู่ในระบบ ซึ่งในทางปฏิบัตินั้นผู้ประกอบการมีความจำเป็นต้องใช้เครื่องใช้ไฟฟ้า และสินค้าอิเล็กทรอนิกส์เพื่อเป็นปัจจัยในการผลิตสินค้าและบริการ หากมีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตเครื่องใช้ไฟฟ้าและสินค้าอิเล็กทรอนิกส์รวมไปในต้นทุนการผลิต และผู้ประกอบการนั้นต้องแบกรับภาระภาษีที่ซ้ำซ้อน กล่าวคือผู้ประกอบการต้องเสียภาษีเงินได้และยังต้องเสียภาษีสรรพสามิตในสินค้าที่เป็นปัจจัยการผลิตของตนเองอีก จึงก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมต่อผู้ประกอบการ ซึ่งในท้ายที่สุดผู้ประกอบการก็ต้องผลักภาระภาษีนั้นมาที่ผู้บริโภค

4.2.3 ความไม่สอดคล้องกับหลักการทางสิ่งแวดล้อมที่เรียกว่า “ผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย” (polluter pays principle หรือ PPP)

หลักการทางสิ่งแวดล้อมนี้คือกรณีที่ผู้ก่อปัญหา (มลพิษ) เป็นผู้รับผิดชอบภาษีสิ่งแวดล้อม ผู้เขียนมีความเห็นว่ากรณีการที่ผู้บริโภคซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าและสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ไปใช้นั้นไม่ถือว่าเป็นผู้ก่อมลพิษแต่เพียงฝ่ายเดียว หากนำภาษีสรรพสามิตซึ่งเป็นภาษีทางอ้อมมาใช้จัดเก็บภาษีเครื่องใช้ไฟฟ้าและสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ ผู้ประกอบอุตสาหกรรม ผู้ประกอบกิจการและผู้นำเข้าสินค้า ก็จะผลักภาระภาษีนี้ไปยังประชาชนโดยออกมาในลักษณะของราคาสินค้าที่สูงขึ้น เพราะได้บวกจำนวนเงินที่ต้องเสียภาษีสรรพสามิตไว้ด้วยแล้ว ก็กลายเป็นว่าผู้บริโภคเป็นผู้ก่อมลพิษและจะต้องรับผิดชอบต่อสินค้าที่ตนซื้อเข้ามาใช้งาน ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าผู้ผลิตเครื่องใช้ไฟฟ้าและสินค้าอิเล็กทรอนิกส์มาขายเป็นผู้ก่อมลพิษเช่นเดียวกัน จึงต้องมีความรับผิดชอบในการผลิตสินค้าของตนเอง รวมทั้งต้องรับผิดชอบต่อในการจัดการกับขยะที่ตนเองนำเข้าสู่ตลาดด้วย จึงเป็นการไม่ถูกต้องหากนำภาษีสรรพสามิตมาแก้ไขปัญหามลพิษจากการจัดการขยะเครื่องใช้ไฟฟ้าและสินค้าอิเล็กทรอนิกส์

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1. บทสรุป

ขยะบรรจุภัณฑ์และขยะเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์มีปริมาณเพิ่มมากขึ้นทุกวัน จนกลายเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อสังคมไทยอันดับต้นๆ หากไม่มีการจัดการแก้ไขอย่างเร่งด่วนแล้วจะมีผลกระทบอย่างมากต่อประชาชนทั้งด้านสุขภาพอนามัย ระบบนิเวศน์ สภาพแวดล้อมจะเสื่อมโทรมลงอย่างรวดเร็ว

จากการศึกษาถึงแนวความคิด รูปแบบและวิธีการจัดเก็บภาษีเกี่ยวกับขยะบรรจุภัณฑ์ และขยะเครื่องใช้ไฟฟ้าและสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ในต่างประเทศ เมื่อมาพิจารณาประกอบกับสภาพสังคมและการจัดการขยะในประเทศไทยที่ยังไม่มีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ ไม่มีองค์กรทางกฎหมายรองรับ ซึ่งส่วนใหญ่ก็คือคนเก็บของเก่า เป็นผู้รวบรวมและคัดแยกขยะที่มีค่า มีราคา เพื่อนำมาขายให้แก่กลุ่มผู้ประกอบการรับซื้อของเก่า และนำส่งให้โรงงานเพื่อเข้าสู่กระบวนการรีไซเคิลต่อไป ดังนั้นการเก็บภาษีขยะบรรจุภัณฑ์และขยะอิเล็กทรอนิกส์ควรเก็บที่ต้นทางก็คือจัดเก็บจากผู้ผลิตและผู้นำเข้า และนำหลักการขยายความรับผิดชอบของผู้ผลิต หรือ อีพีอาร์ (EPR; Extended Producer responsibility) มาปรับใช้ในประเทศไทยเป็นการเหมาะสมมากที่สุด ซึ่งเมื่อผู้ผลิตต้องรับผิดชอบต่อซากผลิตภัณฑ์ที่ตนเองผลิตและนำออกสู่ท้องตลาดแล้ว ก็จะเป็นการผลักดันให้ผู้ผลิตทำการออกแบบผลิตภัณฑ์ของตนเองให้เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น ลดการใช้วัสดุที่เป็นอันตรายมาเป็นส่วนประกอบ ดังนั้นระบบการจัดการขยะบรรจุภัณฑ์และขยะอิเล็กทรอนิกส์ของประเทศไทยจะต้องวางระบบให้เป็นไปตามหลักการ อีพีอาร์มากที่สุด ทั้งนี้ผู้เขียนได้แยกพิจารณาระหว่างสินค้า 2 ประเภท ดังนี้

บรรจุภัณฑ์

ควรกำหนดให้มีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจากผู้ผลิต ผู้นำเข้า เพื่อให้เกิดความรับผิดชอบต่อส่วนกันระหว่าง ผู้ผลิต ผู้นำเข้า และผู้บริโภค เนื่องจาก

- 1) ผู้ผลิตต้องรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์ของตนเองโดยต้องมีหน้าที่นำซากผลิตภัณฑ์ของตนกลับคืนมาจากผู้บริโภค เพื่อนำกลับมาสู่กระบวนการรีไซเคิล การนำกลับมาใช้ซ้ำ การกำจัด โดยค่าใช้จ่ายของผู้ผลิตเอง

2) หน่วยงานของรัฐบาลมีหน้าที่ในการกำกับดูแลการดำเนินการ โดยผู้ผลิตและผู้นำเข้า เป็นผู้เสียภาษีสรรพสามิตเพื่อนำมาเป็นค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการของหน่วยงานรัฐบาล ซึ่งรัฐบาลจะต้องควบคุมผู้ผลิต และผู้นำเข้าไม่ให้หลีกเลี่ยงการรับผิดชอบต่อซากผลิตภัณฑ์ที่ตนเอง นำออกสู่ตลาด

กรมสรรพสามิตเป็นหน่วยงานที่มีความเหมาะสมที่สุดในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิต บรรจุกฎหมาย เพราะเป็นหน่วยงานที่มีประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษี และมีกฎหมายที่เอื้ออำนวยต่อการเพิ่มเติมชนิดและประเภทของสินค้าเพื่อการจัดเก็บภาษี แต่จะต้องทำการแก้ไขเพิ่มเติม กฎหมายภาษีสรรพสามิต ซึ่งมีประเด็นปัญหาที่ต้องพิจารณาคือ

1) การกำหนดชนิดและการให้คำนิยามของบรรจุกฎหมาย ทั้งนี้จะต้องกำหนดชนิดของ บรรจุกฎหมายที่เหมาะสมโดยผู้เขียนจะกำหนดชนิดของบรรจุกฎหมายที่ทำจากวัสดุ ทั้งหมด 6 ประเภท ดังนี้

1. แก้วและเซรามิก
2. พลาสติก
3. โลหะ
4. กระดาษและกระดาษแข็ง
5. โฟม
6. อื่นๆ

โดยชนิดของบรรจุกฎหมายที่ผู้เขียนเสนอให้มีการจัดเก็บภาษีนี้ ตามรายงานของกรม ควบคุมมลพิษ เป็นชนิดที่มีขยะที่ต้องจัดการมากที่สุด จึงสมควรทำการจัดเก็บภาษีในบรรจุกฎหมาย ที่ทำจากวัสดุที่ผู้เขียนนำเสนอมาดังกล่าว

2) การกำหนดผู้มีหน้าที่เสียภาษีและควมรับผิดชอบในอันจะต้องเสียภาษีหลักการขยาย ความรับผิดชอบของผู้ผลิต หรือ อีพีอาร์ (EPR; Extended Producer responsibility) เป็นหลักการ ที่เหมาะสมมากที่สุดที่จะนำมาใช้กับการเก็บภาษีสรรพสามิตบรรจุกฎหมายในประเทศไทย และ การเก็บภาษี ณ จุดกำเนิดซากก็ไม่เหมาะสมกับประเทศไทยเพราะผู้บริโภคในประเทศเรายังไม่มี

ระเบียบวินัยมากพอที่จะยอมจ่ายเงินเพื่อเป็นการรักษาสิ่งแวดล้อม ซึ่งผู้มีหน้าที่ต้องชำระภาษีสรรพสามิตบรรจุกัญธิ์ คือ

ผู้ผลิต ผู้นำเข้า ส่วนในกรณีที่ไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าบรรจุกัญธิ์นั้นๆ ผู้ที่มีหน้าที่ต้องเสียภาษีบรรจุกัญธิ์คือ ผู้จัดจำหน่ายบรรจุกัญธิ์นั้นๆ แต่เนื่องจากไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายภาษีสรรพสามิตกำหนดให้ผู้จัดจำหน่ายเป็นผู้เสียภาษี ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการแก้ไขพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พุทธศักราช 2527 ตามมาตรา 7¹ ซึ่งต้องมีการกำหนดให้ผู้จัดจำหน่ายเป็นผู้อื่นตามมาตรา 7 ซึ่งตามพระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดให้เป็นผู้มีหน้าที่เสียภาษี

3) การกำหนดฐานภาษีและอัตราภาษีที่เหมาะสมสำหรับให้มีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิต

ตามพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2527 ได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการเสียภาษีสำหรับสินค้าไว้ 2 กรณี คือการเสียภาษีตามปริมาณ (Ad Rem) และการเสียภาษีตามมูลค่า (Ad Valorem)

ฐานภาษีที่เหมาะสมที่จะนำมาใช้สำหรับเก็บภาษีสรรพสามิตบรรจุกัญธิ์นั้น ผู้เขียนมีความเห็นว่าควรจัดเก็บภาษีตามปริมาณ (Ad Rem) คือ เก็บภาษีตามน้ำหนักสุทธิของบรรจุกัญธิ์นั้นๆ แยกตามประเภทบรรจุกัญธิ์ ซึ่งจะเห็นได้ว่าการเสียภาษีสรรพสามิตบรรจุกัญธิ์นั้นจะไม่เป็นการเสียภาษีซ้ำซ้อนกับสินค้าอื่นที่กฎหมายกำหนดให้เสียภาษีสรรพสามิตตามปริมาณเนื่องจากกฎหมายกำหนดให้การคำนวณน้ำหนักสุทธิจากน้ำหนักสินค้าโดยไม่ได้ให้นำน้ำหนักของบรรจุกัญธิ์มารวมด้วยหากจะกำหนดฐานภาษีบรรจุกัญธิ์จากราคาสินค้า ณ โรงงานอุตสาหกรรมจะทำให้ต้องมีการหาแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขให้ราคาบรรจุกัญธิ์แต่ละชนิดมีความเหมาะสมสำหรับการจัดเก็บภาษีซึ่งจะต้องมีการกำหนดราคาออกมาเป็นจำนวนแน่นอน และจะต้องมีความเป็นธรรมต่อระบบการจัดเก็บภาษีบรรจุกัญธิ์

¹ มาตรา 7 ให้ผู้ประกอบการอุตสาหกรรม ผู้ประกอบกิจการสถานบริการ ผู้นำเข้าซึ่งสินค้า หรือผู้อื่นที่ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดให้เป็นผู้มีหน้าที่เสียภาษี มีหน้าที่เสียภาษีตามมูลค่าหรือปริมาณของสินค้าหรือบริการนั้น ตามอัตราที่ระบุไว้ในกฎหมายว่าด้วยพิกัดภาษีสรรพสามิตที่ใช้อยู่ในเวลาที่ความรับผิดชอบในอันที่จะต้องเสียภาษีเกิดขึ้น

การกำหนดอัตราภาษีสำหรับบรรจุก๊าซนั้นจำเป็นต้องกำหนดในอัตราที่เหมาะสมไม่น้อยเกินไปจนไม่สามารถนำเงินภาษีดังกล่าวมาจัดการขยะที่เกิดขึ้นได้ เนื่องจากการนำบรรจุก๊าซดังกล่าวกลับไปใช้ประโยชน์จะต้องเสียค่าใช้จ่ายซึ่งเป็นค่าบริหารจัดการขยะ ค่าคัดแยกหรือเก็บภาษีสรรพสามิตมากเกินไปจนเกิดการต่อต้านจากสังคม

ในส่วนอัตราภาษีบรรจุก๊าซที่เหมาะสมกับประเทศไทยนั้นเมื่อศึกษาและวิเคราะห์จากหลักเกณฑ์การคิดค่าธรรมเนียมทางเศรษฐศาสตร์แล้ว (Economic efficiency) ซึ่งหมายความว่า จะต้องกำหนดภาษีให้ครอบคลุมค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์และคำนึงถึงประโยชน์ หากนำทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ดังกล่าวมาใช้เป็นหลักเกณฑ์การกำหนดอัตราภาษีขยะอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศอาจทำได้ยากเนื่องจากอาจถูกคัดค้านจากประชาชนและผู้เกี่ยวข้องหลายๆฝ่ายในสังคมได้ ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่า วิธีคิดค่าธรรมเนียมที่เหมาะสมกับประเทศไทยจะต้องประกอบไปด้วย

- 1) ต้นทุนการบริหารงานของกรมสรรพสามิตและกรมศุลกากรในการจัดเก็บภาษี
- 2) ต้นทุนในการรีไซเคิลและการกำจัดซากอุปกรณ์ที่ได้มาตรฐาน
- 3) ต้นทุนในการจัดเก็บและการขนส่ง
- 4) ความสอดคล้องกับสภาพสังคมและคำนึงหลักความสามารถในการเสียภาษีของประชาชนตามลักษณะของภาษีอากรที่ดี

ทั้งนี้การเก็บและการแสดงค่าภาษีสรรพสามิตเครื่องใช้ไฟฟ้าก็ควรเก็บ ณ จุดขายและรวมไปในราคาสินค้าแล้ว แต่ควรให้มีการแสดงอัตราภาษีสรรพสามิตให้ชัดเจนว่าเครื่องใช้ไฟฟ้าง่ายๆเสียภาษีสรรพสามิตไปเป็นจำนวนเงินเท่าไรเพื่อเป็นการให้ข้อมูลแก่ผู้บริโภคตระหนักถึงค่าใช้จ่ายที่ต้องใช้ในการจัดการซากสินค้าที่ตนเองซื้อไปใช้

4) การควบคุมการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตบรรจุก๊าซ จากภาวะหน้าที่หลักของกรมสรรพสามิต และหน้าที่ที่เพิ่มขึ้นนี้อาจส่งผลให้เกิดปัญหาในการดำเนินการของกรมสรรพสามิตเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษี เช่นการเตรียมความพร้อมด้านบุคลากรสำหรับการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้เหมาะสม สอดคล้องกับนโยบาย ยุทธศาสตร์ แผนงาน โครงการ และลักษณะงานที่เพิ่มขึ้น ให้หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดเก็บรายได้เตรียมความพร้อม ทางด้านอุปกรณ์สำนักงานของหน่วยงานภายในกรมสรรพสามิต ตลอดจนประสานงานกับสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ต่างๆ ดังนั้นผู้เขียนเห็นว่าควรใช้ระบบการจัดการที่ทันสมัย และตอบสนองต่อการดำเนินการ หน้าที่

และภาระกิจของกรมสรรพสามิตที่เพิ่มขึ้นเพื่อให้กรมสรรพสามิตสามารถดำเนินการเพื่อตอบสนองนโยบายการจัดเก็บภาษีของรัฐบาลได้

5) วิเคราะห์เกี่ยวกับการจัดสรรรายได้จากการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตสำหรับการจัดการขยะบรรจุภัณฑ์ ผู้เขียนเห็นว่าการจัดสรรรายได้เพื่อใช้สำหรับการจัดการขยะบรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสมนั้นควรจัดตั้งกองทุนสำหรับการจัดการซากบรรจุภัณฑ์ ถึงแม้ว่าจะมีข้อสังเกตของคณะกรรมการวิสามัญกรณีกระทรวงการคลังได้เสนอร่างพระราชบัญญัติกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ พ.ศ. 2544 โดยได้ให้ข้อสังเกตว่าวิธีการจัดตั้งกองทุนนั้นจะขัดต่อวิถีทางการคลังกล่าวคือ การจัดเก็บภาษีนั้นโดยปกติแล้วจะต้องนำส่งเป็นรายได้แผ่นดินและการใช้จ่ายโดยผ่านกระบวนการจัดสรรตามวิธีการงบประมาณ แต่ในส่วนของกองทุนที่ผู้เขียนเห็นว่าควรจัดตั้งขึ้นนี้ เป็นการนำรายได้จากการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตมาใช้แก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการจัดการซากผลิตภัณฑ์ที่ได้จัดเก็บภาษีมาโดยตรง ซึ่งจะต่างกับกรณีกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ที่นำรายได้จากการจัดเก็บภาษีจากสุราและยาสูบ มาส่งเข้าเป็นรายได้ของกองทุนเพื่อนำมาใช้จ่ายในการรณรงค์ให้ประชาชนเกิดพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพที่ดี ไม่ใช่วัตถุประสงค์โดยตรงในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตสุราและยาสูบ ซึ่งเป็นภาษีบาป (Sin tax)

6) ประเด็นการกีดกันทางการค้าในการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมภายในประเทศ

การเพิ่มการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตบรรจุภัณฑ์ เป็นการเพิ่มต้นทุนของราคาสินค้าให้กับผู้ผลิตสินค้า ซึ่งผู้ผลิตสินค้าที่นำสินค้าของตนส่งออกไปขายยังต่างประเทศ การที่ต้นทุนการผลิตสูงขึ้นก็ทำให้ผู้ผลิตและผู้ส่งออกสินค้าเสียเปรียบในการแข่งขันทางการค้าในต่างประเทศ ดังนั้นจึงควรมีมาตรการส่งเสริมการส่งออกให้กับผู้ผลิตสินค้า เช่น ผู้ผลิตที่ไม่ได้นำสินค้าของตนออกวางขายในประเทศแต่มีการส่งสินค้าออกไปขายยังต่างประเทศ ให้สามารถขอคืนภาษีสรรพสามิตบรรจุภัณฑ์ ที่เสียไปทั้งหมดคืนจากกรมสรรพสามิตได้ ซึ่งกรณีดังกล่าวนี้อาจถูกมองว่าเป็นการตั้งกำแพงภาษีและกีดกันทางการค้าซึ่งขัดต่อหลักเกณฑ์ด้านการค้าระหว่างประเทศขององค์การการค้าโลก (WTO)

เครื่องใช้ไฟฟ้าและสินค้าอิเล็กทรอนิกส์

ผลจากการศึกษานี้ภาษีสรรพสามิตไม่เหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการจัดเก็บภาษีเครื่องใช้ไฟฟ้าและสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ เนื่องจากวัตถุประสงค์ของภาษีสรรพสามิตไม่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายในการจัดการขยะเครื่องใช้ไฟฟ้าและขยะสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ วัตถุประสงค์ของการ

จัดเก็บภาษีสรรพสามิตประการสำคัญคือ การจัดเก็บภาษีจากสินค้าฟุ่มเฟือยเพื่อกระตุ้นให้ประชาชนลดการบริโภคสินค้า แต่เครื่องใช้ไฟฟ้าและสินค้าอิเล็กทรอนิกส์นั้น แม้จะมีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตก็ไม่อาจปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้บริโภคได้ เนื่องจากผู้บริโภคยังคงเลือกซื้อสินค้าภายใต้อิทธิพลของกระแสสังคม เทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป เน้นเลือกซื้อสินค้าที่มีรูปแบบการทำงาน รูปลักษณ์ ขนาด และให้คุณภาพสูงกว่า ทดแทนของเดิมที่เคยใช้งานอยู่ โดยไม่สนใจเรื่องราคาของสินค้าที่เพิ่มสูงขึ้น

หากนำภาษีสรรพสามิตมาจัดเก็บภาษีเครื่องใช้ไฟฟ้าและสินค้าอิเล็กทรอนิกส์โดยการใช้ค่านิยมของเครื่องใช้ไฟฟ้าตามภาษีสรรพสามิต และทำการกำหนดให้ต้องเสียภาษีสรรพสามิตตามพระราชบัญญัติพิกัดอัตราภาษีสรรพสามิต พ.ศ.2527 ในตอนที่ 3 เครื่องไฟฟ้า อาจทำให้ฐานภาษีกว้างเกินไป การใช้ภาษีฐานกว้างมากเกินไป จะทำให้ภาษีซ้ำซ้อนกันอยู่ในระบบก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมกับผู้เสียภาษี อีกทั้งยังไม่สอดคล้องกับหลักการทางสิ่งแวดล้อมที่เรียกว่า “ผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย” (polluter pays principle หรือ PPP)

5.2 ข้อเสนอแนะ

5.2.1 ผู้เขียนเสนอให้มีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายภาษีสรรพสามิตในการกำหนดสินค้าที่จะจัดเก็บภาษีสรรพสามิตเพิ่มเติม

เมื่อได้พิจารณาความเหมาะสมให้มีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตโดยให้กำหนดชนิดของบรรจุภัณฑ์ เพิ่มเติมดังกล่าวในบทที่ 4 แล้ว ผู้เขียนขอเสนอแนะให้ต้องมีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายภาษีสรรพสามิตดังนี้

บรรจุภัณฑ์

เสนอให้ออกพระราชกฤษฎีกา เพื่อกำหนดสินค้าประเภทบรรจุภัณฑ์ที่จะเก็บภาษีสรรพสามิตเพิ่มเติมไว้ในประเภทที่ 08.09 ซึ่งพระราชบัญญัติพิกัดอัตราภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2527 ได้ให้อำนาจฝ่ายบริหาร คือ คณะรัฐมนตรีสามารถกำหนดสินค้าที่ต้องการให้มีการเก็บภาษีสรรพสามิตเพิ่มเติมได้ตามความจำเป็นและเหมาะสมโดยไม่จำเป็นต้องทำการแก้ไขพระราชบัญญัติพิกัดอัตราภาษีสรรพสามิต พ.ศ.2527

เมื่อมีนโยบายที่ต้องเพิ่มเติมสินค้าที่จะจัดเก็บภาษีสรรพสามิตก็จำเป็นต้องแก้ไขโดยการเพิ่มเติมนิยามศัพท์ ซึ่งควรมีการกำหนดค่านิยามเกี่ยวกับ บรรจุกัญท์ไว้ดังนี้

“บรรจุกัญท์” หมายความว่า ผลิตภัณฑ์ทุกชนิดที่ทำจากวัสดุใดๆที่นำมาใช้บรรจุ ห่อหุ้ม ป้องกัน ลำเลียง จัดส่ง และนำเสนอสินค้า โดยวัตถุประสงค์ในการผลิตบรรจุกัญท์จะผ่านกระบวนการผลิตจากผู้ผลิตและส่งต่อไปให้ผู้ซื้อหรือผู้บริโภคคนสุดท้าย โดยจุดมุ่งหมายของการใช้บรรจุกัญท์ไม่ว่าจะเป็นเพื่อรักษาคุณภาพ ซึ่งหมายถึงบรรจุกัญท์ชั้นนอก หรือให้ความสะดวกในการขนส่ง ซึ่งก็คือบรรจุกัญท์เพื่อการขนส่ง หรือบรรจุกัญท์ที่ผลิตมาเพื่อส่งเสริมการตลาด

5.2.2 ปัจจุบันทางกรมสรรพสามิตมีการใช้ระบบมาตรวัดและคอมพิวเตอร์สื่อสารทางไกล เพื่อช่วยในการบริหารจัดการจัดเก็บภาษีอยู่บ้างแล้วในบางผลิตภัณฑ์ ซึ่งผู้เขียนขอเสนอให้ใช้ระบบดังกล่าวมาเป็นตัวควบคุมการจัดเก็บภาษี ซึ่งระบบดังกล่าวทำหน้าที่รวบรวมข้อมูลจากการตรวจนับของแต่ละสายการผลิตจากเครื่องมือที่ติดตั้งอยู่ที่ โรงงานและทำการรวบรวมข้อมูลประมวลผล แสดงผลปริมาณบรรจุกัญท์ที่ผลิตได้ โดยกรมสรรพสามิตจะทำการควบคุมและตรวจสอบโรงงานผลิตในความรับผิดชอบของตนโดยการติดต่อสื่อสารข้อมูลทั้งหมดจะใช้การสื่อสารผ่านระบบสื่อสารทางไกลเป็นหลัก ข้อมูลจากเครื่องมือตรวจนับทั้งหมดจะถูกส่งไปยังคอมพิวเตอร์ ซึ่งติดตั้งอยู่ในโรงงานเพื่อจะถูกส่งไปยังระบบคอมพิวเตอร์ที่กรมสรรพสามิตผ่านเครือข่ายสื่อสารทางไกล เพื่อเก็บเป็นข้อมูลสำหรับการบริหารจัดการจัดเก็บภาษี

ข้อมูลจากโครงการติดตั้งมาตรวัดและระบบคอมพิวเตอร์สื่อสารทางไกลมาใช้ในการควบคุมการผลิตและการเสียภาษีเครื่องดื่ม ของกรมสรรพสามิตจะเห็นว่าสามารถนำมาปรับใช้กับการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตบรรจุกัญท์ เครื่องใช้ไฟฟ้าและสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ได้เนื่องจาก

- 1) ระบบดังกล่าวสามารถทำการแยกชนิดและขนาดของผลิตภัณฑ์ได้
- 2) สามารถตรวจแยกผลิตภัณฑ์ที่เป็นขวดแก้ว ขวดพลาสติกและกระป๋องได้
- 3) สามารถให้ข้อมูลได้ว่าเป็นผลิตภัณฑ์ชนิดใด
- 4) สามารถส่งข้อมูลของโรงงาน สายการผลิต จุดตรวจวัด ชนิดผลิตภัณฑ์ ภาพผลิตภัณฑ์และจำนวนที่นับได้ กลับไปยังระบบงานประยุกต์ สำหรับรับข้อมูลการตรวจนับจำนวนจากโรงงาน ที่ติดตั้งไว้แล้ว ณ กรมสรรพสามิต

การติดตั้งระบบมาตรวัดและระบบคอมพิวเตอร์สื่อสารทางไกลมาใช้ในการควบคุมการผลิตและการเสียภาษีสรรพสามิตบรรจุก๊าซ¹ นั้น อาศัยมาตรา 113² ของพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2527 ซึ่งได้เปิดช่องให้พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถติดตั้งเครื่องมือเพื่อประโยชน์ในการจัดเก็บและการเสียภาษีโดยผู้ประกอบการจะต้องยินยอมให้ดำเนินการติดตั้งเครื่องมือตรวจนับและดูแลรักษาเครื่องมือดังกล่าว โดยใช้ความระมัดระวังและฝีมือดังเช่นที่พึงปฏิบัติในการประกอบธุรกิจของตน

ส่วนมาตรา 115³ พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2527 ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวเป็นการให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ที่จะใช้ปริมาณสินค้าหรือปริมาณรายรับที่คำนวณได้จากเครื่องจักร เครื่องกล หรือ เครื่องมือที่ติดตั้งอยู่ในโรงอุตสาหกรรมหรือสถานบริการเป็นเกณฑ์ในการจัดเก็บภาษี⁴

²มาตรา 113 บัญญัติว่า “เพื่อประโยชน์ในการจัดเก็บและการเสียภาษี ให้ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมหรือผู้ประกอบการกิจการสถานบริการยอมให้พนักงานเจ้าหน้าที่ติดตั้งเครื่องจักร เครื่องกล หรือเครื่องมือใดๆ ในโรงอุตสาหกรรมหรือสถานบริการ

ให้ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมหรือผู้ประกอบการกิจการสถานบริการสงวนรักษาไว้ซึ่งเครื่องจักร เครื่องกล หรือเครื่องมือตามวรรคหนึ่ง รวมทั้งตราหรือสิ่งที่ติดอยู่กับเครื่องจักร เครื่องกล หรือเครื่องมือดังกล่าว ที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้จัดทำไว้ให้อยู่ในสภาพเรียบร้อยตลอดเวลาโดยใช้ความระมัดระวังและฝีมือดังเช่นที่พึงปฏิบัติในการประกอบธุรกิจของตน

ในกรณีนี้ที่เครื่องจักร เครื่องกล หรือเครื่องมือตามวรรคหนึ่ง ตรา หรือสิ่งที่ติดอยู่กับเครื่องจักร เครื่องกล หรือเครื่องมือดังกล่าว ที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้จัดทำไว้สูญหาย บุปสลาย หรือชำรุด ให้ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมหรือผู้ประกอบการกิจการสถานบริการแจ้งให้เจ้าพนักงานสรรพสามิตแห่งท้องที่ที่โรงอุตสาหกรรมหรือสถานบริการนั้นตั้งอยู่ทราบโดยมิชักช้า ทั้งนี้ โดยให้แจ้งถึงสาเหตุของการสูญหาย บุปสลาย หรือชำรุดด้วยและหากการสูญหาย บุปสลาย หรือชำรุดได้เกิดขึ้นเพราะผู้ประกอบการอุตสาหกรรมหรือผู้ประกอบการกิจการสถานบริการมิได้ใช้ความระมัดระวังและฝีมือดังเช่นที่พึงปฏิบัติในการประกอบธุรกิจของตนแล้ว อธิบดีมีอำนาจกำหนดให้ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมหรือผู้ประกอบการกิจการสถานบริการต้องรับผิดชอบใช้ในความสูญหาย บุปสลาย หรือชำรุดดังกล่าว ในกรณีนี้ให้อธิบดีเรียกเรื่องและดำเนินการเพื่อให้ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมหรือผู้ประกอบการกิจการสถานบริการ ชดใช้ให้แก่ทางราชการตามระเบียบที่กรมสรรพสามิตกำหนด”

³ มาตรา 115 บัญญัติว่า “ในกรณีที่มีการติดตั้งเครื่องจักร เครื่องกล หรือเครื่องมือใด ๆ ในโรงอุตสาหกรรม หรือสถานบริการตามมาตรา 113 พนักงานเจ้าหน้าที่จะใช้ปริมาณสินค้าหรือปริมาณรายรับที่คำนวณได้จากเครื่องจักร เครื่องกลหรือเครื่องมือดังกล่าวเป็นเกณฑ์ในการจัดเก็บภาษีก็ได้

⁴ ประภาศ คงเอียด , คำอธิบายกฎหมายภาษีสรรพสามิต (กรุงเทพฯ; สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2542). หน้า 302.

ในระยะแรกอาจให้ใช้ระบบดังกล่าวควบคู่ไปกับหลักฐานทางบัญชีอื่นๆก่อน หากระบบดังกล่าวใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้วจึงนำระบบมาตรวัดและระบบคอมพิวเตอร์สื่อสารทางไกลมาใช้เป็นเกณฑ์ในการจัดเก็บภาษีโดยตรงเพียงอย่างเดียว

5.2.3 มาตรการในการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีนั้น เกี่ยวกับเรื่องการเยียวยาสิ่งแวดล้อมก็ควรมุ่งเน้นให้มีการลดการใช้บรรจุภัณฑ์ที่ทำลายสิ่งแวดล้อมโดยผู้เขียนเสนอให้มีมาตรการต่างๆดังนี้

การยกเว้นภาษีสรรพสามิตบรรจุภัณฑ์

การยกเว้นภาษีสรรพสามิตบรรจุภัณฑ์แบบเต็มจำนวน ในกรณีดังนี้

1) บรรจุภัณฑ์ที่ใช้เพื่อวัตถุประสงค์ทางการแพทย์ และการสาธารณสุข ทั้งนี้เนื่องจากบรรจุภัณฑ์ดังกล่าวหากมีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตไปด้วยก็จะเป็นการเพื่อต้นทุนของสินค้า ดังนั้นการยกเว้นการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตดังกล่าวจึงเป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์ในการช่วยเหลือประชาชนในประเทศให้เข้าถึงระบบการรักษาพยาบาลและการสาธารณสุขอย่างทั่วถึง

2) บรรจุภัณฑ์ที่ใช้เฉพาะบรรจุสิ่งของที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งยวด

การลดหย่อนภาษีสรรพสามิตบรรจุภัณฑ์

1) กรณีบรรจุภัณฑ์นั้นๆทำจากวัสดุรีไซเคิลทั้งหมดและยังสามารถนำกลับมาใช้ซ้ำได้อีก ให้ได้รับการลดหย่อนภาษีสรรพสามิตบรรจุภัณฑ์นั้นๆไม่น้อยกว่าร้อยละ 90

2) กรณีบรรจุภัณฑ์นั้นๆสามารถนำกลับมาใช้ได้ให้ได้รับการลดหย่อนภาษีสรรพสามิตบรรจุภัณฑ์นั้นๆไม่น้อยกว่าร้อยละ 80

3) กรณีบรรจุภัณฑ์นั้นๆสามารถรีไซเคิลได้และมีมูลค่าสูง ให้ได้รับการลดหย่อนภาษีสรรพสามิตบรรจุภัณฑ์นั้นๆไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 เนื่องจากหากบรรจุภัณฑ์นั้นสามารถนำไปรีไซเคิลได้และมีมูลค่าสูงก็จะเป็นที่ต้องการของตลาดรีไซเคิลสินค้าแม้จะเสียค่าใช้จ่ายในการคัดแยกก็ตาม

4) กรณีบรรจุภัณฑ์นั้นๆสามารถรีไซเคิลได้และมีมูลค่าต่ำ ให้ได้รับการลดหย่อนภาษีสรรพสามิตบรรจุภัณฑ์นั้นๆ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 10

5) กรณีบรรจุภัณฑ์นั้นๆไม่สามารถรีไซเคิลได้หรือเป็นบรรจุภัณฑ์ที่เป็นอันตรายจะไม่ได้รับการลดหย่อนภาษี

มาตรการการลดหย่อนภาษีดังกล่าว จะช่วยจูงใจให้ผู้ผลิตและผู้บริโภคหันมาใช้บรรจุภัณฑ์ที่ทำลายสิ่งแวดล้อมน้อยลง โดยมาตรการลดหย่อนดังกล่าวนี้ให้ใช้ควบคู่กับระบบการมัดจำและการคืนเงิน

การคืนภาษีโดยผ่านระบบมัดจำบรรจุภัณฑ์และคืนเงิน (Deposit-refund system)

ผู้เขียนเห็นว่าควรนำระบบมัดจำบรรจุภัณฑ์มาใช้ควบคู่กับการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตบรรจุภัณฑ์เนื่องจากการมัดจำบรรจุภัณฑ์จะส่งผลให้มีการนำบรรจุภัณฑ์กลับคืนสู่ผู้ผลิตอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุดโดยที่ผู้เกี่ยวข้องจะเข้าสู่ระบบอย่างเต็มใจเนื่องจากมีแรงจูงใจในการได้เงินภาษีสรรพสามิตที่เสียไปคืน และรัฐบาลก็ไม่ต้องมีภาระในการจัดเก็บขยะบรรจุภัณฑ์

วัตถุประสงค์ของการนำระบบมัดจำมาใช้ควบคู่กับการจัดเก็บภาษีบรรจุภัณฑ์ก็เพื่อให้ผู้ผลิตหรือผู้เกี่ยวข้องต้องรับผิดชอบในการจัดเก็บบรรจุภัณฑ์ของตนเองออกจากระบบซึ่งเป็นไปตามหลักการผู้ผลิตเป็นผู้รับผิดชอบ (Extended Producer's Responsibility) โดยมีกรมสรรพสามิตเป็นผู้กำกับดูแลผ่านระบบ ซึ่งผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายบรรจุภัณฑ์มีหน้าที่จะต้องดำเนินการนำบรรจุภัณฑ์ที่ตนเองผลิตหรือนำเข้าสู่ตลาดกลับคืนไปเพื่อไปเข้าสู่ระบบการนำกลับไปใช้ใหม่ การรีไซเคิล หรือการทำลายโดยผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายจะต้องเสียค่าใช้จ่ายเองทั้งสิ้น โดยจะต้องมีการกำหนดให้ผู้ผลิตมีหน้าที่ต้องดำเนินการดังนี้

1) ผู้ผลิตและผู้จำหน่ายจะต้องนำบรรจุภัณฑ์สำหรับการขนส่งกลับมาจากหลังจากการใช้งาน โดยบรรจุภัณฑ์สำหรับการขนส่งที่ถูกส่งกลับคืนมาจะต้องนำกลับมาใช้หรือนำมาใช้ซ้ำ

2) ผู้จำหน่ายสินค้าที่ต้องใช้บรรจุภัณฑ์ชั้นนอกจะต้องมีหน้าที่ที่จะต้องนำบรรจุภัณฑ์ชั้นนอกคืนจากผู้บริโภคหรืออาจจะให้ผู้บริโภคมีโอกาสที่จะเลือกไม่รับบรรจุภัณฑ์ชั้นนอกและคืนบรรจุภัณฑ์ชั้นนอกโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายที่จุดขายหรือบริเวณสถานที่ ณ จุดขาย และผู้จำหน่ายมีหน้าที่ที่จะต้องจัดเตรียมภาชนะที่จะใช้จัดเก็บรวบรวมบรรจุภัณฑ์ชั้นนอกอย่างเหมาะสม ซึ่งผู้บริโภคสามารถมองเห็นและเข้าถึงได้ง่าย โดยจะต้องสามารถเก็บรวบรวมและแยกประเภทได้โดยอาจมีสัญลักษณ์เพื่อความสะดวกในการคัดแยก โดยผู้จำหน่ายมีหน้าที่ส่งบรรจุภัณฑ์ชั้นนอกที่เก็บรวบรวมได้ไปเข้าสู่กระบวนการนำมาใช้ซ้ำหรือนำกลับมาใช้ใหม่

3) ผู้จำหน่ายต้องยอมรับการคืนบรรจุภัณฑ์เปล่าจากผู้บริโภคโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย โดยจะนำส่งต่อไปเพื่อการกู้คืนบรรจุภัณฑ์ โดยภาระของผู้จำหน่ายจะจำกัดอยู่ที่ ประเภท รูปแบบ ขนาด และการบรรจุของสินค้าว่าต้องเป็นสินค้าของผู้จำหน่ายเอง หน้าที่ในการนำบรรจุภัณฑ์

ที่ขายไปกลับคืนมาจะจำกัดอยู่เพียงแค่บรรจุกฎหมายของยี่ห้อสินค้าที่ผู้จัดจำหน่ายได้นำเข้าสู่ตลาด ในทุกช่องทางการขาย เช่น การขายสินค้าทางอินเทอร์เน็ต หรือ ทางไปรษณีย์

4) หน้าที่ตามข้อ 1-3 นี้ ถ้าผู้ผลิตกระทำตามข้อกำหนดเรียบร้อยแล้ว ผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายจะต้องประสานงานเพื่อให้หน่วยงานของรัฐบาลตรวจสอบซึ่งผู้เขียนเห็นว่าควรเป็นกรมสรรพสามิตเนื่องจากกรมสรรพสามิตมีหน้าที่ที่จะต้องเก็บภาษีบรรจุกฎหมายอยู่แล้ว เมื่อบริษัทดำเนินการเรียกคืนบรรจุกฎหมายจากลูกค้าโดยการไ้ระบบค่ามัดจำบรรจุกฎหมาย บริษัทก็สามารถรับเงินภาษีบรรจุกฎหมายคืนจากกรมสรรพสามิตได้ที่ได้จ่ายไปแล้วคืนได้หากผ่านการตรวจสอบจากกรมสรรพสามิตว่าบรรจุกฎหมายได้รับการกำจัดโดยผู้ผลิตอย่างถูกต้องตามมาตรฐาน

5) กรณีบรรจุกฎหมายที่เป็นประเภทใช้แล้วทิ้งอาจกำหนดให้ผู้ผลิตและผู้จำหน่ายสามารถเรียกเก็บค่ามัดจำบรรจุกฎหมายจากผู้ซื้อเป็นรายชิ้นได้ และจะต้องคืนมัดจำให้เมื่อมีการนำบรรจุกฎหมายมาคืน โดยให้กรมสรรพสามิตเป็นผู้ประกาศกำหนดอัตราค่ามัดจำบรรจุกฎหมายแต่ละประเภท

ผู้เขียนขอเสนอให้มีการสร้างระบบนำบรรจุกฎหมายที่เหลือนำกลับคืนโดยให้ภาคเอกชนมีทางเลือกคือ

ทางเลือกที่ 1 ผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายสินค้าต้องรับผิดชอบจัดเก็บบรรจุกฎหมายที่เหลือนำกลับคืนให้หมด โดยหน่วยงานรัฐมีหน้าที่ตรวจสอบ

ทางเลือกที่ 2 ผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายเลือกจ่ายค่าบริการให้กับภาครัฐเพื่อให้ภาครัฐทำการจัดเก็บขยะบรรจุกฎหมายดังกล่าวโดยเลือกที่จะไม่ขอรับการลดหย่อนภาษีสรรพสามิต หรือไม่ขอเงินภาษีคืนจากกรมสรรพสามิต

การลดอัตราภาษีบรรจุกฎหมาย

กรมสรรพสามิตอาจทำการกำหนดเป้าหมายรวมในการทำการรวบรวมซากบรรจุกฎหมายและทำการรีไซเคิล นำกลับมาใช้ซ้ำ หรือนำกลับมาใช้ใหม่ในซากบรรจุกฎหมายโดยการลดอัตราภาษีสรรพสามิตเป็นแรงจูงใจในการดำเนินการ

หลักการกำหนดเป้าหมายเป็นหลักสำคัญในการดำเนินการในระบบการจัดการขยะบรรจุกฎหมาย เครื่องใช้ไฟฟ้า และสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งจากที่เราศึกษามาในบทที่ 3 จะเห็นได้ว่าในต่างประเทศมีการกำหนดเป้าหมายขั้นต่ำของการนำทรัพยากรกลับคืน การใช้ซ้ำและการนำวัสดุกลับมาใช้ใหม่ที่กำหนดโดย WEEE Directive ทั้งนี้ก็เพื่อประโยชน์ในการประเมินประสิทธิผลได้ และเป็นการกระตุ้นให้ผู้ผลิตและผู้จำหน่ายมีการเรียกคืนขยะบรรจุกฎหมาย เครื่องใช้ไฟฟ้า และสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ กลับมาสู่คืนสภาพ การรีไซเคิล การนำกลับมาใช้ซ้ำ โดยเป้าหมายใน

ระยะเริ่มต้นควรกำหนดในระยะสั้นเพื่อพิจารณาความเป็นไปได้ในการจัดการ หากผ่านการประเมินแล้วเป้าหมายนั้นต่ำไปก็สามารถกำหนดเพิ่มได้ซึ่งก็ควรอยู่บนพื้นฐานความเป็นไปได้ในการนำทรัพยากรกลับคืน การรีไซเคิล การนำกลับมาใช้ซ้ำ โดยต้องประเมินตามสถานการณ์และความเหมาะสม

ในประเทศไทยนั้นอาจนำเป้าหมายของการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตบรรจุกภัณฑ์มาเป็นหลักเกณฑ์ในการลดอัตราภาษีที่ใช้จัดเก็บภาษีในแต่ละปีได้ โดยอาจตั้งเป้าหมายการเก็บรวบรวมของบรรจุกภัณฑ์แต่ละประเภทจากยอดขายในอดีตเป็นสัดส่วนร้อยละ หรืออาจกำหนดเป้าหมายเป็นสัดส่วนยอดขายย้อนหลัง หากกลุ่มผู้ผลิตทำได้นำซากบรรจุกภัณฑ์ของตนกลับคืนมาจากท้องตลาดเพื่อเข้าสู่กระบวนการนำกลับมาใช้ซ้ำ กลับมารีไซเคิล หรือมาทำจัดแบบกฎวิธีตามเป้าหมายที่กำหนดขึ้นทางรัฐบาลก็จะลดอัตราภาษีสรรพสามิตจากเพดานที่กำหนดไว้

ตารางที่ 5-1 ตัวอย่างการกำหนดเป้าหมาย

กลุ่ม	กลุ่มผลิตภัณฑ์	การนำทรัพยากรกลับคืน* (recovery)	การใช้ซ้ำและการนำวัสดุกลับมาใช้ใหม่* (re-use/recycle)
1.	แก้วและเซรามิค	20%	25%
2.	พลาสติก	15%	20%
3.	โลหะ	-	30%
4.	กระดาษและกระดาษแข็ง	-	20%
5.	โฟม	-	40%
6.	อื่นๆ	-	40%

หมายเหตุ : (*) ต่อน้ำหนักเฉลี่ยของผลิตภัณฑ์ที่ผู้ผลิตนำเข้าสู่ท้องตลาด

5.2.4 ผู้เขียนขอเสนอแนะการใช้ระบบให้ผู้ผลิตเป็นผู้บริหารจัดการซากผลิตภัณฑ์ของตนเองโดยนำซากผลิตภัณฑ์ของตนเองกลับคืนไปกำจัดให้เรียบร้อยแล้วขอภาษีสรรพสามิตที่เสียไปคืน หรือผู้ผลิตอาจเลือกให้หน่วยงานรัฐบาลที่ควบคุมโดยกองทุนสำหรับการจัดการซากบรรจุกภัณฑ์ เครื่องใช้ไฟฟ้า และสินค้าอิเล็กทรอนิกส์เป็นผู้กำจัดซากก็ได้ นั่น ในกรณีที่ผู้ผลิตเป็นผู้บริหาร

จัดการซากผลิตภัณฑ์ของตนเองรัฐบาลจะต้องดำเนินการควบคุมและตรวจสอบติดตามผลอย่างเข้มงวด

ในต่างประเทศเช่นประเทศเยอรมนีได้ประสบปัญหาการลักลอบส่งออกขยะอิเล็กทรอนิกส์ไปยังประเทศแถบแอฟริกาและเอเชียแม้ว่าจะมีคำสั่งห้ามจากสหภาพยุโรปแล้วก็ตาม เนื่องจากการส่งขยะออกนอกประเทศจะมีค่าใช้จ่ายถูกกว่าการกำจัดในประเทศอย่างมาก และระบบที่มารองรับของประเทศมีช่องโหว่อยู่มาก เช่น การไม่ได้มีระบบตรวจสอบสินค้าในตู้คอนเทนเนอร์ที่ท่าเรือต่างๆ

ในประเทศไทยก็อาจประสบปัญหาดังกล่าวหากปล่อยให้ผู้ผลิตดำเนินการนำซากผลิตภัณฑ์ของตนเองที่นำออกวางขายในท้องตลาดออกจากระบบ และเข้าสู่ระบบการกำจัดซากโดยผู้ผลิตเอง หากไม่มีระบบการติดตามตรวจสอบที่ดีอาจมีการลักลอบนำซากผลิตภัณฑ์ส่งออกนอกประเทศ และนำหลักฐานการกำจัดมาขอคืนภาษีสรรพสามิตได้ ดังนั้นระบบการติดตามตรวจสอบผู้ผลิตจึงเป็นเรื่องจำเป็น โดยอาจจัดตั้งองค์กรอิสระเข้ามาตรวจสอบการดำเนินการของผู้ที่เกี่ยวข้องต่างๆในระบบการจัดการดังกล่าว ซึ่งก็อาจจะมีค่าใช้จ่ายสูงอยู่บ้างเนื่องจากผู้ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการมีหลายฝ่าย แต่ค่าใช้จ่ายในการตรวจสอบติดตามก็ไม่ควรจะมากเกินไปจนไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในการจัดการซากผลิตภัณฑ์ และไม่ตรงต่อวัตถุประสงค์ในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิต บรรจุกฎหมาย เครื่องใช้ไฟฟ้า และสินค้าอิเล็กทรอนิกส์

5.2.5 ในปัจจุบันประเทศไทยมีปัญหาด้านการทิ้งขยะไม่เป็นระเบียบอยู่มาก อีกทั้งยังมีการหลีกเลี่ยงการจ่ายค่าธรรมเนียมเกี่ยวกับการจัดการขยะที่ตนเองก่อให้เกิดขึ้นทั้งที่ค่าธรรมเนียมดังกล่าวเป็นเงินจำนวนไม่มาก เช่น ค่าธรรมเนียมการจัดเก็บขยะมูลฝอยในท้องถิ่นซึ่งมีค่าธรรมเนียมประมาณเดือนละ 30-50 บาทต่อเดือน ต่อครัวเรือนเท่านั้น ดังนั้นการใช้มาตรการต่างๆไม่ว่าจะเป็นทางกฎหมาย มาตรการทางการคลัง ก็ต้องใช้ควบคู่ไปกับการปลูกจิตสำนึกของประชาชนในประเทศให้ตระหนักถึงหน้าที่ของตนเองในการจัดการขยะที่ตนเองเป็นผู้ก่อให้เกิดขึ้น รวมทั้งต้องปลูกจิตสำนึกในการรักษาสภาพแวดล้อมหากประชาชนในประเทศมีจิตสำนึกแล้ว ก็จะเป็นการช่วยรักษาสภาพแวดล้อมได้อย่างยั่งยืน

5.2.6 ผู้เขียนได้นำเสนอการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตบรรจุภัณฑ์ แต่ทั้งนี้ควรทำความเข้าใจกับระบบที่ให้ผู้ผลิตเป็นผู้นำซากผลิตภัณฑ์ของตนเองกลับออกจากท้องตลาด และมีทางเลือกคือจะนำซากผลิตภัณฑ์ไปส่งต่อให้หน่วยงานกำจัดขยะสาธารณะเป็นผู้ดำเนินการต่อ หรือจะเลือกจัดการกับซากผลิตภัณฑ์ด้วยตนเองและขอคืนภาษีที่ตนเองได้เสียไปขณะนำสินค้าออกจากโรงงาน หรือขณะนำเข้าสินค้า ซึ่งเป็นระบบที่มีข้อดีคือผู้ผลิตเป็นออกแบบสินค้าของตนเอง ขึ้นมาย่อมต้องเป็นผู้ที่เชี่ยวชาญในการจัดการผลิตภัณฑ์ของตนเองมากที่สุด และเป็นการส่งเสริมให้ผู้ผลิตออกแบบผลิตภัณฑ์ของตนเองให้สามารถกำจัด นำกลับมาใช้ซ้ำ นำกลับมาใช้ใหม่ ได้ง่ายและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น และยังลดการผูกขาดของระบบการจัดการซากผลิตภัณฑ์ของหน่วยงานจัดการขยะสาธารณะได้ แต่ทั้งนี้ระบบการติดตามตรวจสอบของรัฐบาลจะต้องเป็นไปอย่างมีระบบและเข้มงวด เนื่องจากอาจมีปัญหากรณีผู้ผลิตดำเนินการแบบไม่โปร่งใส หรือการดำเนินการจัดการซากผลิตภัณฑ์แบบไม่ได้มาตรฐาน

5.2.7 ระบบการจัดการซากผลิตภัณฑ์ที่ผู้เขียนเสนอมาดังกล่าวนี้อาจต้องดำเนินการโดยความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

กรมศุลกากร

ผู้เขียนขอเสนอให้มีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตในกรณีที่มีการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศด้วยเพื่อให้ครอบคลุมการดำเนินการจัดการบรรจุภัณฑ์ทั้งระบบ ซึ่งพระราชกำหนดพิกัดอัตราศุลกากร พ.ศ. 2530 ในมาตรา 4 วรรคแรก บัญญัติว่า “ของที่นำเข้ามาในหรือส่งหรือพาออกไปนอกราชอาณาจักรนั้น ให้เรียกเก็บและเสียอากรตามที่กำหนดไว้ในพิกัดอัตราอากรท้ายพระราชกำหนดนี้”

ดังนั้นจึงจำเป็นต้องเพิ่มเติมประเภทสินค้าที่จะจัดเก็บภาษีในพิกัดอัตราอากรท้ายพระราชกำหนดพิกัดอัตราศุลกากร พ.ศ. 2530 โดยเพิ่มในส่วนของบรรจุภัณฑ์ เข้าไปในอัตราอากรตามตามปริมาณ (Ad Rem) และตามราคาที่สำคัญขณะนำเข้าสินค้า และเมื่อกรมศุลกากรจัดเก็บภาษีตามพระราชกำหนดพิกัดอัตราศุลกากร พ.ศ. 2530 ซึ่งได้แก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าวแล้วนั้น เมื่อได้เงินภาษีสรรพสามิตมาแล้วให้กรมศุลกากรทำการหักค่าใช้จ่ายสำหรับการดำเนินการจัดเก็บประมาณร้อยละ 1.5 ถึง ร้อยละ 3 ของอัตราภาษี ส่วนเงินภาษีที่เหลือทั้งหมดหลังจากที่ผู้นำเข้ามาขอคืนภาษีสำหรับกรณีที่ผู้นำเข้าสินค้าเลือกที่จะรับผิดชอบจัดเก็บซาก

ผลิตภัณฑ์ที่เหลือกลับไปให้หมดเอง และทำการกำจัดผลิตภัณฑ์ของตนตามกระบวนการที่ถูกต้องตามมาตราฐาน กรมศุลกากรจะนำส่งเข้ากองทุนสำหรับการจัดการซากบรรจุภัณฑ์เพื่อดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของกองทุนต่อไป

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากที่ผู้เขียนได้เสนอให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานเพื่อจัดตั้งหน่วยงานจัดการขยะทั้งในส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนี้มีหน้าที่โดยตรงในการกำจัดขยะมูลฝอยอยู่แล้วตาม มาตรา 19 ของพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยจึงมีบทบาทสำคัญสำหรับการดำเนินการตามระบบที่ผู้เขียนเสนอ และแม้ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีงบประมาณของตนเองในการดำเนินการจัดเก็บขยะมูลฝอยภายในชุมชนอยู่แล้วก็ตาม ผู้เขียนมีความเห็นว่าควรจัดสรรงบประมาณจากการรายได้ในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตไปให้องค์กรดังกล่าวดำเนินการตามระบบอย่างเพียงพอเพื่อให้กลไกต่างๆทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งในช่วงแรกอาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใช้งบประมาณจากกองทุนในการจัดการด้านระบบบริหารจัดการภายในองค์กร และด้านการประสานงานกับหน่วยงานจัดการขยะสาธารณะส่วนกลางเพื่อช่วยเหลือในการดำเนินการต่อไป

ทั้งนี้ผู้เขียนมีความเห็นว่า หากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถดำเนินการตามระบบได้ด้วยตนเอง ซึ่งอาจเกิดจากปัญหาความไม่พร้อมในด้านต่างๆ เช่น มีเจ้าหน้าที่ในการดำเนินการตามระบบไม่เพียงพอ ขาดสถานที่ในการดำเนินการเนื่องจากต้องทำการรวบรวมผลิตภัณฑ์ต่างๆจากผู้ผลิตมาเพื่อเข้าสู่กระบวนการจัดการแปรรูป รีไซเคิล นำกลับมาใช้ซ้ำ จึงจำเป็นต้องใช้สถานที่ขนาดใหญ่ ดังนั้นควรให้อำนาจองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจจ้างบริษัทเอกชนมาเพื่อดำเนินการต่างๆแทนตนทั้งหมด หรือบางส่วนโดยใช้เงินงบประมาณของกองทุนก็ได้ แต่ทั้งนี้ต้องนำเสนอแผนงานและให้อยู่ในดุลพินิจของหน่วยงานจัดการขยะสาธารณะเป็นกรณีๆไป

กรมควบคุมมลพิษ

จากบทบาทและหน้าที่ของกรมควบคุมมลพิษปฏิบัติตามบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 โดยให้อำนาจคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ คณะกรรมการควบคุมมลพิษ และเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ ในการบังคับใช้มาตรการต่างๆ ตามกฎหมาย เพื่อประโยชน์ในการควบคุมป้องกันและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมอันเนื่องมาจากภาวะมลพิษ ซึ่งได้แก่ การเสนอความเห็นในการกำหนดนโยบายด้านการควบคุมมลพิษของประเทศ การกำหนดมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อม การติดตามตรวจสอบสถานการณ์มลพิษ รับเรื่องราวร้องทุกข์ด้านมลพิษ และดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมด้านการควบคุมมลพิษ จึงถือเป็นหน่วยงานที่เหมาะสมที่สุดในการสนับสนุนการดำเนินการตามระบบดังกล่าวซึ่งก็คือเป็นมาตรการด้านสิ่งแวดล้อม กรมควบคุมมลพิษจึงควรมีหน้าที่ในการตรวจสอบ ติดตามผลการดำเนินการว่าเป็นไปตามกลไกที่กำหนดไว้หรือไม่

หน้าที่ในการตรวจสอบติดตามผลให้เป็นไปตามกลไกที่ผู้เขียนเสนอนั้นถือเป็นเรื่องสำคัญ จึงจำเป็นต้องจัดสรรงบประมาณจากกองทุนเพื่อนำไปใช้ในการดำเนินการของกรมควบคุมมลพิษด้วย แต่งบประมาณดังกล่าวไม่ควรมากเกินไปจนขัดต่อวัตถุประสงค์ของกองทุนสำหรับการจัดการซากบรรจุภัณฑ์

5.2.8 ควรมีแผนการดำเนินงานให้เป็นไปตามระบบ เริ่มจากการเตรียมการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งหากมีการแก้ไขเพิ่มเติมตามที่ผู้เขียนเสนอจะใช้เวลาไม่นาน ดังนั้นหากแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายและประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว อาจให้มีผลบังคับใช้ภายใน 1 ปี หลังจากมีการประกาศซึ่งในระหว่างนี้จะต้องมีการเตรียมความพร้อมของระบบการจัดการดังกล่าว โดยอาจทดลองการใช้กลไกของการเรียนรู้ระบบการดำเนินการก่อนการบังคับใช้งานจริง เพื่อหาข้อบกพร่องของระบบ และให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้เรียนรู้การปฏิบัติงานจริง หรือ การรวบรวมข้อมูลต่างๆที่จำเป็นสำหรับการดำเนินการ เช่น ฐานข้อมูลของผลิตภัณฑ์ที่อยู่ในท้องตลาดปัจจุบัน ข้อมูลผลิตภัณฑ์ที่ออกวางขายในตลาด ข้อมูลการจัดเก็บรวบรวมซากผลิตภัณฑ์ เป็นต้น

5.2.9 ในช่วงแรกอาจเกิดการต่อต้านจากผู้ผลิต ผู้นำเข้าสินค้า หรือผู้ที่เกี่ยวข้องในระบบ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีบทกำหนดโทษที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพในการบังคับใช้ หากเกิดกรณีผู้ผลิต ผู้นำเข้าสินค้า หรือผู้ที่เกี่ยวข้องในระบบไม่ให้ความร่วมมือ

5.2.10 จากผลการศึกษาของผู้เขียนแม้ภาษีสรรพสามิตจะไม่เหมาะสมในการนำมาใช้จัดเก็บภาษีเครื่องใช้ไฟฟ้าและสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ก็ตาม แต่ผู้เขียนมีความเห็นว่าควรออกกฎหมายเฉพาะสำหรับจัดการกับขยะอิเล็กทรอนิกส์เหมือนกับในต่างประเทศตามที่ศึกษามาในบทที่ 3 เช่นในประเทศสหรัฐอเมริกา เริ่มจากมลรัฐแคลิฟอร์เนียที่ได้มีการจัดเก็บค่าธรรมเนียมการรีไซเคิลขยะอิเล็กทรอนิกส์กับโทรทัศน์และมอนิเตอร์ใหม่ทุกรุ่นที่กำหนดไป เพื่อให้ครอบคลุมต้นทุนการรีไซเคิลด้วย สำหรับอัตราค่าธรรมเนียมนั้นขึ้นอยู่กับขนาดของจอมอนิเตอร์นั่นเอง อัตราดังกล่าวยังมีการปรับปรุง เพื่อให้สอดคล้องกับต้นทุนการรีไซเคิลที่แท้จริงด้วย

ดังนั้นในประเทศไทยก็ควรออกร่างกฎหมายเกี่ยวกับการจัดการขยะเครื่องใช้ไฟฟ้าและสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ขึ้นมาใช้เฉพาะเรื่องดังกล่าว โดยจะต้องมีมาตรการและระเบียบที่รัดกุม กำหนดให้ผู้ขายและผู้ผลิตอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์มีส่วนรับผิดชอบในการรีไซเคิลขยะจากผลิตภัณฑ์ของตนเนื่องจากผู้ผลิตและและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ มีเทคโนโลยีที่ก้าวล้ำหน้าอยู่แล้ว ย่อมรู้มาตรการและขั้นตอนการกำจัดขยะเหล่านี้เป็นอย่างดี โดยอาจนำเรื่องการจัดเก็บค่าธรรมเนียมการรีไซเคิลจากผู้ผลิตเพื่อเป็นการรับประกันว่าผู้ผลิตจะนำสินค้าของตนเองไปทำการรีไซเคิล นำกลับไปใช้ซ้ำ หรือนำไปกำจัดอย่างถูกวิธี และควรนำระบบการนำกลับมาใช้ด้วย ซึ่งก็คือการกำหนดให้ผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายมีสถานที่รองรับขยะที่ชัดเจน หากร้านค้า หรือจุดจำหน่ายสินค้า มีภาชนะสำหรับรับทิ้งขยะจากผลิตภัณฑ์ของตน ก็สามารถช่วยลดปัญหาดังกล่าวได้มาก และหากขยายขั้นตอนโดยเพิ่มความร่วมมือในหมู่ผู้ผลิตหลายๆ ราย ผู้ใช้สามารถทิ้งขยะหลายชนิดในจุดเดียว เพิ่มความสะดวก และน่าจะได้รับความร่วมมือมากขึ้นด้วย ทั้งนี้อาจนำรูปแบบที่ผู้เขียนเสนอเกี่ยวกับการจัดการขยะบรรจุภัณฑ์ในบางส่วนมาปรับใช้ตามความเหมาะสมต่อไป

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กฤษฎา จันทรเสนา และ พรวิรัตน์ เพชรภักดี.เทคโนโลยีการรีไซเคิลโฟม. สถาบันสิ่งแวดล้อมอุตสาหกรรม สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย,2551.

กอบกุล ราชะนาคร. กฎหมายว่าด้วยเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์เพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมสำหรับประเทศไทย[ออนไลน์], 2554. แหล่งที่มา: http://www.isranews.org/politic/index.php?option=com_content&task=view&id=336&Itemid=336&Item=31
[2554, กรกฎาคม 9]

กอบกุล ราชะนาคร และ มิ่งสรรพ์ ขาวสะอาด. กฎหมายว่าด้วยเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์เพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมสำหรับประเทศไทย.1,000 เล่ม, พิมพ์ครั้งที่ 1. เชียงใหม่: สำนักพิมพ์ลือคตินดีไซน์เวิร์ค,2552.

กอบกุล ราชะนาคร และ มิ่งสรรพ์ ขาวสะอาด. เศรษฐธรรมและนิติธรรม เพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อม [ออนไลน์],2553. แหล่งที่มา: <http://www.tuhpp.org/admin/upload/file/12359655439003973.pdf> [2553, ธันวาคม 4]

เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม. การคลังว่าด้วยการจัดสรรและการกระจาย. พิมพ์ครั้งที่ 9, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2552

ชโลทร แก่นสันติสุขมงคล, รายงานสรุปและวิเคราะห์ร่างพระราชบัญญัติมาตรการทางการคลังเพื่อสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ...โครงการปรับปรุงกระบวนการนิติบัญญัติของประเทศไทยเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน[ออนไลน์], 2556 แหล่งที่มา <http://thailawwatch.org/> [2556,มกราคม 6]

จุฑาทิพย์ ต้นสุขชัย. ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับขยะอิเล็กทรอนิกส์ตามอนุสัญญาบาเซล. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารคดี, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2552

ฐาปณี มหาวรรศิลป์. ภาชีสรรพสามิต: เครื่องมือนโยบายเพื่อแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม. วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2545

ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์. เก็บภาษีสิ่งแวดล้อม กระจายอำนาจให้ท้องถิ่น [ออนไลน์], 2553 แหล่งที่มา:
<http://www.nidambe11.net/ekonomiz/2005q2/article2005april07p5>. [2553,
มิถุนายน 14]

ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์. ได้เวลา...ภาษีสิ่งแวดล้อมและการเฝ้าระวังสิ่งแวดล้อมระดับพื้นที่ [ออนไลน์],
2553. แหล่งที่มา: <http://www.prachachat.net> [2553, มิถุนายน 14]

ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์. ภาษีสิ่งแวดล้อมและเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์เพื่อสิ่งแวดล้อม ข้อเสนอการ
ปฏิรูปการคลังที่คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น [ออนไลน์], 2555. แหล่งที่มา:
www.mis.nu.ac.th/document/direk_paper1.doc [2555, มีนาคม 15]

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. กระทรวง. กรมควบคุมมลพิษ, หน้าที่ บทบาท และภารกิจ
ทั่วไป [ออนไลน์], 2556. แหล่งที่มา: http://www.pcd.go.th/about/ab_mission.html
[2556, มกราคม 10]

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. กระทรวง. กรมควบคุมมลพิษ, รายงานฉบับสมบูรณ์
โครงการศึกษาการพัฒนาระบบการจัดการขยะบรรจุภัณฑ์และวัสดุเหลือใช้ในเชิงธุรกิจ
.2545

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. กระทรวง. กรมควบคุมมลพิษ, รายงานหลัก โครงการศึกษา
หลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข และอัตราการจัดเก็บค่าธรรมเนียมการจัดการซากผลิตภัณฑ์
เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์. 2553

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. กระทรวง. รายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย ปี
2553

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. กระทรวง. รายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย ปี 2554

ไทยพับลิก้า, กรมควบคุมมลพิษเผยแพร่สถานการณ์มลพิษปี 2554 ชะนะน่าห่วงทั้งปี 16 ด้านต้น
[ออนไลน์], 2554. แหล่งที่มา: <http://thaipublica.org/2011/12/report-pollution-2554/>
[2554, มิถุนายน 11]

ไทยพับลิก้า. สำรวจเพื่อนร่วมโลก กลยุทธ์ลด ถุงพลาสติก บทเรียนนานาชาติ [ออนไลน์], 2555.
แหล่งที่มา : <http://thaipublica.org/2012/03/strategy-reduce-plastic-bag/>[2555,
มีนาคม 2]

นวลนดา สงวนวงษ์ทอง. ขยะอิเล็กทรอนิกส์ (e-waste). [ออนไลน์], 2550. แหล่งที่มา
<http://ssde.nida.ac.th/ojs/index.php/jem/issue/view/9> [2555, พฤศจิกายน 5]

เนชั่น, ขยะอิเล็กทรอนิกส์ ปัญหาสิ่งแวดล้อมจากสังคมเทคโนโลยี [ออนไลน์], 2554. แหล่งที่มา
<http://www.oknation.net/blog/print.php?id=58448> [2554, มิถุนายน 1]

แนวหน้า. จับตาคีโอดีองหรือไฟเขียวโรงงานรีไซเคิลฝุ่นแดง...คำตอบสุดท้ายของการกำจัดขยะ
พิษจากโรงถลุงเหล็ก.[ออนไลน์].2555, แหล่งที่มา: [http://www.ryt9.com/s/nnd/13528](http://www.ryt9.com/s/nnd/1352874)
74.[2555, มิถุนายน 3]

ปเนต มโนมัยวิบูลย์. อะไรนะ? อีพีอาร์? ความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับหลักการขยายความรับผิดชอบ
ขยายความรับผิดชอบของผู้ผลิต. [ออนไลน์], 2555. แหล่งที่มา :
www.chemtrack.org/News-Detail.asp?TID=4&ID=42[2555, มีนาคม 14]

ปเนต มโนมัยวิบูลย์ และสุจิตรา วาสนาดำรงดี. ชุดความรู้ เรื่องการจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์ (E-
waste). [ออนไลน์], 2555.แหล่งที่มา: [http://www.ehwm.chula.ac.th/research/paper/](http://www.ehwm.chula.ac.th/research/paper/e-wate_management/e-wate_management1.pdf)
[e-wate_management/e-wate_management1.pdf](http://www.ehwm.chula.ac.th/research/paper/e-wate_management/e-wate_management1.pdf) [2555, กุมภาพันธ์ 16]

ปเนต มโนมัยวิบูลย์, โทมัส ลิงควิสท์ และนาโอโกะ โทโจ. หลักการขยายความรับผิดชอบของผู้ผลิตในบริบทของประเทศกำลังพัฒนา การจัดการซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย. ลุนด์ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยลุนด์, 2552

ประกาศ คงเอียด , คำอธิบายกฎหมายภาษีสรรพสามิต. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2542.

พงษ์เพชร อินทร์เพชร. รีไซเคิล (ไม่ใช่) สิ่งใหม่ที่ไกลตัว [ออนไลน์], 2555. แหล่งที่มา: [http://www.stou.ac.th /study/sumrit/10-53\(500\)/page10-10-53\(500\).html](http://www.stou.ac.th /study/sumrit/10-53(500)/page10-10-53(500).html) [2555, พฤศจิกายน 11]

มติชนออนไลน์. จีนเริ่มเก็บเงินเข้ากองทุนจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์ หวังรีไซเคิลชิ้นส่วน-รักษาสิ่งแวดล้อม [ออนไลน์], 2555. แหล่งที่มา: http://www.matichon.co.th. /news_detail.php?newsid=1343036501&gripid=03&catid=03 [2555, มิถุนายน 14]

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. สาขาวิทยาการจัดการ. การบริหารงานสรรพสามิต. พิมพ์ครั้งที่ 2.นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช,2546

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. สาขาวิทยาการจัดการ. กฎหมายเกี่ยวกับภาษีสรรพสามิตหน่วยที่ 1-7. พิมพ์ครั้งที่ 2.นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช,2544

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. สาขาวิทยาการจัดการ. กฎหมายเกี่ยวกับภาษีสรรพสามิตหน่วยที่ 8-15. พิมพ์ครั้งที่ 2.นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช,2544

ลาวัญญ์ ถนัดศิลป์กุล, “หลักการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ภายใต้ GATT/WTO กับ การเปิดการค้าเสรี”, วารสารกฎหมาย สุโขทัยธรรมมาธิราช. ปีที่ 18 ฉบับที่ 1 (มิถุนายน 2549):53.

วรางคณา ศรีนิล. “มาตรการทางนโยบายเพื่อลดการใช้ถุงพลาสติก: ประสบการณ์ของต่างประเทศกับการประยุกต์ใช้ในประเทศไทย,” วารสารการจัดการสิ่งแวดล้อม. ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 (ม.ค.-มิ.ย. 2555):95.

สถาบันพลาสติก,บรรจุกุณท์พลาสติกกับทิศทางในอุตสาหกรรมอาหาร, วารสาร Plastics Foresight 03-01 (สิงหาคม-กันยายน 2555):21

สมาคมสิ่งแวดล้อมไทย, แนะนำโครงการฉลากเขียว, [ออนไลน์]. 2556.แหล่งที่มา http://www.tei.or.th/greenlabel/th_index.html[2556, มกราคม 2]

สรรพสามิต, กรม. รายงานประจำปี ปีงบประมาณ 2555, [ออนไลน์]. 2556.แหล่งที่มา <http://www.excise.go.th/index> [2556, เมษายน 21]

สำนักจัดการกากของเสียและสารอันตราย. โครงการสำรวจและวิเคราะห์องค์ประกอบขยะมูลฝอยชุมชนของเทศบาลทั่วประเทศ. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรมควบคุมมลพิษ. 2554.

สำนักมาตรการนำเข้าส่งออกสินค้าทั่วไป, สาระสำคัญของกฎระเบียบว่าด้วยเศษซากเหลือทิ้งของผลิตภัณฑ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์และการจำกัดการใช้สารอันตรายบางประเภทในผลิตภัณฑ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ (Directive on WEEE & RoHS). [ออนไลน์], 2554. แหล่งที่มา <http://www.dft.go.th> [2554, กุมภาพันธ์ 22]

สำนักสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร. แนวคิดและการจัดการขยะมูลฝอยของนานาชาติ. [ออนไลน์], 2554. แหล่งที่มา: <http://203.155.220.174/modules.php?name=News&file=article&sid=43> [2554, มีนาคม 31]

โสมสกาเว เพชรานนท์. เศรษฐกิจศาสตร์สิ่งแวดล้อม. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2553.

อมรศักดิ์ พงศ์พิศุตม์. ภาษีสิ่งแวดล้อม เมื่อโลกป่วยด้วยมลพิษ[ออนไลน์],2556. แหล่งที่มา:
[http://rich.matichon.co.th/news_detail.php?rich_id=199§ion=\[2556,](http://rich.matichon.co.th/news_detail.php?rich_id=199§ion=[2556,)
 กุมภาพันธุ์ 21]

ภาษาอังกฤษ

Ada S. Russo., Shvetank P.Shah, (1994, September). Packaging taxes and recycling incentives: the German Green Dot program [Online], 1994. Available:
http://findarticles.com/p/articles/mi_hb3356/is_n3_47/ai_n28643097 [2012,
 September 9]

Asian Development Bank, Thailand: Technical Assistance Thailand Capacity Building for Pollution Taxation and Resource Mobilization for Environment and Natural Resources-Phase II [Online], 2011. Available from: <http://www.adb.org/projects/38626-012main> [2011, September 11]

California Department of Toxic Substance Control, Abandonment of e-waste is illegal [Online], 2013. Available: <http://www.dtsc.ca.gov/HazardousWaste/EWaste/MoreInfo.cfm> [2013, March 5]

Community and Local Government Environment, Plastic Bag [Online], 2012. Available:
<http://www.environ.ie/en/Environment/Waste/PlasticBags/#CurrentLevy> [2012,
 December 5]

Community and Local Government Environment, Environment Fund [Online], 2012.
 Available: <http://www.environ.ie/en/Environment/Waste/EnvironmentFund/> [2012,
 December 5]

Duales System Deutschland GmbH, The Specialists for Take-back Solution [online], 2011. Available: <http://www.gruener-punkt.de/en/duales-system-deutschland-gmbh/company.html> [2011, September 19]

European Commission, Recast of the WEEE Directive [Online], 2012. Available: http://ec.europa.eu/environment/waste/weee/index_en.htm [2012, October 11]

German Federal Ministry for the Environment (Elektrog), The elektrogesetz [online], 2012. Available: <http://www.elektrogesetz.com/> [2012, July 1]

Jean-Philippe Barde, Economic Instruments in Environmental policy: Lessons From The OECD Experience and Their Relevance to developing economies [online], 2012. Available: <http://www.oecd.org/dev/1919252.pdf> [2012, June 11]

Mathias Schluep, Christian Hagelueken, Ruediger Kuehr, Federico Magalini, Claudia Maurer, Christina Meskers, Esther Mueller, Feng Wang, Sustainable Innovation and Technology Transfer Industrial Sector Studies Recycling-From E-waste To Resources. Berlin: the United Nations Environment Programme and United Nations University Press, 2009.

National Audit office's report to the Riigikogu. Effectiveness of collection and recovery of packaging waste. [Online], 2012. Available: http://www.environmental auditing.org/Portals/0/AuditFiles/Estonia_f_eng_Collection-and-Recovery-of-Packaging-Waste.pdf [2012, November 10]

Nature Conservation and Nuclear Safety, Federal Ministry for the Environment, Waste policy in Germany and the EU - Info-Tasks [online], 2012. Available: <http://www.bmu.de/en/detailview/artikel/waste-policy-in-germany-and-the-eu-info-tasks> [2012, December 21]

Otmar Deubzer, E-waste Management in Germany, Bonn: United Nation University Institute for Sustainability and Peace (UNU-ISP) Press, 2011

Packaging and Packaging Waste Law in Europe, The European Organization for Packaging and the Environment [Online], 2012. Available: http://www.europen.be/europen/files/File/What%20is%20EUROPEN_/Status%20Report%20Table%20of%20Contents%20and%20Sample%20Pages.pdf [2012, September 18]

The National Center for Electronics Recycling (NCER), LAWS [online], 2013. Available.<http://www.electronicrecycling.org/public/ContentPage.aspx?pageid=14>[2013, March 5]

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวสิรินณี วีรพัฒนานนท์ เกิดวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2525 จังหวัดกรุงเทพมหานคร สำเร็จการศึกษา นิติศาสตร์บัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2546 ได้รับใบอนุญาตว่าความจากสภาทนายความ และสำเร็จการศึกษาจากสำนักอบรมและศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา ปัจจุบันทำงานในตำแหน่ง นิติกรอาวุโส ที่บริษัท จันวานิชย์ จำกัด